P. b. b. Erscheinungsort und Verlagspostamt – 1080 Wien
GZ 02Z031230 M

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

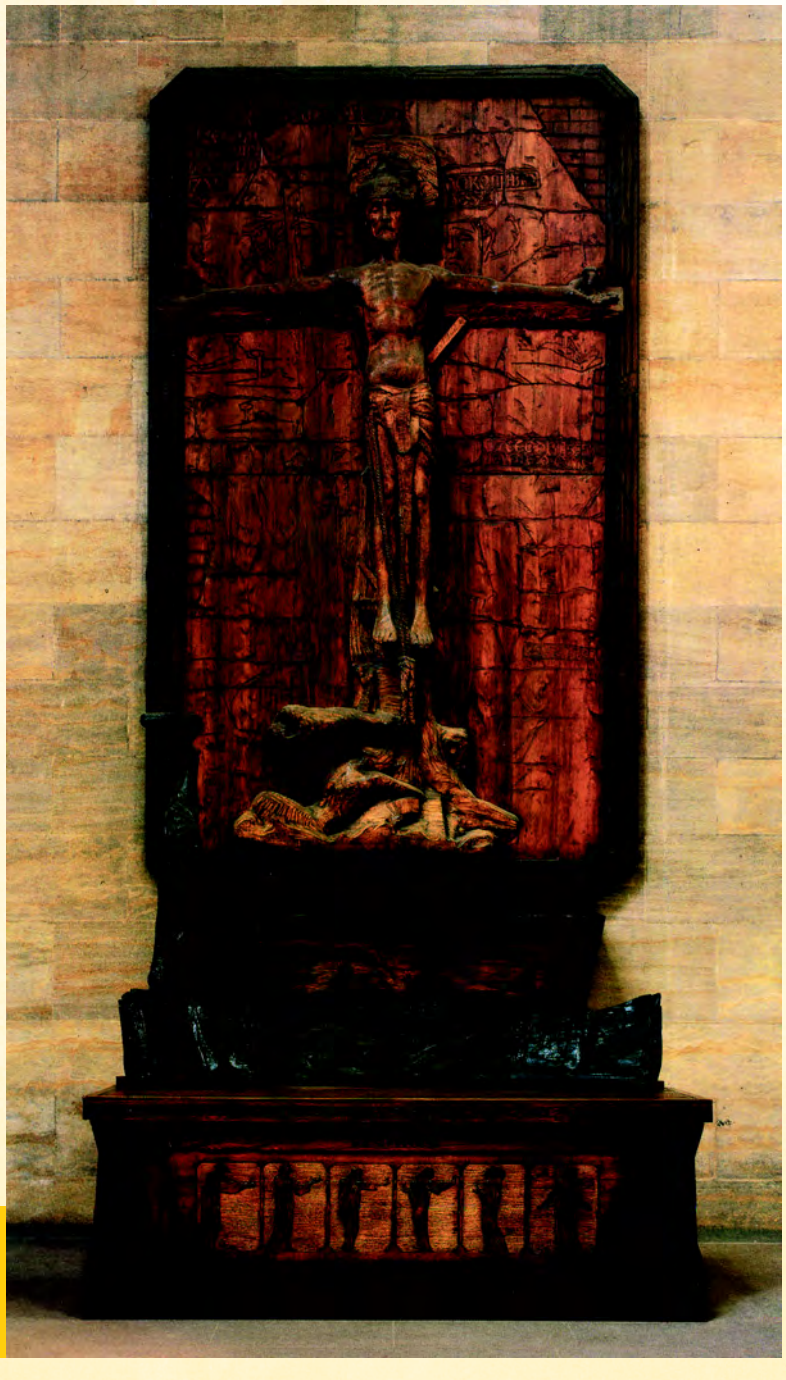

12 prosinec 2006 26. ročník

Příjemné prožití svátků vánočních a šťastný nový rok přeje výbor a redakce Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku!

- Fejeton: Předsváteční úvahy o dobrém jídle / Jindřich Lion
- Rozhovor: S režisérem, autorem a loutkohercem Mag. Štefanem Kulhánkem / Marie Brandeis
- Rozhovor: Pár slovíčok s Miroslavom Dvorským / Andrea Ozábalová

Pondělní promítání filmů české kinematografie
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**

Informace: *Eva Zemanová – Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, tel. 0664 514 3329*

11. 12. v 17:00 (tradičně pro děti) a v 19:30
Na návštěvě u Spejbla a Hurvínka *(loutkový seriál oblíbené dvojice Spejbl a Hurvínek)*
Hurvínek letos slavil 80. narozeniny. Na jevišti se poprvé objevil po boku Josefa Spejbla 2. května 1926. Hurvínek byl tehdy okatým dítětem v bílé noční košilce. Nesl židličku a už svým zjevem prý vyvolal bouřlivý potlesk. Pak rozpačitě zapípal „rukulíbám" a sklidil další aplaus. Skryl se do Spejblových šosů, začal koulet očima – a u publika to vyhrál na celé čáře. V začátcích Hurvínek o diváckou přízeň bojoval s Kašpárkem, s nímž Spejbl také vystupoval. A jak to dopadlo, uvidíte...

PŘIPRAVUJEME:

Za podpory Velvyslanectví ČR, Českého Centra a Nachtasylu
8. 1. 2007 19:30 – Kino na Velvyslanectví
12. 1. 2007 22:00 – Nachtasyl

Fresh Film Fest 06 – vítězné filmy *(viz str. 70-71)*

Za plotem / Behind the Fence
Režie: Marcin Sauter
Polsko, 2005, 12 min., dokumentární film
HLAVNÍ CENA
Omezený prostor, zvnějšku prázdno, zevnitř velká dramata. Návrat do dětství, do doby prázdnin, časů horkého léta. Náhle se zjevují všechny polozapomenuté detaily, objevitelská puzení, drobné epizody, nad kterými jsme si lámali hlavu a mysleli, že to tak bude věčně...

Sleep With The Fishes *(podle názvu písně skupiny Tiger Lillies)*
Režie: Belle Mellor
Velká Británie, 2005, 5 min., animovaný film
CENA THEATRE OPTIQUE
Zrůdné a přitom dojemně nevinné bytosti se ve svých vratkých loďkách snaží udržet na zrádné hladině malé kaluže. Fantazie inspirovaná písní skupiny Tiger Lillies.

Svatyně / Holiest of the Holiest
Režie: Jitka Rudolfová
ČR, 2005, 23 min., hraný film
CENA MAGNESIA V SEKCI VÝBĚR V4
Být sama sebou a mít krásný sen... Návštěva salónu krásy v poněkud jiném podání, než jsme zvyklí vídat v pořadech komerčních televizních stanic.

Nejlepší je pěnivá / Bubblebath Is Best
Režie: Jan Prušinovský
ČR, 2005, 15 min., hraný film
CENA DIVÁKŮ
Koupelnu okamžitě naplnila útěšná borová vůně, voda čeřená proudem z kohoutku ze sebe vydávala bizarní nadýchané tvary. Vincent se s požitkem zabořil do koupelnových polštářků, v poslední chvíli stačil ještě suchou rukou zapnout rádio stojící na rozvrzaném štokrlátku vedle vany. Byl nejvyšší čas.

Carlitopolis / Carlitopolis
Režie: Luis Nieto
Francie, 2005, 4 min., experimentální
SPECIÁLNÍ CENA POROTY V SEKCI THEATRE OPTIQUE
Myška Carlito a magická černá skříňka. Inteligentní a vtipná hříčka, která nečekaným způsobem nastoluje úvahy o pouze zdánlivé evidenci obrazu.

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku zve na

předvánoční jednodenní autobusový zájezd do Bratislavy
16. prosince 2006 (odjezd 8:00 Südbahnhof – pošta, příjezd cca 19:30)

Program: návštěva keramické dílny Modra, historická Bratislava s průvodkyní, vánoční trh
Informace podá Mag. Eva Zemanová – tel.: 0664 514 33 29.
Cena bude upřesněna podle počtu zájemců.

Výstavy:

do 15. 01. 2007 Výstava slovenského folklorního umění – malby na skle – Michal Škrovina
Slovenský inštitút, Wippligerstr. 24-26, 1010 Wien

do 05. 01. 2007 Fotografie – Zuzana Panská
BSA-GALERIE – Landesgerichtsstr. 16 / 3. Stock, 1010 Wien
Tel.: 01/319 92 82, e-mail: office@bsa.at, www.bsa.at
po-čt 8:00-17:00, pá 8:00-12:00

12. 01. – 02. 03. 2007 Michal Volf: *Nepal 2004* (výstava fotografií)
12. 01. 18:00 Vernisáž
Tagasyl, Stumpergasse 53, Wien 1060

Jednotlivé akce:

11. 12. 17:00 (tradičně pro děti) a **19:30 film *Na návštěvě u Spejbla a Hurvínka*** (loutkový seriál o oblíbené dvojici Spejbl a Hurvínek, ČR 1975, pouze česky)
Velvyslanectví ČR ve Vídni, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

12., 18., 20., 25. 12. 19:00 Puccini: *Turandot* (Urbanová)
Volksoper

13. 12. 9:30 Slovenský klub rodičov s deťmi pre rodičov s malými deťmi do 3 rokov
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

13. 12. 19:00 Vánoční koncert: Scarlatti, Bach, Haydn
Ján Vladimír Michalko – varhany, Juraj Bartoš – trubka, Andrea Dudášová – soprán, v kostele hl. Marie am Gestade, Salvatorg. 12, 1010 Wien
Pořádá Slovenský inštitút, Wippligerstr. 24-26, 1010 Wien
Další informace: www.sivieden.mfa.sk

14. 12. 19:00 přednáška – Marta Marková, *Z Prahy přes Vídeň do México City*
Uranie

15. 12. 15:00 Vánoční besídka
Pořádají Sokolská jednota III/XI a České srdce III. Program, tombola a pohoštění!
Slovanská beseda, Drachengasse 3/II, 1010 Vídeň

16. 12. 8:00 předvánoční jednodenní autobusový zájezd do Bratislavy
Návštěva keramické dílny Modra, historická Bratislava s průvodkyní, vánoční trh. Viz předcházející str.
Info: Mag. Eva Zemanová, tel.: 0664 514 33 29

16. 12. 17:00 Vianočný punč
RSKS pozýva všetkých na predvianočné posedenie v dobrej nálade, pri chutnom vianočnom pečive a výbornom domáckom punči
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

16. 12. Vánoční oslava Sokolské jednoty X

17. 12. 16:00 Vianočná hra na motívy ľudových kolied
Začína príchodom koledníka zvestujúceho radostnú novinu. V hre vystupujú 3 pastieri, 3 králi, Jozef, Mária, malý Ježiško a nechýba ani Anjel a Čert.
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

18. 12. 19:30 film *Až přijde kocour* (1963), režie Vojtěch Jasný
Velvyslanectví ČR ve Vídni, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

23. 12. 2006 19:30 Bolschoj Don Kosaken – Prof. Petja Houdjakov
Tradiční vánoční koncert
Großer-Saal, Wiener Konzerthaus, Lothringerstr. 20, 1030 Wien
Tel.: 242 002, www.konzerthaus.at

2007

08. 01. 19:30 FFF 06 – WINNING FILMS
Krátké filmy ze 3. mezinárodního studentského filmového festivalu
Podrobná informace viz na předcházející str.
Velvyslanectví ČR ve Vídni, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

12. 01. 22:00 FFF 06 – WINNING FILMS
23:00 ***Eine schöne grüne Mischung***
Nachtasyl, Stumpergasse 53, Wien 1060
Podrobná informace viz na předcházející str.

14. 01. 17:00 Čaj o páté
Pořádá Vlastenecká omladina
Velká klubovna české školy, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

20. 01. 19:00 11. ples viedenských Slovákov
Rakúsko-slovenský kultúrny spolok a Slovenský školský spolok Sova si Vás čo najsrdečnejšie dovoľujú pozvať na v poradí už 11. ples viedenských Slovákov v 1. viedenskom okrese
Radisson SAS Palais Hotel Parkring 16, 1010 Wien
Info na adrese: www.slovaci.at

20. 01. Maškarní ples rodičovské rady
Tělocvična české školy, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

25. 01. 19:00 přednáška – dr. Vlasta a prof. Hubert Reittererovi: *Hudební scéna v Praze mezi světovými válkami*
Uranie

27. 01. 2007 Maškarní ples
Pořádá Sokol XVI/XVIII a Vlastenecká omladina
Sokolovna ve Steinergasse 7, Wien 17

28. 01. 2007 15:00 Dětský maškarní ples
Pořádá Sokolská župa Rakouská – cvičitelský sbor
Steinergasse 7, Wien 17

11. 02. 17:00 Čaj o páté
Pořádá Vlastenecká omladina
Velká klubovna české školy, 1030 Wien, Sebastianplatz 3

17. 02. 17:00 téma bude zavčas oznámeno
Pořádají Akademický spolek a České srdce – ústředí
Slovanská beseda

Informace o výstavách a akcích pořádaných Českým centrem ve Vídni v lednu a únoru 2007 naleznete na str. 77-78!

Vídeňské české a slovenské programy v rádiu
Na středních vlnách 1476 české a slovenské pořady denně 19:05-19:30.
České vysílání: stanice Dráťák v pondělí, opakování ve středu, v pátek *Zvídavý mikrofon* v jazycích českém i německém.
Slovenské vysílání: střídavě vždy ve čtvrtek vysílání stanic Špongia nebo Dia:Tón, opakování každé úterý.
Všechny texty si můžete přečíst a zároveň i poslechnout na internetové stránce: http://volksgruppen.orf.at/austria/de/program/program.htm.

DIVADLO BRETT
út – so, 20:00, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien, tel.: 587 06 63,
fax: 586 91 55, theaterbrett@eunet.at, www.theaterbrett.at

Redakce upozorňuje, že neodpovídá za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí, ani za neúplnost kalendária.

Tschechische Gemeinde in der Erzdiözese Wien

Česká duchovní služba oblast Vídeň

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31
Tel.: +43 (0664) 406 55 41 Fax: +43 (01) 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:
mše svatá každou neděli a svátek v **08:30** hodin.
KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:
mše svatá každou neděli a svátek v **10:00** hodin.
KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, SALESIANUM:
mládežnická mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00** hodin.
KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13:
mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:00** hodin.
KAPLE sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1:
mše svatá každý první pátek v měsíci v **18:00** hodin.

KALENDÁŘ AKCÍ

Ne 10. 12. *Druhá neděle adventní – svátek sv. Mikuláše:* **dětská mše svatá** *v 11:00 v kapli SALESIANUM, Hagenmüllergasse 31, Wien 3.*

So 16. 12. *DON BOSCO-HAUS:* **mládežnická mše svatá** *v 18:00 v kapli Panny Marie Pomocnice, St. Veit-Gasse 25, Wien 13.*
16:00 – zkouška českých vánočních písní v pásmu, které sestavil ředitel školy Komenský pan Ota Homolka.

Čt 21. 12. **Školní mše svatá** *pro žáky a žákyně škol Komenský v 09:00 v kostele Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3.*

Ne 24. 12. **Vánoční mše svatá** *pro děti a rodiče v 16:00 v kapli SALESIANUM, Hagenmüllergasse 31, Wien 3.*

Ne 24. 12. *Štědrý večer:* **půlnoční mše svatá** *v 22:00 v kostele Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3.*

Po 25. 12. *Slavnost Narození Páně – Hod Boží vánoční –* **mše svatá** *v 10:00 v kostele Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3 – zpíváme vánoční písně – na varhany hraje pan MUDr. Alfred Klein-Watrycz – diriguje paní učitelka Pavla Carmignato.*

Po 26. 12. *ST. PÖLTEN:* **mše svatá** *pro rodiče a děti.*

Ne 28. 01. *Svátek sv. Jana Boska:* **mládežnická mše svatá** *v 11:00 v kapli SALESIANUM, Hagenmüllergasse 31, Wien 3. – Náš pan farář P. Dr. Jan Horák SDB slaví 30. výročí kněžského svěcení – následuje společné agapé.*

Další bohoslužby v roce 2007:

So 14. 01.	Jugendmesse	11:00	Salesianum
Sa 20. 01.	Vorabendmesse	18:00	Don Bosco Haus
So 04. 02.	Jugendmesse		Fulpmes
So 11. 02.	Jugendmesse	11:00	Salesianum
Sa 17. 02.	Vorabendmesse	18:00	Don Bosco Haus

Na přední straně obálky: **František Bílek,** ***Oltář s Ukřižovaným****, 1896-1899, lipové dřevo, 700 × 250 cm, Praha, katedrála sv. Víta, severní loď*

František Bílek (6. 11. 1872 Chýnov – 13. 10. 1941 Chýnov) je považován za iniciátora a současně nejvýznamnějšího představitele českého secesně symbolistního sochařství. Nejdůležitějším tematickým okruhem Bílka zůstaly úvahy tíhnoucí k mysticismu. Důvod, proč se nestal malířem, ale sochařem, byla vada zraku, tzv. daltonismus, která mu v malování zabránila. Ústředním tématem Bílkových plastik byl v devadesátých letech 19. století Kristus – tragický hrdina, trpitel, mučedník. K vrcholným sochám po roce 1900 patří *Slepci* (1902) a *Úžas* (1907). V prvním desetiletí 20. století se Bílkovy aktivity stále více rozrůstají, ilustruje spisy Březinovy a Zeyerovy, svou myšlenku komplexního duchovního prostředí Bílek realizuje v projektu vlastní vily a jejího zařízení v Praze na Hradčanech (dokončena v roce 1911). Věnuje se také funerálnímu sochařství a pomníkové tvorbě, kde se mu ale většina návrhů nedaří uskutečnit.

Na zadní straně obálky: **Adolf Born,** ***František Palacký učí císařovnu Sissi bruslit a je sledován zachmuřeným pohledem našeho mocnáře****, 1999, litografie 1999, 57 × 43 cm*

Z katalogu výstavy Adolfa Borna s názvem „Od La Fontaina k Livingstonovi", kterou uspořádala Správa Pražského hradu známému výtvarníkovi, kreslíři, grafikovi a ilustrátorovi v roce 2005 k jeho 75. narozeninám.

Vážení čtenáři,

věříme, že Vás v novém roce 2007 budeme moci opět pozvat na pravidelná promítání každé druhé pondělí v měsíci do kinosálu Českého velvyslanectví, i nadále ve spolupráci Českého velvyslanectví a Kulturního klubu. V době, kdy jsme toto číslo připravovali, nebyl ještě nový velvyslanec České republiky v Rakousku RNDr. Jan Koukal (bývalý pražský primátor) v úřadě, a tudíž jsme nemohli tento dlouholetý společný projekt novému velvyslanci představit.

S dosavadním velvyslancem ČR v Rakousku JUDr. Rudolfem Jindrákem jsme se rozloučili při příležitosti oslavy státního svátku ČR a zároveň jeho odchodu na post velvyslance v Německu dne 24. října 2006 na velvyslanectví a jménem Kulturního klubu mu popřáli další životní úspěchy jak na poli pracovním, tak i privátním, současně jsme poděkovali za jeho spolupráci s Kulturním klubem.

Citelným zkrácením dotace Spolkového kancléřství na časopis Klub jsme byli nuceni v některých měsících zredukovat Klub na dvojčíslí. Proto také první číslo v novém roce vyjde jako dvojčíslí leden – únor. Předem děkujeme za pochopení. V tomto dvojčísle také přineseme vyhodnocení naší čtenářské ankety.

V tomto čísle najdete přiložené složenky na zaplacení předplatného na rok 2007. Vzhledem ke zvýšení cen poštovného a tisku jsme nuceni předplatné na rok 2007 upravit na 29 €. Prosíme, abyste ho vyrovnali co nejdříve, pokud možno ihned, protože opakované zasílání složenek zvyšuje nejen naše náklady, ale znamená i zbytečné pracovní zatížení.

Dovoluji se Vás ještě upozornit na jednodenní výlet do Bratislavy s návštěvou keramického podniku Modra, prohlídkou historické Bratislavy a vánočním trhem v sobotu **16. 12. 2006.**

Vážení čtenáři, na závěr mi dovolte, tak jako každý rok, veřejně poděkovat týmu Kulturního klubu – výboru, redakci, redakčnímu kruhu – za jeho obětavou a bezplatnou práci a také poděkovat za podporu a trpělivost jejich rodinným příslušníkům. Srdečné díky patří všem přispěvovatelům a příznivcům Klubu, všem spřízněným institucím a spolkům i Vám, čtenářům, za Vaši přízeň.

Jménem Kulturního klubu a také jménem svým Vám všem přeji pokojné a radostné Vánoce a šťastný a úspěšný nový rok 2007!

ing. Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje 2
Kalendář: prosinec 2006 – únor 2007 3
Církevní kalendář: prosinec 2006 – leden 2007 4
Editorial, obsah 5
Rozhovor 6
Kultura 8
Události 24
Fejeton 28
Zajímavosti 29
Ekonomika 37
Správy zo Slovenska 43
Sokol & sport 49
Úvahy & dopisy 50
Z české a slovenské Vídně a okolí 55
Oznámení 70
Informace & inzerce 79
Impressum 84
Čtení na Vánoce . . . . . I-XII

Upozornění:
Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

Zasloužené ocenění

Třiatřicetiletá existence dětského mobilního divadla MOKI dokládá, že divadlo MOKI je dnes pojem. Vědí to nejen tisíce školáků a učitelů v Rakousku, ale i malí a velcí diváci po celé Evropě. Věhlas divadla MOKI dosáhl i na asijský kontinent. Žádný úspěch nepřichází sám od sobě, vždy za ním někdo stojí. V případě divadla MOKI je to jeho umělecký vedoucí, režisér, autor a loutkoherec Mag. Štefan Kulhanek. Vedle vděčných diváků ocenil jeho činnost a zásluhy na poli rakouské kultury i prezident rakouské republiky udělením vyznamenání Goldenes Verdienstzeichen der Republik Österreich v květnu 2006.

Od prvního interview o divadle MOKI uběhlo celkem sedm let. Toto číslo bývá označováno jako číslo šťastné. Znamenalo údobí sedmi let pro divadlo MOKI také nějaké šťastné či šťastnější časy?

Mag. Š. Kulhanek: *Šťastnější údobí, co se vlastně pod tím pojmem všechno skrývá? Že doposud existujeme a pracujeme, to je štěstí, protože situace je opravdu těžká. Nejvíce ve finanční oblasti. Vždy, když je tíživá situace, „odskáče" to kultura. V případě dětské kultury, která stejně jako před těmi sedmi lety za kulturou „normální" pokulhává, je to ještě více tristní. I když je s podivem, že právě v tomto časovém úseku vznikla v celém Rakousku řada dalších divadel, která však neměla takového dlouhého trvání jako my. Zřejmě jsme velmi paličatí, rovněž nesmíme zapomenout, že naše divadlo má již své jméno, které se snázeji prodává. Dokážeme vždy přijít s novými nápady, jsme kreativní, daří se nám mladé lidi-herce upoutat a soustředit je kolem sebe. Musím říci, že se až sám tomu divím. Neboť život v MOKI není lehký – hrát 260-270 představení do roka na různých místech v Rakousku, navíc často v jeden den.*

Promítl se vstup Rakouska do EU do situace divadla?

Mag. Š. Kulhanek: *Bohužel nelze říci, že by se tímto momentem otevřel nějaký proud dotací. Samozřejmě existují určité projekty, které „nabízejí" podporu, když se spojí několik divadel z různých zemí. To by pro nás nebyl problém, neboť jsem nikdy nepřestal udržovat kontakty s kolegy v ČR a na Slovensku. Dobré vztahy máme např. s divadlem Drak z Hradce Králové, jež je nejlepším dětským divadlem v Evropě. Příští rok budu režírovat v Bratislavě, kde oslavují čtvrt století dětského divadla, vracím se tam jako bývalý zaměstnanec. Ovšem i takový projekt podpořený prostředky z EU předpokládá, že máte zajištěnou stálou finanční podporu, což náš případ není. Každý rok musíme znovu o základní dotace žádat. V této situaci je těžké rozjíždět nějaký projekt.*

Rozšířila se od našeho posledního rozhovoru herecká základna divadla MOKI? Před sedmi lety jste měli pět stálých herců. Podařilo se Vám vychovat nějakého loutkoherce? Propadl tomuto umění do té míry, že se je rozhodl studovat? Kam se musel za takovým studiem vydat?

Mag. Š. Kulhanek: *Ano, samozřejmě že si vychovávám lidi. Podařilo se mi např. doporučit ke studiu loutkoherectví do Prahy jednu naši mladou členku. Problém byl samozřejmě jazyk, studovala v Praze jako mimořádná studentka. Moc si to pochvalovala, u oboru zůstala. Na dobré úrovni je rovněž loutkoherectví na Vysoké škole múzických umění (VŠMU) v Bratislavě, v Evropě dále v Bochumi, Stuttgartu a Paříži. V Rakousku tento obor neexistuje. Vychovávat si vlastní lidi je práce nesmírně komplikovaná, neboť k nám přijdou lidé, kteří o loutkoherectví nemají vůbec ponětí. Začínají se u mě učit první pohyby v dětském herectví, s loutkami, maskami, s objekty. U nás mj. začínal už jako malý chlapec Andy Halvaxx, který dnes působí jako herec a režisér ve Volkstheater, anebo Marko Simsa byl rovněž u nás dlouho. Nemohu zapomenout na dalšího – Peter Scheibenreif, založil si divadlo Schneck & Co.*

Kolik představení se uskuteční v sezóně 2006/07? Jaká je skladba repertoáru? Převládá klasická pohádka?

Mag. Š. Kulhanek: *Nabízíme celkem pět her ve 265 představeních. Repertoár záměrně kombinujeme. Snažím se opírat o světovou literaturu, pohádky, prostě o umělecké bohatství. Naší nejnovější premiérou je uvedení hry Aschenputtel (Popelka). Je to klasická pohádka, ale v podstatě je to téma o mobbingu. To je v současnosti nesmírný problém mezi dětmi vůbec a ve škole zvláště. Uvědomme si, že každá třetí rodina je rozvedená, to samozřejmě dopadá na děti. A právě hra Aschenputtel se snaží pohádkovým způsobem tento problém řešit – úspěch zaručuje láska, pochopení. A-nebo uvedení hry Malý princ, dramatizace stejnojmenné prózy A. Saint-Exupéryho zprostředkovalo malému divákovi velmi důležitou myšlenku – že nemáme nikdy nikoho opustit, že se máme o někoho starat, že tu každý někoho máme. V repertoáru tedy máme hry, které neslouží jenom k zasmání, což je nesmírně důležité, ale které také současně sdělují určité hodnoty.*

Je známo, že lidské city, pocity, reakce jsou stejné jako před staletími, mění se pouze „obal" – móda, materiál. Vypozorovali jste za dobu existence divadla – 33 let, změny v reakci dětí? Přijímají přirozeně a hltavě vaše představení, anebo nasycení novodobou technikou – televize, internet – reagují ve smyslu – to je fádní, to není žádná action?

Mag. Š. Kulhanek: *Máte pravdu, vliv této techniky a její doslovné „bombardování" dětských hlav je tak silné, že není vůbec lehké upoutat pozornost dětí na představení. Že se nám to stále daří, že nám v tomto smyslu vyjadřují obdiv jejich učitelé, mluví myslím pro nás. Je to pro nás velká odměna, když děti vydrží při našem představení sedět hodinu v tělocvičně, kde jindy normálně běhají, skáčou. Samo-*

zřejmě i jejich radost, když po představení přijdou za herci a mohou si na ně sáhnout a dotknout se loutek. To dokazuje, že ona technika nedokáže tyto pocity vymazat. A to je právě to, co nám, tvůrcům dětského divadla, dodává síly a přesvědčení o smysluplnosti naší práce.

Má divadlo MOKI nějaké své pevné štace?
Mag. Š. Kulhanek*: Stoprocentně jisté není nic. Samozřejmě, že máme školy, které nás znají a vždy si nás objednávají. Těší nás to, ale vždy školám doporučuji, aby pozvaly i jiná dětská divadla. Myslím si, že malý divák by měl vidět různé typy divadel, naučí se tak hodnotit. Prostě má mít stejné možnosti jako divák dospělý. Vnímám naše představení jako obohacení výuky ve škole. Zatímco pedagogové předávají dětem vědomosti, my jim „dáváme" srdce.*

Hrajete v němčině. Zajíždíte se svými představeními také do ČR či na Slovensko? Jak tam mluví divadlo MOKI?
Mag. Š. Kulhanek*: Spolupracujeme s řadou českých a slovenských divadel a i v těchto zemích hrajeme v němčině. Vystupovali jsme v Hradci Králové, představení navštívily děti, které mají ve škole rozšířenou výuku německého jazyka. V Bratislavě naše představení navštívili pedagogové-němčináři, hráli jsme ve školách, kde se němčina vyučuje. Samotní herci byli z těchto představení překvapeni – děti jim rozuměly, po hře přišly za herci, vyptávaly se na různé věci. Zájem o další představení je velký, bohužel to vše začíná a končí u financí. Hospodářská situace na Slovensku není zrovna výborná a my také nemůže hrát zadarmo. Naše divadlo hraje i beze slov, něco jako pantomimu, vlastně herecký pohyb s hudbou, to vše ve hře Gulliver, v níž se mj. chodí na chůdách. S touto hrou, která vypovídá o problému malých velkých jsme byli nedávno na Tchaj-wanu, v Chorvatsku, ČR, pozvání máme do Indie, Polska.*

Hrálo již divadlo MOKI v české škole ve Vídni?
Mag. Š. Kulhanek*: Ano, bylo to vloni, hráli jsme hru Malý princ. Jinak se děti z české školy zúčastňovaly také našeho divadelního festivalu ve Schweitzerhausu.*

Festival dětského divadla organizuje ve Vídni divadlo MOKI již od roku 1988. Lze vypozorovat nějaký pohyb v návštěvnosti?
Mag. Š. Kulhanek*: Bohužel jsme festival nemohli pořádat poslední dva roky, Schweitzerhaus se renovoval. Nadále však trvá zájem, aby se tam festival konal opět. Co se týká návštěvnosti festivalu, byla konstantní. Určujícím momentem zde bylo počasí. Když bylo hezky, vyjížděli rodiče s dětmi do přírody, aby užili posledních pěkných dnů. Festival se totiž koná koncem září, začátkem října. Jakmile se obloha zatáhla, bylo to naopak divadlo, které k sobě diváky přitáhlo.*

V květnu 2006 jste obdržel vyznamenání Goldenes Verdienstzeichen der Republik Österreich. Tuto poctu Vám udělil rakouský prezident za Váš přínos dětskému divadlu v Rakousku, za Vaši třiatřicetiletou činnost v divadle MOKI jako režiséra, autora a uměleckého vedoucí. Kdo Vás na toto ocenění navrhl?
Mag. Š. Kulhanek*: Návrh na vyznamenání k mému životnímu jubileu – 60 let – podal výbor našeho spolku.*

Pomáhá Vám toto ocenění při „otevírání" dveří ve prospěch divadla MOKI?
Mag. Š. Kulhanek*: Mám metál a skutečně cítím, že to mé slovo má nějakou váhu. Ale jestli mi toto vyznamenání bude nadále otevírat dveře, nevím, ale pevně doufám, že ano. Asi bych měl chodit vyjednávat s metálem na prsou. Bohužel se mění politika, takže úředníci, kteří mě již znali, věděli, o co jde a také to, že moje práce byla tak vysoko oceněna, se vyměnili, anebo se budou měnit. Přijdou noví a vše začne zase od začátku.*

Jaké byly Vaše první pocity, když jste obdržel vyrozumění o tom, že budete vyznamenán? Tušil jste něco předem?
Mag. Š. Kulhanek*: Vůbec jsem o ničem nevěděl. Překvapení bylo nepředstavitelné. Když jsem četl dopis z Bundeskanzleramtu, myslel jsem, že se zmýlili a že místo do divadla mi dopis o tom, že máme na BK něco odevzdat, poslali na moji soukromou adresu. Při druhé třetím čtení dopisu jsem ale zjistil, že dopis skutečně patří mně. Byl jsem velmi, velmi překvapen, pochopitelně mile. Celá situace mě dojala. Cítil jsem, že je to poprvé, kdy někdo s takovým povoláním je vyznamenán. V neposlední řadě mě potěšilo, že byl vlastně vyznamenán Slovák, československý emigrant.*

Nevyplul na povrch při udělení vyznamenání sen o založení stálého dětského divadla?
Mag. Š. Kulhanek*: Ten sen mám stále. Snažil jsem se ho mnohokrát realizovat. „Dělal" jsem mu propagaci v Reinhardt-Seminar, na Konzervatoři, ale každý mi argumentuje, že není poptávka po stálé dětské scéně. Snažím se formou různých workshopů zprostředkovávat povědomí, co představuje práce loutkoherce, jak se oživuje neživý objekt, jak se spojuje loutka s hercem atd. Workshop však rozhodně nemůže nahradit řádné studium loutkoherectví. Někdy se musím pousmát, když se dozvím, že absolvent takového třídenního školení pak vyučuje na Volkshochschule či nějaké škole obor loutkoherectví. I přes udělení vyznamenání však bohužel nemám momentálně dosti času, abych se cele myšlence založení stálého divadla věnoval.*

Protože se všechno se vyvíjí, musí být patrna tato tendence i na poli loutkového/dětského divadla. Co se nového objevilo?
Mag. Š. Kulhanek*: Dětské divadlo nemůže být v dnešní době klasické loutkové divadlo. V našem případě, jak jsem se už zmínil, vytváříme tzv. syntetické divadlo. Podle toho, co si hra více „žádá", volíme hru s loutkami, maskami, zapojujeme tanec, choreografii atp. Například naše poslední premiéra Aschenputtel v režii Jakuba Krofty z divadla Drak je vlastně kostýmová hra. Herec vchází do kostýmu a tím dostává i jiný pohyb. Dalo by se říci, že to jsou jakési kostýmové loutky. Řekl bych, že v oživování neživé hmoty jsou možnosti nevyčerpatelné.*

Zmínil jste se o zvláštním postavení československého loutkového divadla ve světě.
Mag. Š. Kulhanek*: Přední místo v Evropě patří skutečně divadelním scénám v ČR a na Slovensku. Světově proslulé je divadlo Drak z Hradce Králové, kde se koná každoročně festival dětských divadel, žije jím celé město. Jestliže někdo hraje měsíc na Broad-*

way, což je případ právě divadla Drak, pak už to něco znamená.

Letos žije kulturní svět Mozartem. Zapojilo se do této vlny i divadlo MOKI?
Mag. Š. Kulhanek: *Upřímně musím přiznat, že jsme k Mozartovu roku nepřipravili nic. Prostě jsem vycházel z toho, že Mozartem bylo vše přesyceno, připadalo mi zbytečné něco dělat. Myšlenka udělat Kouzelnou flétnu však u mě byla a nadále je, ale nikoliv v Mozartově roku.*

Věnujete se jen režijní práci (a vedení divadla), anebo také hrajete?
Mag. Š. Kulhanek: *V divadle MOKI jsem zpočátku i hrál, ale dnes se věnuji jen režijní a tvořivé práci – píši, upravuji, hledám inspirace a ostatní učím hrát.*

Když cestujete po světě, hledáte v jiných zemích loutky? Pozná návštěva u vás doma, že jste loutkoherec?
Mag. Š. Kulhanek: *Loutky v cizině hledám a kupuji. V mé pracovně se určitě pozná, že mám s loutkami něco společného.*

Co plánujete do příští sezóny?
Mag. Š. Kulhanek: *Připravujeme hru Hexenhochzeit, je to typ commedia dell'arte. Pro novou sezónu nastudujeme vždy jednu novou hru, ostatní převezmeme z minulých sezón tak, jak je potřeba.*

Divadlo MOKI stojí a padá s Vámi. Když jednou odejdete do penze, „odejde" i divadlo Moki? A odejdete vůbec někdy do penze?
Mag. Š. Kulhanek: *Možná, že do penze asi někdy půjdu, ale jsem si jist, že tím neskončí moje práce v divadle. Doufám, že v penzijním věku budu mít více času věnovat se jenom umělecké práci, že se nebudu muset starat o to „prodat" představení. A také bych rád vychovával mladé nástupce – loutkoherce.*

Zmínil jste se o účinkování divadla MOKI na Tchaj-wanu. Jak se o vás dozvěděli?
Mag. Š. Kulhanek: *Vědí o nás už od osmdesátých let. Tehdy přišel na naše představení se svými dětmi prof. Baulin Hu. Byl nadšený a usiloval o to, abychom přijeli do Číny hrát. Vše s vyřizováním si vzal na starost a my jsme skutečně vyjeli. Čínské divadlo je sice starší než evropské, ale v Číně neexistovalo dětské divadlo. Naše vystoupení způsobilo v tomto směru revoluci. Prof. Baulin Hu založil po našem vzoru 1. čínské dětské divadlo, které se jmenovalo MOKIT. Jeho členové se učili u nás, doporučoval jsem je na různé evropské festivaly. Číňané založili Muzeum dětského divadla – jsem zde čestným členem, dnes mají taková muzea již dvě. A také další dětská divadla, např. Song, song, song, se kterým spolupracujeme. Tamní vláda dětské divadlo velmi podporuje, neboť si uvědomuje jeho význam při formování dítěte. Škoda, že podobně nepostupují příslušné instituce i zde.*

Děkuji Vám za rozhovor a upřímně blahopřeji k ocenění Vaší činnosti.

Rozmlouvala dr. Marie Brandeis

Letošní vítězkou Ceny Jindřicha Chalupeckého pro umělce do 35 let se stala Barbora Klímová

Z šestice finalistů ji vybrala mezinárodní porota, která zohlednila jak dosavadní uměleckou činnost, tak díla určená pro finálovou výstavu v brněnském Domě umění.

Klímová srovnávala účinky a přijetí různých veřejných performancí před desetiletími a dnes. Pro brněnskou výstavu se rozhodla realizovat akce umělců ze sedmdesátých a osmdesátých let. Stejně jako Jan Mlčoch, Vladimír Havlík a Petr Šembera prodávala osobní věci na tržišti, sázela květinu na ulici, přespávala na stromě. Na pěti videozáznamech ukazuje reakce dnešní společnosti, které doprovází záznamem rozhovoru s původními autory.

Dalšími finalisty byli Jan Kotík, Dominik Lang, Dušan Skála, Tomáš Svoboda a skupina Rafani, která získala jednu z vedlejších cen, přestože její členové ani jednou nevstoupili do výstavní síně a výmalbu vyhrazeného prostoru svěřili dětem z okolí Domu umění.

Všichni finalisté se letos vyjadřovali konceptuálně, žádný nenabídl na výstavu malby nebo jiná klasická média. Výjimkou nebyla ani Klímová, jejíž práci si mohli návštěvníci výstavy prohlédnout prostřednictvím projekcí.

„Zajímaly mě více takové akce, které jsou zaměnitelné za realitu, nikoliv prokomponované projekty jednoznačně definované jako umění. Byla jsem zvědavá na reakce," řekla po vyhlášení.

Odezvu kolemjdoucích natáčela skrytou kamerou. Klímová podotkla, že její vystoupení na veřejnosti provázela především netečnost a nezájem. Nikdo nereagoval ani na akci, při které ležela nehybná na zemi. Nikdo se jí neptal, zda je v pořádku, kdosi jen anonymně poslal sanitku.

Cena Jindřicha Chalupeckého bývá udělována každoročně, střídavě v Praze a v Brně. Letošní ročník je již sedmnáctý. Prvním laureátem byl Vladimír Kokolia, loni zvítězila Kateřina Šedá. S cenou je spojena finanční odměna 100 000 korun a studijní pobyt ve Spojených státech.

V prvním pololetí letošního roku bylo v ČR promítáno sedm filmů, jejichž návštěvnost překročila hranici 200 000 diváků

Oproti předchozímu roku se (letos) v kinech objevily filmy, které diváky zaujaly v masovém měřítku. Podle Aleše Danielise z distribuční společnosti Bontonfilm vypadá letošní rok zatím slibně a celoroční návštěvnost kin by se mohla pohybovat kolem 11 miliónů diváků.

Letos se vysoké návštěvnosti těší také české snímky. V čele aktuální tabulky nejnavštěvovanějších filmů jsou tři domácí tituly. Už potřetí ji vede kriminální komedie režiséra Jiřího Chlumského Prachy dělaj člověka. Na druhém místě skončila Hřebejkova a Jarchovského Kráska v nesnázích. Třetí je distribuční novinka, snímek Davida Ondříčka Grandhotel.

Český malíř Pavel Brázda

Pavel Brázda, který se 21. srpna dožil osmdesáti let, je jedním z nejpodivuhodnějších českých malířů druhé poloviny dvacátého století. Umělec těžce zařaditelný, neboť šel mimo hlavní umělecké proudy, ale zřejmě právě proto také dosáhl ojedinělého projevu. Pakliže někomu sluší označení outsider, jež se v pozitivním smyslu vztahuje k člověku pohybujícímu se na ryze vlastním teritoriu, tak

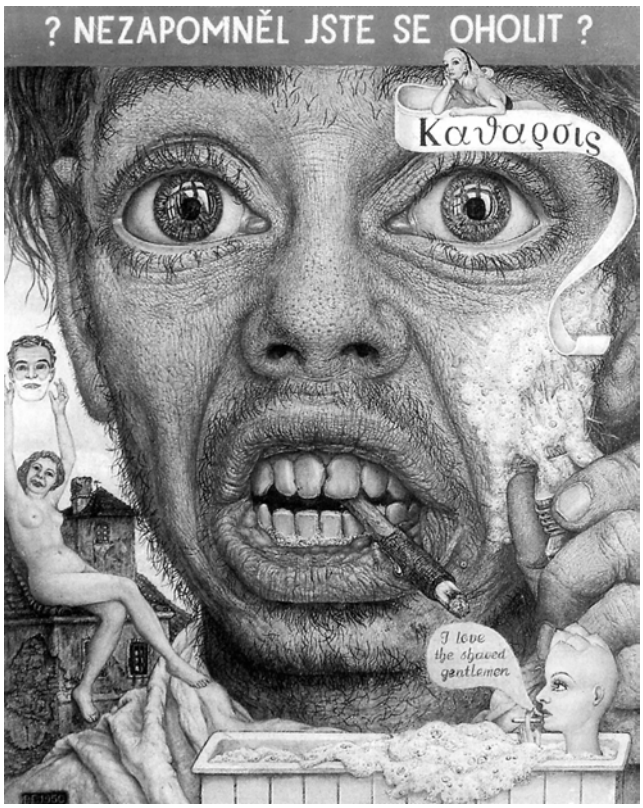

Pavel Brázda: *Nezapomněl jste se oholit?*, 1950, tempera a olej na překližce, 37 x 30 cm

právě Brázdovi. Nicméně nebyla to jeho dobrovolná volba: z politických důvodů nemohl dokončit ve čtyřicátých letech ani Vysokou školu uměleckoprůmyslovou, ani Akademii výtvarných umění.

Dlouho byl přehlížen, nemohl vystavovat (s výjimkou schodiště vlastního domu), jeho dílo se postupně objevuje ve výstavních síních až od devadesátých let: průlomem se stala přehlídka v Ženských domovech v roce 1992, připravená jeho přáteli z okruhu Revolver Revue. Bylo to svého druhu zjevení. Pavel Brázda předjímal prvky a poetiku pop-artu už v obrazech z padesátých let, kdy se ve světě půda pro vznik tohoto stylu teprve připravovala, navíc v situaci izolovaného Československa.

Zřetelně je to vidět na retrospektivní výstavě, která trvala až do 19. listopadu ve východním křídle prvního poschodí Veletržního paláce. Nechybí v ní důležitá malba Nezapomněl jste se oholit? vzniklá v roce 1950 a pro „raného Brázdu" typická. Jde o autoportrét, na němž malíř zvýrazňuje detaily až nepříčetně působícího obličeje, jako by se na sebe díval do zrcadla přes zvětšovací sklo; v zubech kouše cigaretovou špičku; v popředí se koupe žena ve vaně, jejíž účes tvoří šestice ňader, a v bublině se svěřuje, že má ráda oholené muže. V obraze je spousta ironie stejně jako smutku, hodně bizarností i reality, způsob práce s písmem a celým sloganem je nepochybně objevný, nadčasový.

Každé Brázdovo dílo se dá vnímat dlouho a člověk pořád nachází podrobnosti, jež mu dosud unikaly. A samotná výstava? Vynikající! Začlenění umění Pavla Brázdy do kontextu současného českého umění patří k největším počinům Národní galerie v „Knížákově éře".

(Petr Volf, Reflex 17, 2006)

Byly předány ceny Elsa

Česká filmová a televizní akademie vyhlásila ceny Elsa za rok 2006.

Nejlepším původním dramatickým pořadem roku 2006 se stal televizní seriál Dobrá čtvrť, který je sondou do života maturantů. Jeho režisérem je Karel Smyczek, který také získal cenu Elsa. Z celkových 14 ocenění jich 13 získala Česká televize, jednou bodovala HBO. Dvě ceny byly uděleny také televiznímu pořadu Na plovárně – jeho hlavní protagonista Marek Eben byl zvolen i nejlepším moderátorem. Další sošky Elsy získal film Rána z milosti – za roli v tomto snímku byl vyhlášen nejlepším hercem Vladimír Dlouhý a Josef Klíma nejlepším scénáristou. Stejně jako v loňském roce slavil úspěch v kategorii zábavné domácí tvorby pořad Uvolněte se, prosím. Jako nejlepší publicistický pořad byly označeny Příběhy železné opony, které zachycují osudy lidí, kteří byli nuceni z komunistického Československa utíkat přes ostnaté dráty. Mezi magazíny zvítězil pořad Mistři českého animovaného filmu. Stanice HBO byla úspěšná se svým seriálem Odpočívej v pokoji. Ze zahraničních pořadů slavil největší úspěch dokument Černobyl – nultá hodina o havárii černobylské jaderné elektrárny. Domácí dokumentární tvorba byla zastoupena úspěchem Manželských etud po dvaceti letech. Jako nejlepší herečka byla oceněna Květa Fialová za roli staromódní profesorky francouzštiny ve filmu Já z toho budu mít smrt. *(mk)*

Výstava Jana Jiřího Heinsche

Přehlídka více než dvou desítek obrazů a kreseb představuje veřejnosti nepříliš známého malíře Jana Jiřího Heinsche (1647-1712). Obrazy je možno shlédnout do 28. ledna 2007 v Císařské konírně Pražského hradu.

Čeští a japonští umělci vystavovali

V pražské Galerii kritiků proběhla před časem zajímavá výstava děl českých a japonských umělců. Expozice, která nesla název Optická příroda, představila díla, která nějakým způsobem zpracovávají ornament, znak nebo jev pocházející původně z přírodního světa.

Na pražské výstavě představili svoje díla například japonští umělci jako Isao Nakamura, Če Morohoši, Kazuko Kizawa a Noriko Janagiharaová a českou stranu zastupovali Federico Diaz, Marie Haškovcová, Petr Kvíčala, Marcela Vichrová, Petr Nohel, Václav Sika a Anežka Turková.

Tato výměnná česko-japonská výstava navazovala na širší projekt spolupráce Galerie kritiků s dvěma tokijskými galeriemi Visions a Toki. Tento projekt byl zahájen v srpnu a září 2004 výstavou Vision, která pokračovala dále v obou tokijských galeriích na podzim téhož roku a následujícího roku se vrátila do Prahy. *(mk)*

Czech Point

30. listopadu skončila mezinárodní výstava a festival politického umění ve dvou pražských galeriích NoD a C2C. Výstava se jmenovala Czech Point a představila české i zahraniční autory, kteří se ve své tvorbě nějakým způsobem vyjadřují k politickým tématům. Součástí festivalu byla

i konference na téma politické umění. Mezi účastníky projektu byli například Michael Bielický, Kryštof Kintera, Jiří Černický, Boris Ondreička nebo Roman Ondák. (mk)

Byly předány ceny ministerstva kultury

Ceny ministerstva kultury České republiky jsou udělovány již čtvrtým rokem, a to za výjimečné umělecké tvůrčí nebo interpretační počiny a za dlouhodobé zásluhy a přínos v oblasti divadla, hudby, výtvarného umění a architektury. Ministerstvo obdrželo 20 návrhů na ocenění za oblast divadla – z toho bylo nominováno 19 osobností nebo institucí, 26 návrhů z hudební oblasti – z toho bylo nominováno 19 a 8 návrhů týkajících se výtvarného umění – z toho bylo nominováno 7.

Držiteli Ceny ministerstva kultury se stali režisér a dramatik Ladislav Smoček, hudební skladatel Svatopluk Havelka a malíř, grafik a pedagog Dalibor Chatrný.

Čtyřiasedmdesátiletý Ladislav Smoček je jednou z nejoriginálnějších osobností současného českého divadla. Jeho tvorba je spojena především s pražským Činoherním klubem, u jehož založení v roce 1965 stál, hrály se zde jeho hry a působí tu dodnes.

Jedenaosmdesátiletý Svatopluk Havelka je považován za jednoho z největších tvůrců české hudby druhé poloviny 20. století. Je autorem významných symfonických i komorních koncertních děl, scénické hudby a partitur k 70 celovečerním a 150 krátkým filmům. Od osmdesátých let se zaměřil na duchovní tvorbu, která reflektuje základní křesťanské hodnoty.

Jedenaosmdesátiletý brněnský umělec Dalibor Chatrný je označován jako neúnavný experimentátor, který stál u zrodu mnoha významných tvůrčích seskupení a dalších progresivních aktivit.

Laureáty v jednotlivých kategoriích vybíraly tři nezávislé odborné poroty, jejíž členy jmenuje ministr na základě doporučení profesních organizací a institucí na tříleté období. (mk)

Češi mezi elitou

Nelehký úkol – zmapovat 20. století pomocí fotografií, stál před autory výstavy In The Face of History v londýnském kulturním středisku Barbican. Přitom jim nešlo o záběry klíčových historických událostí nebo slavných osobností, ale pomocí výtvorů uměleckých fotografů chtěli přiblížit celkovou atmosféru doby. Přitom zdůraznili zájem o celoevropský záběr výstavy, přičemž rozhodně nechtěli přehlížet země bývalého východního bloku, jak dosud někteří vystavovatelé dělají. Při takto stanovené koncepci pochopitelně nemůžou chybět ani zástupci české fotografické školy, ať již se jedná o klasiky, kteří se do povědomí milovníků umění v Evropě zapsali již před delší dobou, nebo o mistry, jejichž kvality dosud nebyly plně odhaleny. Z celkových 22 autorů zastoupených v Londýně pocházejí 3 z území České republiky, což jasně dokazuje vynikající pozice české fotografie. Jako největší hvězda září geniální lyrik Josef Sudek, mistr zátiší i různých krajin. Vedle něj se však uplatnila i díla Viktora Koláře, který se věnoval záběrům ze svého rodiště – severomoravské metropole Ostravy. Trojlístek doplňuje krajanka Jitka Hanzlová, která od osmdesátých let minulého století žije v Německu. Ve své tvorbě v posledních letech se soustředila na les svého dětství. Jistě by se v expozici uplatnili i další čeští tvůrci, připomeňme alespoň jedinečného portrétistu normalizační každodennosti Jindřicha Štreita, letos v říjnu vyznamenaného prezidentem republiky. Nicméně i při omezeném výběru se jasně ukazuje, že česká fotografie představuje ve světě významný pojem. Bohužel ne vždy si této skutečnosti umíme dostatečně vážit. Snad to souvisí se složitým postavením samotné fotografie v celém systému výtvarného umění. Pokud by však ještě někdo zapochyboval, zda se v jejím případě dá hovořit o svébytném a plnohodnotném uměleckém oboru, právě Sudkova díla nabitá zvláštní jemnou poetikou ho snad přesvědčí. (MaFr)

Výstava Daisy a Jiřího Mrázkových

Sice již před časem, ale o to zajímavější výstava proběhla v pražské výstavní síni Bayer a Bayer. Společně zde vystavovali Daisy a Jiří Mrázkovi. S tvorbou těchto umělců se divák nesetkává často, ale pokud k tomu dojde, je to vždy nevšední zážitek. K setkání obou umělců došlo již dávno ve skupině UB 12, jejímiž členy byli například také Věra a Vladimír Janouškovi, Stanislav Kolíbal, Alena Kučerová, Adriena Šimotová, Václav Boštík a další.

V galerii Bayer a Bayer představili Daisy a Jiří Mrázkovi obrazy z posledních let. Každý měl k dispozici jeden ze dvou sálů. Oba umělci tvoří sice vedle sebe, ale každý z nich přitom úplně jinak, vycházejí ze zcela odlišných zkušeností a prožitků. Daisy Mrázková se původně zabývala ilustracemi k dětským knížkám a z nich se postupně odvíjela volná kresba. V tvorbě Jiřího Mrázka hraje důležitou roli řád. V posledních letech vytváří malé obrázky, které si díky určitým pravidlům malby dále žijí vlastním životem. To znamená, že v každém osvětlení nebo v různých okamžicích je lze vnímat jinak.

Výstava Daisy a Jiřího Mrázkových byla každopádně dokladem toho, že ne vždy platí tvrzení některých teoretiků, že čeští umělci jsou úspěšní pouze v mládí a ve stáří již nedokáží ničím novým překvapit. (mk)

Trakař hnoje na záhon

Vajíčko, inscenace Divadla Komedie z roku 1964, jejíž DVD někteří z vás již znají, se stala legendární díky herci Václavu Voskovi. Skupinka mediků v Praze mu dokonce založila fan club. Stalo se tak v sedmdesátých letech minulého století na počest dalšího Voskova opusu, Play Strindberg. Tam se spolu s ním zaskvěla Jaroslava Adamová a Svatopluk Beneš. Fenomenální představení se ale na video nikdy nedostalo. Proto stálo za to mluvit s místopředsedou Play Strindberg Clubu, teplickým chirurgem **JAROSLAVEM PICHLÍKEM** *(56).*

Jak to všechno začalo?

Můj kamarád a spolužák z medicíny Vít Ryška byl tak nějak divadelně vyspělejší než my ostatní. Přišel za mnou v roce 1972 s tím, že v pražském Komorním divadle hrají úžasnou Dürrenmattovu hru na motivy Tance smrti Augusta Strindberga. Že už ji viděl pětkrát a na pana Vosku musíme jít. Pořád citoval. Například: „V každém manželství se pěstují myšlenky na vraždu. I šťastné manželství je pěkná brynda. Manželství vůbec je pěkná brynda.“ Prudil

s tím děsně, ovšem když nám řekl, že už byl podesáté, pár nás s ním do Komorního šlo. Takže když měl Vít za Play Strindberg jedenáctou čárku, já měl premiéru.

Doktoru Jaroslavu Pichlíkovi legendární důstojník v podání Václava Vosky malounko vstoupil do života. Jak rychle jste ho v počtu představení dohnal?

To jsem nestihl. Nakonec jsem se dobabral k šestnácti reprízám, ale on už jich měl mezitím dvaadvacet. Soupeřili jsme samozřejmě, ale měl jsem zkraje velkej handicap.

Kde jste sedávali?

Když to šlo, v první řadě. Jinak kdekoliv. Do té první je i přes světla z pódia vidět. Herci museli registrovat, že si text celé dvě hodiny říkáme polohlasně s nimi. Bylo to dost náročné hlavně pro pana Vosku, který hrál postupně paralyzujícího důstojníka, ke konci ochrnutého. K závěru představení ležel v křesle a tupě zíral do diváků. Nebyli jsme si jisti, co si myslí, když nás tam tak vidí, jak se plácáme do stehen. Později jsme ovšem zjistili, že se bavil.

Ale proč vznikl přímo fan club? U divadla to nebývá zvykem.

Play Strindberg Club s podtitulem Fan Club Václava Vosky jsme založili, protože ta hra byla v tehdejší době naprosto výjimečná. A věděli jsme, že bude mít tenhle geniální herec 21. října 1973 padesáté páté narozeniny. A protože hrál v Play Strindberg důstojníka, kteří chodí – nebo aspoň tehdy chodili – do penze v pětapadesáti, tak jsme mu z dokonalého textu inscenace sestavili telegram o sto deseti slovech, jenž začínal: „Osud tiká... Brzo z tebe nezůstane nic než trakař hnoje na záhon, ty nedomrlý bojare." Bylo to blahopřání na tehdejší dobu výjimečné délky a pro většinu lidí nepochopitelného obsahu. Telegram jsme poslali z pošty Praha 2, dva dny před Voskovými narozeninami. Na stejnou poštu jsem byl v den jeho narozenin předvolán. Vzali mě k vedoucímu, zamkli a jeden se postavil ke dveřím. Začal výslech. Poučili mě, že v socialistické společnosti nelze posílat telegramy s vulgárním, protistátním či pornografickým obsahem, notabene zasloužilému umělci. Asi čtyřicet minut jsem marně vysvětloval, že jde o citáty z inscenace, ve které pan Voska hraje, že bude vědět, o co jde, a bude mít radost. Velitel pošty nakonec slíbil, že žalobu nepodá, ovšem telegram neodejde, a jestli chci, ať ho pošlu zalepený v obálce. Tak jsem přání i s „reportáží" z pošty odeslal panu Voskovi domů. Připojil jsem, že se po příštím představení stavíme v šatně.

A stavili?

Tehdy už bylo rozhodnuto, že Play Strindberg Club opravdu vznikne. Vít Ryška bude předseda, protože má nejvíc repríz. Já místopředseda, kronikář a jednatel. Měli jsme i pokladníka a poradce pro věci vojenské. Měli jsme mimochodem mezi kolegy na fakultě i odpůrce. Ovšem někteří z nich později přešli k nám. Například „študved" Richter. Čistě jen z citátů ze hry jsme sepsali stanovy klubu, akorát spojky, předložky a některá zájmena byly navíc. Je to totiž dílo, jehož dialogy a myšlenky se dají použít v jakékoli životní situaci. I když především v manželství. Ovšem potřebovali jsme požehnání a podpis protagonisty, tedy V. V. A doufali jsme, že se stane patronem klubu – nakonec se patrony stali všichni tři zúčastnění herci. Přišli jsme do dveří šatny, on se zrovna odličoval. Když nás uviděl, vyskočil, zařval: „Jóóóó, to jste vy!" a vrhl se na nás. No, bylo to velký! Zatáhl nás do divadelního baru, kde obsluhovala bývalá televizní hlasatelka Kamila Moučková, která tehdy už dávno nesměla do televize. Posléze přišla i paní Adamová a pan Beneš. Seděli jsme do rána. Od té doby prakticky po každém představení. O tehdejším režimu se tam mluvilo tak, že tam určitě nemohly být štěnice neboli ucha, protože ze školy nás nevyhodili, nikoho nezavřeli a Komorní až později. Povídali jsme si o divadle, muzice, medicíně, komunistech, obrazech, o chlastu a o ženskejch. Panu Voskovi ani nevadilo, že byl vlastně pořád jakoby v práci, jelikož i u vína jsme s ním pořád mluvili v citátech z Play Strindberg. To akceptovali i oba jeho herečtí partneři a všichni nám repliky ochotně vraceli. Prostě jsme se toho nemohli nabažit a myslím, že oni taky ne.

A co se dělo, když jste skončil medicínu?

Šel jsem na vojnu. I tak jsem do divadla zajel ve vojenským. Bylo to ostatně vzhledem k obsahu inscenace o to pikantnější, když „Edgarovi, kterej to nedotáh' ani na majora", přišel dát po skončení kytici četař – absolvent v uniformě tehdejší ČS Army. Členové klubu se pak rozprchli do různých koutů republiky. Já do Teplic, Vít zůstal jako jeden z mála v Praze, pokladník Miloš Rund odešel do Jablonce, poradce pro věci vojenské Michal Princ do Příbrami a posléze do Kanady, kde je dodnes. Už jsme se tak často neviděli. Předseda Vít měl svatbu o pár měsíců dřív než já, a to s Olinkou, jež byla samozřejmě taky členkou klubu. Olinka však dostala asi v pětadvaceti leukémii. Nějakou dobu s ní zápasila a pak mu zemřela doma. Dával jí infúze, staral se o ni. Dva týdny po její smrti se zabil čelním nárazem v autě. Proto dnes neděláte rozhovor s předsedou Voskova fan clubu. A to je taky přímý důvod, proč už ani já dnes neumím Play Strindberg nazpaměť. My jsme totiž od pana Vosky tehdy získali kompletní scénář, který mezi námi koloval. V době, kdy se Vít zabil, byl text zrovna u něj a nám připadalo blbý jít k jeho mamince a říct: „Dejte nám ten text, co tady někde je." Ale umím toho nazpaměť hodně, dokonce víc než dnes paní Adamová, kterou jsem nedávno po letech oslovil tradičně, dopisem složeným zčásti z citátů ze hry. Není divu, vždyť se mezitím musela naučit desítky dalších rolí.

Co vás na té inscenaci tolik fascinovalo?

Všechno. V transu jsem byl už před začátkem. Přišlo se do divadla, spěchalo se – člověk přece vždycky chodí na poslední chvíli. Přesně v osm nula nula, v době plánovaného začátku, se z ampliónu ozval pan Beneš: „Dámy a pánové, protože Play Strindberg se hraje bez přestávky, bude přestávka, která jinak bývá uprostřed představení, výjimečně na začátku. Začneme tedy přesně o patnáct minut později." O pět minut později měl hlášení pan Voska a o dalších pět paní Adamová. Potom vyšli na jeviště, Edgar – Voska v odporně ošoupané důstojnické uniformě, šílené, s urvanýma výložkama i distinkcema (zejména o distinkce pak v dalším průběhu jde a Alice – paní Adamová – mu je dodatečně přišívá nebo zas nepřišívá ...), paní Adamová v ďábelsky vypasovaných šatech, pan Beneš v seriózním obleku. Postavili se na rampu, za nimi čtvrtá, němá postava, dědek v bílém plášti s gongem v ruce. Hra se totiž odehrává sice v pokoji, ale není rozdělena na obrazy, nýbrž na kola, takže pokoj je vlastně jakoby boxerským ringem –

a podle toho to taky vypadá. Ostatně s tím souzní i Edgarův výrok: „Naše manželství byla jedna jediná řež." Konverzace je zprvu vleklá: „Jsou zavřené dveře?" – „Mám je zavřít?" – „Jestli chceš ..." – „Tak je nezavřu." A takhle furt, jen se výměny ke konci zrychlují. Podtext: není o čem se bavit, nuda, nenávist, smrtonosné manželství, naschvály... Strindberg byl známý nepřítel žen a manželství zejména. Samozřejmě skvělé memento pro pár studentíků-nadšenců, hodlajících co nevidět do toho se svými protějšky prásknout. Všechno podáno velmi šťavnatě. Třeba když Edgar večeřel, lítaly kousky makrely až do první řady. Poslední asi čtyři kola už pak jenom leží, vydává skřeky, kterým rozumí jen Alice. V závěru on řve čím dál víc a ona hraje na piano (opět) Solvejginu píseň Edvarda Griega s českým textem (strašnej blábol), smráká se a do toho zaznívají jeho skřeky, až do toho závěrečného, který vydá ona. Od té doby jsem viděl Play Strindberg v obou pozdějších nastudováních, ale tomu původnímu se už nic nevyrovnalo. Bylo fantastické.

Chodili jste i na jiné Voskovy inscenace?

Jistě, několikrát jsem viděl i hry Čtrnáctý hrabě Guerney, Zapomeňte na Hérostrata a další. Voska pro nás neměl konkurenci. My jsme sem tam zašli i do jiného divadla – Semafor, Reduta, Činoherní klub, Zábradlí, ale taky jsme viděli, co se hraje v televizi, takže nám bylo jasné, že Play Strindberg je výjimečná. Ono se v ní nedalo vystopovat nic proti socialismu, ale nebylo to optimistické! Což vadilo. „Může to bejt i blbý, jen ať je to veselý!" jak si mohl až v roce 1987 dovolit zašprýmovat Láďa Kantor.

Jaké to bylo, být mladý v sedmdesátých letech?

Každý má na tu dobu jiné vzpomínky, podle toho, kde byl zalezlej. Divadlo a muzika byly skoro jediné, díky čemu se dalo přežít. Nemusím snad dodávat, že nad to „skoro" to už byly jen ženský a chlast. Dneska se dějou zajímavý věci každej den, tehdy se nedělo nic. Dny se táhly od ničeho k ničemu, tak jste se těšili na večer, že zažijete něco, co by vás z toho marasmu aspoň trochu povytáhlo. Pracovně taky bída. Já se třeba dostal na medicínu jen proto, že jsem dělal přijímačky v červnu 1968. O rok dřív bych se dostal jenom možná, o rok později už asi ne. Děda byl volyňský Čech a měl jeden a půl pivovaru na Ukrajině v Žitomiru. Ale vlivem historické náhody si nemůžu stěžovat: vystudoval jsem.

Proč přestal Fan Club Václava Vosky fungovat?

Nejdřív tu hru zakázali poprvé. Neměla opravdu nic společného se socialistickou morálkou. Jednou nám pan Voska řekl, že už se hrát nebude. Volali jsme do Městských divadel pražských a ptali se, až jsme zjistili, že to nemá cenu. Tak jsme vzali dvacet různobarevných tužek, pozvali další lidi a napsali maximálně uvědomělou petici o tom, jaký měla tahle hra pro nás ideový přínos, jak nesmírně nás, pracující lid, obohatila a jak těžce neseme její stažení. Podepsali jsme dvě stě padesát dělníků z ČKD, každého jinou tužkou a jiným rukopisem. Nevím, jestli měl ten dopis nějaký vliv, každopádně inscenaci za několik měsíců obnovili. Nesmělo to být ale v Praze. Hrála se v Litomyšli. Přijali jsme nové členy – své budoucí manželky –, vypracovali novou členskou listinu a jelo se dvěma plnými auty do Litomyšle. Vyrobili jsme památeční kartóny v upomínku na to, že se díky úsilí pracujícího lidu podařilo inscenaci obnovit. Dále jsem vyrobil razítko Play Strindberg Club, America Bar, København. (Samozřejmě vytrženo z textu.)

Jaké byly některé ze stanov klubu?

Členem se mohl stát každý, kdo zhlédl aspoň jedno představení Play Strindberg Komorního divadla v Praze (nebo v Kodani). Padělání doložených vstupenek se trestalo doživotním vyloučením. V členské legitimaci musel mít nalepenu vstupenku coby členskou známku a pod ni musel připsat „Tu známku jsem sám(a) nalepoval(a)" – podle vzoru Alice: „Ty fotografie jsem sama nalepovala." Ve výroční dny jsme vždy požádali „Kurta", tedy pana Beneše, aby zvlášť zasloužilým členům pod tohle připsal: „Moc hezké!" Dále: při každém veřejném provozování skladeb Solvejgina píseň nebo Vpád bojarů byli všichni členové klubu povinni vzdávat čest „zíráním do věčnosti" (Edgarova častá činnost během představení. Provádí se dvě minuty. Během této doby není dovoleno mluvit, dýchat, mrkat, přijímat potravu ani naopak. Nebo: při všech přípitcích byli všichni řádní členové klubu povinni zvolat: „Na plukovníka!" Mimořádní členové stáli v pozoru.

Opravdu jste to dodržovali?

Jistě. Aspoň Vít a já striktně. Ostatní se někdy trochu styděli, když byli poblíž lidé, kteří nevěděli, o co jde. Ti samozřejmě zírali ovšem ne do věčnosti, na to neměli. No a nakonec došlo k obnovení inscenace i na pódiu Komorního divadla. To byl pak opravdu velkej mejdan. I pan Beneš se odvázal a dával k lepšímu historky, jako třeba když kdysi jeli s kamarádem hrát někam do Malacek, poslali jinému kamarádovi-herci po vstupu na Slovensko čumkartu ve znění: „Hranice překročeny!" Pohlednice došla, ale neunikla pozornosti sokolích oček – prostě adresát byl pak vyslýchán, co to mělo znamenat, i když ne na poště Praha 2 jako já. Tím se nám to hezky uzavírá do kruhu. Nicméně krátce po této euforii ze znovuobnovení byla hra stažena definitivně a režim pak Mistra Václava dusil dál. Až ho udusil.

(Veronika Bednářová, Reflex 2006)

VÝROČÍ

- **25. 9. 1626** *zemřel básník a kronikář Kutné Hory* **Mikuláš Dačický z Heslova**.
- **12. 12. 1721** *zemřel český barokní sochař* **Jan Oldřich Mayer**, *autor výzdoby mnoha pražských kostelů.*
- **18. 12. 1751** *zemřel* **Kilián Ignác Dientzenhofer**, *český stavitel německého původu. Stal se nejvýznamnějším tvůrcem české barokní architektury.*
- **24. 12. 1781** *se narodil* **Heinrich Koch**, *rakouský empírový stavitel, dvorní architekt rodu Kinských v Čechách (zámek v Kostelci nad Orlicí, letohrádek na Smíchově).*
- **7. 11. 1811** *se narodil* **Karel Jaromír Erben**, *sběratel lidových písní a říkadel, pohádkář, tvůrce Kytice.*
- **31. 10. 1821** *se narodil* **Karel Havlíček Borovský**, *český novinář, publicista.*

- **5. 11. 1836** *zemřel* **Karel Hynek Mácha**, *český romantický básník, zakladatel české moderní poezie. Autor básně Máj, povídek Cikáni aj.*
- **23. 8. 1851** *se narodil v Hronově* **Alois Jirásek**, *český spisovatel, tvůrce románových cyklů z českých dějin, vyvolávajících mimořádný čtenářský ohlas i spory. Pocházel ze starého selského rodu, „na handlu" v Broumově se učil německy, vystudoval v Praze historii, potom učil v Litomyšli, byl přeložen do Prahy. Podepsal manifest, jímž se čeští spisovatelé v květnu 1917 vyslovili pro státní samostatnost. Také byl senátorem za národnědemokratickou stranu a jeden ze zakladatelů Československého ústavu zahraničního – 1928. Trvalou součástí repertoáru domácích divadel se stala pohádkově laděná Lucerna (1905), autor Starých pověstí českých (1894), Filosofské historie (1878) ad.*
- **25. 9. 1866** *se narodil v Mirovicích u Písku* **Antonín Klášterský**, *lyrický básník, překladatel a organizátor uměleckého života. Byl spoluzakladatelem (1887) Spolku českých spisovatelů beletristů Máj, redaktorem časopisu Zvon atd. Dobově významná byla jeho činnost překladatelská, ve které vědomě navázal na práci J. V. Sládka (dokončil souborné vydání dramat W. Shakespeara aj). Pro poznání snah Klášterského generace jsou důležité jeho Vzpomínky a portréty (1934).*
- **14. 10. 1861** *se narodil* **Alois Mrštík**, *spisovatel.*
- **12. 11. 1866** *se narodil* **Stanislav Sucharda**, *sochař, žák J. V. Myslbeka. Je mj. autorem pomníku J. Palackého v Praze. Zemřel v roce 1916.*
- **19. 12. 1871** *zemřel* **Josef Mánes**, *český malíř a grafik. Jeho rozsáhlé dílo vycházelo z romantismu a zahrnuje krajinomalbu, portréty, malbu historickou.*
- **1881** *se narodil rakouský spisovatel* **Stefan Zweig**. *Známé jsou jeho životopisné romány Marie Stuartovna, Balzak, Josef Fouché aj.*
- **24. 11. 1881** *se narodil v Hořici v Podkrkonoší* **Zdeněk Matěj Kuděj** *(vl. jm. Z. Marian Krejčí, † 8. 8. 1955 v Litomyšli), prozaik a novinář z okruhu Jaroslava Haška. Syn železničního inženýra. Studium nedokončil a stal se lékárnickým praktikantem. Vojenské služby se zbavil předstíráním duševní choroby. Asi časté stěhování rodiny podpořilo jeho tulácké sklony. 1903 se vydal do Hamburku, kde ve hře v kartách vyhrál lístek na cestu do Ameriky. Šest let strávil v USA a Kanadě trampováním a prací v nejrůznějších oborech. Po návratu se stal členem bohémské skupiny kolem J. Haška a své poznatky z cest začal publikovat v novinách. Vypravil se do Ruska, toulal se s Haškem po středních Čechách, strávil několik let na Podkarpatské Rusi, poté se usadil v Čechách a věnoval se literární činnosti. Dílo: Bídné dny a jiné povídky (1913), Hostem u baťušky cara (1914), Horalská republika (1932), Sid (1941). Život předválečné bohémy a své výlety s J. Haškem zpracoval v dvoudílných vzpomínkách Ve dvou se to lépe táhne (1923, 1924, zfilmováno) aj.*
- **8. 7. 1891** *se narodil v Dobříši u Roudnice nad Labem* **Josef Hora** *(† 21. 6. 1946 v Praze), čelný přestavitel proletářské poezie dvacátých let a reflexivní poezie třicátých let, literární kritik a překladatel. Vystudoval práva, věnoval se ale žurnalistice. Postupně vedl kulturní rubriky Práva lidu, Rudého práva a po vyloučení z KSČ 1929 také Českého slova. Byl předsedou Obce čs. spisovatelů. Dílo: Debutoval symbolistně laděnou sbírkou Básně (1915), následoval Strom v květu (1920), Pracující den (1020), Srdce a vřava světa (1922), Bouřlivé jaro (1923), Itálie (1925), Struny ve větru (1927), Tvůj hlas (1930), Tonoucí stíny (1933), Máchovské variace (1936), Domov (1938), Zahrada Popelčina (1940), Zápisky z nemoci a Proud (vyšlo posmrtně 1946) aj. Hora také pravidelně a citlivě recenzoval soudobou českou literaturu, napsal řadu knižních doslovů, redigoval výbory z děl jiných autorů, literární časopisy, sborníky. Nedílnou součástí jeho díla jsou překlady, především poezie z ruštiny, ale i z němčiny.*
- **24 3. 1896** *se narodil a* **7. 10. 1961** *zemřel* **František Tichý**, *malíř.*
- **14. 1. 1896** *se narodil* **Karel Svolinský** *(† 16. 9. 1986). Vyučil se řezbářem, po první světové válce studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Uplatnil se jako ilustrátor a kreslíř, navrhoval i poštovní známky, bankovky, plakáty, gobelíny a mj. i vitráže do oken chrámu sv. Víta v Praze.*
- **17. 3. 1896** *se narodil a* **15. 9. 1976** *zemřel* **Josef Sudek**, *český umělec – fotograf.*
- **1901** *se narodil básník* **Jaroslav Seifert**.
- **7. 9. 1901** *se v Malé Skále u Turnova narodila* **Jarmila Glazarová** *(† 20. 2. 1977 v Praze), psychologizující prozaička, čerpající náměty a inspiraci ve slezském regionu a v Beskydech, publicistka éry tzv. socialistické výstavby. Podle jejích románů byli natočeny filmy Advent (1956) a Vlčí jáma (1957).*
- **6. 8. 1901** *se v Týnci nad Vltavou narodil* **František Hampl** *(† 9. 4. 1977 v Berouně), autor próz z české minulosti, literární historik. V roce 1943 byl za odbojovou činnost zatčen a do konce války vězněn. Dílo: lyrické básně Nesplněné touhy (1922), Labe (1923), povídkové soubory Poznamenaní (1940), Z bouřného času (1955), literárněhistorické monografie Básníkův ztracený život o J. J. Langrovi (1946) aj.*
- **2. 8. 1901** *se v Třeboni narodil a* **15. 9. 1946** *v Praze zemřel* **František Heřmánek,** *prozaik soudobého a rožmberského Třeboňska. Dílo: Pohádky starého rákosí (1942), jeho vrcholné dílo je novela U bratra celého světa (1942), historická próza, zpola pohádka, je cyklus příběhů o úspěšném budovateli jihočeských rybníků Jakubu Krčínovi O nesmrtelném regentovi (1946) ad. Souborem drobných lyrických fejetonických textů Větru napsáno (1938) se Heřmánek zařadil mezi zakladatele českého rozhlasového fejetonu.*
- **14. 11. 1901** *se narodil český malíř, grafik, návrhář gobelínů a poštovních známek a ilustrátor* **Cyril Bouda**. *Jeho tvorba vycházela z italské renesance, významné bylo především jeho grafické dílo.*
- **30. 9. 1906** *se narodil spisovatel a vypravěč* **Jaromír Tomeček** *(† 15. 7. 1997), autor próz o přírodě.*
- **4. 4. 1911** *se narodil a* **6. 11. 1976 z***emřel spisovatel* **Václav Čtvrtek** *(vl. jm. Cafourek), autor pohádek a literatury pro děti a mládež (Rumcajs).*
- **3. 11. 1926** *se narodil* **Mikuláš Medek**, *český malíř, představitel osobitého stylu v malbě.*
- **26. 11. 1926** *zemřela* **Eliška Krásnohorská**, *spisovatelka, básnířka, libretistka, překladatelka, průkopnice ženského hnutí.*
- **21. 12. 1926** *se v Praze narodil spisovatel a publicista* **Arnošt Lustig**. *Autor próz o židovském osudu. V roce 1941*

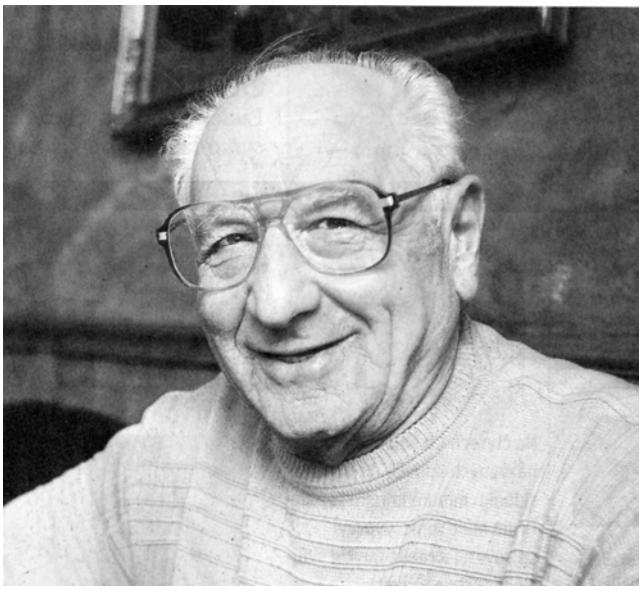

byl z rasových důvodů vyloučen ze školy a rok později poslán do Terezína. Prošel koncentračními tábory v Osvětimi a Buchenwaldu. V březnu 1945 uprchl z pochodu smrti a až do osvobození se skrýval. Po válce vystudoval VŠPS, byl vyslán jako zpravodaj Lidových novin do Izraele, poté nastoupil jako redaktor do Čs. rozhlasu, byl vedoucím kulturní rubriky týdeníku Mladý svět, pracoval jako scénárista Čs. filmu. Po srpnu 1968 odešel do Jugoslávie a v roce 1970 se usadil v USA. Podle jeho scénářů bylo natočeno několik celovečerních filmů (Transport z ráje, 1962, Démanty noci, 1964, Dita Saxová, 1967). Dílo: Povídkové soubory (Noc a Naděje, 1957, Démanty noci, 1958, Ulice ztracených bratří, 1959), novela Dita Saxová (1962), Modlidba pro Kateřinu Horovitzovou (1964), Kamarádi (1995), Neslušné sny (1997) aj.

- **28. 9. 1921** *se v Praze narodil* **Jiří Svetozár Kupka**, *televizní a filmový scénárista, prozaik. Nejvýznamnější román Vzpoura (1977) líčí povstání rakousko-uherských námořníků roku 1918 v Boce Kotorské. Těžiště jeho díla spočívá ve scenáristice pro televizi, např. J. R. Oppenheimer, J. G. Mendel, J. Mahen, J. A. Komenský, E. Hácha aj. Autor několika scénářů celovečerních filmů (Smrt na cukrovém ostrově, 1962, Hodina života, 1981 aj.)*
- **2. 12. 1926** *se narodil* **Miloš Macourek**, *scenárista, režisér, spisovatel a dramatik.*
- **28. 5. 1931** *se v Německém (Havlíčkově) Brodě narodil* **Milan Nápravník**, *surrealistický básník, prozaik a výtvarník. V roce 1960 nastoupil do Čs. televize jako dramaturg Vysílání pro děti a mládež, od roku 1966 zde působil jako redaktor. V roce 1968 odešel do emigrace, usadil se v Kolíně nad Rýnem, kde byl zaměstnán jako rozhlasový redaktor, je malířem, sochařem a uměleckým fotografem ve svobodném povolání. Po 1989 žije střídavě v Praze a Kolíně nad Rýnem. Přispíval do Tváře, Sešitů, Zlatého máje, Paternosteru, Svědectví aj., účastnil se vydávání ineditního surrealistického sborníku Objekt.*
- **14. 9. 1931** *se v Praze narodil* **Ivan Klíma**, *prozaik, dramatik a publicista. Za 2. světové války prožil Klíma tři a půl roku v terezínském ghettu. Pracoval jako redaktor týdeníku Květy, nakladatelství Čs. spisovatel, Literárních novin a Listů, vždy do jejich zákazu. V letech 1969-79 byl hostujícím profesorem na Michiganské univerzitě v USA. V roce 1998 spoluzakladatel Obce spisovatelů, v letech 1990-93 předseda českého centra PEN-klubu. Povídky, eseje a divadelní hry publikoval především v časopisech Květen, Orientace, Divadlo, Plamen, Host do domu aj., v osmdesátých letech např. v samizdatovém Obsahu, jehož vznik v roce 1981 inicioval, v samizdatových Lidových novinách a exilovém Svědectví. Dílo: Hodina ticha (1963), Milenci na jednu noc (1964), Milenci na jeden den (1970), Milostné léto (samizdat 1973, Toronto 1979, Praha 1992), Zámek (1964), Porota (1968), Cukrárna Myriam (1969), Má veselá jitra (samizdat 1978, Toronto 1979, Praha 1990), Moje první lásky (samizdat 1981, Toronto 1985, Praha 1990), Poslední stupeň důvěrnosti (1996) aj. Eseje a publicistické články shrnul do knihy Už se blíží meče (1991).*
- **9. 10. 1931** *zemřel* **Antal Stašek**, *spisovatel.*
- **30. 9. 1941** *zemřel v Praze literární a divadelní kritik, esejista, literární historik, prozaik, dramatik a publicista* **Václav František Krejčí** *(* 4. 10. 1867 v České Třebové). 1918-1920 poslanec Národního shromáždění, byl v čele poselstva prezidenta republiky k čs. legiím na Sibiři, člen Senátu. Autor první monografie o moderní literatuře devadesátých let, souhrnných portrétů J. Zeyera (1901), J. Nerudy (1902), K. H. Máchy (1907), J. Vrchlického (1913) a pamětí (výbor z jejich torza Konec století, 1989).*
- **13. 10. 1941** *zemřel český sochař, grafik a architekt* **František Bílek**. *Ukázka z jeho díla viz titulní strana.*
- **5. 7. 1946** *se v Praze narodila* **Daniela Hodrová**, *autorka složitě strukturovaných próz, literární teoretička; manželka spisovatele Karla Miloty. Dílo: Román zasvěcení (1993), Místa s tajemstvím. Kapitoly z literární topologie (1994), volná trilogie Trýznivé město, Perunův den (1994), román Ztracené děti (1997) ad.*
- **31. 8. 1946** *se v Praze narodil* **Petr Kovařík**, *lyrik intimních stavů, romanopisec. Byl šéfredaktorem nakladatelství Melantrich, poté místopředsedou Obce spisovatelů a šéfredaktorem Nakladatelství Lidové noviny, vedoucím redaktorem kulturní rubriky časopisu Týden. Dílo: Čtveřice básnických sbírek Skleněná harmonika (1975), Život na nečisto (1980), Třinácté dveře (1984), Lásko jsi dovolená (1988), kniha anekdotických povídek Nemluv na mě, když se holím (1990), román Vranská (1991) aj.*
- **2. 10. 1946** *zemřel* **Eduard Baas** *(vl. jm. Schmidt, * 1. 1. 1888), spisovatel, novinář, prozaik, autor písňových textů a kabaretiér (Cirkus Humberto, Lidé z maringotek).*
- **28. 12. 1966** *zemřel* **Vincenc Makovský**, *sochař.*
- **30. 12. 1966** *zemřel* **Géza Včelička**, *spisovatel.*
- **16. 11. 1971** *zemřel* **Josef Kainar**, *básník († 29. 6. 1917).*
- **10. 8. 1986** *zemřel v Praze* **Vratislav Effenberger** *(* 22. 4. 1923), teoretik surrealismu, básník. Při zaměstnání studoval Vysokou školu chemicko-technologického inženýrství a dějiny umění a estetiku na Filozofické fakultě UK. Spolu s K Teigem a K. Hynkem obnovil surrealistickou skupinu. Od počátku padesátých let pracoval v dělnických profesích, v letech 1968-70 působil na Filozofickém ústavu ČSAV, po podpisu Charty 77 opět jako dělník. Po smrti K. Teigeho (1951) se stal vůdčí teoretickou a organizační osobností surrealistické skupiny v Československu, uplatňoval se i jako výtvarný teoretik. Tvorba: poezie Lov na černého žraloka, Mnichov 1987, výbor Surovost života a cynismus fantazie, Toronto 1984, Praha 1991, monografie Henri Rousseau, 1963, Výtvarné projevy surrealismu, 1969 aj. Většina jeho díla zůstává v rukopisech. Podílel se na vydání díla K. Teigeho.*

ZE SVĚTA HUDBY

Ruské vystoupení Plastic People of the Universe

Pražská rocková kapela Plastic People of the Universe navštívila v letošním roce vůbec poprvé Rusko – v průběhu října a listopadu zde uskutečnila několik koncertů. Plastici vystoupili na scéně klubu Record v Nižním Novgorodu nedaleko soutoku řek Oky a Volhy. Poté se uskutečnil jejich koncert v prestižním moskevském klubu Na Brestskoj a nakonec v klubu Fidel v Sankt Peterburgu. Skupina Plastic People of the Universe vznikla v lednu roku 1969. Záhy začala vystupovat s vlastním svébytným repertoárem, jehož texty byly dílem zpěváka skupiny Mejly Hlavsy, básníka a filozofa Egona Bondyho a kunsthistorika a někdejšího manažera skupiny Ivana Magora Jirouse, nedávného laureáta Ceny Jaroslava Seiferta. (mk)

Hudební spolupráce Vídeň – Zlín

Často se říká, že hudba sbližuje národy a není důvod, proč by tato poučka neměla platit zrovna pro česko-rakouský vztah. Češi a Rakušané se mohou pochlubit spoustou vynikajících skladatelů a interpretů z dřívějších dob a hudební kultura v obou zemích zůstává i v současnosti na velmi dobré úrovni.

Jak může vypadat vzájemná spolupráce, ukazuje příklad Norberta Pfafflmayera, který vedle své profese neurologa a psychiatra na jedné z vídeňských klinik působí také jako dirigent. Mezi orchestry, které čas od času řídí svou taktovkou, patří i Filharmonie Bohuslava Martinů z moravského města Zlín. Poprvé s ní začal spolupracovat už před třinácti lety a do města proslulého především Baťovými závody na výrobu obuvi se vrací každý rok jednou na hostování. Jak sám říká, jeho srdce patří 19. století a jeho nejoblíbenějšími skladateli jsou představitelé zlaté doby vídeňské operety, jako byli oba Straussové, Lanner nebo Lehár. Proto také pro své zatím poslední vystoupení ve Zlíně v Domě umění v polovině října sestavil program příznačně nazvaný Vídeňští skladatelé 18. a 19. století. Jeho prostřednictvím se tak moravští posluchači mohli seznámit blíže s hudbou, která v předminulém století okouzlila celý svět a dodnes má četné příznivce.

Norbert Pfafflmayer se ovšem při dirigování neomezuje výhradně na rakouské autory, ale nahrál například i CD s hudbou Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany. Před deseti lety dokonce dostal příležitost dirigovat proslulou Smetanovu Mou vlast, patrně nejvýznamnější český koncertní opus 19. století. Při zájezdech do Zlína se také seznámil blíže i s tvorbou významných postav české vážné hudby dvacátého století, především Leoše Janáčka a samozřejmě také Bohuslava Martinů, jehož jméno nese zlínské těleso ve svém názvu. S moravským orchestrem byl Pfafflmayer několikrát i na zahraničních turné a společně tam šířili slávu rakouské i české hudební školy. Zlínský soubor podle něj hraje hodně srdcem a na jeho protagonistech je prý poznat, že hudbě rozumějí. Jistě i proto se s Norbertem Pfafflmayerem hráči bez větších problémů domluví, i když, jak přiznává, češtinu vzdal už při druhé lekci. (MaFr)

Mladá česká skladatelka uspěla i v Rakousku

Skládání vážné hudby není v současnosti obor, který by absolventům zajišťoval slávu či finanční zajištění. Rodačka z Kravař v Moravskoslezském kraji, pětadvacetiletá Michaela Plachká, by o tom mohla mnohé povídat. Po skončení čtvrtého ročníku ostravské Janáčkovy konzervatoře se jí podařilo dostat se na magisterské studium hudební skladby na pražské AMU. Když však chtěla letos odjet na čtrnáctidenní Mezinárodní skladatelské kurzy v rakouském Mürzzuschlagu, musela počkat, jestli jí škola poskytne nějaký finanční příspěvek. Nakonec na skladatelské dny odjela jako jediná reprezentantka českých barev. Ostudu však své zemi a škole však rozhodně neudělala, naopak. Za svoji komorní skladu získala cenu International Summer Academy Prag – Wien – Budapest a za dílo Sedm proroctví jí porota přiřkla také cenu Nadace Gideona Kleina. Kolumbijského profesora působícího v Rakousku Germána Toto Péreze přitom mladá česká skladatelka nadchla natolik, že ji chce pozvat na fakultu do Vídně. Michaela Plachká samozřejmě zájem o svoji práci vítá, nicméně stále zůstává skeptickou realistkou. I přes všechna ocenění neočekává, že by se hned od počátku dokázala uživit jen svými skladbami. Spíše počítá s tím, že stejně jako řada jejích kolegů bude učit hudební teorii. Bude tak následovat množství svých slavných předchůdců v minulosti, kteří si na kreativní činnost vydělávali nejrůznějším způsobem. Snad stejně jako oni se dokáže přes všechny existenční potíže přenést a vytvoří množství děl, která budou těšit ještě po desítkách a stovkách. Nelze pak vyloučit, že se jméno Plachká bude jednou vyslovovat jedním dechem se jmény, jako jsou Smetana nebo Dvořák. (MaFr)

Boni pueri byl na turné po Kanadě

Sbor Boni pueri, mezinárodně uznávané těleso, není v Kanadě poprvé. „Vše nasvědčuje tomu, že se sboru daří kultivované kanadské publikum skutečně oslovit. Odpovídá tomu zájem médií, vedle současných i noví pořadatelé hlásící se s pozváními k dalšímu turné a také zájem v Kanadě tradičně výrazné české krajanské komunity," uvedl sbormistr. Koncert v kostele v centru Toronta podle něj navštívil osobně Tomáš Baťa. Programy koncertů jsou kombinací náročného repertoáru – francouzské, české a světové klasiky – a populárních skladeb z celého světa, některých pro sbor Boni pueri zkomponovaných nebo na jeho zakázku upravených. Zpěváci koncertního oddělení ve věku od 9 do 21 let vedle náročného programu a dlouhých přejezdů a přeletů stihli také ve volném čase navštívit Baťovo muzeum obuvi a některé další atrakce.

40 let přerovského jazzového festivalu

Významné výročí si letos připomněli příznivci jazzu – Československý jazzový festival v Přerově oslavil 40 let od svého založení. Na vině je totiž uměle časové vakuum způsobené komunistickým režimem, který se snažil svobodomyslný jazz potírat. V Přerově proto od 11. do 14. října proběhl pouze 23. ročník festivalu.

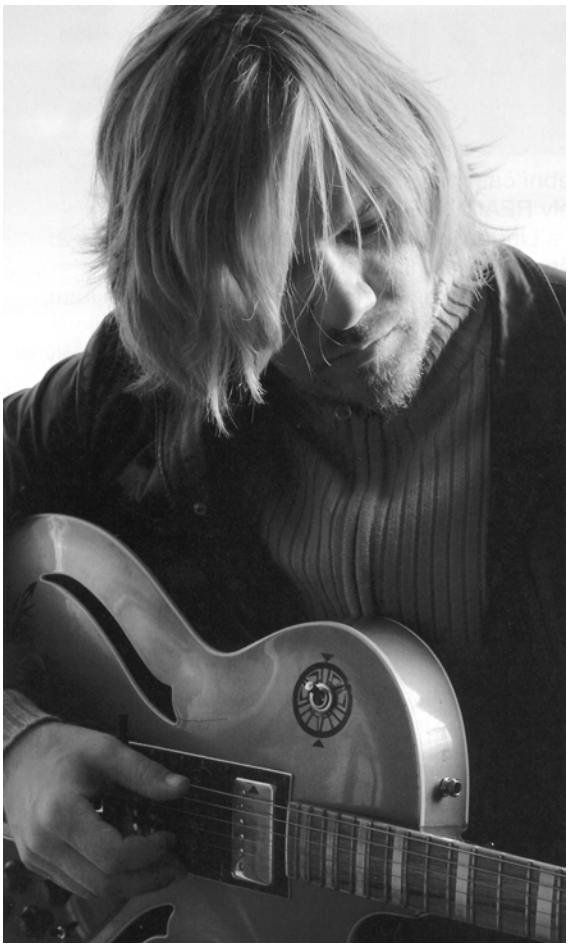

Výhybkář

Bylo to v době, kdy hudební časopisy přetřásaly jeho nečekaný vynucený odchod z kapely Ready Kirken, známé bulvární plátky se popásaly na jeho vztahu s Lindou, donedávna manželkou Bohumila Kulínského. Čekal jsem štvance vlastní slávy, zlomeného člověka, ublíženého zpěváka, který přišel o kapelu, její slavný název a publikum. Michal Hrůza (35) vešel do pizzerie – rozesmátý kluk v baseballové čapce, s rozcuchanými vlasy a nadšeným uvítáním: „Slyšel jsem skvělý vtip! To víš, že Kirkeni blufují? Ve skutečnosti jen pouštěj´ Hrůzu!"

Pokud vím, tak svou první kapelu jste založil se spolužáky na střední vojenské škole. Nakolik bylo snadné zakládat v roce 1986, tedy za dob pevného socialismu, na vojenské škole rockovou kapelu?

Pro nás to byl jediný možný únik z každodenního nesnesitelného drilu; dodnes jsem přesvědčen, že kdyby byl tehdy tak snadný přístup k drogám jako dnes, tak v nich všichni jedeme. Nám se opravdu nechtělo moc žít a hudba byla vlastně jediná záchrana, takový ostrůvek svobody uprostřed příšerné psychické šikany. Naštěstí na téhle škole, obehnané ostnatým drátem, existoval hudební kroužek, což v podstatě znamenalo zašívárnu na zkušebně, kde jsme si mohli dělat, co jsme chtěli. Někdo by se tam možná jen flákal, ale protože tam byly nějaké erární bubny, kytary a aparáty, tak my opravdu hráli – hudba nás držela nad vodou, umožňovala nám přežít všeobecný teror. Ne všichni ho taky zvládli, znal jsem kluky, co se z toho složili a skončili na psychiatrii.

Vzpomínám si, jak nás taky na základní škole verbovali do armády, ale nepříliš úspěšně. Co vás přimělo podepsat přihlášku na vojenskou školu?

Byli lidi, již se tehdejší, socialistické armádě upsali dobrovolně, jiní ze zmatku, ale takové zdravé jádro, které tu školu nikdy moc nebaštilo, snažilo se jen nějak přežít a co nejrychleji se zase z tohoto průšvihu dostat pryč, tak to většinou pocházelo z rozvrácených rodin. To byl i můj případ. Naši se rozvedli, máma zůstala sama se třemi dětmi, neměla to lehké, čehož oni využili – chodili za ní dokonce až do práce a pořád ji přesvědčovali, že pro ni i pro mě bude nejlepší, když se stanu vojákem z povolání. Navíc otec byl silně proti, což matku nejspíš přesvědčilo – když jsi od nás odešel, tak Michal najust půjde na vojenskou školu! Ale samozřejmě že za to mohu v první řadě já, vždyť já to nakonec podepsal. Jenomže mně bylo tehdy třináct, měl jsem rád příběhy pilotů z druhé světové války, lepil jsem si modely letadel – prostě malý kluk fascinovaný válkou. A hrát si na vojáčky mi přišlo docela legrační. A tak jsem nastoupil do Moravské Třebové na vojenské gymnázium, a ještě když jsem přijel po třech týdnech poprvé domů, tak jsme se s kamarády strašně nasmáli, že mám uniformu. Jenomže já musel v neděli zpátky do kasáren a najednou jsem pochopil, že tam vlastně být nechci. Navíc jsem tehdy dělal závodně orientační běh, byl jsem dokonce mistrem republiky, ale oni mě odmítli pouštět na závody. V tu chvíli mi došlo, že jsem udělal strašnou chybu. Ale nezbylo mi než to nějak přežít.

Jak vypadal takový den na vojenském gymnáziu?

V šest hodin ráno budíček, rozcvička, úklid, pochod na snídani, pochod zpět, nástup, pochod do školy, pochod na oběd, pochod na pokoje, nástup k dennímu rozkazu, dvě hodiny volna, pochod na samostudium, pochod na večeři, dvě hodiny volno, v devět večer úklid, nástup a v deset večerka. Den za dnem, pořád dokola, samé pochodování. Jejich cílem bylo zlomit nás, aby si s námi mohli dělat, cokoliv budou chtít. A to se jim v mnoha případech podařilo.

Bylo snadné opustit po maturitě tehdejší socialistickou armádu?

Po maturitě už to nebyl takový problém, tehdy člověk získal poprvé pocit určité svobody; taky proto je pro mě dodnes svoboda nejdůležitější životní hodnotou. Navíc přišel 17. listopad, což pro mě bylo vítězství, protože až do té doby jsem se bál, co všechno mi můžou provést, když jsem odmítl pokračovat na vysokou školu vojenskou. Rok jsem se tedy poflakoval doma a pak jsem nastoupil na vojnu, jednak mi vojenské gymnázium neuznali jako náhradu základní vojenské služby, za druhé jsem si potřeboval sám v sobě něco vyřešit. Sice jsem na vojně strávil osmnáct měsíců, ale už v takovém zmatečném období, kdy žádný lampasák pořádně nevěděl, co může a nemůže, všichni do jednoho to byli komunisté a teď se strachovali o vlastní existenci.

Kdy jste se prvně potkal s hudbou?

Mě v dětství nikdy nenapadlo, že bych mohl na něco hrát. Vždycky se mi to líbilo, ale že bych já sám začal brnkat na kytaru, to se mi zdálo jako nesmysl. Až někdy ve čtrnácti v patnácti jsem vzal prvně do ruky kytaru, když jsem koupil od kamaráda za padesát korun svou první španělku. Něco málo jsem se na ni naučil, což mi pomohlo založit na vojenském gymnáziu kapelu a přežít peklo, ale po odchodu z armády se kapela samozřejmě rozpadla. A protože jsem armádu opustil, musel jsem

navíc zaplatit za každý rok studia pět tisíc, což dohromady činilo tehdy nemalou částku dvacet tisíc, nádavkem mi do posudku napsali, že nemám kladný vztah k socialismu. Našel jsem si tedy práci na dráze, dělal rok výhybkáře, bral třináct stovek měsíčně a pět set korun splácel armádě. Ale byl jsem svobodný a celé dny jsem hrál na kytaru, to jediné mělo v mém životě smysl, dokonce jsem založil kapelu, která si říkala Brambory. Vystupovali jsme na několika festivalech, ale především strašně pařili, hlavně já se snažil dohnat čas zameškaný vojenskou školou, myslel jsem si, že jsem Jim Morrison, a příšerně jsem vyváděl. S mým odchodem na vojnu se skupina Brambory rozpadla, což je skoro stejné pravidlo, jako že člověka během vojny opustí holka; přesně to se mi taky stalo. Po návratu z vojny jsem v rodném Turnově založil hardrockové trio 51. chvíle a konečně našel i svou první velkou lásku, krásnou Evelínu, s níž jsem žil skoro pět let. To byla ohromná romance, dokonce jsem se za ní přestěhoval do Pardubic, odkud pocházela, když jsem dostal lano z tamní kapely Anachronic.

S kapelou Anachronic jste natočil desku, ale pokud vím, tak ji nikdy nikdo nevydal. Čím jste se tehdy vlastně živil?

Opravdu jsme natočili desku, na které jsem prvně zpíval. Tím se taky kapela v podstatě rozpadla, já byl po krk v dluzích, protože jsem si koupil za dvacet tisíc basový aparát, ale přitom jsem pracoval za pár stovek ve fabrice, jeden čas jsem taky dělal kopáče. Pro mě bylo tehdy důležité jenom hrát, ale jednoho dne jsem si řekl, že tohle k ničemu nevede, a odešel jsem dělat obchodního zástupce u firmy Master Foods, která vyrábí žrádlo pro psy a kočky, k tomu sladké tyčinky pro lidi, jako třeba Mars a Snickers. Rok jsem to vydržel, vůbec mě to nebavilo, ale zbavil jsem se dluhů a vydělal si na nový aparát, na který hraji dodnes. Přitom jsem doma psal písničky do šuplíku. A jednou v půl druhé ráno u mě zazvonil zcela opilý baskytarista Petr Bártek, zakladatel skupiny – 123 minut, a co prý dělám, že nic nedělám? Nakonec jsem mu dal svůj demosnímek a on ho předal kytaristovi Zdeňovi Ceralovi, s nímž jsme založili Ready Kirken. A zkoušeli a hráli, v roce 1996 jsme vydali u malinké společnosti asi v nákladu osmi set kusů první desku.

A měla úspěch. Stejně jako ostatní alba, na každém byl alespoň jeden velký hit. Už to vypadalo, že budete následovat skupiny jako Lucie nebo Chinaski, když se letos v létě objevila překvapivá zpráva, že Ready Kirken a Michal Hrůza už nejsou jedna kapela...

Poté, co mě vyhodili z Ready Kirken, jsem probděl několik nocí – pro mě ti kluci byli jako rodina. Nakonec jsem si tyhle stavy zakázal, postupem času jsem se přestal budit a dneska už zase píšu nové písničky. Podle mého to bylo z jejich strany zkratové jednání, pro mě v tu chvíli naprosto nečekané, ale dneska už si uvědomuji, že problémy byly v kapele mnohem déle. Už tenkrát, když jsem se před dvěma lety dočetl v novinách, že novou skupinou Juliana Záhorovského jsou Ready Kirken. Kluci s ním opravdu začali zkoušet, a přestože se to ututlalo, byl to asi první signál, že není všechno úplně v pořádku. Pak jsme si to vyříkali, ale bylo to o fous. Důvodů našeho rozchodu bylo asi víc, přestěhoval jsem se z Pardubic do Prahy, takže jsem se s kluky vídal jen na koncertech. Taky asi nepřidalo to, že jsem se postaral o změnu managementu. Ten současný dělal bratr baskytaristy a podle mne jsme potřebovali opravdového profesionála. No a další problém byl asi v přerozdělování honorářů. Za koncerty, za účast při nahrávání alb i za podíl z jejich prodeje jsme se vždycky dělili rovným dílem. Za autorství jeden čas taky, i když jsem většinu písniček dělal já. Tenhle systém mi však postupem času začal vadit, protože chlapci se celé léto flákali někde u vody, zatímco já skládal a psal texty. Tak jsem si u posledních dvou desek napsal text na sebe, hudba zůstala jakoby společná. Ve skutečnosti jsem napsal většinu písní, protože nikdo jiný z kapely žádné skladby za poslední čtyři roky nepřinesl. Údajně proto, že by se mi to beztak nelíbilo. To je možné, ale oni to ani nezkusili.

Objevily se spory kolem vlastnictví názvu kapely?

V okamžiku, kdy mě vyhodili z kapely, tak si ho zaregistroval baskytarista, který je v Ready Kirken teprve od roku 2000. Paradoxní, ale je to tak. Ale ať si klidně název Ready Kirken nechají, jenom ať všem netvrdí, že hrají písničky, co složili oni, nesložili! Samozřejmě že je mohou hrát, hrát je může kdejaká tancovačková kapela, ale zdá se mi být poměrně krátkozraké vykládat, že jsou autory všech písní vydaných na deskách Ready Kirken. Teď jsou tady oni a pak já se svou novou kapelou – obě skupiny hrajeme stejné písně. Dobře, ať si publikum vybere, na čí koncert přijde. Ale to nemůže trvat věčně, jednoho dne se ty písničky oposlouchají, bude třeba napsat nové skladby.

Nemrzí vás, že váš největší hit, kterým nesporně byla* Voda živá*, jste nenazpíval vy, ale věnoval jste ho Anetě Langerové?

Nemrzí. Jednak ta písnička vznikla těsně po vydání desky Krasohled, takže by se objevila možná až na desce, kterou jsme plánovali za dva roky, jednak se stala hitem právě kvůli tomu, že ji nazpívala Aneta. Navíc do ní vtiskla i svůj vlastní příběh. Byl jsem taky rád, že si možná pár lidí všimlo, že někdo z Ready Kirken napsal celkem povedenou pecku, která má nějakou hloubku, a tak si možná uvědomil, že jsme schopni vyplodit i vážnější věc. Nejen takové ty veselé hitovky typu Zejtra mám nebo Černý brejle. I když, popravdě řečeno, právě ty hitovky mě baví dělat. Ale uznávám, že když pak zní z rádia šedesátkrát denně, tak můžou řadu lidí pěkně štvát. Ale třeba 1 + 1 je podle mě tak strašně pozitivní a vtipná písnička, že když ji lidi uslyší za rok, tak si ji rádi poslechnou. Alespoň doufám. Stejně jako věřím, že se mi podaří složit ještě pár podobných písniček. Teď nejsem nikým omezován, opět, už poněkolikáté v životě, jsem přehodil výhybku, konečně mám zase absolutní tvůrčí svobodu, tu svobodu, jež je pro mě v životě tak důležitá, ale na druhou stranu mám pekelně sevřený zadek z toho, jak to všechno dopadne.

(Honza Dědek, Reflex, redakčně zkráceno)

Michal Hrůza se narodil 31. srpna 1971 v Turnově. V letech 1985-89 absolvoval vojenské gymnázium v Moravské Třebové, posléze se živil jako kopáč, výhybkář, barman, obchodní zástupce společností Herlitz a Master Foods, paralelně psal písničky. V roce 1996 spoluzaložil v Pardubicích kapelu Ready Kirken, s níž vydal desky *Ready Kirken* (1996), *Vlny* (2001), *Čekal jsem víc* (2002), *Krasohled* (2004), *Asi se něco děje* (2006). Je autorem písně *Voda živá* pro Anetu Langerovou, která byla vyhlášena Hitem roku 2005. V roce 2006 byl z kapely vyhoštěn, v současnosti vystupuje sólově se svou vlastní doprovodnou kapelou a píše skladby pro nové album.

Hity české populární hudby

Dvojalbum hitů Hany Hegerové Všechno nejlepší se po dvou týdnech na druhé příčce opět vrátilo do čela domácí hitparády nejprodávanějších desek a vyměnilo si tak místo s novinkou kapely Wanastowi vjecy nazvanou Torpédo. Zpěvačka nedávno v Brně oslavila své 75. narozeniny. První pětici doplnila alba Měls mě vůbec rád? zpěvačky Ewy Farné, Rubikon kapely Kryštof a Nic není nastálo zpěváka a hudebníka Davida Kollera.

Česká sekce Mezinárodní federace fonografického průmyslu (IFPI) na svých internetových stránkách uvedla, že do první desítky nejprodávanějších desek se z českých interpretů prosadili ještě Jaromír Nohavica, Karel Gott a Lucie Vondráčková. Mezi dvaceti nejprodávanějšími deskami nechyběly nahrávky Petra Koláře a Karla Kryla, prosadil se mezi ně i výběr Nejkrásnější české vánoční koledy či novinka Michala Davida.

Nové album Hany Ulrychové

Zpěvačka Hana Ulrychová bilancuje svou pěveckou kariéru na novém dvojalbu nazvaném (Nejen) tichý hlas s podtitulem To nejlepší z let 1968 až 2006. Jeden z disků obsahuje reedici sólového alba Tichý hlas, které Ulrychová vydala v roce 1989. Do role „kmotry" desky Ulrychová angažovala svou kolegyni, písničkářku Radůzu. „Vím, jak zpíváš, a závidím ti to," řekla Ulrychové Radůza. „A taky ti závidím tu písničku, co pro tebe napsal Karel Kryl," konstatovala. Celé dvojalbum totiž uvádí Krylova píseň Nevidomá dívka, kterou její autor kdysi Ulrychové věnoval. Její nahrávka vznikla v roce 1968, tedy ještě rok předtím, co Kryl skladbu zařadil na svou slavnou debutovou desku Bratříčku, zavírej vrátka.

Autorem většiny písní, jež dvojalbum obsahuje, je Petr Ulrych, bratr a dlouholetý spolupracovník zpěvačky. Nechybí ani několik moravských lidových balad, písně od ruského zpěváka Bulata Okudžavy či z repertoáru někdejší britské skupiny Cream.

Sedmapadesátiletá Ulrychová zpívá již od dětství, kromě krátkého působení v kapelách Bluesmen a Atlantis většinou v doprovodu o pět let staršího bratra Petra; již přes 30 let s nimi hraje skupina Javory. Na brněnskou konzervatoř Ulrychová sice nebyla přijata, údajně „pro nedostatek talentu", poté však natočila už přes dvě desítky alb.

VÝROČÍ

- **11. 10. 1896** *zemřel* **Anton Bruckner**, *rakouský hudební skladatel. Těžištěm jeho tvorby byla duchovní hudba, komponoval zejména varhanní koncerty, oratoria a symfonie.*
- **1876** *v Prozatímním divadle se uskutečnila premiéra Smetanovy* **Hubičky**.
- **1891** *se narodil* **Jan Kühn**, *sbormistr.*
- **30. 9. 1906** *se narodil* **Václav Smetáček**, *dirigent a skladatel.*
- **8. 10. 1911** *se narodil* **Karel Vlach**, *dirigent.*
- **11. 10. 1901** *se narodil* **Emil Hlobil**, *skladatel.*
- **13. 12. 1906** *se narodila* **Štěpánka Štěpánková**, *operní pěvkyně.*
- **24. 11. 1921** *se v Brně uskutečnila premiéra Janáčkovy opery* **Káťa Kabanová.**
- **22. 12. 1941** *v koncentračním táboře v Mauthausen zemřel herec, kabaretiér a písničkář* **Karel Hašler** *(* 31. 10. 1879 v Praze).*

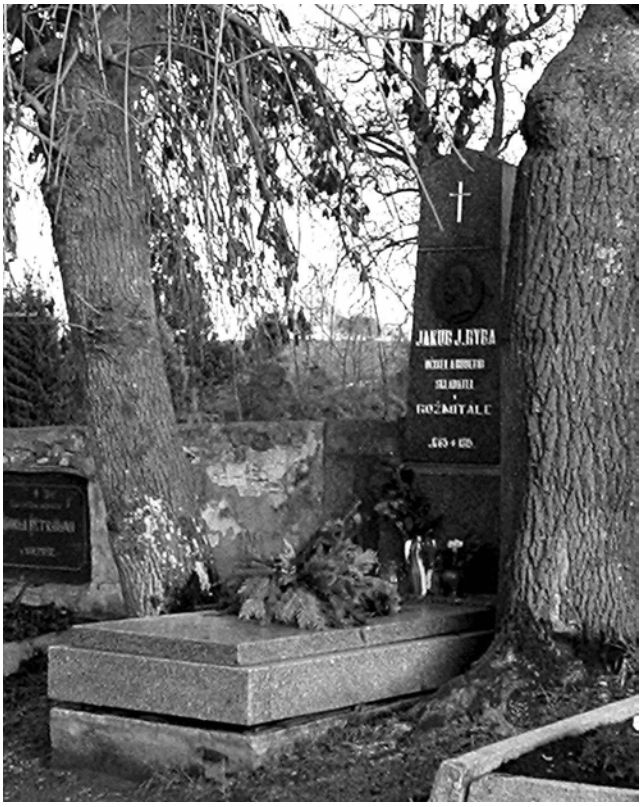

Hrob Jakuba Jana Ryby na farním hřbitově ve Starém Rožmitále
(fotograf: Jindřich Hásek)

Zázrak Rybovy vánoční mše

Když v roce 1796 psal neznámý rožmitálský učitel, varhaník a regenschori Jakub Jan Ryba (1765-1815) ve staré škole u městských příkopů vánoční mši v českém jazyce, bylo mu přes třicet let.

Psal ji na vlastní text pro české poměry – malý kostelní kůr, malý pěvecký sbor a čtyři hudebně zdatnější sólové hlasy. Jistě neodolal, aby si ji před 210 lety nezahrál či nezazpíval. A tak její slova a tóny nepochybně zazněly poprvé v Rožmitále pod Třemšínem.

„Hej mistře, vstaň bystře! Vzhlédni na jasnost, nebes na švarnost, krásu uhlídáš v tento noční čas..." zpívá pastýř a betlémská scéna postupně ožívá venkovany, muzikanty a zpěváky. Ožívá mnohokrát upřímnou radostí, veselostí, nadějí a také pokorou, ale i nepřehlédnutelnou prosbou za pokoj duše a mír v srdci. Celé generace Rybově slavnostní štědrovečerní výzvě rozumějí a vřele doufají v její naplnění.

Rybova vánoční mše se stala během staletí posilou národního života. Byla vždy vzpomínkou na domov a útěchou krajanům v cizích zemích a povzbuzením pro český exil. Tato „kantorská Devátá symfonie", jak ji nazvali cizin-

ci, přeměňuje Beethovenovo a Schillerovo poselství do srozumitelné lidové řeči.

Dnes je nejznámější a nejčastěji hranou českou duchovní skladbou na všech kontinentech. Je srozumitelná nejen krajanům, ale v cizích překladech i mnoha dalším národům Evropy, Ameriky, Austrálie a Asie. Zpívají a hrají ji amatéři i profesionální pěvci, sbory a orchestry bez rozdílu náboženského vyznání. Poselství pokoje, tak šťastně spojené s přáním míru a lidské radosti, nezná hranic.

Jakub Jan Ryba (narozen 26. října 1765 v Přešticích) se stal kantorem v rožmitálské škole roku 1788. Odchovanec piaristického gymnázia v Praze a nadšený stoupenec josefínských školských reforem toužil po jiné kariéře. Zažil v Praze rozkvět rozmanitého hudebního života, ale také návštěvy W. A. Mozarta, provedení jeho posledních oper a skladeb. Rybova přání a sny se mu však nesplnily. Naopak, kultivovaný svět hudby a vzdělané prostředí musel opustit. Přijal učitelské místo v malém zapadlém městě, v chudé krajině pod brdskými vrchy. Ujal se však vzdělávání mládeže s nadšením a obdivuhodnou vytrvalostí. Od pražských studií komponoval. Za celý život napsal přes 1500 hudebních skladeb, dodnes málo známých – symfonie, koncerty, árie, kvartety, písně..., ale také mnoho mší a církevních skladeb.

Ve farním kostele Povýšení sv. Kříže ve Starém Rožmitále i v kapli sv. Jana Nepomuckého na rožmitálském náměstí bylo obvyklé setkat se s Rybou, který řídil zpěváky, pěvecký literátský sbor a malý orchestr, případně slyšet jeho virtuózní hru na varhany.

Zátiší v Rožmitále však nebylo idylické. Ryba byl hluboce věřící a první konflikty vznikly s nadřízeným školy, zdejším farářem. Vzdělaný učitel získával od školských úřadů jedno ocenění své práce za druhým, ale z fary k němu doléhaly posměšky a z ulice hrubé výkřiky a urážky. Téměř denně musel s těmito překážkami zápasit. Mezitím – převážně v noci – utíkal do světa hudby, kde sbíral síly. Za Stabat Mater získal sice čestné měšťanství v Plzni, ale doma byl ponižován a po smrti majitele panství arcibiskupa Viléma Florentina Salma šikanován zdejším hospodářským direktorem.

Rakouský státní bankrot jej připravil o peníze. Jen s nejvyšším vypětím udržel syny na studiích v Praze a Plzni. Zbídačelá Evropa prožívala napoleonská tažení. Vzdorovat panské zvůli, bídě a možná i počínající chorobě bylo pro Rybu čím dál obtížnější. Držel se však statečně, a o to uvědoměleji se snažil obrodit víru ve šťastnou budoucnost vzdělaného, mravně vyspělého a hudbymilovného českého národa. Vyčerpaná Evropa, posetá napoleonskými bojišti a hroby desetitisíců vojáků, si sotva vydechla, když se 20. března 1815 Napoleon znovu vrátil z ostrova Elby zpět do Paříže a běs války s ním. V těch dnech jako by někdo podtrhl Rybovi účet – a sčítal. Sedmého dubna 1815 pálil dlouho do noci písemnosti. O den později – po mši – odešel do lesa s vyhlídkou na Rožmitál, aby si tam, k překvapení rodiny a přátel, vzal život.

Varhany z roku 1750 ve farním kostele Povýšení sv. Kříže ve Starém Rožmitále (fotograf: Jindřich Hásek)

Účet Jakuba Jana Ryby jako svědomitého učitele, laskavého otce, vzdělaného člověka, uvědomělého Čecha a tvůrčího umělce mnohonásobně převyšoval veškeré pohledávky, které vůči němu a jeho práci mohl kdokoli mít.

Stal se zázrak. Ten, který byl jako sebevrah pochován bez zpěvu, hudby a modliteb na rožmitálský morový hřbitov, se stal národním symbolem. Jediným, ale geniálním hudebním dílem se hluboce zapsal do srdcí svého lidu a lidstva. Nikdo by tehdy neuvěřil takovému příběhu. Byl určen k zapomenutí, ale oslovuje betlémským příběhem v nejkrásnější noci Narození Páně, kdy jsou lidská srdce aspoň na chvíli otevřena božské radosti, soucitu a lásce.

Rožmitál pod Třemšínem obdaroval Jakub Jan Ryba velkoryse. Je skvělé, že tento dar, tuto oslavu Vánoc celé generace lidí dobré vůle vřele přijímají. Zveme vás, milí krajané, na památná místa, kde Rybova vánoční mše roku 1796 vznikla.

Jindřich Hásek
kronikář města Rožmitál pod Třemšínem

Kontakt:
+0420318 665 339,
Kulturní klub Rožmitál pod Třemšínem,
e-mail: kk@rozmitalptr.cz

KULATÁ VÝROČÍ DIVADELNÍCH A FILMOVÝCH UMĚLCŮ

Josef Beyvl, 7. 6. 1906 – 1978. *Divadelní, filmový a televizní komik. Nejznámější filmy: Obušku, z pytle ven!, Plavecký mariáš, Komedie s Klikou, Zabil jsem Einsteina, pánové, Svatá hříšnice, Pan Tau na horách, Bouřlivé víno, Silnější než strach* ad.

Terezie Brzková, 11. 1. 1875 – 19. 11. 1966. *Pocházela z herecké rodiny. Teprve, co odešla do důchodu, začala hrát ve filmu a její největší rolí se stala babička ve stejnojmenné filmové adaptaci románu B. Němcové z r. 1940. Další známé filmy: Pyšná princezna, Byl jednou jeden král, Princezna ze zlatou hvězdou* aj.

Zuzana Bydžovská, 9. 10. 1961. *Před kamerou vystupovala už jako dítě, vystudovala pražskou konzervatoř, poté získala angažmá v Divadle Na zábradlí, odkud v roce 1990 odešla do Národního divadla. Nejznámější filmy: Přijela k nám pouť, Konečně si rozumíme, Utekajme, už ide, Knoflíkáři, Kytice, Nemocnice na kraji města po dvaceti letech (TV)* aj.

Helga Čočková (Matulová), 26. 11. 1941. *Studium DAMU, jako dítě již vystupovala. Po několika sezónách v ostravské činohře je od roku 1967 členkou Národního divadla. Nejznámější filmy: Žalovníci, Dva z onoho světa, Transport z ráje, Alibi na vodě, Partie krásného dragouna, Kariéra, Muž na drátě, Válka barev, Rebelové* aj.

Vilém Čok, 7. 9. 1961. *Baskytarista, textař, skladatel, zpěvák, herec, showman a provokatér, vyučený spojový mechanik. Působil v legendárním Pražském výběru, ve skupině Stromboli, kapele Nová růže i jako sólista. Filmoví diváci ho jako herce poznali např. ve filmech Pražákům, těm je hej, či V žáru královské lásky, jímž se do české kinematografie vrátil režisér Jan Němec, Marmeláda, Wayneův svět* aj.

Nina Divíšková, 12. 7. 1936. *Po studiích na pražské DAMU odešla do Ostravy, po pěti sezónách je angažována do Činoherního klubu v Praze. Manželka režiséra a herce Jana Kačera. Z filmů např.: Návrat ztraceného syna, Den sedmý, osmá noc, Morgiana, Oddechový čas, Žebrácká opera, Drak na kusy, Kytice, Příběhy obyčejného šílenství, Experti* aj.

Marie Drahokoupilová, 12. 9. 1941. *Vystudovala DAMU, jejím prvním filmem byla epizoda ve snímku Štěňata, následoval film Flirt se slečnou Stříbrnou, Svatby pana Voka, 30 panen a Pythagoras, Osud jménem Kamila, Pan Vok odchází, DARYL, Polda, Král ze Sulu, Svatba upírů, Král Ubu* aj.

Věra Ferbasová, 21. 9. 1913 – 4. 8. 1976. *Po gymnáziu absolvovala obchodní školu a stala se sekretářkou v divadle Vlasty Buriana. Nuceným záskokem za onemocnělou herečku se dostala na scénu a do filmových ateliérů. Stala ze jednou z hvězd českého filmu, hrála ve více než čtyřiceti snímcích. V padesátých letech vystupovala v různých estrádách a po delší odmlce se začala zase objevovat ve filmu. Nejznámější filmy: Děvčátko z venkova, Sextánka, Uličnice, Falešná kočička, Andula vyhrála, Mravnost nade vše, Penzión pro svobodné pány* ad. *Její poslední film byl Jáchyme, hoď ho do stroje,* natočila jej rok před smrtí.

Ladislav Frej, 16. 11. 1941. *Jako dítě vystupoval ve sboru Janáčkovy opery v Brně, hrál v ochotnickém souboru, vystudoval JAMU. Odešel do Pardubic, posléze je angažován v Divadle na Vinohradech. Po úspěchu seriálu Nemocnice na kraji města, působí ve filmech např. Chlapi přece nepláčou, Dívka s mušlí, Oldřich a Božena, Skřivánčí ticho, Byli jsme to my?, Pocahontas, Nemocnice na kraji města po dvaceti letech (TV), Strážce duší (TV), Ztracen v New Yorku* aj.

Libuše Geprtová, 21. 12. 1941 – 18. 11. 2005. *Angažmá v Divadle Na zábradlí. Viktorka v Moskalykově televizním zpracování Babičky. Filmy: Lidé z metra, V každém pokoji žena, Hordubal, Kam nikdo nesmí, Pasáček z doliny, Oldřich a Božena, Houpačka, Pofoukej mi jahody, O princi, který měl o kolečko víc* aj.

Rudolf Hrušínský III, 5. 10. 1946. *Stejně jako jeho bratr Jan je další generací slavného hereckého rodu. Na konzervatoři studoval hru na akordeon, herectví až na DAMU. Člen Činoherního klubu. Ve filmu debutoval ještě jako stu-*

dent. Otec Rudolfa Hrušínského. V Činoherním klubu v roce 1989 spolu s otcem a synem ztělesnili tři životní období hlavního hrdiny v dramatizaci románu Bohumila Hrabala Jak jsem obsluhoval anglického krále. Ve filmu debutoval ještě jako student (Škaredá dědina, 1975). Uplatňuje se především v zemitých komediálních rolích: Vesničko má středisková (1985), Konec starých časů (1989), Černí baroni (1992), Krvavý román (1993), Malostranské humoresky (1995), Byl jednou jeden polda (1995), Akáty bílé (1996), Knoflíkáři (1997), Byl jednou jeden polda III. Od roku 2000 se uplatňuje především v televizních produkcích.

Vlasta Chramostová, 17. 11. 1926. *Její herecká dráha začala v Brně, kde studovala konzervatoř a zároveň působila v divadle. V padesátých letech se stala členkou Divadla na Vinohradech, hrála v Divadle Za branou a po jeho rozpuštění jí byla znemožněna veškerá umělecká činnost. Od roku 1990 členkou Národního divadla. Nejznámější filmy: Spalovač mrtvol, Past, Hra o život, Probuzení, Škola otců, Spadla z měsíce, Komedie s Klikou, Bílá paní, Až přijde kocour, Lítost (TV), Je třeba zabít Sekala, Samota (TV), PF 77 (TV) aj.*

Jan Kačer, 3. 10. 1936. *Český herec a režisér, jedna ze zakládajících tvůrčích osobností divadla Činoherní klub a protagonista filmů české nové vlny, zejm. Evalda Schorma. Vyučil se keramikem, lákala ho medicína, byl špičkovým sportovcem, ale nakonec se rozhodl pro umění: studoval režii na DAMU a přitom působil jako herec. Seznámil se i s režií operní a loutkovou. Od poloviny šedesátých let je uznávaným divadelníkem. Ve filmu herecky debutoval hlavní mužskou postavou ve válečném dramatu Kádára a Klose Smrt si říká Engelchen (1963). Sám režíroval dva filmy: Jsem nebe (1970) a Město mé naděje (1978). Na počátku devadesátých let byl parlamentním poslancem. Angažuje se v politice a zabývá se charitativní činností. Jako divadelní režisér hostoval na řadě scén. Nejznámější filmy: Smrt si říká Engelchen, Každý den odvahu, Návrat ztraceného syna, Údolí včel, Operace mé dcery, Vlčí bouda, Malostranské humoresky, Výchova dívek v Čechách, Podzimní návrat, Bolero aj.*

Eduard Kohout, 6. 3. 1889 – 1976. *Byl jednou z určujících osobností moderního českého herectví, působil jako přední člen Národního divadla, kde působil v letech 1916-1970, kde pracoval s českými nejvýznačnějšími divadelními režiséry. Český film mu na rozdíl od divadla poskytl jen málo příležitostí, v nichž by mohl projevit své umění. Filmy: Noční motýl, Turbína, Kluci na řece, Baron Prášil, Bláznova kronika, Spalovač mrtvol aj.*

Daniela Kolářová, 21. 9. 1946. *Vystudovala DAMU a již ve třetím ročníku hrála velkou filmovou roli (Soukromá vichřice), od roku 1971 členkou Divadla na Vinohradech, hraje v televizních produkcích. Vytvořila oblíbenou hereckou dvojici s kolegou Jaromírem Hanzlíkem. Mimořádnou diváckou popularitu jí přinesly role ve filmových komediích a zejména účast v TV seriálech. V první polovině devadesátých let omezila svoje herecké působení a věnovala se politicko společenské činnosti jako poslankyně. Filmy: Slasti Otce vlasti, Noc na Karlštejně, Léto s kovbojem, Na samotě u lesa, Jsi falešný hráč, Cesta z města, Oběti a vrazi, Nemocnice na kraji města po dvaceti letech (TV), Černá karta aj.*

Otomar Korbelář, 3. 11. 1899 – 1976. *Nejpopulárnější milovník v českých předválečných filmech. Vystudoval konzervatoř a herectví. Filmy: Prstýnek, Lucerna, Advokát chudých, Nezbedný bakalář, Pytlákova schovanka aj.*

Otomar Krejča, 23. 11. 1921. *Začínal ve studentském amatérském souboru. V letech protektorátu hrál ve venkovských divadelních souborech. Od roku 1945 studoval divadelní vědu na FF UK. Současně hrál v DEFB a Vinohradském divadle. Od roku 1951 byl členem Národního divadla (do 1956 herec, 1956-61 šéf činohry, 1961-65 herec a režisér). V roce 1965 založil Divadlo Za branou . Po jeho zrušení působil jako režisér v DSKN (1973-76) a poté v zahraničí. Po návratu z exilu založil Divadlo Za branou II. (1990-95), v roce 1997 režíruje v Národním divadle. Poprvé hrál ve filmu v roce 1947 a během padesátých let vytvořil řadu velkých rolí. Od počátku šedesátých let byla jeho spolupráce s filmem příležitostná a vzhledem k jeho divadelním aktivitám spíše okrajová. Nejznámější filmy: Podobizny, Daleké cesty, Vstanou nový bojovníci, Anna proletářka, Jan Hus, Srpnová neděle, Vyšší princip, Mezi námi zloději, Alibi na vodě, Čtyři v kruhu, Nezvěstný (TV) aj.*

Pavel Landovský, 11. 9. 1936. *Divadelní a filmový herec a dramatik. Člen scény Činoherního klubu v Praze (1965-1976). Po podpisu Charty 77 perzekvován. V roce 1978 nucený exil v Rakousku. Člen vídeňského Burgtheatru. Po roce 1989 návrat do Československa. Autor několika rozhlasových a divadelních her, z nich nejznámější je Hodinový ateliér, a knihy vzpomínek Soukromá vzpoura (1990). Výběr z filmových rolí: Každý mladý muž (1965), Svatba jako řemen (1967), Piknik (1967), Já, truchlivý bůh (1969), Utrpení mladého Boháčka (1969), Hry lásky šálivé (1971), Ragtime (1981) (USA), Psí dostihy (1983) (SZ), Nesnesitelná lehkost bytí (1988) (USA), V žáru královské lásky (1990), Černí baroni (1992), Amerika (1994), Hazard (1995), Cesta pustým lesem (1997), Nejasná zpráva o konci světa (1997), Pravdivý příběh Antonie Pařízkové, lehké holky s dobrým srdcem (2000) (TV), Anděl Exit (2000), Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko (2001), Únos domů (2002), O svatební krajce (2003) (TV), Kousek nebe (2005).*

Miroslav Macháček, 8. 5. 1922 – 17. 2. 1991. *Herec, na plátně se prosadil jako přední interpret komplikovaných charakterů. Sedmdesátá léta mu přinesla nucené odmlčení. Od roku 1959 působil v Národním divadle, kde se chopil někdy i režie, např. Hamlet. Nejznámější filmy: Obžalovaný, ...a pátý jezdec je Strach, Královský omyl, Vinobraní, Skalpel, Pavučina, Vlčí bouda, Sedím na konári a je mi dobre, Jen o rodinných záležitostech aj.*

Adina Mandlová, 28. 1. 1910 – 1991. *Byla hvězdou předválečného českého filmu. Po válce obviněna z kolaborace, bez důkazu zatčena a uvězněna. Provdala se za Angličana a odjela z Československa a vrátila se těsně před smrtí. Napsala knihu pamětí Dnes už se tomu jenom směji.*

Jaroslav Marvan, **11. 12. 1901 – 1974**. *Významný český herec, partner Vlasty Buriana, Hugo Haase a Jindřicha Plachty. Před kamerou vytvořil na dvě stě postav, z nichž k nejoblíbenějším patřila postava rady Vacátka nejprve z televizního seriálu Hříšní lidé města pražského a posléze ze čtyř celovečerních snímků. Nejznámější filmy: C. a k. polní maršálek, Kristián, Škola základ života, Cesta do hlubin študákovy duše, Anton Špelec ostrostřelec, Anděl na horách, Čintamani a podvodníci, Partie krásného dragouna, Pěnička a Paraplíčko, Vražda v hotelu Excesior, Noc na Karlštejně* aj.

Ladislav Pešek, vl. jm. Pech, 4. 10. 1906 – 1986. *Český herec. Pocházel ze staré divadelnické rodiny a na jevišti vystupoval od dětských let. Vystudoval brněnskou konzervatoř a od roku 1929 působil v Národním divadle. Jeho tvůrčí hereckou cestu provázely desítky nejrůznějších postav klasického i moderního repertoáru, role komediální i tragické... Hrál bezmála ve stovce filmů, dostal příležitost i na televizní obrazovce. V roce 1977 vydal knihu memoárů Tvář bez masky. Nejznámější filmy: Lidé na kře, Škola základ života, Cesta do hlubin študákovy duše, Hotel Modrá hvězda, Strakonický dudák, Hrátky s čertem, Škola otců, Transport z ráje, Adéla ještě nevečeřela, Já už budu hodný, dědečku!*

Jindřich Plachta, 1. 7. 1899 – 1951. *Český herec, před kamerou vytvořil na stovku postav. Byl vyhledávaným představitelem komických postav, dobrosrdečných bručounů a nezdolných životních optimistů. Je autorem knížky Pučálkovic Amina. Nejznámější filmy: Takový je život, Muži v ofsajdu, Obrácení Ferdyše Pištory, U nás v Kocourkově, Naši furianti, Městečko na dlani* aj.

Chantal Poullain, 17. 8. 1956, *někdy též Poullain-Polívková. Vystudovala divadelní akademii v Ženevě, hrála v několika francouzských a švýcarských TV filmech. Od osmdesátých let spolupracovala se svým bývalým manželem Boleslavem Polívkou na jeho autorských představeních. Objevila se v roli cizinek v řadě českých filmů. Mimo divadelní a filmovou práci se věnuje nadační činnosti ve prospěch dětských domovů a automobilovým závodům. Filmy: Kopytem sem, kopytem tam, Šašek a královna, Konec starých časů, Don Gio, Vyhnání z ráje, Blízko nebe* aj.

Alexej Pyško, 6. 7. 1956. *Absolvoval DAMU, po ostravské činohře přešel do Národního divadla v Praze. Objevuje se v TV inscenacích a v dabingu. Filmy: např. Osamělost přespolního běžce, Pasáček z doliny, Jdi do toho, Husarská čest (TV), Nesmrtelná teta, Učitel tance, Ztracený svět, Markétin zvěřinec (TV), Princ egyptský* aj.

Saša Rašilov, 6. 9. 1891 – 1955. *Přední český komik první republiky. Uplatnil se také ve filmu nejen jako svérázný komediální typ, ale i jako vynikající představitel tragikomických postav. Nejznámější filmy: Dobrý voják Švejk, Rozina sebranec, U kamenného stolu, Kavárna na hlavní třídě* aj.

Čestmír Řanda, 5. 12. 1923 – 31. 8. 1986. *Začínal v Plzni, kam nastoupil po studiích na konzervatoři, následovalo Vinohradské divadlo a činohra Národního divadla. Divadelní herec a režisér se ve filmu uplatnil jako představitel dramatických postav obdařených zápornými charakterovými vlastnostmi. Nejznámější filmy: Ďáblova past, Transport z ráje, Bílá paní, Kladivo na čarodějnice, Přísně tajné premiéry, Božská Ema, Dobrá voda (TV), Komedianti, Zuřivý reportér* aj.

Jan Schmid, 14. 6. 1936. *Český divadelní režisér, herec, výtvarník a literát, jehož jméno je neoddělitelně spjato s libereckým divadlem Ypsilon. Nejznámější filmy: Upír z Feratu, Holka na zabití, Kalamita, Velká filmová loupež, Mozart v Praze, Cesta peklem, Bumerang, Já a Ypsilonka* aj.

Ladislav Smoljak, 9. 12. 1931. *Herec, divadelní, filmový a TV režisér, scenárista, divadelní autor, publicista. Po absolutoriu Vysoké školy pedagogické pracoval jako asistent na fakultě jaderné fyziky a jako učitel fyziky a matematiky v Brandýse nad Labem. Po třech letech se odešel ze školy a stal se redaktorem a novinářem. V polovině šedesátých let se znovu sešel s bývalým spolužákem Zdeňkem Svěrákem. Při přípravě zábavného rozhlasového pořadu Vinárna U pavouka se zrodila osobnost geniálního Čecha Járy Cimrmana. Jeho po třicet let stále objevované dílo se dostalo nejen na divadelní scénu, ale i do filmu. Ještě dříve, než se prosadil jako úspěšný scenárista a také filmový a televizní režisér, nastoupil (opět ve dvojici se Svěrákem) dráhu filmového herce. Poprvé se objevili v malých rolích ve filmech Zločin v šantánu (1969, režie: Jiří Menzel) a Pane, vy jste vdova! (1970, režie: Václav Vorlíček). Menší role si zahrál i ve filmech, u kterých byl spoluautorem scénáře: Jáchyme, hoď ho do stroje (1974), Marečku, podejte mi pero (1976), Na samotě u lesa (1976), Trhák (1980). Filmovou režii si vyzkoušel za podpory Zdeňka Podskalského v komedii o výměně bytů Kulový blesk (1978). Následovaly další tituly: Vrchní, prchni (1980), Jára Cimrman, ležící spící (1983), Rozpuštěný a vypuštěný (1984) a Nejistá sezóna (1987). Na rozdíl od divadelního kolegy Svěráka, který se úspěšně specializoval na film, věnuje se Ladislav Smoljak v devadesátých letech publicistice a znovu více divadlu. Knihy, gramofonové desky: hry Divadla Járy Cimrmana (knižně, LP, MC), filmové komedie (osm scénářů Zdeňka Svěráka a L. S., 1991, Hradec Králové: Kruh), Cimrmanova truhla (CD ROM). Poté následovaly filmy Kolja, Tatínek, Blaník, Švestka, Posel z Liptákova* ad.

Jiřina Šejbalová 17. 9. 1905 – 23. 8. 1981. *Vystudovala na konzervatoři operní zpěv, ale přešla k činohře do pražského avantgardního divadla Dada. V roce 1928 se objevuje na scéně Národního divadla, kde zůstala až do roku 1971, kdy odešla do důchodu. Nejznámější filmy: Ze soboty na neděli, Kvočna, Cech panen kutnohorských, Stříbrný vítr, Vlčí jáma, Morálka paní Dulské, Občan Brych, Taková láska, Místenka bez návratu, Sólo pro starou dámu* aj. *Známé je i její kuchařské umění.*

Zdeněk Štěpánek 22. 9. 1896 – 20. 6. 1968. *Absolvoval hospodářskou školu v Rakovníku, ale od studentských let hrál divadlo s ochotníky a u kočovných společností. Po návratu z první světové války, kde spoluzaložil frontové divadlo, hrál v Kladně, 12 let ve Vinohradském divadle a od roku 1934 až do smrti v pražském Národním divadle. Je jedním z nejsilnějších osobností českého divadla a filmu. Poslední film natočil v roce 1968. V divadle i ve filmu přestavoval chlapácké, charakterní a pravdivé postavy. Byl znám i jako literární dramatik a autor řady pamětí. Nejznámější filmy: Bílá nemoc, Jan Výrava, Panenství, Cech panen kutnohorských, Kouzelný dům, Nezbedný bakalář, Mikoláš Aleš, Jan Hus, Jan Žižka, Proti všem, Měsíc nad řekou, Všude žijí lidé, Transport z ráje, Maratón* aj.

Martin Stropnický, 19. 12. 1956. *V letech 1967-70 studoval na lyceu v Ankaře (Turecko), kde jeho otec působil jako obchodní rada na velvyslanectví. Ještě než v Praze odmaturoval, byl partnerem D. Veškrnové ve filmu Tak láska začíná. Po absolvování DAMU (1976-80) hrál v Městských divadlech pražských (1980-86) a ve Vinohradském divadle (1986-90). Byl v té době také známý jako osobitý písničkář. V srpnu 1990 ukončil svoji uměleckou dráhu a nastoupil na ministerstvo zahraničí. Po stáži na vídeňské diplomatické akademii byl velvyslancem v Portugalsku (1993-94) a v Itálii (1994-97). V roce 1998 byl ministrem kultury v Tošovského vládě. Posléze se vrátil k divadlu jako ředitel Divadla na Vinohradech. Je obsazován v televizi. Filmy: Koncert, Kariéra, Hauři, Bolero, Jasnovidec (TV) ad.*

Jiří Suchý, 1. 10. 1931. *Český herec, divadelní autor, textař, režisér, scénárista, výtvarník a spoluzakladatel divadla Semafor, legendární scény šedesátých let, a dlouholetý partner Jiřího Šlitra a ředitel divadla Semafor. Po smrti Šlitra vytvořili dvojici s Jitkou Molavcovou a v roli Jonáše se v druhé polovině osmdesátých let znovu dostal před kameru. Jako filmový režisér natočil mj. snímky Nevěsta, The Best of večírek, Perplexmagazin, Magda, její ztráty a nálezy, Královna bublin, Zajatec lesa, v některých filmech působí také jako herec, ale i jako scénárista, výtvarník, tvůrce kostýmu. Další filmy: Bylo nás deset, Konkurs, Kdyby tisíc klarinetů, Zločin v šantánu, Dobře placená procházka, Jonáš a Melicharová, Jonáš aneb Jak důležité míti Melicharovou, Lekce Faust.*

Petr Svojtka, 25. 9. 1946 – 9. 5. 1982. *Po DAMU hrál v Divadle Jiřího Wolkra, od roku 1975 angažmá v Národním divadle, kde ztvárnil psychologicky náročné postavy repertoáru klasického i moderního. Tragicky zahynul. Známé filmy: Nevěsta, Bitva o Hedviku, Poslední ples na rožnovské plovárně, Malá mořská víla, Choď a nelúč sa, Ta chvíle, ten okamžik* aj.

Světla Svozilová, 13. 11. 1906 – 1970. *Ve třicátých a čtyřicátých letech patřila k oblíbeným českým filmovým herečkám. Vystudovala konzervatoř, hrála v Osvobozeném divadle, v Divadle Vlasty Buriana, Městských divadlech pražských a zakotvila v Divadle na Vinohradech. Nejznámější filmy: Madla z cihelny, Hrdinný kapitán Korkorán, Uličnice, Kvočna, Mravnost nade vše, Babička, Týden v tichém domě, Nejlepší člověk* aj.

Jan Tříska, 4. 11. 1936. *Po zakončení DAMU se stal členem činohry Národního divadla, po šesti letech odešel do Divadla Za branou. Na jeho scéně vytvořil své nejvýznamnější divadelní role. Po likvidaci Divadla Za branou byl bez angažmá, od roku 1974 působil v Městských divadlech pražských. Jeho umělecká činnost byla v sedmdesátých letech omezována. Když v roce 1977 i s manželkou Karlou Chadimovou emigroval do Kanady, byly jeho role ve filmech Jak se točí Rozmarýny a Nechci nic slyšet přetočeny s jinými představiteli. Také scéna z amerického filmu Nevěrně tvá, v níž se Jan Tříska objevil, byla v distribučních kopiích vystřižena. V Kanadě a později v USA se uplatnil nejen jako divadelní herec, ale také ve výrazných vedlejších filmových rolích. Od roku 1991 hraje znovu i v českých filmech. Do české kinematografie se triumfálně vrátil ve Svěrákově Obecné škole (1991), taktéž slaví úspěchy na divadelních prknech. Nejznámější filmy: Srpnová neděle, Lidé z maringotek, Čtyři v kruhu, Radúz a Mahulena, Život na útěku, Do posledního dechu, Slečna Golem, Na samotě u lesa, Ragtime, Vražedný víkend, Nadaný žák, Ďábel přichází, Želary, Horem pádem, Šílení* ad.

Jiří Vala, 27. 11. 1926 – 15. 11. 2003. *Absolvoval konzervatoř, poté zakotvil na patnáct let v Divadle na Vinohradech, následovalo Národní divadlo. V padesátých a šedesátých letech patřil k nejobsazovanějším hercům své generace. Později se přeorientoval na práci v televizi (Sňatky z rozumu, Zlá krev, Byl jednou jeden dům, Moje srdcová sedma, Vrať se do hrobu). Působil na konzervatoři jako pedagog. Závažné onemocnění ho přinutilo od devadesátých let omezit uměleckou činnost. Nejznámější filmy: Zítra se bude tančit všude, Synové hor, Žižkovská romance, Dům na Ořechovce, Král Šumavy, Spanilá jízda, Poklad byzantského kupce, Aféry mé ženy, Podivný výlet* aj.

Blanka Waleská, 19. 5. 1910 – 1986. *Vystudovala pražskou konzervatoř. Po válce se stala členkou Národního divadla. Známé filmy: Daleká cesta, Měsíc nad řekou, Stříbrný vítr, Ze světa lesních samot, Městečko na dlani, Čapkovy povídky, Týden v tichém domě, Cesta zpátky* aj.

Jitka Zelenohorská, 11. 11. 1946. *Chodila do baletu, zpívala ve sboru a po maturitě vystupovala v Semaforu, Laterně magice a byla deset let zaměstnána v barrandovském hereckém souboru. Filmy: Ostře sledované vlaky, Skřivánci na niti, Zločin v šantánu, Milenci v roce jedna, Velké trápení, Hledám dům holubí* aj.

Veronika Žilková, 16. 10. 1961. *Dcera hudebníka prof. Václava Žilky, od dětství hrála na flétnu, vystupovala v souboru Chorea Bohemica, absolvovala DAMU, hrála v televizi, např. jako Jenúfa v televizním přepisu opery Její pastorkyňa, v seriálu My všichni školou povinní. Známé filmy: Samorost, Když rozvod, tak rozvod, Opera ve vinici, Tichý společník, Anděl Exit, Otesánek, Kačenka a strašidla, Anděl Páně, Kruh* aj.

Komunisté vzpomínali na Gottwalda

Asi stovka lidí přišla k hrobu bývalého prezidenta Klementa Gottwalda u příležitosti jeho 110. výročí narození, aby vzpomínala na tohoto komunistického vůdce. „Nezapomínáme," napsali pražští komunisté na červenou stuhu, kterou spolu s kyticí rudých karafiátů položili na jeho hrob na Olšanských hřbitovech v Praze. Předseda Ústřední rozhodčí komise KSČM Zdeněk Levý v projevu u Gottwaldova hrobu řekl, že únorový převrat byl „vzorem demokratického řešení tehdejší krize". Levému vadí, že se o únorovém převratu píše jako o „komunistickém puči". Účastníci shromáždění poukazovali na to, že Gottwald bojoval za práva pracujících lidí. Nad jejich akcí se pozastavil senátor Martin Mejstřík (Stálá komise pro krajany v zahraničí), podle něhož by jediným přípustným aktem měla být minuta ticha za oběti Gottwaldovy diktatury. Československý Stalin – Klement Gottwald – má na svědomí vraždy tisíců občanů naší země. Od samého počátku mu šlo o zrušení demokracie a o nastolení diktatury, čehož posléze ozbrojeným pučem dosáhl. Jeho vstup na politickou scénu nebyl nepodobný postupu jiného diktátora, Adolfa Hitlera. „Je nepředstavitelné, aby v Německu představitelé parlamentní strany pokládali věnec na hrob Hitlerovi a ostatní demokraté jim to tolerovali," uvedl Mejstřík v zaslaném prohlášení. (kk)

Truman-Reaganova medaile in memoriam pro Miladu Horákovou

Padesát šest let po smrti bylo dr. Miladě Horákové uděleno významné zahraniční ocenění – americká Truman-Reaganova medaile svobody za boj proti komunismu.

Truman-Reaganovu medaili svobody uděluje Nadace Památníku obětem komunismu osobám a institucím, které bojovaly za svobodu a demokracii. Jejími dosavadními nositeli jsou například papež Jan Pavel II. nebo český exprezident Václav Havel. 14. listopadu 2006 byla tato medaile předána do rukou dcery Milady Horákové. (kk)

Úspěšný zátah na česko-rakouské hranici

Zatímco zásahy celníků proti tržištím na česko-bavorských hranicích patří k téměř každodenním událostem, na velké vietnamské tržiště na česko-rakouském pomezí v Dolním Dvořišti nedaleko bývalých free shopů jako by muži zákona dlouhou dobu zapomínali. V polovině října však došlo i na tuto lokalitu a celníci se mohli radovat ze značné „kořisti" – inspektoři celkem odvezli z tržnice 5 500 textilních výrobků, obuv, tašky, hodinky a různá CD a DVD. Vesměs se jednalo o padělané značkové výrobky nebo o pirátské nahrávky. Celkem hodnota zabaveného zboží přesáhla více než 20 miliónů korun. Ovšem stejně jako v jiných podobných případech, ani tentokrát se celníkům nepodařilo zadržet žádného z prodejců. Vietnamští provozovatelé stánků, kteří neutekli, se vcelku pochopitelně k zabaveným předmětům nehlásili. Podle představitelů českého Sdružení ochrany spotřebitelů by však podobná praxe nemusela být v budoucnu tolerována – podle nich musí každý obchodník podle zákona na prodejním místě vyvěsit svůj živnostenský list. U tržnic pak jejich provozovatel podle Sdružení musí vědět, komu příslušný stánek a zboží patří. Jenže stávající situace vcelku vyhovuje i celníkům a dalším orgánům, protože nemusí nic příliš dlouho šetřit a jako doklad úspěšné akce jim zabavené zboží bohatě postačí. V mezihraničním prostoru v Dolním Dvořišti, na místě, kde dnes vlaje prapor Evropské unie poblíž budoucí spojnice česko-rakouské rychlostní silnice napojené na dálnici D3, v současnosti nelegálně vzniká nová tržnice. Stavební úřad v Kaplici sice zakázal v její stavbě pokračovat, ale je dost možné, že nakonec povolení k její výstavbě jako dočasné stavbě na soukromých pozemcích stánkaři nakonec dostanou. Celníci se tak mohou těšit na další zdroj bohaté kořisti. A co potenciální zákazníci, nebudou se cítit poškozováni falešnými značkami a pirátskými nahrávkami? Upřímně řečeno, když si kupujete třeba boty Adidas u stánku na tržišti na hranicích, musíte být hodně naivní, abyste uvěřil, že se jedná o originální zboží. Spíše hledáte finančně přijatelné řešení ze současného třeštění po značkovém zboží, které zasahuje především děti a mládež. I když je to jen taková šalba a mam.

(MaFr)

Senát

ODS má podle dosavadních dohod senátorských klubů vést čtyři ze sedmi odborných výborů horní komory. Místa předsedů ve zbývajících (třech) výborech mají obsadit v novém volebním období zástupci ČSSD, KDU-ČSL a Klub otevřené demokracie.

ODS, která v letošních volbách získala nadpoloviční většinu v Senátu, povede také mandátový a imunitní výbor. Vyplývá to z vyjádření, která poskytli představitelé jednotlivých senátorských frakcí. Občanským demokratům má zůstat vedení ve výborech ústavně-právním, pro záležitosti EU a pro zdravotnictví a sociální politiku a hospodářský výbor.

ČSSD díky početnímu posílení získá výbor pro veřejnou správu a životní prostředí. V čele výboru pro zahraničí, obranu a bezpečnost Josefa Jařaba (za ODA) nahradí Karel Schwarzenberg (US-DEU/ODA). Lidovcům zůstal výbor pro kulturu, školství a lidská práva, povede ho Václav Jehlička.

Senátoři za ODS už také stihli zvolit předsedu svého klubu. Bude jím odstupující ministr zdravotnictví Tomáš Julínek. Ve funkci vystřídal Jiřího Šnebergra, který bude kandidovat spolu s Jiřím Liškou na funkce místopředsedů horní komory. Zbývající dvě místopředsednická křesla mají obsadit podle dosavadních dohod senátorských klubů opět Petr Pithart (KDU-ČSL) a nově Jan Rakušan (ČSSD). Do čela Senátu ODS znovu nominovala Přemysla Sobotku, který bude jediným kandidátem. (kk)

Temelínská elektrárna a rakouský parlament

Po více než dvou měsících začal druhý blok temelínské elektrárny opět vyrábět elektřinu. Zařízení bylo od září mimo provoz kvůli výměně čtvrtiny paliva. Maximální dodávky podle mluvčího obnoví za tři dny. První temelínský blok vyrábí elektřinu bez omezení. Původně se obsluha elektrárny chystala blok spustit o víkendu. Technici ale museli 15. listopadu na několik hodin přerušit fyzikální zkoušky, které předcházejí připojení do sítě. Důvodem byla oprava netěsnícího potrubí, které odvzdušňuje sys-

tém napájecí vody jednoho ze čtyř parogenerátorů. Energetici blok nastartovali 10. listopadu po souhlasu Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. Reaktor byl odstaven delší dobu, než technici původně plánovali, neboť palivo vykazovalo nečekané větší funkční odchylky.

Palivové články, které dodává pro reaktory ruské výroby americká firma Westinghouse, se deformují a netěsní. Musí se častěji měnit a navíc způsobují časté výpadky provozu. Příští rok proto čeká první blok na téměř dva měsíce mimořádná odstávka, při níž energetici vymění část palivových souborů.

ČEZ odmítl zveřejnit náklady, analytici však odhadují ztrátu spojenou s přerušením výroby elektřiny na tři čtvrtě miliardy korun. Na Temelíně dnes také odborníci z certifikační firmy Det Norske Veritas provedli pravidelný audit, zda má elektrárna plně funkční systém ochrany životního prostředí.

Rakouský parlament jednomyslně schválil rezoluci, která vyzývá vládu, aby zvážila podání mezinárodní žaloby vůči České republice. Důvodem jsou bezpečnostní opatření v jaderné elektrárně Temelín.

Evropská komise údajně podpořila stanovisko spolkové země Horní Rakousy v debatě kolem jihočeské jaderné elektrárny Temelín. Agentuře APA to sdělil hornorakouský zemský hejtman Josef Pühringer.

Lotyšský evropský komisař pro energetiku Andris Piebalgs prý Pühringera písemně ujistil, že EK se bude zasazovat o splnění dohody z Melku, pokud to bude v jejích silách. Komisař podle hejtmana uvedl, že jde o bilaterální dohodu mezi Rakouskem a Českem, ale zároveň potvrdil, že byla uzavřena za podpory Evropské unie.

V dohodě z Melku, uzavřené v prosinci 2000 a podepsané počátkem následujícího roku v Bruselu, se Česko zavázalo prověřit možnost zvýšení bezpečnosti několika uzlů elektrárny, poskytovat neprodleně veškeré informace o provozu a umožnit monitorování okolí elektrárny. Rakousko naopak slíbilo, že přestane blokovat uzavření kapitoly energetika při vstupním jednání Česka s EU a že zabrání blokádám rakousko-českých hraničních přechodů. Rakouští odpůrci Temelína si ale podle některých pozorovatelů vykládají dohodu tak, že oni budou určovat, čím má česká strana elektrárnu „vylepšit", a ta to uskuteční. Pokud má česká strana jiný názor, „neplní dohodu". Objektivní skutečností také je, že na některé otázky jaderné bezpečnosti existuje tolik názorů, kolik expertů je posuzuje.

Odborníci, včetně některých rakouských, se domnívají, že v případné mezinárodní žalobě Vídeň nemá šanci. Praha tvrdí, že nedávnou kolaudací temelínské jaderné elektrárny neporušila žádnou mezinárodní dohodu. Naplněny podle ní byly cíle stanovené v závěrech melkského procesu a v pozdějším ujednání v Bruselu z listopadu 2001. Podle Černínského paláce byla kolaudace dlouho očekávána a předcházela jí mnohaletá česko-rakouská spolupráce; spokojenost s průběhem melkského procesu potvrzovala i Vídeň.

Kvůli údajnému porušování dohody z Melku odstartovali hornorakouští odpůrci atomu letos v lednu další blokády na hraničním přechodu Wullowitz/Dolní Dvořiště. Na stejném místě by se měla uskutečnit i protestní akce naplánovaná na začátek příštího měsíce, rakouští odpůrci atomu nevylučují ani další blokády. (kk)

Vsetínský starosta Jiří Čunek je jedním z kandidátů na šéfa lidovců

Rómští aktivisté podávají na Jiřího Čunka trestní oznámení za zneužití pravomocí veřejného činitele a vydírání. O podrazu svého kolegy hovoří starostové městeček, kde Vsetín koupil Rómům staré a podle některých názorů nevyhovující domy. Jak píše časopis Týden, Vsetín nedávno navštívila i respektovaná rómská novinářka Daniela Cincibusová, která nakonec překvapivě konstatovala, že Čunek Rómům pomáhá. Lidé podle ní vsetínský problém neznají a z Rómů dělají pouze oběti. Starosta Čunek podle ní však používá pro svou politiku špatná slova. To konstatují i někteří komentátoři, když uvádějí, že kdo dům, kde Rómové původně bydleli, viděl, musí starostovi přitakat. Předseda strany však nesmí mluvit tak, aby nechal byť skulinku pro rasistický výklad. Svým odpůrcům se hodlá Čunek na sjezdu v Brně postavit. Na současném vedení lidovců mu vadí, „že se příliš zahledělo do sebe" a chce, aby se strana víc držela svých postojů.

*LN: **Vy jste se před týdnem sešel s šéfem ČSSD Jiřím Paroubkem. O čem jste spolu mluvili?***
On mě požádal o schůzku. Podle mě postupuje správně, chtěl vidět možného budoucího partnera. Ptal se na mé vidění světa. Já jsem mu řekl své představy on mi říkal ty svoje. Účelem schůzky zřejmě bylo, abychom se seznámili.

*LN: **Sondoval Paroubek, zda byste šel s ním do vlády, když by ji podporovali komunisté?***
Nechci říkat, o čem všem jsme mluvili. Než jsem tam odjel, tak jsem o této schůzce informoval Jana Kasala, aby věděl, že jsem za jeho zády nic nevyjednával. Nechci tu schůzku popisovat, nebyla oficiální.

*LN: **Proč byl na schůzce se šéfem ČSSD i lidovecký jihomoravský hejtman Juránek?***
Protože jsem ho tam pozval. Pan Paroubek tam také nebyl sám a já jsem chtěl, abychom byli také dva. Požádal jsem ho, protože byl zrovna ten den v Praze.

*LN: **Proč jste se rozhodl kandidovat na předsedu strany?***
Přesvědčili mě o tom kolegové z KDU-ČSL. A dalším důvodem je i to, že situace ve straně je špatná a já bych ji chtěl pomoci změnit.

*LN: **Nakonec to vypadá, že vás vystěhování Rómů vynese do předsednického křesla, že?***
Já si myslím, že to není pravda. To je jenom taková třešnička na dortu té popularity. Myslím si, že i kdybych Rómy nevystěhoval, tak bych se stejně stal senátorem. A Senát pro mě byl tím odrazovým můstkem. Určitě důvodem je také to, že mě kolegové teď víc vidí.

*LN: **Pro některé ale stále zůstáváte rasistou...***
To je možné. Je mi to líto, ale ti lidé, kteří to říkají, nevědí, o čem mluví. Je to jejich názor a já ho musím respektovat.

*LN: **Máte nějaké další plány, jak řešit rómskou problematiku?***
Chci, aby všichni ti, kteří jsou méně než padesátiletí a jsou déle než rok nezaměstnaní, museli konat veřejně prospěšné práce.

*LN: **Umíte si představit společnou vládu s ODS a ČSSD, kdybyste se stali tím nárazníkem?***
Ano, ale jen za podmínky, že ta vláda udělá zásadní proreformní kroky, například zahájí důchodovou reformu. Pokud je dělat nebude, pak je mi líto. Pak si myslím, že ta vláda nemá smysl, pokud by šlo jen o předčasné volby. Nevím, jaká východiska jsou, ale pro mě osobně a i pro KDU nebude tragédie, když ve vládě nebudeme.

*LN: **Ale bez vás to půjde dost těžko...***
To je o jednání.

*LN: **Ve kterém vy ale hrajete dost významnou roli. Jaká další řešení si tedy představujete?***
Je jich hodně a teď o tom nebudu spekulovat.

*LN: **Máte velmi dobrou vyjednávací pozici, bez vás Topolánkova druhá šance může padnout. Usiloval byste jako předseda o nějaká křesla ve vládě?***
Pokud by bylo na mě, tak za těch podmínek, co říkám, tak ano.

*LN: **Které ministerstvo byste chtěli?***
To teď neřeším.

*LN: **Nezměníte názor a nepůjdete do vlády s ČSSD podporované komunisty?***
Ne. Já ne.

*LN: **Jak si představujete další směřování strany?***
Naše strana je typicky středová. Druhá věc je, že musíme dělat takové kroky, které posílí důvěryhodnost té strany. To je základní věc.

(Martina Jelínková, redakčně zkráceno)

17. listopad a listopadové události roku 1989

17. listopad je v českém kalendáři označen jako Den boje za svobodu a demokracii. Připomíná události roku 1939, kdy nacisté nařídili razie na studentských kolejích, a také události roku 1989. Vzpomínkové akce začaly u Hlávkovy koleje v Praze, kde lidé uctili památku studentů uvězněných před 67 lety. Listopadové události roku 1989 se už tradičně připomínaly na pražské Národní třídě. U pamětní desky lidé zapalovali svíčky a pokládali květiny. Zavítal tam i prezident Václav Klaus: „V momentu, kdy se tady odehrával ten masakr, jsem byl v rychlíku a dojížděl jsem do Prahy. A opravdu je to slavná scéna s mým synem, který jako student Karlovy univerzity tady, v tomto místě byl. A potkali jsme se před naším panelákovým domem na Proseku a můj syn tenkrát prohlásil tu památnou větu, která už byla mnohokrát citovaná, ale já myslím, že si pořád zaslouží citaci, protože to není dodatečný výmysl. Říkal: »No, my děti už jsme udělali, co jsme mohli udělat, a teď je to na těch tatíncích, aby taky něco udělali.«“ (kk)

Primátorem Brna se stal sociální demokrat Roman Onderka

Brněnští zastupitelé zvolili po vzrušeném vyjednávání primátora. Podle očekávání se jím stal sociální demokrat Roman Onderka. Moravská metropole má levicového primátora poprvé v polistopadové historii. Kromě koalice ČSSD, KDU-ČSL, Zelených a Sdružení Brno 2006 jej podpořili také komunisté. „O zásadních věcech nesmí rozhodovat těsná většina, musíme hledat kompromisy a řešení, které nebudou pro nikoho křivdou,“ řekl Onderka zastupitelům. Přiznal zároveň své handicapy – nezná cizí jazyky a nemá vysokoškolské vzdělání. „Věřím, že mé životní zkušenosti a praxe mi umožní vykonávat funkci primátora dobře,“ dodal Onderka. Ovšem podle rozhodnutí ministerstva vnitra a soudu by novopečený primátor Brna neměl sedět v čele radnice kvůli neplatnosti voleb v jednom z okrsků. Na celkové složení sboru a dělbu mandátů nemůže mít okrsek vliv, což bude hlavním argumentem případné ústavní stížnosti. (kk)

Sto dnů premiéra Topolánka

Mirek Topolánek je sto dnů českým premiérem. Jak hodnotit jeho vládnutí? A měl vůbec s vládou, která nezískala důvěru Poslanecké sněmovny, šanci něco dokázat? O tom si s politologem Petrem Justem povídala Martina Lustigová, Český rozhlas 7.

Jak hodnotíte sto dnů Mirka Topolánka v premiérské funkci?
Musíme si uvědomit, že Mirek Topolánek se nacházel v ne zcela obvyklé situaci. To znamená, že to bylo sto dnů regulérního premiéra, nicméně premiéra, který nedostal důvěru Poslanecké sněmovny. Kdybychom tedy to období měli nějakým způsobem přiblížit, tak v první fázi byl jmenován premiérem, sestavil vládu, tuto vládu prezident jmenoval, vláda následně vypracovala programové prohlášení, předstoupila s ním před Poslaneckou sněmovnu a požádala o důvěru, ale tuto důvěru nedostala. Druhá fáze jeho působení ve funkci premiéra byla spojena s tím, že byl pověřen dočasným výkonem funkce až do doby, než bude jmenován nový premiér. Samozřejmě v tu dobu nebylo jisté, zda to bude opět Mirek Topolánek. A tato fáze byla také charakterizována tím, že probíhala nová jednání o sestavení nové vlády. Mirek Topolánek se v tomto druhém období spíše prezentoval jako předseda ODS, jako předseda strany, která vyjednávala novou možnost sestavení vlády, než jako premiér.

Jaký je vlastně mandát vlády, která nemá důvěru Poslanecké sněmovny?
Naše ústava předpokládá, že neexistuje nic jako bezvládí. Každá vláda, která podá demisi, ať už z jakéhokoliv důvodu (nedostane důvěru Sněmovny nebo je to její krok a rezignuje), je pověřena výkonem funkce až do jmenování nové vlády. Z tohoto pohledu se samozřejmě nic nemění, žádné bezvládí neexistuje a dokonce ani ústava, ani žádné jiné normy neomezují, co může nebo nemůže vláda, která nemá důvěru, dělat. Již v polovině devadesátých let tady byly určité pokusy to upravit, aby vláda, která třeba čeká na schválení důvěry, nebo vláda, která podala demisi a je pouze výkonem své funkce pověřena, měla trochu omezenější pravomoci. Nicméně nic takového nebylo přijato. To znamená, že v podstatě máme regulérní vládu, která se ale neopírá o většinu v parlamentu.

Přestože jde o regulérní vládu, tak mnozí Mirku Topolánkovi a jeho ministrům vytýkají například personální změny. Měli být Topolánkovi ministři v tomto směru zdrženlivější?

Určitě bych doporučoval, aby vláda v tomto směru zdrženlivější byla, nejen vláda jako celek, ale i jednotliví ministři. Přece jenom je pravda, že to je regulérně fungující vláda nebo vláda fungující podle pravidel, která jsou tady nastavena ústavou a dalšími normami, ale je také pravda, že tato vláda je pouze pověřena výkonem svých funkcí. Právě proto, aby nebylo bezvládí. A možná by bylo lepší pro určitou úroveň politické kultury, politické komunikace a vůbec celého politického prostředí, aby ministři byli v některých krocích zdrženlivější. A právě personální změny by měly být jedním z těchto kroků.

Měli Topolánkovi ministři čas něco dokázat? Mohli mít za několik týdnů ve funkcích a při vládnutí bez důvěry sněmovny výraznější úspěchy?

Obecně lze předpokládat, že by se ani neměli pouštět do něčeho razantnějšího. Je zcela pochopitelné, že ODS, když se dostala k moci, ale v situaci, kdy měla menšinovou vládu bez důvěry, nemohla předkládat nějaké návrhy zákonů, které by naplňovaly program, se kterým šla ODS do voleb. V tomto směru, v té programové oblasti, myslím, že se vláda zatím chová zdrženlivě a chová se tak, že respektuje situaci, že je to vláda menšinová a vláda, která nedostala důvěru parlamentu. Ani v nejbližších dnech nemůžeme očekávat nějaké razantnější kroky v programové oblasti.

Příběh „kulacké" rodiny Nebeských a likvidace českého venkova

Na Štědrý večer roku 1949 se na statek Václava a Anny Nebeských ve východočeském Chvojenci dostavila komise z Okresního národního výboru v Holicích. Úředníci sdělili, že musí odpojit elektrický proud, protože majitel neplní povinné dodávky. Vánoce rodina strávila při svíčkách. Na Boží hod místní rozhlas oznámil, že na statek se uvaluje nucená správa. Na Štěpána odvezla Václava Nebeského, otce čtyř dětí, Státní bezpečnost. Začala likvidace rodového statku, ničení životů jeho obyvatel – bolestný příběh, jakých se v tehdejší ČSR odehrály tisíce.

O takzvaném rozkulačování se od roku 1989 v Česku příliš nemluví ani nepíše – přitom jde o jeden z nejbrutálnějších komunistických zločinů. V širší veřejnosti existuje jakési obecné povědomí o kolektivizaci, při níž byli zemědělci postupně donuceni odevzdat dobytek i mechanizaci a vstoupit do družstev. Pravda je ale horší: kulaci (nebo také „venkovští boháči", vybraní sedláci s větší výměrou půdy) patří k hlavním obětem rudého teroru – v jejich případě nešlo „jen" o majetek, ale o totální rozbití rodin i tradičních vazeb. Šlo doslova o život.

Před volbami roku 1946 KSČ vedle jiných lží slibovala, že „kolchozy v ČSR nebudou". Po únoru však nastoupila jiný kurz: budování JZD za každou cenu, protože kdo má pod kontrolou potraviny, ovládá obyvatelstvo. Rolníkům se do družstev přes veškerou agitaci a nátlak nechtělo, komunisté na venkově nebyli populární. Největší autoritu ve vsích měli zkušení hospodáři ze starých rodů, kteří tušili, k čemu kolektivizace povede. Podle sovětského vzoru se je KSČ rozhodla zničit: začalo to tím, že předepsala nesplnitelné povinné odvody – a pak se věci vyvíjely jako u zmíněné rodiny Nebeských. Kulaci do družstev nesměli, nešlo o to, donutit je ke vstupu, což by pro mnohé znamenalo alespoň naději, že neztratí domov. Měli být exemplárně potrestáni, vyhnáni, zadupáni do země jako škůdci.

Václava Nebeská (ročník 1934) vzpomíná, že rozkrádání jejich statku začalo ihned po Vánocích v devětačtyřicátém. Národním správcem byl ustaven místní partajník, na to, jaké má s hospodařením zkušenosti, se nehledělo. Nebeští se směli odstěhovat do domku mimo areál hospodářství, pouze s nejnutnějšími osobními věcmi, nesměli si půjčit ani koně z vlastní stáje. Maminka musela na statku pracovat jako dojička, otec po propuštění z vazby jako kočí. Děti navštěvovaly školy v Hradci Králové, na statku si odbývaly povinnou brigádu. V létě 1950 byl Václav Nebeský znovu zatčen a odvezen do tábora nucených prací Vojna u Příbrami – zůstal tam půl roku. Děti (s výjimkou dcery Marie, která byla těsně před dokončením medicíny) byly vyloučeny ze studia na vysokých školách – a to ještě měly štěstí, že se jim alespoň podařilo odmaturovat. Většinou režim takovou „velkorysost" neprojevil – například syn jednoho kulaka z Jihlavska nesměl ještě v polovině osmdesátých let pracovat „z kádrových důvodů" ani jako dílenský mistr.

V únoru 1952 dostali Nebeští pokyn ONV, v němž se pravilo, že se mají „dobrovolně" vystěhovat do jiné obce. Odvolali se, doufali, že úplně nepřijdou o domov, ale obdrželi úřední obálku: list nařizoval nucené přestěhování do okresu Bílina, a to během tří dnů. Dcera Václava vzpomíná, že její sestra se pokusila toto rozhodnutí zvrátit – napsala protest a sbírala podpisy po celé vsi. Když předložila podepsané stránky úředníkům, dostala typickou odpověď: „Je vidět, že jste svůj velký vliv na obyvatele nevyužili k socializaci vesnice. Tím spíš je vaše vystěhování nutné." 26. března přišel otci další úřední přípis, v němž stálo: „ONV v Holicích doplňuje svůj výměr... v tom smyslu, že se zakazuje současně Vám, Vaší manželce Anně, dětem Josefu, Františku, Marii a Václavě pobyt v obvodu zdejšího správního okresu až do odvolání." 27. března odjížděli rodiče s malým zbytkem majetku na korbě nákladního auta do Bíliny. Dostali ubohé bydlení, práci v dílnách a u dobytka, ale byli silní, přežili. Mluvit o přežití není v této souvislosti přehnané. Sedláci, jejichž rody hospodařily „na jedné půdě" stovky let, vystěhování většinou neunesli, často spáchali sebevraždu před deportací nebo krátce po „ubytování" v předepsaném místě (rodiny s pěti i více dětmi končily občas i ve chlévech). Sedlák Josef Kopeček z Příložan na Jaroměřicku ukazoval autorovi těchto řádků průčelí šestnácti statků na návsi: „Bylo tu zlikvidováno šestnáct rodů, z toho šest lidí se dostalo do blázince, dva se pověsili, zbytek měl natrvalo zákaz pobytu v obci." Básník Zbyněk Hejda zase vzpomíná na „rozkulačování" v Horní Vsi na Vysočině: „V jednom domě dostali zprávu, že je budou vystěhovávat, a dostali ji několik hodin předtím, než přijel náklaďák. Odstěhovali je někam k Pacovu. Byl to jeden z případů, kdy sedlák nepřežil, vypil pak v konírně nějaký jed." Dalším zrůdným nástrojem byl zákaz vstupu do rodné obce, který se dodržoval mnoho let – jistý vystěhovaný vysočinský sedlák šel koncem padesátých let na pohřeb mamince, která směla zůstat ve starém bydlišti – úřady konstatovaly, že porušil nařízení, byl zatčen a dostal dva tisíce korun pokuty.

Václava Nebeská se na rodný statek nikdy nevrátila. Odstěhovala se do Bíliny, stala se zdravotní sestrou, rok pracovala jako vychovatelka a nakonec se jí podařilo dálkově vystudovat pedagogickou fakultu (podobným způso-

bem dokončili studia i její sourozenci). Dnes působí na Arcibiskupském gymnáziu v Praze.

K 19. srpnu 1953 bylo v ČSR konfiskováno dva tisíce „kulackých" usedlostí a současně došlo – aspoň podle hlášení ministerstva vnitra pro ÚV KSČ – k přesídlení stejného počtu rodin. Nakonec jen pro ilustraci o jak masivní akci šlo: v kraji Pražském postihla 219 rodů, v Pardubickém 168, v Jihlavském 207...

Příběh paní Václavy Nebeské vychází z práce studentek Anny Polákové a Sáry Vávrové z Arcibiskupského gymnázia v Praze, ve spolupráci LN a společnosti Člověk v tísni. *(Autor: Viktor Chlad, LN)*

Rozkulačování

Komunisté ve svých materiálech nijak neskrývali, že ničení selských rodů je politicky motivováno a tresty za „neplnění dodávek" představují pouhou záminku. V tajném pokynu ministra vnitra z 8. května 1953 se píše: „Je nutno míti na zřeteli, že každý soudní proces proti kulakovi je procesem politickým... Není důvodu, aby se trestné činy kulaky tajily až do vynesení rozsudku. Naopak je nutno o nich veřejně hovořit a spojovat je s minulostí kulaka jako vykořisťovatele, vesnického upíra."

Předsváteční úvahy o dobrém jídle

Kdo nebyl alespoň jednou v životě v dobré francouzské restauraci na obědě či večeři, ten neví, jaké poskytuje dobré jídlo požitek. Vyžaduje to ovšem dva předpoklady: dostatečně naplněný měšec, neboť takové hody tam nejsou levnou záležitostí, a hodně volného času, neboť takové typické francouzské restaurační pohoštění trvá dobré tři hodiny, protože přestávky mezi jednotlivými chody a radostné očekávání dalších dobrot patří k slastným pocitům radosti z jídla a ze života vůbec. Ale pozor: neočekávejte stejný požitek v kdejaké francouzské restauraci v jakékoli jiné zemi kteréhokoliv kontinentu. Na to si musíte zajet do země původu slova gurmánství.

Samozřejmě nejsou ani ve Francii samí gurmáni a můžete se tam najíst i velice levně, ba dokonce zadarmo. Můžete si tam nasbírat bez placení houby v lese, taktéž jahody, borůvky či maliny, můžete si natrhat na plantážích či v alejích, kde rostou, jedlé kaštany, a můžete si uvařit šneky, kteří se vám plazí vstříc po lesních cestičkách a nazývají se tam chlebem chudiny. Ale to vše není ono. Neboť ve Francii vyžaduje každý pokrm patřičnou přípravu a úpravu. Francouzi jsou gurmáni, kteří právem opovrhují tzv. „fast foodem" Američanů, jimž McDonaldi a jim podobné řetězce nabízejí rychle uvařené potraviny na lepenkových tácech a očekávají, že pokrmy do sebe „hodíte" co nejrychleji a uvolníte místo u stolu jiným. Konečně Američané někdy servírují i slavnostní štědrovečerní večeři na lepenkových talířích a na papírových ubrusech, aby oboje mohli po hostině odhodit do smetí a nemuseli umývat nádobí a prát ubrusy. Jistě mi dáte za pravdu, že takovéto pohoštění poskytuje jen poloviční radost a požitek. Proto si Francouzi potrpí na „slow food".

Ale abych vám dokázal, že nemluvím do větru, vraťme se na okamžik ještě ke shora zmíněným pokrmům, jak je nabízejí v nejlepších francouzských restauracích. Nejsou to šneci, posbíraní po lesních cestičkách, nýbrž pěstovaní na ohrazených zahradních plochách, kde jsou pro ně zvlášť vysazeny šnečí speciality jako ostružinové keře, cukrová třtina, různé byliny, mrkvička, jetel a hlavně zelné listy. Pro šneky samé delikatesy, než se sami stanou delikatesami pro lidské gurmány. Několik dní před jatkami, žněmi či sklizní – nevím, jak se to u hlemýždů nazývá – jim jejich pěstitelé nařídí půst, aby se odslinili a poslední dva dny jsou vysazeni pouze na mouku, která jim vyčistí zažívací ústrojí. Pak jsou naházeni do vroucí vody s octem. Když vylezou ze svých domečků, podávají se buď pečení či smažení nebo grilovaní či na špízu nebo gratinovaní kozím sýrem. Nemohu doporučit, nikdy jsem je neochutnal. Zato jsem ochutnal smažená žabí stehýnka, jejichž maso chutná jak telecí řízky. Koupil jsem je jednou u Vaňhy na Václavském náměstí své matce, řekl jí, že jsem přinesl malé, zvlášť upravené řízečky, a moc jí chutnaly. Jenže jsem udělal chybu. Prozradil jsem jí poté pravdu a ona je v té chvíli vyzvracela.

Při procházce lesem s tamními přáteli jsme našli spoustu hříbků-modráků a pozvali naše hostitele na houbovou večeři. Domácí pán rovnou odmítl slovy, že takový jed nepožírá, že chce ještě žít. Jeho paní však jako dobrá hostitelka s námi přes svůj panický strach houby jedla a v pět ráno nás přišla probudit se sdělením radostné zpráv. Prý se právě probudila a zjistila, že přes včerejší houbovou večeři stále ještě žije! Angličané ze strachu před otrávením houby raději vůbec nejedí. Vždyť dokonce Rakušani uznávají pouze 3 druhy hub: lišky, bedly a „panské" hřiby (doslova přeloženo). Když nožičky modráků začínají v ruce modrat, utíkají v panice z lesa. Ti Rakušané, ne houby.

V Africe, už nevím v které zemi, nám kdysi v zahradní restauraci nabídli opičí pečeni. Chytili před našima očima do sítě mladou opičku, která skákala nad námi v korunách stromů a za hodinu nám ji přinesli na talíři jako specialitu. Maso bylo ale tak tuhé, že jsem celé sousto vyplivl a už jsem se pečeně nedotkl. V jiné zemi stejného kontinentu nám zase doporučili jinou specialitu: polní myšku. Přinesli asi 50 kusů, narovnaných na kuchyňském prkně a vyschlých na žhavém africkém slunku. Aby nám ukázali, jak se taková dobrota jí, chytli jednu myšku za ocásek a zbytek snědli před našima očima včetně prý jemných kostí, očí a kůže. Podle výrazu obličeje jim nesmírně chutnala – já jsem však s díky jejich milou nabídku odmítl s poukazem na lékařem nařízený půst pro zkažený žaludek. Ovšem Japonci jedí podobným způsobem syrové ryby, které se tak prodávají i v jejich evropských rybárnách. No a v Číně se prý jí všechno, co se pohybuje na souši kromě aut a tramvají, co lítá ve vzduchu kromě letadel a co plave ve vodě kromě ponorek. Na trzích jsme pozorovali, jak kupují živé hady, želvy, roztomilá psí mláďata a doma je před snědením sami zabijí, aby měli jistotu čerstvého zboží. Konečně v některých asijských zemích chytají a jedí zase kobylky, které jsou tam považovány za výbornou lahůdku.

Ochutnal jsem v různých zemích všech kontinentů nejrůznější místní speciality, ale důvěrně vám jako známý gurmán mohu prozradit, že nejlepší, co jsem kdy a kde jedl, bylo – vepřo-knedlo-zelo. Ale to je pouze mezi námi děvčaty...

Jindřich Lion

České hory zažívají stavební boom

Zdálo by se, že v době otevřených hranic v celé střední a západní Evropě budou moci lyžařská střediska v českých a moravských horách jen těžko konkurovat lokalitám položeným v Alpám. Jenže realita vypadá podstatně odlišně – Krkonoše, Jeseníky či Šumava si získaly rozsáhlou a stálou klientelu, která místní centra zaplňuje každou zimu čilým ruchem. Jedná se především o stálou klientelu, ale čím dál častěji se zde objevují zámožní Češi, kteří si zde pořizují v mnoha případech velice luxusní apartmány. Podobní zákazníci ovšem samozřejmě vyžadují značný komfort a perfektní servis. To si provozovatelé vleků a lanovek plně uvědomují, a proto také svoji nabídku neustále zdokonalují. Letošní investice podle jejich představitelů trhaly veškeré rekordy a pohybovaly se v řádech miliard korun. Na návštěvníky tak čeká celkem čtrnáct zbrusu nových lanovek, patnáct nových velkých rolb na úpravu sjezdovek a přes sto zasněžovacích děl. Projevila se tak podle znalců především skutečnost, že se tohoto odvětví mnohem více než v minulosti, kdy prakticky veškeré vleky a lanovky patřily tělovýchovným jednotám a Českému svazu tělesné výchovy, ujímají soukromí investoři disponující značným hospodářským kapitálem. Do lyžařského byznysu se ovšem zapojují v mnoha případech i samotné obce. Například již předloni díky obecní investici vyrostla nová lanovka v krkonošské vesnici Vítkovice. Letos v zimě pak budou moci turisté navštívit novou obecní lanovku v nedalekém Benecku. Nejde však pouze o nové stavby, zdokonaluje se i třeba vybavení místní horské služby. Záchranná služba Olomouckého kraje například letos zapůjčila Horské službě Jeseníky pět defibrilátorů, tedy přístrojů pro oživení činnosti srdce. I v tomto ohledu se tedy dostávají české hory na úroveň špičkových středisek v Německu nebo Rakousku. Na podstatně vyšší úroveň se ovšem dostává i jejich propagace. Jako příklad můžeme uvést skutečnost, že do panoramatických záběrů některých německých a rakouských kanálů byly v poslední době zařazeny i některé české lokality. České a moravské hory sice nedosahují velkolepé nádhery alpských velikánů, ale mají své specifické malebné kouzlo, kterému mnoho lidí nedokáže odolat. Nesmíte však očekávat, že rozhodnutím strávit aktivní zimní dovolenou nebo lyžařský víkend v České republice nějak zvlášť ušetříte – naopak někteří lidé dnes tvrdí, že týden v Alpách již dnes vyjde levněji než stejná doba strávená třeba v Krkonoších. (MaFr)

Ovzduší v ČR se zase zhoršuje

Mohutný propad průmyslové výroby v devadesátých letech měl při všech negativních dopadech jeden příznivý efekt – došlo ke znatelnému zlepšení životního prostředí v mnohých lokalitách, například v severních Čechách a dalších vysoce industrializovaných lokalitách. Jenže v současné době se na některých místech situace zase prudce zhoršuje. Hlavní vinu na tom má současný růst cen plynu a elektřiny, který nutí domácnosti hledat levnější zdroje vytápění. A levný přitom v žádném případě v České republice neznamená ekologicky šetrný, právě naopak. V mnoha případech se lidé uchylují například k pálení uhelných kalů, PET lahví nebo dokonce pilin napuštěných vyjetým motorovým olejem. Nelze se proto divit, že na některých místech i v horských oblastech odborníci Státního zdravotního ústavu naměřily stejnou míru znečištění jako v těch nejprůmyslovějších oblastech. Situaci ještě zhoršuje stálý růst počtu automobilů na silnicích. Ekologové samozřejmě bijí na poplach a politici se předhánějí v plánech na změnu nevyhovujícího stavu. Jistou inspiraci nabízí i Rakousko, kde je daň z přidané hodnoty na biopaliva o 12 % nižší než v České republice. Díky tomuto rozdílu tak radši čeští producenti biopaliv své výrobky vozí přes hranice a na českém území se pálí smetí. Změny v kalkulaci daně z přidané hodnoty a naopak zdražování ekologicky nevýhodných paliv je blízké zejména Občanské demokratické straně a zeleným. Naopak sociální demokraté se přikláněji především k dotacím do ekologického vytápění. Oba směry přitom mají své výhody a úskalí. Zdražení „špinavých" paliv může mimořádně krutým způsobem dopadnout hlavně na chudé obyvatele vesnic bez plynofikace, dotace zase výrazně zatěžují již tak prázdnou státní pokladnu. Jako nejvhodnější se asi jeví kombinace obou variant – k zvýšení cen neekologických paliv už s ohledem na předpisy Evropské unie do roku 2008 dojít musí, na straně druhé by však bylo třeba pomocí dotačních programů umožnit co nejvíce domácnostem přechod na výhodnější druhy vytápění. Především je však nutné k řešení celého problému přistoupit co nejdříve, jinak mohou vzniknout na životním prostředí a hlavně na zdraví lidí neodstranitelné škody. (MaFr)

Na vybavení česko-rakouské stezky se podílel ČEZ

Letos v červnu byla otevřena přes sto osmdesát kilometrů dlouhá cyklistická Mlynářská stezka, která začíná v Novém Městě na Moravě a končí v příhraničním městečku Hardegg v Rakousku. Jak napovídá její název, zaměřuje se především na seznamování s historií mlynářství a návštěvníky zavede ke skoro padesáti bývalým mlýnům na území Vysočiny a jižní Moravy. Samozřejmě na trase najdou turisté i řadu dalších historických pamětihodností a přírodních památek. V Dolním Rakousku na ní pak navazuje celá další síť cyklotras a cyklostezek. Mlynářská stezka se může pochlubit velmi slušným vybavením, které stálo kolem jednoho miliónu korun. Peníze poskytla česká elektrárenská společnost ČEZ a jí provozovaná jaderná elektrárna Dukovany v rámci programu Pomáháme tam, kde působíme. V příhraničních regionech na česko-rakouském pomezí se v současné době podmínky pro cykloturistiku rychle zlepšují. Lze tak očekávat, že sem budou stále častěji z obou stran hranice přijíždět trávit svoji dovolenou hlavně sportovně naladění lidé, kteří však zároveň dokážou ocenit četné zdejší historické památky i krásu zdejší přírody. Možná by neuškodilo, kdybyste pomezí Rakouska a České republiky zařadili do seznamu lokalit, které přicházejí do úvahy jako možné místo vaší příští rekreace. (MaFr)

Výstava připomene Albrechta z Valdštejna

Mezi nejkontroverznější osobnosti třicetileté války bezpochyby patří slavný vojevůdce Albrecht z Valdštejna. Generalissimus císařských vojsk, vévoda frýdlantský, o němž údajně někteří představitelé českých exulantů uvažovali jako o českém králi. Právě obavy, že by se mohl chtít posa-

dit na český trůn místo císaře vedly nakonec k tomu, že v roce 1634 byl zavražděn v Chebu. Do dějin Evropy první poloviny 17. století se však tento skvělý válečník stačil zapsat nesmazatelným písmem. Česká i rakouská národní historiografie však s jeho osobností má neustálé problémy. V Čechách i na Moravě mu škodilo, že patřil k císařské straně, v Rakousku zase přísně odsuzovali jeho pozdější snahy o samostatné vystupování, které se přinejmenším velmi blížily zradě na císaři. Rozporuplnou postavu by měla v příštím roce připomenout v pražské Valdštejnské jízdárně mohutná výstava, doplněná o zpřístupněné prostory nedalekého Valdštejnského paláce, nejskvělejšího manýristického komplexu v Praze, v němž v současnosti sídlí Senát parlamentu ČR. Kurátoři se rozhodli samotnou výstavu rozčlenit na čtyři části. První pod jménem Invita invidia, tedy Závisti navzdory, chce co nejrealističtějším způsobem zmapovat Valdštejnův život a jeho osobnost, druhá nazvaná Terra felix (Šťastná země), ho představí ze stránky, která romantickým dějepiscům často unikala – jako vynikajícího ekonoma, podnikatele a hospodáře, který chtěl ze svého mohutného frýdlantského majetkového celku udělat v strašlivých letech třicetileté války oázu prosperity a blahobytu. Třetí oddíl Xerxes, veliký Artaxerxes (Postrach světa) vykreslí Valdštejnovu vojenskou kariéru, díky níž se stal jednou z nejproslulejších postav tehdejší Evropy a konečně závěrečný díl výstavy s titulem Bestia vixit (Nesmrtelná bestie) by měl ukázat Valdštejna ve světle často velmi divokých evropských mýtů, které o něm začaly kolovat již těsně po jeho zavraždění. Výstava, která by se měla stát podobným hitem jako byla letos expozice Karel IV. císař z Boží milosti nebo dříve podobná akce věnovaná Rudolfu II. a umění na jeho dvoře, proběhne od poloviny příštího roku do poloviny února 2008. Představeny by na ní měly být stovky artefaktů, z nichž některé návštěvníci budou moci vidět vůbec poprvé. Vedle špičkových uměleckých děl, která připomenou Valdštejna jako nejvýznamnějšího stavebníka těsně pobělohorské doby, zde samozřejmě najdou své místo i předměty dokumentující dobový každodenní život Valdštejnovy doby, tedy například tehdejší oblékání, stravu či hygienu. Exponáty dorazí na výstavu nejenom z různých pražských sbírek a kolekcí z dalších českých měst svázaných nějakým způsobem s Albrechtem z Valdštejna, jako je např. Jičín, Frýdlant či Cheb, ale jedná se intenzivně též o zápůjčky z Itálie, Německa a Švédska. Nelze tedy pochybovat, že se bude jednat o mimořádnou událost, za kterou by se vyplatilo vyrazit do české metropole, i když plánovaný termín zrovna není turistice příliš příznivý. Nelze však vyloučit, že nakonec cesta do Prahy z Rakouska za tímto účelem nebude ani nutná – podle kurátorů se zvažuje také možnost, že by se expozice představila i v Německu a v Rakousku. Jistě by to nebylo od věci, protože Albrecht z Valdštejna představuje skutečně jednu z nejvýznamnějších postav celé třicetileté války, která zachvátila značnou část celého evropského kontinentu. Asi to není zrovna osoba, kterou by se mohli Češi nějak zvlášť chlubit, ale alespoň podobně jako maršál Radecký či Jan Žižka z Trocnova jasně dokazuje, že i v českých zemích se rodili vojevůdci, kteří dokázali nahánět strach všem protivníků a že tedy mýty o zbabělosti a nebojovnosti českého národa jako celku jsou právě jen zlovolnými mýty. (MaFr)

Táborský Dům partnerství by měl propagovat i Wels

Na místě nepříliš utěšeného koutu Křižíkova náměstí v Táboře má vzniknout podle autora vítězného návrhu na úpravu této části města architekta Martina Jirovského multifunkční budova nazvaná Dům partnerství, kde kromě různých obchůdků, galerie, kavárny a veřejných toalet vzniknou prostory na prezentaci partnerských měst Tábora. Těch je v současné době pět a vedle německé Kostnice, americké Orindy, francouzského Dole a slovinské Škofje Luky mezi ně patří i rakouský Wels. Má se tak změnit dosavadní stav, kdy běžní obyvatelé jihočeského města s husitskou tradicí o partnerských lokalitách prakticky nic nevědí. Účelům sblížení se spřátelenými místy by měla sloužit i galerie, v níž by přednostně vystavovali umělci z těchto lokalit. Jenže není jisté, zda se smělý plán, který by přispěl významným způsobem i k česko-rakouské spolupráci, podaří zrealizovat. Především město na vybudování podobného centra nemá v současné době dostatek finančních prostředků, původní zadání soutěže ostatně znělo jen na úpravu stávajících veřejných toalet. V tomto ohledu by však snad mohly pomoci peníze z evropských fondů. Další komplikaci však představují dosavadní smluvní vztahy s provozovatelem stánků, které se dosud nacházejí na místě plánovaného Domu partnerství. Ten totiž má podepsanou s městem řádnou nájemní smlouvu až do roku 2012. Město s ním však chce dále jednat a nabídnout mu jinou lokalitu nebo se s ním finančně vyrovná. Projekt Domu partnerství tak sice zatím vypadá jako běh na dlouhou trať, neznamená to však, že by se jednalo o předem ztracenou záležitost. (MaFr)

Aristokratka bojuje o majetek v ČR

Zatímco jiní příslušníci šlechtických rodů postupně vzdávají své vleklé restituční spory v České republice, zvláště poté, kdy se ukázala snaha o zvrat pomocí tzv. určovacích žalob, dědička majetku rodu Salmů Marie Salm-Reifferscheidt stále věří na jeho úspěšný konec. Ještě nedávno se přitom zdálo, že vítězství má aristokratka, která se desítky let živila prodejem pojistek, přímo na dosah ruky. Ústavní soud ČR totiž zrušil rozhodnutí ministerstva vnitra, kterým odmítlo majetek obsahující lesy, pozemky a nemovitosti včetně zámku v Rájci vydat. Jenže ministerstvo, přestože v jeho vedení vystřídala sociální demokracii pravicová Občanská demokratická strana, původní rozhodnutí potvrdilo. To samozřejmě Marii Salm-Reifferscheidt silně rozladilo a v rozhovoru pro český deník Mladá Fronta Dnes hovoří v této souvislosti o České republice jako o banánové republice. Sama zdůrazňuje, že její otec vždy hájil češství a k německé národnosti se přihlásil až po velmi hrubém nátlaku a vyhrožování koncentračním táborem. Na převzetí dřívějšího rodového majetku se Marie Salm-Reifferscheidt intenzivně připravuje a spolu se svým synovcem plánuje rozsáhlé renovace, které by měly být financovány z výnosu lesního hospodářství. Pokud se jí však v brzké době nepodaří své vize pro odpor realizovat, hrozí že se možná spojí s dalšími neúspěšnými restituenty a společně podají žalobu proti státu podobně jako to udělali v nedávné minulosti Židé proti Rakousku. (MaFr)

Prater 2 u česko-rakouských hranic

Rakouský podnikatel Ronald Seunig před časem vybudoval a zprovoznil na poblíž česko-rakouského přechodu Hatě obří komplex obchodů Excalibur, který se brzo stal oblíbeným cílem výletů celých rodin. V současné době usiluje byznysmen o vznik dalšího důvodu, proč se vypravit do této dříve nepříliš vyhledávané lokality. Na stohektarové pozemku hodlá vybudovat další obchodní centrum, obrovitý sportovní areál a také mamutí zábavní park nazvaný Země lží, který by měl v sobě na dvaceti hektarech propojovat styl Disneylandu i vídeňského Prateru. Ambiciózním plánům Ronalda Seuniga nyní otevřeli dveře i čeští úředníci, když schválili změnu územního plánu a vyňali příslušné pozemky ze zemědělského půdního fondu. To ovšem představuje jen jeden z kroků nutných k zahájení výstavby areálu a rakouského podnikatele ještě čeká řada jednání. V minulosti už vyhrožoval, že vzhledem k neochotě českých úřadů svůj projekt nakonec přenese o pár kilometrů dál, do Rakouska, ale nyní se zdá projekt v České republice na dobré cestě. Stavět hodlá Seunig nejdříve tu část, na kterou se mu podaří nejdříve získat stavební povolení. Střízlivě přitom odhaduje, že zejména obří projekt Země lží vyvolá různé kontroverze a jednání o něm se bude protahovat, takže se přiklání k názoru, že nejrychleji vznikne další nákupní centrum. V něm by své místo měl získat především projekt elektroniky, přičemž Seunig věří, že se mu podaří přilákat do České republice řetězec Media Markt nebo Saturn, které zde zatím ještě nepůsobí. Dále by u Hatí měla začít fungovat i firma typu Baumax, Baumarkt nebo OBI, velkoprodejna nábytku a také rozsáhlý obchod s veškerými potřebami pro automobilisty. Uplatní se možná i firma, která bude nabízet domy na klíč, které přímo na místě bude ukazovat zájemcům na reálných vzorech. V první fázi by se tak areál mohl rozrůst o dalších šedesát ukázkových domků. Sportovní areál má podle Seunigových představ uspokojit nejen zájemce o tenis, ale na své by si měli přijít i milovníci in-line bruslení, skateboardisté. Dokonce se uvažuje i o vzniku trati pro modely automobilů řízené vysílačkou.

Celý koncept sportoviště, které by mělo umožnit aktivní užívání volného času nejen pro občany v produktivním věku, ale i pro děti a seniory, připravoval tým profesorů a studentů olomoucké univerzity. Rakouský podnikatel věří, že nový komplex podobně jako předtím centrum Excalibur znovu výrazně zvýší návštěvnost celého regionu včetně měst Znojmo a Retz a přinese zaměstnání dalším stovkám zaměstnanců ze širokého okolí. Hovoří dokonce o možnosti zaměstnání až dvou tisícovek lidí ze Znojemska, dosud sužovaného značnou nezaměstnaností. Ani stínem si Seunig přitom nepřipouští možnost, že by jeho Zemi lží mohli postihnout podobné finanční problémy, s nimiž zápasí třeba Eurodisneyland nedaleko Paříže. Pochopitelně – kdyby mu podobné možnosti přicházely na mysl, těžko by svůj projekt mohl někdy uskutečnit. Zdroj sebevědomí přitom pro něj představuje úspěšně fungující centrum Excalibur, o jehož budoucnosti se dříve také silně pochybovalo. Snad se i tentokrát rakouskému byznysmenu jeho odhad povedl a i za pár let budou lidé putovat na česko-rakouské pomezí za nákupy i za zábavou.

(MaFr)

Silnice z Prahy do Lince stále s problémy

Představitelé silničářů z Jižních Čech i z Horních Rakous se v současnosti dohodli na podobě a způsobu napojení rychlostní silnice v prostoru hraničního přechodu Wullowitz – Dolní Dvořiště. Celý projekt se však přesto zejména na české straně potýká s velkým zpožděním a různými dalšími problémy. Jestliže se rakouská strana zavázala, že na své straně až do Dolního Dvořiště postaví rychlostní komunikaci do konce roku 2014, Česká republika dosud není schopná žádný přesnější termín určit. Podle odborníků zde bude silnice dobudována zhruba o 2 nebo dokonce až o 6 let později. Podle nynější dohody do roku 2014 vznikne i úsek, který protíná státní hranice, na němž by se měly podílet obě strany. V jeho rámci by měla vzniknout i mimoúrovňová křižovatka asi sto metrů od dosavadního hraničního přechodu, jaká silnice však bude navazovat, dosud není jistě. Na trase České Budějovice – Dolní Dvořiště zatím probíhají pouze přípravná řízení pro územní řízení. Přitom nutnost vybudování nové rychlostní komunikace na českém území dokládá i množství tragických nehod, které se zde staly. Nejhorší následky měla před třemi lety havárie patrového autobusu vezoucího členy plaveckého oddílu ze zájezdu do Rakouska u Nažidel, která si vyžádala celkem dvacet lidských životů. Na jejím místě by do konce roku měl vzniknout památník z dvaceti tunových kamenů připomínající oběti. Ihned po neštěstí lidé z okolí sepsali petici adresovanou poslancům a senátorům, která požadovala urychlenou realizaci projektu rychlostní silnice. Dostali však jen vyhýbavé a vágní odpovědi poukazující na přetrvávající nedostatek financí. Po třech letech se stále jezdí po stále stejné nebezpečné silnici, která mimochodem funguje již od roku 1831. Snad nebude třeba další katastrofy, aby se krajně nevyhovující situace změnila. Možná by stačilo jen něco rozumu a ochoty již dávno přezrálý problém řešit.

(MaFr)

Lovci mamutů v Národním muzeu

V Národním muzeu v Praze byla otevřena výstava nazvaná Lovci mamutů. Tato výstava je podle ředitele Michala Lukeše v letošním roce hlavním projektem Národního muzea. Nejatraktivnějším exponátem výstavy je bezesporu soška Věstonické venuše, která je v Národním muzeu vystavována poprvé. Dříve byla představena například ve Stockholmu, Kodani a několika městech ve Spojených státech. Návštěvníci výstavy mají jedinečnou možnost spatřit množství autentických exponátů, jejichž prostřednictvím se mohou přenést do období mladého paleolitu nebo spatřit výjev z lovu mamuta. Současná expozice je dokladem toho, že kulturní centrum lidstva s nejstaršími doklady nových technologií leželo v rozmezí dvaceti až třiceti tisíc let před naším letopočtem na území dnešní Moravy a Čech. Mezi světové primáty patří například doložená výroba nejstarší keramiky na světě, tkaní nejstarších tkanin a také třeba složitý duchovní život s prvky šamanismu. Výstavu, která bude

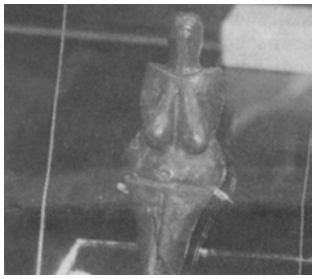

Věstonická venuše

otevřena do dubna roku 2007, doplňuje výstavka s názvem Cesty českých spisovatelů do pravěku. (mk)

Svitky Tóry na výstavě

V Židovském muzeu v Praze v Galerii Roberta Guttmanna byla instalována výstava nazvaná Druhý život českých svitků Tóry. Tato expozice přibližuje návštěvníkům osudy významného souboru svitků Tóry, které komunistický stát v šedesátých letech prodal do zahraničí. Výstava dále obecně osvětluje místo a úlohu pergamenových rukopisů s hebrejským textem pěti knih Mojžíšových v židovské tradici a v synagogální bohoslužbě. Výstava bude otevřena do 28. ledna 2007. (mk)

Kalendář ženských osobností

České veřejnosti se představil první ročník charitativního kalendáře fotografií Jana Saudka s názvem Medela 2007. Kalendář představuje dvanáct žen, „které dokázaly ovlivnit náš život a náš svět". Projekt chce především podporovat „to nejdražší, co žena má – život dítěte". Na jednotlivých fotografiích kalendáře se objevily obě autorky celého projektu, moderátorka Lejla Abbasová a modelka a Miss

Moderátorka Lejla Abbasová

České republiky 1999 Helena Houdová, a dále pak Eva Holubová, Ivana Chýlková, Chantal Poullain, Marta Issová, Olga Sommerová, Tonya Graves, Zuzana Smatanová, Veronika Přikrylová, Iveta Hlaváčová a Irena Obermannová. Kalendář Medela 2007 byl realizován Nadačním fondem Asanta Kenya a jeho výtěžek je určen čtyřem charitativním projektům: Nadačnímu fondu INKA, který podporuje vzdělanost peruánských dětí, Humanistickému hnutí, budujícímu školu v guinejském Kankanu, slovenskému sdružení Magna na Dům naděje v kambodžském Phnompenhu a Nadačnímu fondu Slunečnice, založenému Helenou Houdovou a zaměřujícímu se na práci se znevýhodněnými dětmi. (mk)

Jaroslav Hašek v Nonstop čtení

Jazzová sekce pořádá v příštím roce desátý ročník Nonstop čtení. To bude poctou prozaikovi Jaroslavu Haškovi (1883-1923), autorovi nejznámějšího česky psaného románu Osudy dobrého vojáka Švejka. Nonstop čtení bude zahájeno 28. května a s jednodenní odmlkou potrvá až do 31. května 2007. K tomuto literárnímu maratónu v Čechách se současně přidají rovněž haškologové z dalších zemí. Minulé ročníky Nonstop čtení byly věnovány Lawrenci Ferlinghettimu, Alexandru Solženicynovi, Josefu Škvoreckému a Zdeně Salivarové, třiceti letům Jazzové sekce, Václavu Havlovi, sousedským vztahům světu solidarity a porozumění a Arnoštu Lustigovi. Josef Hašek se tak stane v příštím roce další českou osobností v této řadě. (mk)

Miloš Forman uvádí Goyu

Miloš Forman představil španělským novinářům svou novinku Goyovy přízraky. Tento snímek měl světovou premiéru 8. listopadu v Madridu. V České republice ho diváci uvidí 1. února 2007, ve Vídni byl již novinářům představen a kritikou chválen. Datum americké premiéry zatím nebylo oficiálně zveřejněno. (mk)

Rekordní dražba

V pražském hotelu Hilton byl vydražen za rekordních 9,3 miliónů Kč obraz Josefa Čapka Koupel nohou. Vyvolávací cena obrazu byla 950 000 Kč. Olej na plátně namaloval Čapek v roce 1921. Poprvé byl vystaven téhož roku v Praze, Brně a Košicích. Často ho mohli vidět návštěvníci českých a slovenských výstav v sedmdesátých a osmdesátých letech. S úspěchem byl na aukci prodán také obraz Václava Špály Kytice, a to za 1,3 miliónu Kč. Úspěšné byly rovněž prodeje obrazů Jindřicha Průchy (1,7 miliónu Kč), a Aloise Wachsmana (1,8 miliónu Kč). Celkově utratili sběratelé na aukci 28 miliónů Kč, což tvoří také aukční rekord.

Na českém aukčním trhu byl dosud nejvýše vydražen obraz Jindřicha Štýrského Cirkus Simonette za 8,6 miliónů Kč, za ním následuje obraz Před zrcadlem od Ivana Ivanoviče Šiškina, prodaný rovněž v letošním roce za 7,5 miliónů Kč.

Na dalších místech nejdráže prodaných obrazů v České republice od roku 1990 jsou pak díla Emila Filly, Josefa Šímy, Bohumila Kubišty nebo Františka Kupky. (mk)

Zemřel Emanuel Vlček

Ve věku 81 let zemřel v Praze profesor Emanuel Vlček, jeden z nejvýraznějších českých antropologů druhé poloviny 20. století. Vědecká kariéra Emanuela Vlčka byla úzce spjata s Národním muzeem, kde v roce 1967 založil antropologické oddělení. Vlček se zabýval vývojem člověka a na veřejnosti byl známý jako odborník na výzkum ostatků historických osobností českých dějin, především panovníků. Ještě v době svých studií podal Vlček důkaz o existenci neandrtálce ve střední Evropě a byl to on, díky němuž se veřejnost dozvěděla, že Jan Nepomucký byl umučen. Světově uznávaný vědec také zjistil, že Jan Lucemburský, jehož ostatky osobně dovezl z Bruselu do České republiky, zemřel přímo v boji. Emanuel Vlček zkoumal i ostatky dalších dvaceti osobností české kultury – zjišťoval například podobu Karla Hynka Máchy, příčinu úmrtí Bedřicha Smetany a zdokumentoval i tělo Bohuslava Martinů. (mk)

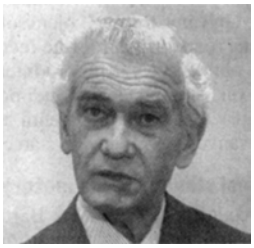

Emanuel Vlček

Pražský hrad pouze dvakrát do roka

Reprezentační prostory Pražského hradu jsou k vidění pouze dvakrát ročně. A protože jste asi v sobotu 11. 11. neměli čas se Dne otevřených dveří zúčastnit, nabízíme Vám na našich stránkách několik místností k nahlédnutí.

Zlatý salonek. Stěny pokrývá plátkové zlato. Drobné plastiky jsou od uměleckého řezbáře Damiána Pešana, kterého si architekt Josip Plečnik přivedl na Hrad. Prezident Klaus zde obědvá s významnými hosty.

Habsburský salón. Jako jediný si dochoval původní podobu z konce 18. století z doby Marie Terezie. Je ozdoben habsburskými rodinnými portréty. Je využíván prezidentem k jednání s hosty.

Pracovna Václava Havla z r. 1993. Vchod do zimní zahrady střeží socha dívky od Olbrama Zoubka.

Pracovna Václava Klause z r. 2003, architekt Alexander Gjurič, pracovní stůl z týkového dřeva.

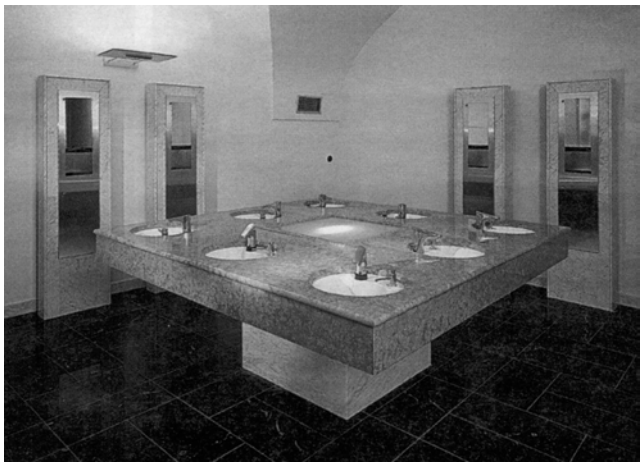

Pánské toalety. Jste-li např. pozváni na slavnostní večeři do Španělského sálu, máte možnost osobně se přesvědčit o modernizaci této místnosti. V devadesátých letech byl architekt Bořek Šípek pověřen modernizací hradních kuchyní a toalet.

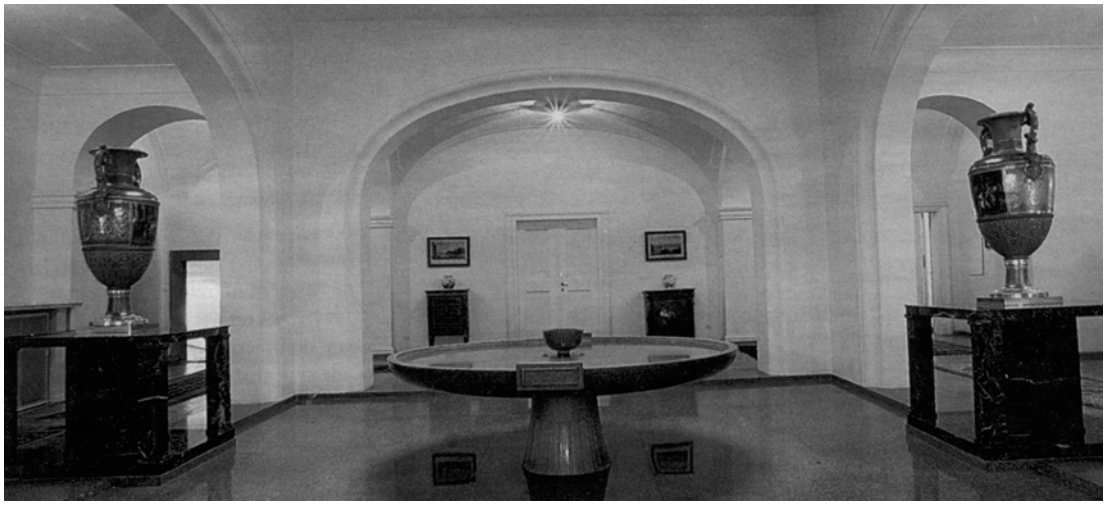

Impluvium. Plečnikem velkoryse pojatá „předsíň“s podlahou z leštěné žuly. Zde pořádá prezident Klaus krátká setkání s tiskem.

Labyrint revoluce

Česká televize uvedla dokumentární cyklus pod názvem Labyrint revoluce. Jako podklad pětidílného seriálu Labyrint revoluce posloužila jeho autorům stejnojmenná kniha historika Jiřího Suka. První díl televizního provedení nesl název Od okupace přes normalizaci k revoluci, druhý díl měl výmluvný titul Bezmocní u moci. Po třetí a čtvrté části byl 17. listopadu na programu poslední, pátý díl, který autoři uvedli otázkou A co s komunisty? (mk)

PROSINEC

Pranostiky

Když prosinec bystří, po vánocích jiskří.

Prýští-li ještě v prosinci bříza, nemívá zima mnoho síly.

Je-li prosinec deštivý, mírný a proměnlivý, není se kruté zimy báti.

Na svatého Eligia daleko široko tuhá zima – má po čtyři neděle trvati.

O svatém Františku Xaveru ledový vítr fučí od severu.

Je-li Kačenka naškrobená, je Baruška ucouraná.

Svatá Kateřina prádlo máchá a Barborka je škrobí.

O svatém Mikuláši často snížek práší.

Padá-li na Boží hod vánoční sníh, hodně obilí bude na polích.

Je-li na Silvestra větrno, bývá to dosti patrno – červenají nosy (Bůh ví od čeho).

Nejtajnější měsíc, který skrývá tolik překvapení pro dětské duše a rozšiřuje jejich zorničky, ať už na začátku měsíce nad nůší svatého Mikuláše nebo pod vánočním stromečkem. Je hravý a dokonce dovoluje i dospělým, aby se společně se svými dětmi stávali alespoň na chvilku sami dětmi. A hraje-li si dospělý člověk, pak je vše v nejlepším pořádku.

Prosinec by měl být nejklidnější měsíc. Má vše již připraveno k zimnímu spánku. Ale pro nás lidi je to měsíc nejuspěchanější. Snad je to i tím, že po zhasnutí lampičky ráno se jen párkrát otočíme a už si při večerním rozsvěcení říkáme dobrý večer. Úbytek dne svádíme často na Lucii, která noci upíjí, ale dne nepřidá. Nejkratší den a nejdelší noc nám dává Tomáš, který nejen slaví svůj svátek 21. prosince, ale také zimní slunovrat.

Ani počasí nebývá zimní, tak, jak bychom si ho přáli. Kolem svatého Mikuláše k nám proniká obyčejně teplejší vzduch od západu a přináší oblevu. Druhá obleva začíná na Vánoce. Tradičně na Adama a Evu čekejte oblevu. A tak nám nezbývá než snít o vánocích bílých, zachumlaných do závějí, tak jak je známe z vánočních blahopřání.

Prosinec má mezi měsíci jeden veliký klad – vzhledem ke svým svátkům vyhání z lidí sobectví, snad i závist, a z lidí dělá lidi. V zimní přírodě nechává rozkvést lásku. To snad nedokáže ani máj. (mk)

HISTORICKÁ VÝROČÍ A UDÁLOSTI

- **25. 10. 1526** *byla otevřena první poštovní trasa na území Čech. Spojovala Prahu a Vídeň přes Benešov a Tábor. Poštu provozovala šlechtická rodina Taxisů a cesta trvala 36 hodin.*
- **27. 12. 1566** *se narodil Jan Jesenius, lékař, filozof a politik.*
- **24. 11. 1571** *zemřel Jan Blahoslav, biskup Jednoty bratrské, významný literát, zakladatel bratrské tiskárny v Ivančicích. Přeložil do češtiny Nový zákon.*
- **12. 10. 1576** *zemřel Maxmilián II. Habsburský, římskoněmecký císař a český a uherský král. Proslul jako tolerantní panovník, respektoval svobodu vyznání.*
- **20. 12. 1575** *se ve Slezsku v dnešním Polsku narodil Jan Sarkander († 17. 3. 1620). Studoval na univerzitách v Olomouci a Praze a dále ve studiu pokračoval v Rakousku v Grazu. V Brně přijal kněžské svěcení. Po uvěznění moravského hejtmana Ladislava Popela z Lobkovic, jehož byl Sarkander zpovědníkem, odešel do Polska. Po návratu byl zatčen a uvězněn v olomoucké městské radnici a na následky mučení zemřel. Blahořečení se konalo v květnu 1860 v Římě, 21. května 1994 byl Jan Sarkander prohlášen papežem Janem Pavlem II. v Olomouci za svatého.*
- **6. 11. 1611** *zemřel Petr Vok z Rožmberka, český šlechtic, politik a největší bibliofil české renesance. Jeho smrtí vymřel jeden z nejvýznamnějších českých šlechtických rodů. Jeho knihovna po jeho smrti byla částečně zničena.*
- **3. 12. 1621** *se narodil Bohuslav Balbín, český kněz a literát, přestavitel zemského vlastenectví, zastánce českého jazyka a autor díla Obrana jazyka slovanského, zvláště pak českého.*
- **25. 9. 1626** *zemřel básník a kronikář Kutné Hory Mikuláš Dačický z Heslova.*
- **2. 11. 1766** *se narodil Jan Josef Václav hrabě Radecký z Radče († 5. 1. 1858), český šlechtic a od roku 1836 rakouský polní maršálek. Už za svého života se stal legendou. Na Nový rok tradiční polední koncert vídeňských filharmoniků, který je rakouskou televizí přenášen takřka po celém světě, je Straussovým Radeckého pochodem ukončen a komentátor vždy nezapomene pár slovy slavného maršálka připomenout.*
- **20. 10. 1781** *byl na příkaz císaře Josefa II. zveřejněn toleranční patent, který povoloval náboženskou svobodu.*
- **1. 11. 1781** *byl vydán patent o zrušení nevolnictví.*
- **21. 10. 1791** *byla v Klementinu v Praze u příležitosti korunovace císaře Leopolda II. českým králem zahájena první průmyslová výstava na evropské pevnině.*
- **1. 12. 1796** *se narodil Bedřich Franz, kněz řádu premonstrátů, fyzik a průkopník fotografování v Čechách a na Moravě. Zabýval se daguerrotypií a je též autorem pravděpodobně nejstarší fotografie na českém území.*
- **7. 9. 1836** *v katedrále sv. Víta absolvoval císař Ferdinand I. korunovační obřady a jako Ferdinand V. Dobrotivý se stal posledním korunovaným českým králem.*
- **31. 12. 1851** *byly zveřejněny tzv. Silvestrovské patenty, soubor nařízení, jež na území rakouského císařství omezovala občanské svobody na úkor posílení státní moci.*
- **20. 5. 1886** *se v Kroměříži narodil Jan Rypka († 29. 12. 1968), nejznámější český orientalista. Vystudoval ve Vídni, v roce 1919 se vrátil do Československa, v roce 1925 se habilitoval a v roce 1930 byl jmenován profesorem orien-*

talistiky na Karlově univerzitě. Patřil k zakladatelům Orientalistického ústavu v Praze (1922).

- **14. 9. 1886** *se narodil na Královských Vinohradech v Praze český politik Jan Masaryk († 10. 3. 1948). Otec prof. Tomáš Garrigue Masaryk, pozdější první čs. prezident, matka Charlotta byla Američanka. Po skončení první světové války vstoupil v roce 1919 do diplomatických služeb ČSR. Od podzimu 1939 pracoval po boku prezidenta Edvarda Beneše v Československém národním výboru v Londýně, který byl v roce 1940 uznán jako exilová vláda Československé republiky. Jan Masaryk ve vládě zaujal místo ministra zahraničních věcí a v této funkci setrval až do své tragické smrti.*
- **5. 9. 1876** *se v Dvoře Králové narodil Antonín František Svojsík († 17. 9. 1938), tělovýchovný pedagog, Sokol, amatérský zpěvák a zakladatel českého skautingu.*
- **18. 10. 1896** *v hotelu U černého koně (Živnobanka) se uskutečnilo první filmové představení – Divadlo živých fotografií.*
- **25. 12. 1901** *se narodila JUDr. Milada Horáková, významná představitelka českého ženského hnutí.*
- **21. 11. 1916** *zemřel František Josef I., rakouský císař a český král. Vládl ze všech panovníků do té doby nejdéle – 68 let. Svojí politikou přispěl k rozpadu monarchie.*
- **5. 1. 1921** *zemřel Ernest Denis (* 3. 1. 1894), francouzský profesor dějin na pařížské Sorbonně. Vytkl si cíl navázat na nedokončené celoživotní dílo Palackého. Tři roky, které strávil v Praze, ho natolik oslovily, že se začal nadšeně a soustavně věnovat studiu českých dějin. Byl jmenován členem Československé akademie věd a těšnovské nádraží dostalo jeho jméno. V Praze byla E. Denisovi postavena roku 1928 na Malostranském náměstí socha, která byla za okupace svržena a nádraží v Těšnově je již také zbořeno. Před časem mu byla na Malostranském náměstí číslo 4. (dům zvaný Bílý orel) slavnostně odhalena pamětní deska.*
- **29. 9. 1906** *bylo otevřeno dostihové závodiště ve Velké Chuchli.*
- **1931** *byla otevřena ZOO v Praze-Tróji.*
- **28. 7. 1936** *se narodil Milan Uhde, předseda poslanecké sněmovny Parlamentu ČSR od voleb v roce 1992 a předtím ministr kultury. Absolvoval filozofickou fakultu Masarykovy univerzity, byl činný jako redaktor, dramatik a vydavatel literárního časopisu Host do domu. Patřil k signatářům Charty 77 a za svou disidentskou činnost byl vězněn.*
- **30. 11. 1991** *zemřel ve věku 95 let (* 24. 9. 1896) dr. Jan Papánek, bývalý čsl. diplomat v OSN, význačná osobnost exilu po Únoru 1948. Založil organizaci na podporu uprchlíků z Československa, tzv. American Fund for Czechoslovak Refugees, stal se členem Rady svobodného Československa. Od r. 1953 byl předsedou Mezinárodní ligy pro lidská práva, členem Společnosti pro vědy a umění od jejího založení. 28. 10. 1991 ocenil jeho celoživotní práci prezident Václav Havel udělením Řádu T. G. Masaryka I. stupně.*
- **13. 6. 1991** *– z pomníku na Smíchově byl poté, co byl dvakrát natřen narůžovo, odstraněn sovětský tank č. 23, jenž zde symbolizoval osvobození Prahy Rudou armádou.*
- **8. 8. 1991** *vyšla známka s portrétem Jana Palacha.*
- **10. 9. 1991** *– Ústav T. G. Masaryka, zrušený v roce 1945, obnovil svoji činnost.*
- **2. 12. 1991** *– na Pražském hradě byly do hrobky uloženy ostatky Jiřího z Poděbrad.*
- **1996** *– ministři vnitra ČR a SR Jan Ruml a Ľudovít Hudek podepsali smlouvu o vymezení státní hranice mezi oběma státy.*
- **1. 9. 1996** *byl na Staroměstském náměstí veřejnosti představen nový model automobilky Škoda Mladá Boleslav, Škoda Octavia.*

HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ...

... za Františkem Palackým

(14. 6. 1798 Hodslavice u Nového Jičína – 26. 5. 1876 Praha), zakladatel moderního českého dějepisectví a vůdčí osobnost národního obrození.

... Ačkoliv se hned začalo pracovat a zdálo se, že tentokrát bude projekt realizován, brzy proti němu vystoupili Čelakovský, Vocel, zatímco jiní rozšiřovali své námitky anonymně. Za vším stál pražský policejní ředitel Leopold Sacher-Masoch, rytíř von Kronenthal, který pomocí slabších charakterů vytlačoval nedávné vůdčí osobnosti z veřejného života krok za krokem. Poté, co zklamaný Palacký 17. února 1852 složil funkci jednatele muzea, čeští „encyklopedisté" rázem svou činnost zastavili, přičemž uváděli, že se k tomu odhodlali „hlavně také z materiálních příčin".

Na podzim roku 1850, kdy syn Jan promoval na filozofické fakultě (práva studoval za čtyři roky nato), se Therese vydala s dcerou Marií a neteří Leopoldinou opět do Nizzy. Palacký psal jejímu ošetřujícímu lékaři toto: „U nás nejsou v přítomnosti veřejné poměry utěšené a výhled do budoucnosti je o to trudnější; byl bych nejraději, kdybych se toho všeho mohl odříci a v poklidné Nizze našel útočiště. Musím si ale přiznat, že mám posvátné povinnosti vůči zemi, které náležím, a vůči národu, který mi při tolika příležitostech prokázal důvěru a potřebuje mé zúčastnění." Doprovodil je do Frankfurtu a vrátil se 25. září 1850 přes Výmar, Halle, Lipsko a Drážďany domů.

První díl českých Dějin vyšel před dvěma a půl roky a Palacký, obávaje se opětného zavedení cenzury, pracoval po návratu z Kroměříže hned na díle třetím. Jeho líčení husitství, které pokládal za nejvýznamnější přínos Čech pro pokrok Evropy, se potom objevila v jednom svazku na konci 1850 a v druhém během příštího roku. K tomu přibyl vynikající německý překlad Wenzigův. Vládě to přišlo krajně nevhod, neboť se připravovala k jednání o konkordát s Vatikánem. Popuzovala ji přitom nejen vzpoura proti autoritě církve, ale i proti feudálnímu řádu s výraznými národnostními i sociálními rysy. Tato tematika, hojně zpracovávaná umělci a agitátory, začala být velmi tvrdě potlačována, přičemž represe nakonec přerostla v pronásledování protestantů. Pražský pastor Bedřich Vilém Košut byl internován do Klagenfurtu. Přitom se zacházelo do absurdností, neboť se zabavovaly obrazy Husa, Žižky a šikanovaly dokonce osoby stejného jména.

Přívrženci Thun-Hohensteina se snažili vliv Palackého oslabit. Tak např. Helfert vydal v Praze studii Hus und Hieronymus v konzervativním duchu. Ministr vyučování a kultu sám povolal v roce 1852 na pražskou univerzitu Konstantina Höflera z Mnichova, jehož katolicko-německé pojetí dějin mělo zjednat k Palackého názorům protiváhu. Ještě než k tomu došlo, zemský výbor požadoval, aby originál Geschichte von Böhmen byl psán znovu německy jako před rokem 1848. Palackého námitky ukazovaly, jak se cítil potrefen „neztenčenou nenávistí" tohoto čtenářského okruhu. To se však nyní týkalo spíše už jen Rakouska, neboť v Německu začal sklízet upřímně míněná uznání.

I když Häusser v Augsburger Allgemeine Zeitung z 12. dubna 1852 Palackému vytkl protiněmecký kolorit, přece jen vyzdvihl neobyčejnou znalost pramenů a velmi poutavý způsob podání. „Pro ty, kteří pokládají revoluci za úplně moderní vynález, by mělo význam číst líčení, která podává český dějepisec o průběhu husitského hnutí," poznamenal. Palackého obraz Čech před 400 lety poskytoval skutečně paralely nejen k pozdějším, nýbrž i k nejnovějším událostem v celé Evropě. Přitom se snažil o objektivitu, jak svědčil dopis Therese z 23. listopadu 1850. Palacký se v něm zmiňoval o některých Češích, kteří se pozastavovali nad tím, že ne vždy našel na Husovi a Žižkovi něco chvályhodného. „To mne, který pracuje na dějinách a ne na stranickém spisu, nemůže mýlit," dočetla se tam.

Do Nizzy posílal Palacký i české dopisy, a to již osmnáctileté Marii. Z ní se stala opravdu vlastenka, jak si to od své dcery přál. Obávala-li se již před dvěma lety, že „starý stav potlačování národnosti naší opět začne," 2. ledna 1851 se trápila nad tím, že se „ve vlasti tak špatně daří". Palackému začala tehdy splývat láska k ženě a k ní dohromady, přičemž jim připomínal, že jeho cit patří ovšem i národu. Ti, kteří se teď vydávali za jeho představitele, se předháněli v podlézání vládě...

Ve Vídni se v této věci nepospíchalo, spíše v tom, jak odstranit výdobytky roku 1848 i mimo oblasti válečného práva. Všechna vládní opatření, sloužící k nastolení neoabsolutismu, postihovala z Palackého přátel nejvíce Havlíčka, který v Kutné Hoře vydával Slovan. Když ale toto poslední svobodomyslné periodikum v Rakousku zmlklo a po jeho brožurách, z nichž jedna, výbor článků z Národních novin, byla věnována Palackému, se pátralo po celých Čechách, byl postaven před soud. Jeho osvobození dalo podnět i intervenci pražských vojenských kruhů u císaře, který jej nechal krátce před vydáním Silvestrovských patentů internovat do Tyrol. Havlíček, který zpravoval Palackého o svém pronásledování už z Kutné Hory, mu 23. prosince 1851 napsal i z Brixenu.

Palacký s ním sice cítil, ale hned se jej pokoušel přivést na jiné myšlenky. Radil mu, aby využil čas pro sepsání nějaké prózy, která by mohla reprezentovat Čechy na literárním fóru. „Avšak my jiní," poznamenával, „ačkoliv nejsme ve vyhnanství, nepožíváme proto lepších osudův", a vyslovil myšlenku, kterou slyšel i od Riegra, který se vrátil z ciziny do tísnivých domácích poměrů: „Historie tomu věru diviti se bude, že my, kteří zachovali sme samo jediné říši a vládu v době té, když ode vší jiné pomoci na světě opuštěna byla, nyní pronásledováni a nenáviděni zvláště od těch, kterým sme pomáhali."

Tato slova nebyla přehnaná, neboť po 31. prosinci 1851, kdy reakce své vítězství kodifikovala, oněch 2 780 politicky kompromitovaných osob v Čechách bylo vystaveno nejrůznějším šikanám. Přitom v Uhrách, které vedly proti Rakousku válku, jich vykazovala policejní statistika jen 1 974. Hned v únoru 1852 prohlásil hrabě Eduard Clam-Gallas o Palackém veřejně, že je „skvrna rakouské monarchie". Vzhledem k tomu, že týž vojenský velitel Čech přispěl k odstranění Havlíčka, zdá se, že pomýšlel i na Palackého. O tom kolovaly pověsti, které se prý nestaly skutečnosti jen proto, že Schwarzenberg zemřel. Bach, který o Clam-Gallasově výroku 3. března 1852 referoval císaři, vyslovil naději, že se Palacký zřekne vší veřejné činnosti. Poté, co odstoupil ze dvou funkcí, „rána, nad niž bolestnější jakživ nepocítil jsem," jak vypověděl, jej ještě čekala.

Vláda považovala Společnost vlasteneckého muzea v Čechách za ohnisko české národní a demokratické revoluce, a proto Sacher-Masoch použil k jejímu zneškodnění předbřeznových metod. Jejich zásada spočívala v tom, že zásahy byly prováděny navenek nenápadně a nehlučně. Hned na začátku své činnosti jako pražský policejní ředitel si zahrál na příznivce umění a věd a nikdo nemohl z pochopitelných důvodů zabránit tomu, aby byl nejen přijat za člena, ale i zvolen do výboru. Aby byla fikce dokonalá, Sacher-Masoch nechal při generálních shromážděních asistovat ve funkci vládního komisaře svého policejního radu rytíře Filipa Webera. Tak se stalo, že ti, které Palacký považoval za výkvět národa, byli jeden po druhém tajně zpracováváni. Jejich překotný ideologický obrat vládě přitom ani neimponoval a jakmile se cítila být silná, přezírala dokonce i konzervativní kruh Thun-Hohensteina. Když se Sacher-Masochovi podařilo překazit plán s českým naučným slovníkem, který již od počátku líčil Bachovi jako politickou akci, snažil se teď Palackého, který přestal být jednatelem, vyštvat z muzea úplně.

Jestliže k tomu byli ochotní dosavadní členové, pražský policejní ředitel přiměl před valnou hromadou 29. července 1852 ke vstupu do Společnosti kdekoho, kdo chtěl ukázat svou loajalitu, a podle toho dopadly i volby. Prezidentem se stal jeden šlechtic, který neměl do té doby s muzeem co společného, a do čtyřčlenného výboru hlasovalo 13 přítomných téměř stoprocentně pro Sacher-Masocha, Šafaříka, jednoho guberniálního radu a velmistra křižovníků. „Známí vůdci ultračeské strany Palacký, dr. [Josef] Frič a dr. Rieger," referoval pražský policejní ředitel šéfovi Nejvyššího policejního úřadu, svobodnému pánovi Johannu Franzovi Kempenu von Fichtenstamm, „obdrželi po jednom či dvou hlasech. Tato volba znamená morální vítězství vlády a rozhodnou porážku ultranárodní strany, jež měla dosud v českém muzeu převážný vliv a jež při každé příležitosti tento ústav využívala ve prospěch svých stranických záměrů."

Sacher-Masoch byl přesvědčen, že záležitost nebyla jen lokálního významu, ale i vyšší politické důležitosti, stejné mínění zastával i Kempen, který ji 2. srpna 1852 přednesl císaři. Weber ve své úřední zprávě podotkl, že Palacký nebyl na valné hromadě ani jmenován, a ani mu tam nebylo za předchozí činnost poděkováno. Ten byl zdrcen hlavně tím, že se tam „nenašli než dva muži", kteří se proti němu „ustrašiti ani navnaditi nedali." Jeden z nich byl Šafařík. Jaký vítr ve Společnosti vlasteneckého muzea v Če-

chách zavál, svědčilo hned srpnové číslo jejího časopisu, v němž pověstný zpátečník Jakub Malý napadl Havlíčka, který se z vyhnanství mohl sotva bránit.

Palacký jej zásoboval literaturou, ne však z muzea, se kterým přerušil jakékoliv styky. Sacher-Masoch tam v souladu s Bachovými výnosy pro celou monarchii začal s germanizací. „My, ježto s podobnými neřestmi potýkáme se již od bez mála tisíci let, nezahyneme proto vždy ještě tak rychle, jakby sobě tito dobrodincové přáli," psal Palacký v jednom dopise do Brixenu. Stýkal se jen s málo lidmi – ti, co po něm něco potřebovali, jej navštěvovali v noci –, hlavně s Riegrem. Toho táhla do jeho domu ovšem i Marie. Nebyl-li Rieger připuštěn k habilitaci, Palacký si v září 1852 stěžoval na pozastavení tisku dalšího svazku německých Dějin.

Zatímco se jeho žena a dcera zdržovaly opět na jihu, Palacký se 8. prosince 1852 vydal se synem na cestu do Paříže. Jan aby tam studoval a on aby tu zpracoval archiválie, na jejichž stopu přišel v Basileji. Již před dvěma lety sem poslal Tomka, který mu s Riegrem leccos excerpoval. O hlavním městě Francie prohlásil: „Jest to věru centrum života duchovního, jakéhož se na světě jinde nenajde." Než se po své práci vrátil do svého pokoje v hotelu „des hautes Alpes" v Rue de Richelieu 12, navštěvoval zvláště Louvre a stýkal se hlavně s Adamem Mickiewiczem, žijícím zde v exilu. Silvestra slavil již s Therese a Marií v Nizze, odkud Riegrovi napsal: „Po bouřech, ježto sem zakusil s končícím se dnes roku, můžete mně dopřáti odpočinutí toho, kterého zde v plné míře požívám." Palackého osvěžovaly nejen vycházky do přírody, ale i svobodný život a kontakt s celým světem. Četl tu nejrůznější noviny, ať už z Petrohradu, Madridu či Říma.

„Z Prahy docházejí nás zprávy dosti smutné o pronásledování a osočování živlu národního ode všech, kteří nynější vládě zalíbiti se chtějí, zvláště pak od ouředníkův a šlechticův," psal 7. března 1853 synovi do Paříže. Policisté střežili už i česká divadelní představení, proti čemuž diváci protestovali zpěvem rakouské hymny. „Proto se nediv, že Ti lidé odtud málo psávají, potřebí ku korespondenci do Paříže nyní více mravní neohroženosti, nežli se od lidí obyčejných očekávati dá," poznamenal a radil mu, aby se jak v dopisech tak v jednání vystříhal politiky. V Rakousku teď nebylo pro Čechy ani spravedlnosti, ani práva. „Nevím, jaká nás budoucnost očekává," končil Palacký, „to ale vím, co je povinností mou: setrvati s národem až do posledního dechu, přičiňovati se všemožně k jeho dobrému, a býti přitom opatrný jako had a nevinný jako holubice."

Na jaře 1853 se vydal Palacký na zpáteční cestu do Čech, přičemž se mezi 14. dubnem a 5. květnem zdržel ještě v Paříži. 10. května byl s jeho pocitem svobody konec, neboť se na hranici v Podmoklech musel podrobit zevrubné prohlídce...

(Z knihy Jiřího Moravy Palacký. Čech, Rakušan, Evropan)

Kdo nahradí Jacka Stacka

V březnu příštího roku má být definitivně znám nástupce dosavadního předsedy představenstva a generálního ředitele České spořitelny, největšího českého finančního ústavu, Američana Jacka Stacka. Ten přišel do tradiční firmy, vlastněné rakouskou skupinou kolem Erste Bank, v roce 2000, v době, kdy Česká spořitelna vykazovala několikamiliardovou ztrátu a Erste Bank do ní právě vstoupila. Pod jeho vedením došlo k dokonalému obratu v hospodaření a v současné době zisky společnosti trhají veškeré rekordy a pohybují se již v řádu desetimiliard. Není proto divu, že v České republice Stack získal řadu prestižních ocenění, včetně titulu Bankéř roku. Jeho odchodem z českého bankovnictví v červnu roku 2007 se možná symbolicky uzavře jedna z etap vývoje českého bankovnictví, období, kdy se finanční ústavy dokázaly vzpamatovat z období tzv. bankovního socialismu a místo obrovitých ztrát, zapříčiněných především poskytováním neuvážených úvěrů pod politickým a společenským tlakem, začaly vykazovat nemalé zisky. Jack Stack ovšem v rozhovoru pro česká média vyjádřil přesvědčení, že odchází vlastně v polovině cesty, v době, kdy se ještě nedokončil přerod České spořitelny z dobrého finančního ústavu na vynikající ústav. Jako nejperspektivnější se mu v tomto procesu přeměny jeví zejména oblast půjček, která se v posledních letech v České republice rozvíjí obzvlášť dynamicky, ale také nejrůznější investiční produkty, což podle šéfa České spořitelny úzce souvisí s poměrně rychlým nárůstem reálných mezd v ČR v posledních letech. V jeho vizích však nyní bude muset pokračovat někdo jiný. Samotný Stack však možná jména kandidátů na svůj post zatím stejně jako vedení Erste Bank tají. Pouze prohlásil, že stále otevřený seznam kandidátů není dlouhý a najdou se v něm jména jak přímo z České spořitelny, tak ze skupiny Erste Bank, i úplně zvnějšku. Americký šéf České spořitelny přitom doufá, že přes určité očekávané personální změny v souvislosti s nástupem nového vedení zůstane zachován dosavadní manažerský tým, který spořitelně vtiskl novou úspěšnou tvář. Stackovi sice v příštím roce bude 61 let, ale podle svých slov se do důchodu zatím nechystá, i když zatím neví, co vlastně bude dělat. Nevyloučil ani, že by mohl v určitém mezidobí přetavit své vzpomínky z doby působení v České republice do nějaké knihy. Doufejme, že si na tento projekt najde čas – mohlo by to být zajímavé svědectví o rozvoji českého finančního sektoru v posledních letech od osoby, která rozhodně patří k těm nejpovolanějším. Prostor by snad vybyl i na obecnější postřehy o současném životě v ČR, které by možná alespoň částečně osvětlily změny, jimiž prošla mentalita obyvatel ČR v období po roce 2000. Sami si tento proces čeští občané možná ani moc neuvědomují, ale při pohledu zvnějšku může být viděn často ve velmi zajímavých kontextech. (MaFr)

ČR překonala Rakousko ve stavebním spoření

Poslední statistiky Evropské asociace stavebních spořitelen jasně ukazují obrovskou oblibu stavebního spoření v České republice. Češi dokonce v počtu stavebních pojistek překonali i Rakousko, kde přitom má tento druh spoření obrovské tradice. V současné době tedy České republice patří v žebříčku zemí v této oblasti s 5,7 milióny smluv druhé místo za bezkonkurenčně vedoucím Německem, kde bylo uzavřeno 25 miliónů smluv. Rakousko zůstává na

pomyslné bronzové příčce s 5,2 miliónem smluv. S velkým odstupem následují Slovensko s 1,4 milióny a Maďarsko zhruba s miliónem smluv. Česká republika překonává Rakousko v současné době i v počtu stavebních spořitelen. Zatímco v Rakousko jich působí v současné době pět, v České republice funguje o jednu podobnou instituci víc. Ani v tomto ohledu však oba státy daleko zaostávají za Německem, kde si zákazníci můžou vybrat celkem z 11 konkurenčních společností. V České republice zákazníky láká především vysoká státní podpora, i když se již delší dobu v kuloárech hovoří o jejím možném snížení. Od ledna do září letošního roku bylo v ČR uzavřeno skoro 560 tisíc smluv, což oproti stejnému období znamená nárůst zhruba o 35 tisíc smluv. Přitom do trojice nejvýznamnějších firem na českém trhu patří vedle Modré pyramidy stavebního spoření také Českomoravská stavební spořitelna ovládaná rakouskou Erste Bank a další rakouský podnik Raiffeisen stavební spořitelna. Dá se tedy říct, že i když Rakušané ztratili svojí dosavadní pozici ve statistikách, v jiných ohledech na rozvoji stavebního spoření v ČR jednoznačně výrazně vydělávají. Komentátoři však nezatajují, že nynější žebříčky mohou v příštích letech notně ztratit na významu. Počet zemí nabízejících stavební spoření se zřetelně v posledních letech rozšiřuje a často se jedná o státy s obrovským potenciálem. Již dva roky je tento druh ukládání peněz dostupný i obyvatelům Rumunska, začíná se zavádět i v Kazachstánu. Především však se rozvíjí od roku 2004 i v Číně, i když zatím pouze v jednom z kantonů. Pokud se však v této velmoci stavební spoření rozšíří ve větší míře, snadno se může stát, že oněch impozantních 25 miliónů německých smluv bude vypadat téměř směšně. A nějakých pět šest miliónů smluv v Rakousku a v České republice možná při globálním pohledu odborníci ani nezaznamenají. (MaFr)

Inspirace rakouskými ekoznačkami ve Středočeském kraji

Ze zpráv o různých ekologických akcích v České republice inspirovaných podobnými projekty v Rakousku by se již dala v našem časopise udělat pravidelná rubrika. Nejnovější příklad pochází ze Středočeského kraje, kde agentura CENIA na základě rozhodnutí rady kraje propaguje ekoznačku Ekologicky šetrný výrobek mj. i v oblasti školství. Úspěšné školy získají certifikát Ekologicky šetrná škola a budou moci používat mezinárodně uznávané logo. Služby méně zatěžující životní prostředí přitom nemají ovlivňovat pouze vyučující, ale aktivně se na splnění podmínek certifikace mají podílet i samotní žáci a studenti. Zato se jim dostane nejenom připravených hmotných odměn, ale měli by získat také kontakty na jiné ekologicky šetrné školy v zahraničí a možnost výměnných pobytů na partnerských školách v Rakousku, které již získaly národní ekoznačku. Zde by měli získat další inspirativní podněty, které pak mohou realizovat ve svých vlastních školách. Podobné akce mají pro ochranu životního prostředí v České republice nezanedbatelný význam, protože právě v oblasti školství se ještě často setkáme s určitými mrháním přírodními zdroji, například v oblasti hospodaření s energiemi. Samozřejmě ne všechno se dá řešit bez větších investic, ale i drobné změny v každodenním přístupu může přinést až překvapivě značné úspory. Leccos se dá vylepšit i v recyklaci odpadů a v dalších otázkách. Pokud bude soutěž o ekoznačku Ekologicky šetrná škola podobně úspěšná jako kampaň za třídění odpadu, nelze vyloučit, že za několik naopak budou za novými nápady putovat školáci z Rakouska do Středočeského kraje. (MaFr)

Raiffeisenbank ČR a eBanka definitivně fúzují

Tři měsíce od podepsání kupní smlouvy, podle které získala rakouská finanční skupina Raiffeisen International od české PPF (První privatizační fond) eBanku za 3,7 miliardy korun, schválili fúzi Raiffeisenbank a eBanky všechny rozhodující úřady včetně rakouského a českého antimonopolního úřadu, takže mohlo dojít k reálnému spojení obou bank. Představitel Raiffeisenbank International Herbert Stepic si přitom pochvaloval profesionální a rychlé předání, s jakým se v posledních letech nesetkal, přestože jeho skupina od roku 2000 získala již devět jiných akvizic. Spojená banka bude působit pod názvem Raiffeisenbank a jejím ředitelem zůstává dosavadní šéf české Raiffeisenbank Lubor Žalman. S dokončením splynutí obou bank se počítá zhruba do roku 2008. Výraz eBanka by však ani potom neměl zcela zmizet z českého finančnictví, protože se jedná o dobře zavedenou značku. Firma uvažuje o jejím využití pro některé služby nebo produkty. V současnosti má posílená Raiffeisenbank v České republice téměř 300 tisíc klientů a jedná se o šestou největší banku na zdejším trhu. Myslí však ještě výš – během dvou tří let by chtěla získat dalších sto tisíc zákazníků a posunout se do nejsilnější pětice. Pomoci by jí v tom mělo vhodné propojení dosavadních předností Raiffeisenbank a eBanky. Ta první se dosud prosazovala především v oblasti úvěrových produktů pro firmy a investičními produkty, na eBance si zákazníci i odborná veřejnost cenili zejména internetové bankovnictví, vedení běžného účtu a jeho obsluhu. Nově vzniklý subjekt by měl všechny výhody propojit a zajistit tak klientům skutečně perfektní služby. Raiffeisenbank přitom cílí zejména na zákazníky ze středních a vyšších vrstev, kteří bydlí ve větších městech. Ti představují vysoce zajímavou, ale také dost náročnou skupinu, která si potrpí na kvalitní servis. I proto Raiffeisenbank i po sloučení nepočítá s propouštěním a naopak nabírá nové zaměstnance. Od oznámení fúze počet klientů Raiffeisenbank i eBanky stoupnul a zdá se tedy, že nový subjekt má velkou šanci dobýt na českém finančním trhu další úspěchy. Na druhé straně však nelze přehlédnout, že posiluje i jeho největší konkurent o místo v pětici největších českých bank – HVB Banka se totiž v současné době spojuje s Živnostenskou bankou. Lze proto očekávat, že konkurence bude opravdu tvrdá, což možná přinese běžným klientům nezanedbatelné výhody – v současnosti si totiž čeští klienti často stěžují, že musí platit vyšší poplatky než klienti v Německu nebo Rakousku a jejich vklady jsou přitom úročeny jen minimálně. (MaFr)

Dm-drogerii se v ČR daří

České pobočce rakouské sítě obchodů s drogistickým zbožím dm se v uplynulém hospodářském roce dařilo velice dobře a zvýšila svůj obrat na zdejším trhu o 23 % na skoro 2,5 miliardy korun, podařilo se jí také zvětšit svůj podíl na českém trhu specializovaných drogerií o 2,1 % na 15, 5 %. Koncern dm vedle České republiky a Rakouska působí také v Německu, Maďarsku, Slovinsku, Chorvatsku, Srbsku, Bosně a Hercegovině a na Slovensku. Přitom plánuje další expanzi na východ a chce otevřít pobočky

i v Rumunsku, které by se od příštího roku mělo stát novým členem Evropské unie. Ale ani na českou síť by se nemělo v příštím období zapomenout – počet obchodů zde se má zvýšit zhruba o 10-14 jednotek a představitelé dm hovoří o cíli dosáhnout počtu 300 provozních jednotek v této zemi. *(MaFr)*

Zaplaví Vysočinu větrníky?

Společnost KV Venti, která provozuje v Pavlově na Jihlavsku jediné dvě větrné elektrárny v kraji Vysočina, chce v tomto regionu během příštích pěti let vybudovat až dvě stě podobných zdrojů energie ve čtyřech rozsáhlých parcích. Podle představitelů firmy právě na Vysočině začíná oblast s ideálními podmínkami, která dále sahá přes jižní Moravu a okolí Vídně a Bratislavy až k maďarskému Balatonu. Jenže projekty na vznik velkého množství větrných elektráren v České republice zatím velmi často narážejí na odpor obyvatel obcí, na jejichž území by měly stát. Nic většinou nezmohla ani nabízená finanční kompenzace. Situaci v tomto ohledu se snaží změnit nejenom samotní provozovatelé větrných elektráren, ale také aktivisté z ekologického hnutí Duha, kteří se snaží přesvědčit obyvatele vesnic o nesprávnosti některých klišé. Tvrdí například, že na rozdíl od minulosti již větrné elektrárny nezatěžují okolí hlukem a polemizují také s představou, že by hyzdily krajinu a odpuzovaly turisty. Naopak poukazují na příklad z Rakouska, kde některé z elektráren slouží i jako velmi oblíbené vyhlídkové věže. Jestli však jejich propaganda bude mít úspěch se však teprve ukáže. Lidé sice výrobu elektrické energie z větru všeobecně podporují, ale souhlasit se stavbou elektrárny v blízkosti svého bydliště se zdráhají. Přílišný tlak na změnu jejich postoje pak může mít paradoxně opačný výsledek, než který byl původně zamýšlen. Není se ani moc co divit – tvrzení, že větrníky krajinu zkrášlují, se mi opravdu zdá poněkud odvážné. *(MaFr)*

Rakouské lyže z Čech

Tradičnímu tyrolskému výrobci lyží Kneissl se v poslední době příliš nedaří. Za hlavní příčiny obtíží, které ostatně trápí odvětví jako celek, považují představitelé společnosti především současný trend preferující půjčování lyží místo jejich kupování a silný cenový tlak ze strany obchodníků se sportovními potřebami. Firma Kneissl se proto rozhodla omezit nerentabilní masovou výrobu lyží ve svém závodě v Kufsteinu a snížit počet svých zaměstnanců z 60 na 30 lidí. Produkci sjezdových lyží přesunula na další slavnou značku Fischer, výrobu produktů Big-Foot na společnost Pale do Korutan. Běžky by pak nově měly vycházet ze závodu Sporten v Novém Městě na Moravě, který s firmou Kneissl spolupracuje již dva roky. V Tyrolsku by měla zůstat výroba dětských a závodních lyží a výzkum a vývoj. Nově vznikne v Kufsteinu centrum, ve kterém si zákazníci budou moci nechat navrhnout a vyrobit pár vlastních lyží za cenu od 500 € výše. Kneissl se tak chce více orientovat na movité zákazníky požadující především špičkovou kvalitu. Nicméně ani standardní výroba ve Sportenu nemusí v budoucnosti dělat značce Kneissl nějakou ostudu – i při současné krizi v odvětví dokázal loni Sporten vyprodukovat zisk 52,6 miliónu korun (asi 1,8 miliónu €) při tržbách skoro 352 miliónů. Většinu své produkce přitom Sporten prodává na náročných trzích ve skandinávských zemích, v USA a v Japonsku. Lze proto oprávněně očekávat, že i po přesunu výroby si běžky Kneissl svoji dobrou pověst udrží. Otázka však je, zda českému producentu bude stačit jeho stávající pozice a nepokusí se časem přijít na trh s výsledky vlastního výzkumu a vývoje. To už by však byla jiná kapitola, v níž by se stávající spolupráce asi rychle změnila na ostrou konkurenci. *(MaFr)*

Ochranná známka pro olomoucké tvarůžky?

Mezi potravinářské produkty z České republiky, u nichž byl podán návrh na evropskou ochranu zeměpisného označení, patří i olomoucké tvarůžky. Mohou se pochlubit několikasetletou historií, první písemné zmínky sahají do šestnáctého století, ale produkovaly se zřejmě už dávno předtím. Kuriózní přitom je, že nepocházejí ze samotného krajského města Olomouc, ale centrum jejich výroby se nacházelo a nachází v nedalekých Lošticích. Své označení získaly díky olomouckým kupcům, kteří s nimi dále obchodovali. Jejich sláva se rychle rozšířila do širokého okolí zejména od zavedení železniční dopravy v devatenáctém století. Tehdy také doputovaly mj. i do Rakouska, kam se vyvážejí i dosud. Další tradičními konzumenty olomouckých tvarůžků jsou vedle Čechů a Rakušanů také zákazníci ze Slovenska a Polska. V současnosti se rozjíždí i export tvarůžků do Německa a Maďarska. Pravé olomoucké tvarůžky jsou odtučněný, měkký pod mazem zrající sýr z netučného kyselého tvarohu, který ve své kategorii jen těžko hledá konkurenci. Existují sice v Německu a Rakousku sýry vyráběné ze stejné suroviny, ale ty se vyznačují naprosto odlišnou chutí. I při naprostém napodobení technologie by se podle loštických producentů nikomu nepodařilo vytvořit někde jinde sýr, který by se chutí plně vyrovnal pravým olomouckým tvarůžkům – svoji významnou roli při biologickém zrání sýrů zda mají i specifické mikroklimatické podmínky regionu a kvalita místní vody. Výrobny tvarůžků v Lošticích byly počátkem padesátých let znárodněny, o čtyřicet let později je však dostaly rodiny původních vlastníků v rámci restituce zpět. Musely však odkoupit příslušné technologické zařízení od dosavadního provozovatele, což samozřejmě jejich podnikání od začátku zatížilo určitými finančními závazky. V současné době existuje pouze jediná firma, která průmyslově vyrábí olomoucké tvarůžky. Jedná se o společnost A. W., kterou vlastní potomci zakladatelů průmyslové mlékárenské výroby v Lošticích Josefa a Aloise Wesselse. Konkurenční podnik J. D., vzniklý na základě rozdělení původní firmy po smrti Aloise Wesselse mezi jeho dvě dcery, před dvěma roky kvůli nesplaceným dluhům skončil v konkurzu. Firma A. W. začínala s 25 zaměstnanci, dnes v ní pracuje 150 lidí. Loni vyrobila 2 319 tun tvarůžků, její plná kapacita podle představitelů A. W. se pohybuje kolem 2 500-3 000 tun. Roční obrat společnosti se v současnosti pohybuje kolem 300 miliónů korun. Situace na trhu ji ovšem nutí k nejrůznějším inovacím – jestliže předminulé i značná část minulého století si vystačilo s jediným tvarem tvarůžků – s drobnými kolečky, v současnosti je již vše jinak. Vyrábí se i olomoucké tyčinky, kousky a kroužky v řadě nejrůznějších příchutí. Odběratelé také čím dál častěji vyžadují nejrůznější speciality na bázi samotných olomouckých tvarůžků, jako jsou různé saláty, nakládané tvarůžky, sýrové rolády, obalované sýry na smažení apod. Vznikla dokonce i specializovaná kuchařka shrnující recepty z této speciality a v restauraci v Lošticích nabízejí každý den deset až patnáct recep-

tů z tvarůžků. Připravují z nich dokonce i moučník. Jestli se olomouckým tvarůžkům podaří vydobýt si ochranu zeměpisného označení vztahující se k oblasti Hané zůstává nejisté, podobné žádosti obvykle procházejí složitým řízením a často ztroskotají na různých komerčních nebo politických tlacích. Nicméně ať již bude ochranné označení či nikoliv, olomoucké tvarůžky v každém případě představují specialitu, kterou stojí za to okusit. A případně si můžete udělat i výlet do Loštic, i když upřímně řečeno, ten tvarůžkový moučník mě příliš neláká, i když jinak mám olomoucké tvarůžky docela rád. (MaFr)

Česká firma přebírá výrobu z Dánska i Rakouska

Evropský textilní průmysl jen s námahou odolává levné asijské konkurenci a mnoho provozoven již muselo uzavřít definitivně své brány. Českému výrobci damašků a froté zboží, firmě Veba Broumov, se však zatím daří nacházet ze současné nelehké situace na trhu slušné východisko – přebírá výrobu od dřívějších konkurenčních producentů ze západní Evropy, kteří na svých původních trzích zajišťují marketing, logistiku a různé obchodní služby. Na této bázi již Veba spolupracuje se společnostmi z Německa, Rakouska a od ledna letošního roku také z Dánska, kde se dohodla s textilní firmou Georg Jensen Damask pro níž by měla letos vyrobit zboží za asi 50 miliónů korun. V současnosti Veba jedná s významnou německou textilkou o převzetí výroby jejího froté zboží. I díky tomu v broumovské textilce letos počítají s obratem přes 1,2 miliardy korun. Z hlediska regionu pak jistě není od věci připomenout, že firma v současnosti dává práci 1 350 lidem, což jistě není málo. Samozřejmě i nad nimi však neustále visí jako Damoklův meč hrozba dalšího posunu výroby dále na východ, třeba do Moldávie nebo na Ukrajinu. Nicméně právě obratná obchodní politika v rámci evropského prostoru může toto nebezpečí alespoň na nějakou dobu eliminovat. Samozřejmě cenou je určitá ztráta identity značky – zákazníci ve většině případů ani netuší, že produkty, které si právě koupili, byly vyrobeny v české továrně a německá, rakouská nebo dánská je na nich pouze značka. Možná tedy i vy máte doma více českých výrobků než byste sami tušili. (MaFr)

Rakouská strojírenská firma investuje v Českých Budějovicích

Nový závod v Českých Budějovicích se rozhodla vybudovat rakouská společnost Kuhn, která v jihočeské metropoli působí již jedenáct let v pronajatých prostorách. Ty však v současnosti již kapacitně nevyhovují, protože firma v posledních letech zaznamenala poměrně rychlý vzestup zájmu o své výrobky, tedy o manipulační jeřáby a plošiny, vysokozdvižné vozíky a stavební stroje. V novém komplexu s halou pro montáž strojů, dílnami, sklady a administrativním zázemím by mělo najít práci celkem 60 nových zaměstnanců. Znamená to tedy, že jen v Českých Budějovicích Kuhn bude zaměstnávat 100 lidí, dalších více než šedesát lidí pracuje pro firmu Kuhn jinde v České republice. I tato strojírenská společnost však při svých plánech naráží v současnosti na limity českého pracovního trhu – nedostává se jí zde totiž dostatek kvalifikovaných pracovních sil v některých strojírenských odvětvích. V tomto segmentu v Jihočeském kraji již dnes poptávka zřetelně převyšuje nabídku. Odborníci si teď lámou hlavu, jak pro mladé zatraktivnit studium technických oborů na středoškolské i vysokoškolské úrovni. V Polsku dokonce uvažují o restrikcích humanitních oborů na vysokých školách, jenže to už opět poněkud zavání plánováním pracovních sil, které se v minulosti naprosto neosvědčilo. Problém totiž spočívá v tom, že požadovaná struktura profesí se může za pár let velmi dramaticky změnit a absolventi preferovaných oborů by se mohli stát naprosto nadbytečnými. Mnoho lidí proto volí raději obory s širším oborem uplatnění, tedy například studium práv nebo ekonomie. Firma Kuhn nyní svoji produkci v České republice rozšiřuje, ale za několik let se může vydat za levnější pracovní silou dále na východ. Z pracovníků žádaných profesí se tak prakticky přes noc mohou stát pilní návštěvníci pracovního úřadu. Na druhou stranu při současném stavu lze v České republice předpokládat, že budou rychle narůstat počty nezaměstnaných právníků a absolventů různých forem ekonomického a manažerského studia. Zatím se tento problém řeší tím, že tito lidé zaplňují místa, které dříve zastávaly osoby s nižším vzděláním. Tento proces však nemůže pochopitelně trvat do nekonečna. (MaFr)

Chyba zablokovala stavbu obalovny

Úsilí rakouské firmy Swietelsky postavit v Onšovicích na Pelhřimovsku obalovnu živičných směsí, tedy hmoty sloužící pro opravy vozovek, vyvolala v okolních lokalitách značnou nevoli a snahu plánovanou investici znemožnit. Koncem května mohli odpůrci stavby, kteří bojují proti novému závodu již téměř dva roky, slavit nečekaný dílčí úspěch – kontrola kraje totiž zjistila, že rozhodnutí pelhřimovského stavebního úřadu obsahuje formální chyby, a proto nařídili celé územní řízení opakovat, což by mělo zdržet vydání povolení o zhruba dva měsíce a minimálně další měsíc bude záležitost blokovat odvolání obce Velký Rybník a vlastník sousedních pozemků Ladislav Král, které upozorňuje na hrozbu narušení rázu krajiny, zvýšené hlučnosti a zápachu. Zároveň tvrdí, že nové obalovny živičných směsí kraj nepotřebuje, protože ty stávající ani nejedou na plný výkon. Obec požádala o pomoc i ekologický právní servis a netají se ani tím, že v případě neúspěšného jednání na úřadech hodlají celou záležitost řešit soudně. Firma Swietelsky se však svých plánů nevzdává, mj. i proto, že Onšovice pro ni představují strategickou lokalitu vzdálenou od dálničního sjezdu jen necelých deset kilometrů. Lze však očekávat ještě poměrně dlouhé tahanice a výsledek není úplně jistý – investorů, kteří z podobných důvodů byli donuceni se svých plánů v České republice vzdát, pomalu ale jistě přibývá. A to i v oboru obalovny živičných směsí – s podobným projektem neuspěla v obci Stařeč na Třebíčsku společnost České a moravské obalovny, které zde chystaly závod s hodinovou kapacitou 160 tun směsi. Lépe se naopak alespoň prozatím daří dalšímu potencionálnímu investorovi do stavby závodu na obalovnu živičných směsí, firmě Skanska DS. Proti jejímu projektu na vznik závodu v jihlavské průmyslové zóně s kapacitou 160 tun směsi za hodinu zatím nenarazil na vážnější odpor, i když by výrobna měla být vzdálena pouhé tři kilometry od centra metropole kraje Vysočina. Ale o celé záležitosti bude krajský úřad teprve jednat. (MaFr)

RAKÚSKA ŠTÁTNA PRÉMIA PRE SLOVÁKOV A ČECHOV

Využite šancu a získajte až 352,- eur od štátu!

Začať myslieť na zabezpečenie v starobe až po päťdesiatke je neskoro. Naštartujte svoju budúcnosť už teraz a uzatvorte

súkromné doplnkové dôchodkové sporenie.

Štátna prémia čaká na vás

Stačí splniť dve podmienky:

- byť rakúskym daňovým poplatníkom
- mať v Rakúsku nahlásené bydlisko.

V roku 2006 možnosť získať dokonca až 352,- eur

Štátna prémia pre rok 2006 je 8,5%, čo pri vklade do výšky 2.066,- eur predstavuje 176,- eur. Ak sa rozhodnete ešte do konca roka 2006, štátna prémia vám môže byť zdvojnásobená.

Garancia kapitálu

Pri vyplatení vami nasporeného kapitálu ako doživotného dôchodku, je tento 100% garantovaný. Vrátane štátnej prémie. Jedno ako sa kapitálový trh vyvinie. Vy nič nestratíte, môžete len získať!

- **Pre všetkých od 0 – 55 rokov**

  Využite túto výhodu i pre svoje deti, vnúčatá,…

- **Garancia doživotného dôchodku**

  Vyplácanie dôchodku môže začať už po dovršení vašej štyridsiatky. Teda i tu platí :čím skôr, tým lepšie!

- **Veľká flexibilita**

  Vy sami sa rozhodnete, koľko a ako dlho budete investovať do svojej budúcnosti. Už od 20,- eur mesačne môžete užívať výhody prémiovo zvýhodneného dôchodkového sporenia.

- **Zisk z účasti na burze**

  Aj napriek garancii máte vďaka atraktívnym investíciam na akciových trhoch zvýšené šance na zisk. A to úplne bez rizika.

- **Úplne bez zdanenia**

  Usporíte na daniach, pretože ako jediná forma sporenia v Rakúsku je dôchodkové sporenie nezdaňované.

Urobte teda prvý krok k zabezpečeniu si svojej budúcnosti. Vaša nezávislá maklérska kancelária Verag vyberie pre vás najvhodnejší produkt, aby ste túto jedinečnú štátnu podporu mohli optimálne a naplno využiť. Kontaktujte nás ešte dnes. Radi vám poradíme vo všetkých otázkach v oblasti poisťovníctva. Poradenstvo možné aj po slovensky!

Poisťovacia maklérska kancelária Verag
Eroicagasse 9
1190 Wien
Email: office@verag.at
www.verag.at

VERAG
veselka - mittendorfer - wanik

Tešíme sa na vás!

Tel.: 01/3702616-17, Bc. Kružliaková

NAJLEPŠIE RIEŠENIE POISTENIA PRE RODÁKOV.

Veľa Čechov a Slovákov vo Viedni hľadá niekoho, kto rozumie nielen jeho starostiam ale ovláda aj jeho reč. Vaše hľadanie sa môže skončiť v peknom 19. Bezirku Döbling.

Dnes v portréte:
Bc. Andrea Kružliaková, špeciálna poistná poradkyňa jednej renomovanej viedenskej poisťovacej maklérskej kancelárie.

Slečna Kružliaková sa narodila v Lučenci. Študovala na Trenčianskej univerzite Alexandra Dubčeka v Trenčíne. Od roku 2001 pôsobí vo Viedni.
Dnes je slečna Kružliaková osobou, na ktorú sa môžu obrátiť všetci krajania s otázkami z oblasti poisťovníctva. Vychutnajte si osobný kontakt a poradenstvo v rodnej reči.

VERAG pôsobí na trhu už vyše 30 rokov. Živnostenské oprávnenie oprávňuje poisťovaciu kanceláriu **VERAG** poskytovať služby poisťovacích maklérov, pôsobiť v oblasti majetkového poradenstva a správcovstva nehnuteľností.
VERAG - poradcovia sú spoľahlivou kontaktnou osobou v každej životnej situácii - od financovania nehnuteľností až po zabezpečenie vášho dôchodcovského konta. **VERAG** je dostatočne veľký na to, aby na profesionálnej úrovni mohol kompetentne ponúknuť komplexné služby a zároveň dostatočne „malý“, aby až takmer v rodinnej atmosfére flexibilne a na prvotriednej úrovni poradil a v každej situácii stál po boku klientom.

Aby bola klientom predložená vždy tá najlepšia ponuka, spolupracuje **VERAG** s vyše 70 poisťovňami, bankami a obchodníkmi s cennými papiermi. Základnou filozofiou nezávislého makléra je ponúknuť klientom z bohatého sortimentu produktov na trhu ten najvhodnejší a najvýhodnejší.

VERAG dodržiava túto filozofiu aj pri prémiovo zvýhodnenom dôchodkovom sporení. Hoci existuje jednotná – veľmi lukratívna a zákonom daná štátna podpora, produkty sú napriek tomu veľmi rozdielne. Preto je dôležité mať na tieto produkty školeného makléra. **VERAG** Vám ponúka spoľahlivosť, prvotriedne poradenstvo, profesionalitu a individuálny prístup.

V rámci približovania sa klientom Vám radi poradíme aj po slovensky!

Kontakt:
Bc. Andrea Kružliaková
01/3702616-17

Cesty ku šťastiu

Dňa 3. októbra 2006 sa vo Velkej sale ORF stretli umelci z najrozmanitejších žánrov a pripravili pestrý a zaujímavý program.

Program otvorila Marija Hiraoka orientálnym tancom, stvárnením tibetskej bohyne Tara. Medzi speváckymi vystúpeniami nás zabával český spolok „Regii Carolis Regis" – Dvorania kráľa Karola, ktorý sa zaoberajú interpretáciou dobových tancov, ktoré siahajú od francúzskej gotiky až po taliansku renesanciu. Hudobným vrcholom programu bolo vystúpenie Miroslava Dvorského. Okrem neho sme mali možnosť si vypočuť aj Zuzanu Martinsen, Ragnhild Groven ale aj Martinu Šindlerovú, známu zo súťaže Slovensko hľadá Superstar. Čestným hosťom programu bola pani Silvia Gašparovičová, prezidentka nadácie, ktorej mottom je „Vzdelanie a zdravie pre všetkých". Pre túto nadáciu sa v rámci tohoto podujatia konala aj dražba umeleckého diela mladej umeleckej sklárky Gordany Turuk. *(ao)*

Končí sa rok Ľudovíta Štúra

Rok 2006 bol rokom Ľudovíta Štúra a 20. 11. ho oslávilo zvolenské divadlo J. G. Tajovského v Bratislave inscenáciou Vyslanec zvolenský, ktorú uviedlo v DPOH. Divadelník Juraj Sarvaš sa podujal zostaviť scenár o Štúrovi, ktorý ako poslanec za mesto Zvolen obhajoval národné práva Slovákov a uznanie reči slovenskej na Uhorskom sneme práve pred stopäťdesiatimi piatimi rokmi. Jeho verejné účinkovanie v hre prepojil so súkromným životom, najmä so vzťahom k Adele Ostrolúckej.

Z politiky

Od 17. 11. je novou podpredsedníčkou SDKÚ exministerka práce, sociálnych vecí a rodiny Iveta Radičová. Takmer 500 delegátov kongresu potvrdilo vo funkcii doterajšieho predsedu Mikuláša Dzurindu a podpredsedov Eduarda Kukana, Ivana Mikloša, Milana Horta, Pavla Kubovića a Juraja Lišku.

Vo vedení končí exminister dopravy Pavol Prokopovič. Návrhy členov z regiónov, aby za podpredsedov kandidovali aj Prokopovič a expredseda DS Ľudovít Kaník, obaja vyzvaní odmietli. „Pevnosť a sila modrého štvorca SDKÚ je pre mňa dôležitejšia, ako osobné ambície," povedal Prokopovič.

Kongres SDKÚ zvolil aj nového generálneho sekretára strany, ktorým sa stal bývalý šéf Úradu vlády Štefan Hudec. Vystriedal Ivana Harmana, ktorý kandiduje na primátora Žiliny.

SDKÚ si včera vytýčila novú generálnu líniu strany, v ktorej označila politických partnerov a oponentov. Za najbližších spojencov SDKÚ považuje partnerov z bývalej vlády SMK a KDH. Predsedovia oboch strán sa na kongrese zúčastnili, Pavol Hrušovský prišiel na kongres SDKÚ vôbec prvýkrát. S Bélom Bugárom a Dzurindom sa zhodli, že najväčším politickým rivalom je pre pravicu Smer. „Ostatné dve strany sú v jeho závetrí," hovoril Dzurinda.

Hrušovský však naznačil, že pre KDH zostáva neprijateľným aj Mečiarovo HZDS. „Únos pre nás ostane vždy únosom a vražda vraždou," hovoril delegátom, pričom použil Dzurindove slová spred volieb. Zopakoval, že kým bude Vladimír Mečiar na čele HZDS, KDH s touto stranou spolupracovať na vládnej ani parlamentnej úrovni nebude.

Dzurinda sa o HZDS vyjadroval podstatne zmierlivejšie. „HZDS ako jediné z vládnej koalície je schopné načúvať argumentom," povedal a spomenul nesúhlas hnutia so znížením percenta dane z príjmu, ktoré môžu firmy poukázať mimovládnym organizáciám. „SDKÚ hodnotí ako politickú chybu, že nedošlo k dohode o spoločnom postupe strán, ako ju navrhla SDKÚ," píše strana v dokumente o svojej generálnej línii. SDKÚ po voľbách presadzovala vznik stredopravej koalície s SMK, KDH a HZDS.

Štát uvažuje o stavaní štátnych elektrární

Slovenská vláda uvažuje o stavaní elektrární pod kontrolou štátu, ako alternatíve k dohode s Enelom. Obnoviť by sa tak mohla aj jadrová výroba v areáli Jaslovských Bohuníc.

Vláda Roberta Fica plánuje obnoviť výrobu jadrovej energie v priestoroch elektrárne V1 v Jaslovských Bohuniciach. Minister hospodárstva Ľubomír Jahnátek to nedávno povedal v Slovenskom rozhlase. Túto elektráreň pritom musí Slovensko odstaviť do roka 2008 podľa dohody s Európskou úniou.

„Slovenská vláda pripravuje alternatívu, že obnoví výrobu elektrickej energie na V1," povedal Jahnátek v relácii Sobotné dialógy. V areáli štátom zriadenej Jadrovej vyraďovacej spoločnosti (JAVYS), ktorá spravuje V1 a riadi jej odstavenie, by sa mali podľa ministra postaviť nové primárne okruhy na výrobu jadrovej elektriny. Doposiaľ boli známe iba úvahy o tom, že by sa priestory elektrárne využívali na štúdijné účely.

Podľa Jahnátka by sa tak vláda priklonila k už skôr spomínanému variantu, že namiesto dohody s väčšinovým vlastníkom Slovenských elektrární, talianskou spoločnosťou Enel, začne budovať nové vlastné elektrárenské podniky pod štátnou kontrolou.

Mikuš: Je čas vybudovať nové slovenské elektrárne

Túto myšlienku podporil aj poslanec za HZDS Tibor Mikuš, ktorý uviedol, že je tu doba na začatie budovania nových Slovenských elektrární. „Štát má ešte stále vo svojich rukách spoločnosť, ktorá disponuje aj potrebnými povoleniami, aj potrebnými zariadeniami, ale aj potrebným know how," uviedol Mikuš a dodal, že je to spoločnosť JAVYS.

„Ak spojíme túto výhodu, že máme spoločnosť, máme Gabčíkovo, máme prenosovú sústavu, tak viem si predstaviť, že naštartovanie procesu budovania nových Slovenských elektrární je pre štát cesta schodnejšia a prijateľnejšia ako hľadanie kompromisov s inými energetickými subjektami," uviedol Mikuš.

Podľa Jahnátka však Gabčíkovo v slovenských rukách nie je, pretože je prenajaté Enelu na 30 rokov. Minister tvrdí, že na základe nevýhodnej zmluvy o prenájme uzavretej bývalou vládou príde Slovensko o 44 miliárd Sk zisku. Mikuš však tvrdí, že ide iba o prenájom a štát by na Gabčíkovo mohol mať dosah, treba analyzovať zmluvu o prenájme. Ak by napríklad Enel – Slovenské elektrárne – ne-

brali plný výkon elektrárne, tak by mohol brať tento výkon iný subjekt, uviedol svoju predstavu Mikuš.

Podľa šéfa regulačného úradu Karola Dvoraka je pre Gabčíkovo dôležité, aby sa prednostne nakupovala táto elektrina. „Aby sa nestávalo to, čo každoročne, že púšťame vodu na prepad a vyrába sa v Jaslovských Bohuniciach alebo v Mochovciach. To je plytvanie, čo si myslím, že by bolo treba zákonne ošetriť."

Aj pre odstavenie oboch blokov V1 bude Slovensko v najbližších rokoch viacej závislé na dovoze elektriny. Enel naviac nepotvrdil, či dostavia tretí a štvrtý blok jadrovej elektrárne v Mochovciach. Rozhodnúť sa má do budúceho roka. Jahnátek pripomenul, že spoločnosť sa k dostavbe v privatizačnej zmluve nezaviazala.

Prvý blok elektrárne V1 bol uvedený do prevádzky na konci roku 1978, druhý blok o dva roky neskôr. Slovensko sa zaviazalo k odstaveniu elektrárne na konci 90. rokov najmä pod tlakom susedného Rakúska, ktoré jadrovú energetiku odmieta. Odstavenie finančne podporila EÚ. Podľa expertov by mohla elektráreň bezpečne fungovať ešte niekoľko rokov. Okrem V1 produkuje v Bohuniciach elektrinu tiež mladšia jadrová elektráreň V2.

Carrefour zatiaľ na Slovensku zostáva

Protimonopolný úrad opäť odložil rozhodnutie o prevzatí štyroch slovenských predajní Carrefouru britským obchodným reťazcom Tesco. Definitívny verdikt má padnúť do 17. januára budúceho roka, uviedol riaditeľ Odboru koncentrácií Protimonopolného úradu Dušan Valo.

Úrad mal do 20. novembra posúdiť návrh podmienok, ktorými sa má odstrániť riziko obmedzenia súťaže spojené s koncentráciou. „Doteraz sme neuzavreli posudzovanie návrhu podmienok, ktoré predložilo Tesco," poznamenal Valo. „Úrad musí dôkladne preskúmať všetky súvisiace okolnosti," dodal.

Antimonopolný úrad v júni Tesco požiadal o návrh podmienok akvizície tak, aby sa odstránilo riziko obmedzenia súťaže na trhu. Úrad podľa Vala rozhodol o predĺžení lehoty na vydanie rozhodnutia do januára bez ohľadu na ohlásený odchod holandského reťazca Ahold zo slovenského trhu.

Carrefour sa vlani rozhodol odísť z českého a slovenského trhu a svoje obchody predať Tescu, ktoré je na Slovensku najsilnejším reťazcom.

Spoločnosť odchod zdôvodnila dlhodobou stratégiou; chce sa vraj sústrediť len na trhy, kde dlhodobo patrí medzi trojicu najväčších spoločností. Carrefour výmenou dostane obchody Tesca na Tai-wane, rozdiel v cene Tesco doplatí.

V Česku táto transakcia dostala povolenie minulý rok v decembri a Tesco prevzalo 11 obchodov Carrefouru. Rozhodnutie o časti transakcie v SR presunula Európska komisia pre obavy z narušenia konkurenčného prostredia na slovenský Protimonopolný úrad.

Na Slovensku Carrefour prevádzkuje dve predajne v Bratislave a po jednej v Žiline a v Košiciach, všetky v rámci väčších obchodných centier. Napríklad v bratislavskej Petržalke môže byť v súvislosti s transakciou problematický hypermarket Carrefouru v rámci obchodného centra Danubia, ktoré sa nachádza priamo oproti petržalskému hypertescu.

Z Bratislavy

Na vybudovanie kliniky detskej pneumológie a ftizeológie v Ružinove ráta súčasné vedenie Fakultnej nemocnice s nákladmi 101 miliónov korún.

Rozpočet zahŕňa dostavbu štvrtého poschodia budovy bývalej Liečebne dlhodobo chorých, rekonštrukciu tretieho poschodia a zateplenie budovy. Je to takmer trojnásobok sumy, za ktorú pôvodne chcelo dostavbu zrealizovať predchádzajúce vedenie a riaditeľ Valerián Potičný.

Na tento účel vtedy ministerstvo schválilo požadovaných 40 miliónov, realizácia sa však nezačala. Vedenie Fakultnej nemocnice na otázku ako zdôvodnili nárast tejto sumy, včera nereagovalo. Podľa informácií sumu zvýšilo ešte predchádzajúce vedenie, lebo sa rozhodlo okrem nadstavby, kde má byť detská pneumológia a ftizeológia vrátane centra cystickej fibrózy, dostavať aj ďalšiu časť štvrtého podlažia a prestavať časť JIS-ky aj s prístrojovým vybavením.

Podľa niektorých pozorovateľov by však tak vysoká suma stačila aj na stavbu nového Národného ústavu tuberkulózy a respiračných chorôb. Ten zrušila ako jedno zo svojich pracovísk Fakultná nemocnica s tým, že ho presťahuje do Ružinova a budovy a pozemky v Podunajských Biskupiciach predá.

Väčšiu časť ústavu – I. a II. kliniku pneumológie – presťahovali v máji do zrekonštruovanej budovy liečebne dlhodobo chorých. Pribudnúť má ešte nadstavba štvrtého poschodia, na ktoré sa v septembri mala sťahovať detská pneumológia. Stavať sa však ani nezačalo a detskí pacienti naďalej zostávajú v bývalých priestoroch ústavu v Biskupiciach.

Deťom a ich rodičom sa tak skomplikovala situácia. V areáli už totiž nie sú ani laboratóriá, ktoré zabezpečovali kompletnosť vyšetrení. V rámci nich teraz musia rodičia s deťmi absolvovať poldňové výlety po Bratislave.

Proti sťahovaniu ústavu protestoval pred rokom Klub cystickej fibrózy. Neskôr jeho členovia pristúpili na to, že sa ústav presťahuje do zrekonštruovaných priestorov.

Za výhodu považovali niektorí lekári práve fakt, že pneumológia pre dospelých má byť v jednej budove s detskou. Kedy a ako sa vyrieši situácia detských pacientov, sme sa spýtali riaditeľa nemocnice Andreja Mayera. Riaditeľ nemocnice odpovedal, že ak projekt schváli ministerstvo zdravotníctva, stavať sa môže začať na jar 2007. Nemocnica potom pripraví uvoľnené budovy a pozemky v Biskupiciach na odpredaj. „Výnos z predaja by mal vykryť náklady vynaložené na sťahovanie pneumológie a hrudnej chirurgie a na pripravované sťahovanie detskej pneumológie do Ružinova," povedal Mayer.

Nevýhodou postupného sťahovania tuberkulózneho ústavu do Ružinova bude určite to, že pacienti, ktorí už sú v nových priestoroch, budú musieť znášať stavebný ruch a zhoršené podmienky súvisiace s nadstavbou objektu, v ktorom sú v súčasnosti umiestnení.

Časť zdravotníckeho komplexu v Podunajských Biskupiciach patrí štátnej príspevkovej organizácii Nemocnica Podunajské Biskupice, časť Fakultnej nemocnici a viac ako polovica pozemkov patrí rádu sestier, ktoré tu aj pracujú.

V Nemocnici Podunajské Biskupice, ktorá je štátnou príspevkovou organizáciou, sa nachádza klinika geriatrie SZU, oddelenie dlhodobo chorých, gerontopsychiatrické

oddelenie, klinika rádiológie SZU, fyziatricko-rehabilitačné oddelenie a poliklinika s komplexom ambulantných služieb.

Pendolino prilákalo v Bratislave zvedavcov

Rýchlovlak pendolino, ktorý bude od 10. decembra pravidelne premávať medzi Prahou a Bratislavou, prilákal na prvé nástupište bratislavskej Hlavnej stanice desiatky ľudí. Cestujúci si na stanici vyskúšali pohodlie najrýchlejšieho vlaku, ktorý prevádzkujú České dráhy, možnosť zviesť sa do Česka však využila len časť z nich.

Rýchlovlak pendolino bude premávať od decembra medzi hlavným mestom Slovenska a Česka ako spoj SC Slovenská strela. Nadviaže tak na tradíciu rýchlika Slovenská strela, ktorý obe mestá spája od roku 1936. Trasu medzi Bratislavou a Prahou so zastávkou v Kútoch, Břeclavi, Brne a Pardubiciach zvládne vlak za menej ako 4 hodiny. Odchádzať bude z bratislavskej hlavnej stanice o 5:41 ráno, vracať sa bude z pražských Holešovíc o 18:26.

Priemerná rýchlosť vlaku presiahne 105 kilometrov za hodinu, pričom maximálne dosiahne 160 kilometrov za hodinu. Jednosmerný lístok vyjde na 669 slovenských korún (496 Kč).

Autobusoví dopravcovia sa však neobávajú: „Nebude to pre nás konkurencia," tvrdí šéf Student Agency Radim Jančura. Autobusy stále víťazia cenou, cestovné z Bratislavy do Prahy totiž oproti vlaku vyjde zhruba o polovicu lacnejšie, pričom niektoré spoje zvládajú trasu len za 4 hodiny.

České dráhy sa ale neobávajú o nedostatok zákazníkov. „Na Slovensko budú jazdiť aj ľudia, čo doteraz používali auto," tvrdí riaditeľka odboru osobnej prepravy Českých dráh Luďka Hnulíková. Ak však dialnicou z Bratislavy do Prahy pôjdu autom len traja ľudia, už ich to vyjde lacnejšie.

Pendolino malo na Slovensko jazdiť už od konca marca. Odklad si však vyžiadali České dráhy, dôvodom boli problémy s chýbajúcou dokumentáciou o technickej spôsobilosti vlaku.

České dráhy spustili prevádzku rýchlovlaku vlani. V súčasnosti jazdí sedem súprav pendolino medzi Prahou a Ostravou a z Prahy cez Brno do Břeclavi.

Zavádzanie vlakov sprevádzalo niekoľkoročné oneskorenie a technické problémy. Za sedem súprav České dráhy zaplatili viac ako päť miliárd Sk.

Festival Next

V Centre súčasnej kultúry A4 – nultý priestor na Námestí SNP sa od 17. do 18. novembra konal siedmy ročník medzinárodného hudobného festivalu NEXT 2006.

Návštevníci mali možnosť vidieť fínske post-techno duo Pan Sonic, kubánsko-nemeckého producenta Otta von Schirach a americkú skladateľku, sound-artistku a improvizátorku Andreu Parkins, ktorá na Slovensko pricestovala aj so skladateľkou a performerkou Anne Wellmer. Domácu scénu reprezentovala formácia FM – fluff modulation v zložení Ján Boleslav Kladivo a Julo Fujak.

Počas dvoch festivalových dní bol vestibul A4 ozvučovaný špeciálnou viackanálovou zvukovou inštaláciou. V slovenskej premiére sa mohli návštevníci akcie oboznámiť aj s hudobným dokumentom Nor noise o legendách žánru noise v réžii Toma Hovinbola z Nórska.

Podujatie v sebe spája význam anglických slov new a experimental. Od roku 2000 prezentuje inovatívny prístup k hudbe a predstavuje interpretov, ktorí ešte na Slovensku nehrali. O charaktere festivalu hovorí i jeho ironický podtitul „zvuková klobása okolo pop pása". Viac informácií nájdete na stránke www.nextfestival.sk.

Vyvrcholila prehliadka Epoché

Veľká prehliadka tvorby vznikajúcej na území Slovenska od renesancie až po súčasnosť, ktorá sa v Bratislave konala od 10. novembra, sa uzavrela cez víkend 18.-19. 11. V programe figurovali aj dva mimoriadne večery.

V sobotu 18. 11. v štúdiu 5 Slovenského rozhlasu zazneli premiéry troch skladieb hudby označovanej ako elektroakustická. Miro Bázlik napísal Motus vivendi (Spectra II), predstavu o tvorbe nastupujúcej generácie si mohli diváci urobiť z noviniek Petry Bachratej a Ivana Buffu.

Záverečný koncert sa uskutočnil v nedeľu 19. 11. večer v Slovenskej filharmónii. Ponúkol ťažiskové symfonické diela štyroch klasikov – Eugena Suchoňa, Ilju Zeljenku, Ivana Hrušovského a Ľudovíta Rajtera. Azda najviac zaujalo uvedenie Zeljenkovej kantáty Oświęcim. Uvedenie monumentálneho diela pre dvoch recitátorov, dva zbory a orchester z roku 1959 je jednou z najväčších udalostí minimálne tejto sezóny.

Výstavy na Slovensku

Bratislava:

Bastart: F.CK THE GUILT.., do 15. 12. 2006

Bibiana: Cesta tam a zasa späť, do 30. 12. 2006 a Krajinohra 2, do 20. 1. 2007

Divyd (Sklárska galéria): Metamorfózy skla

Galéria ÚĽUV: Kruhy na vode 2006, 4. ročník súťaže dizajnu orientovaného na remeslo, do 15. 1. 2007

Guba: Kamil Kozub: Obrazy 2001-2006, do 20. 4. 2007

Andrea Bartošová, Michal Czinege, Juliana Mrvová: Triple, do 5. 1. 2007

Stano Stankoci: 29 z 33, do 27. 4. 2007

K-Gallery, Galéria úžitkového umenia a dizajnu: Josefine Pavlik: Transform

Rakúske kultúrne fórum: Branko Lenart, do 31. 12. 2006

Dolný Kubín:

Oravská galéria: Martin Marenčin Slowly Slovakia – Júlia Zelená Hodváb, do 31. 12. 2006

Košice:

Múzeum Vojtecha Löfflera: Andrej Doboš – maľby, do 31. 12. 2006

Liptovský Mikuláš:

Centrum Kolomana Sokola: Humberto Ortega Villasenor, do 21. 1. 2007

Slovenské a české diela vydražili za 1,38 mil. Sk

Zberatelia súčasného slovenského a českého umenia v nedeľu, 12. 11., v bratislavskej aukcii vydražili diela za 1,38 milióna korún. Za najvyššiu sumu 250 000 Sk sa predal reliéf Topografia IV. slovenského autora Rudolfa Sikoru a veľko-

rozmerný objekt Bez názvu bratislavského sochára Jozefa Jankoviča.

Na predošlej dražbe Art SK v máji tohto roka dosiahol výťažok 2,18 milióna Sk. „Očakávame, že sa niečo predá ešte počas jedného až dvoch mesiacov v aukčnom dopredaji," poznamenala Geržová.

Priamo v aukčnej miestnosti sa o výtvarné diela uchádzali asi tri desiatky zberateľov. „Ich záujem rastie. Chcú získať čo najviac informácií, mnohí z nich majú všeobecný prehľad, sú vzdelaní a pohybujú sa v tejto sfére," uviedla Geržová.

Najžiadanejším druhom diel, ktoré mali aj najpočetnejšie zastúpenie, sú maľby. O nové médiá, ako napríklad digitálnu tlač, fotografiu alebo video podľa Geržovej až tak veľký záujem nie je.

Art SK usporiadala v poradí piatu dražbu. Okrem malieb si zberatelia mohli odniesť aj diela z kategórie mladých autorov do 35 rokov a českých umelcov, fotografie, práce na papieri, plastiky a objekty. Doteraz najdrahšie sa jej podarilo vlani predať galvanizovanú plastiku českého sochára Karla Nepraša za 370 000 korún.

Cmorik, Štroffek, Kelecsényi i Kassai si zahrajú v muzikáli *Traja mušketieri*

Muzikál Traja mušketieri, ktorý bude mať na Novej scéne premiéru v januári 2007, už má svojich predstaviteľov. Z konkurzu, ktorý organizovali Produkčný dom Forza a Divadlo Nová scéna, vyšlo aj niekoľko známych slovenských umelcov a interpretov slovenskej populárnej hudby, ktorí stvárnia úlohu d'Artagnana, Athosa, Aramisa, Porthosa, Milady, Kráľovnej Anny a. i.

Produkčný dom Forza, Divadlo Nová scéna s režisérom a choreografom projektu Liborom Vaculíkom, Eduardom Klezlom, Michalom Davidom a producentmi našli predstaviteľov akčnej muzikálovej lovestory.

Peter Cmorik si zahrá v alternáciách d'Artagnana, Milan Bartalský, Marián Greksa a Mojmír Cabana – Porthosa, Ivan Štroffek si v alternáciách zahrá Aramisa, Martin Kelecsényi v alternáciach Buckinghama, Katarína Hasprová, Martin Michalcová v alternáciach – Milady, Karin Olasová v alternáciach – Constance, Sisa Sklovská, Helena Krajčiová a Marta Potančoková si zahrajú v alternáciách Kráľovnú Annu, Viktor Horján, Juraj Ďurdiak – Kráľa Ludvíka XIII., Karol Čálik, Ivo Heller – Bonacieux. Csongor Kassai si zahrá postavu Riechelieua, ktorá je podľa jeho slov dobrá herecká a v tomto prípade aj spevácka príležitosť pre charakterového herca. „Od 20. novembra sa budem so svojimi kolegami stretávať na doskách Novej scény, na čo sa teším," dodáva Csongi.

Premiéra „akčnej muzikálovej lovestory" v réžii a choreografii Libora Vaculíka s hudbou Michala Davida sa uskutoční v januári budúceho roku na Novej scéne. V pražskom Divadle Broadway mal muzikál Traja mušketieri viac ako 360 repríz a videlo ho štvrť milióna divákov.

Tajuplnosť i baroková nádhera na opernom javisku

Opera sa zrodila v baroku, ale rovnako tiež platí, že barok našiel v opere sám seba. Uvoľnená emocionalita, dekoratívnosť ako vonkajšia zmyselnosť krásy, povznášajúca nádhera, fantazijné sféry umeleckých vízií – to všetko vrchovatou mierou našlo postupne živnú pôdu v hudobno-dramatickom predstavení.

Jedným z najväčších majstrov barokovej opery bol Georg Friedrich Händel. Bol vo svojej dobe skutočným internacionálom a umeleckým kozmopolitom. V jeho hudobnom rukopise, ktorým si na dlhú dobu podmanil jedno z najväčších kultúrnych centier starého kontinentu Londýn, si podali ruky nemecké hudobnícke vzdelanie, praktické kompozičné skúsenosti z Talianska s francúzskymi módnymi trendmi i anglickými domácimi tradíciami.

Fascinujúcim svedectvom jeho všestrannosti je opera Alcina, príbeh na námet vtedy veľmi populárneho Ariostovho Zúrivého Rolanda. Je to príbeh lásky a vernosti, urazenej hrdosti, príbeh obklopený magickými silami ale i tajuplným ponorom do vnútra ľudského duchovna, ľudskej psychiky. Jeho hrdinovia sú navyše obdarení bežnými ľudskými slabosťami, dodávajúcimi Händlovmu dielu v súhre k vtipnou a sugestívnou hudobnou kresbou životnú presvedčivosť.

Alcinu Georga Friedricha Händla zaradila do svojho repertoáru i Opera SND. Premierovala ju v sezóne 2003/04 a ponúka tento skvelý titul i v súčasnej sezóne. Kritikou viackrát ocenené hudobné naštudovanie je dielom dirigenta Jaroslava Kyzlinka, zatiaľ čo kompletný scénický rozmer dielu dala univerzálna Zuzana Gilhuus. V postave Morgany môže publikum obdivovať víťazku prestížnej viedenskej speváckej súťaže Belvedere Adrianu Kučerovú.

Don Quijote – flamenco muzikál

Najslávnejší rytiersky román všetkých čias prvýkrát v podobe flamenco-muzikálu. Strhujúca hudba, piesne a tance očami Sancha Panzu. Los Remedios sa špecializuje na tvorbu a interpretáciu hudby inšpirovanej andalúzskym folklórom.

Využíva hlavne jeho jedinečnú rytmiku a melódiu a obohacuje ho aj o prvky džezu, vážnej hudby a nebráni sa vplyvom novej hudby. Vďaka týmto rôznorodým prvkom má Remedios jedinečnú príležitosť posunúť hranice flamenca mimo jeho už objavené možnosti a zároveň sa tým zaraďuje do kategórie predstaviteľov world music.

Svetová premiéra: 22. a 23. november 2006.

V hlavnej úlohe: Stano Dančiak, Ivan „Tuli" Vojtek, Miro Noga; autori: R. Geri, C. Kubiš, S. Kohútek, M. Kohútek; choreografia: Ramón Martinez (ESP); réžia: Pavol Uher (SK/CZ); účinkuje: Los Remedios

Teátro Wüstenrot. Adresa: Bratislava Istropolis, Trnavské mýto 1, 832 21
telefón: 02 / 502 28 739, 502 28 740, 502 28 702
e-mail: gedur@gedur.sk
Ďalšie predstavenia: 5. 12. 2006, 6. 12. 2006,18. 12. 2006.

Divadlá – Bratislava

Divadlo P. O. Hviezdoslava
Laurinská 20
December 2006
Začiatok predstavení: **19:00 hodin**

Pi 15. 12. *Edmond Rostand: Cyrano z Bergeracu*
So 16. 12. *William Shakespeare: Trojkráľový večer alebo Čo len chcete*

Ne 17. 12. *Fiodor Michajlovič Dostojevskij: Cudzia žena a muž pod posteľou*
Ut 19. 12. *Martin Huba, Martin Porubjak: Tančiareň*
Ut 26. 12. *Georges Feydeau: Tak sa na mňa prilepila*
St 27. 12. *Carlo Goldoni: Čertice*
Št 28. 12. *Jozef Gregor Tajovský: Ženský zákon*
Pi 29. 12. *Christopher Hampton: Popol a vášeň*
So 30. 12. *Georges Feydeau: Tak sa na mňa prilepila*
Ne 31. 12. *(18:00) Pierre de Marivaux: Stratégie a rozmary*

Január 2007
Ut 02. 01. *Pierre de Marivaux: Stratégie a rozmary*
St 03. 01. *Georges Feydeau: Chrobák v hlave*
Št 04. 01. *Martin Huba, Martin Porubjak: Tančiareň*
Pi 05. 01. *Carlo Goldoni: Čertice*
So 06. 01. *Georges Feydeau: Tak sa na mňa prilepila*
Ne 07. 01. *Fiodor Michajlovič Dostojevskij: Cudzia žena a muž pod posteľou*
St 10. 01. *Jozef Gregor Tajovský: Ženský zákon*
Št 11. 01. *Viliam Klimáček: Hypermarket*
Pi 12. 01. *William Shakespeare: Trojkráľový večer alebo Čo len chcete*
So 13. 01. *Oscar Wilde: Ideálny manžel*
Ne 14. 01. *Christopher Hampton: Popol a vášeň*
St 17. 01. *Edmond Rostand: Cyrano z Bergeracu*

Historická budova SND
Hviezdoslavovo námestie
Opera – *predstavenia začínajú o 19:00*
December 2006
Pi 15. 12. *Premiéra! Tibor Frešo: Martin a slnko*
So 16. 12. *Premiéra! 17:00 Tibor Frešo: Martin a slnko*
Po 18. 12. *(11:00) Tibor Frešo: Martin a slnko*
(19:00) Gaetano Donizetti: Lucia di Lammermoor
Ut 19. 12. *Giuseppe Verdi: Maškarný bál (Gustáv III.)*
St 20. 12. *Wolfgang Amadeus Mozart: Čarovná flauta*
Št 21. 12. *Wolfgang Amadeus Mozart: Figarova svadba*
Ut 26. 12. *Giuseppe Verdi: Nabucco*
St 27. 12. *Piotr Iljič Čajkovskij: Eugen Onegin*
Št 28. 12. *Antonín Dvořák: Rusalka*
Pi 29. 12. *Giuseppe Verdi: La traviata*
So 30. 12. *Giacomo Puccini: Bohéma*
Ne 31. 12. *(16:00) silvestrovský koncert – Franz Lehár: Veselá vdova*
Január 2007
St 03. 01. *Georges Bizet: Carmen*
Št 04. 01. *Gaetano Donizetti: Nápoj lásky*
Pi 05. 01. *Giuseppe Verdi: Aida*
Po 08. 01. *Giuseppe Verdi: Aida*
Ut 09. 01. *Gaetano Donizetti: Lucia di Lammermoor*
Po 15. 01. *Giuseppe Verdi: Rigoletto*
Ut 16. 01. *Pietro Mascagni: Sedliacka česť*
Ruggiero Leoncavallo: Komedianti
St 17. 01. *Franz Lehár: Veselá vdova*

Historická budova SND
Hviezdoslavovo námestie
Balet
December 2006
Št 21. 12. *(11:00) Piotr I. Čajkovskij – Vasilij I. Vajnonen: Luskáčik*
Ut 26. 12. *(11:00) Piotr I. Čajkovskij – Vasilij I. Vajnonen: Luskáčik*
Január 2007
St 10. 01. *(19:00) Herman S. von Lovenskjold – August Bournonville: Sylfida (La Sylphide)*
Po 15. 01. *(11:00) Piotr I. Čajkovskij – Vasilij I. Vajnonen: Luskáčik*
Št 18. 01. *(19:00) Adolphe Ch. Adam – M. Petipa, R. G. Avnikjan, B. M. Juldašev: Korzár (Le Corsaire)*
Pi 26. 01. *(19:00) Piotr I. Čajkovskij – Marius Petipa, Lev I. Ivanov: Labutie jazero*
St 31. 01. *(19:00) Aram I. Chačaturjan – Ján Ďurovčík: Spartakus*

Recenzia: Na skle (z)maľované

***Na skle maľované* (Bryll/Gärtner); Nová Scéna; Premiéra 22. 9. 2005; réžia: Ján Ďurovčík**

Jánošík je späť! Hlásali billboardy a reklamy na jeseň 2005. Nová Scéna v Bratislave sa rozhodla obnoviť premiéru úspešnej hry o Jurajovi Jánošíkovi a žánrovo, textovo aj vizuálne ju občerstviť a predstaviť tak mladšej generácii. Škoda, že si mladá generácia nemá možnosť porovnať nový muzikál s tým, ktorý slávil úspechy na doskách činohry SND v hlavnej role s Michalom Dočolomanským. Asi by k „standing ovations" na konci predstavenia neprišlo. Alebo je mýtus tejto hry a Juraja Jánošíka taký silný a veľkolepý, že čokoľvek s ním spojené, bez ohľadu na kvalitu, je predurčené na úspech?

Čo vlastne tieto dve adaptácie líši a prečo sa kópia nikdy nemôže vyrovnať originálu?

Po prvé, sú to kvalitní herci. Snáď netreba zdôrazňovať, že najdôležitejšia je hlavná postava. A keď ide o mytologizovaného národného hrdinu, aký bol a aj ostane Juraj Jánošík, herecký výkon, ale najmä charizma herca musí zaplniť celé javisko. A hľadisko.

Charizma Jána Slezáka končí niekde pri proscéniu, ďalej sa už asi neodváži. Snáď mali zmysel siahodlhé konkurzy na hlavnú postavu – aspoň pre Jána Ďurovčíka (choreografa a režiséra predstavenia) dúfajme –, pretože Ján Slezák na túto rolu nestačí. O hereckom výkone sa hovoriť nedá, spev nepresviedča – možno tie dvojmetrové výskoky primäli Ďurovčíka k tomu, aby ho obsadil. Ostatní herci, a aj tí starší a známi, sú len tichými postavičkami v pozadí. Asi z obavy, aby nezatienili hlavnú postavu. Pozoruhodné.

Celkovo predstavenie vykazuje len slabosti a nedostatky. Ján Ďurovčík ako režisér – ľudovkár plne využil svoj talent pre choreografiu ľudových tancov – konečne predstavenie, kde sa mu to hodí. Tu sa žiaľ už, jeho režisérsky talent končí. Dejová línia žiadna, človek má pocit, akoby Jánošík na zboj ani nechodil – iba za dievčatami. A hoci prekáračky so stále prítomnými žandármi na javisku pripomínajú, že je zbojníkom, jeho odsúdenie je aj tak ťažko vyvoditeľné.

Ani zmena textu predstaveniu neprospela. Ktovie, čo primälo Ľubomíra Feldeka meniť tak dobre známy kotlík medený na kotlík mosadzný – asi aby mu vyšiel rým, že býval prázdny – kontextuálne úplne zbytočné. Aj ostatné zmeny textu piesní, či hovoreného slova sú zvláštne, prekvapujúce, miestami až nevhodné, priam vulgárne. Tých niekoľko šesťročných detičiek v hľadisku, ktoré rodičia pri-

viedli do divadla, aby zistili, že okrem počítačových hier a televízie sú aj iné formy kultúry, by určite dostalo kultúrny šok, keby chápali význam slov, ako napríklad „kozojebec" (to povie Anjel Čertovi! Mimochodom, je to prebrané z Albeeho hry Koza, alebo kto je Sylvia? kde sa to kontextuálne hodí – kto pozná, pochopí).

Nevhodné texty, neprispôsobené kulisy – Jánošík spieva o voľnosti a chotároch, škoda, že celý čas vidieť okolo neho len akúsi drevenú dedinu, alebo čokoľvek má ten obraz predstavovať. Márne budete čakať, že veľkolepé hodiny v strede kulisy pod stropom zohrajú kľúčovú rolu v predstavení. Aj tie dve šibenice pripomínajú Jánošíkovi už od začiatku predstavenia jeho smutný koniec – aby sa náhodou nezabudlo. Kostýmy sú šedivé a nevýrazné (kde je tá červená košeľa z reklamných letákov?), plstené klobúky, ktovie prečo, šedivé. Asi sa za rok sprali. Bodku za programom, vlastne pred ním, dáva neustále pripomínanie generálneho partnera predstavenia – v bulletine, na stenách divadla, sám „Jánošík" ho uvedie v jingli pred predstavením. Podporovať umenie je pekná vec, no aj reklama má svoje hranice.

Nuž a opäť sa maľovalo na sklo, prišiel nový Jánošík, starý už žiaľ nepríde a my si musíme s týmto vystačiť. Ak to vôbec chceme. *(Andrea Ozábalová)*

Potulky po Bratislave

Štefánikova ulica

Po rozpade monarchie roku 1918 sa formovali nové ulice mimo tzv. opevneného starého mesta. Už na prelome 19. a 20. storočia sa formovala Štefánikova ulica, ktorá sa zakrátko stala jednou z najnóblesnejších ulíc. Tu sa mohla realizovať nová spoločenská elita vytvorená z úspešných podnikateľov. Tak vznikol Svetlíkov dom, ktorý si nechal postaviť rukavičkár za peniaze z výhry vo Viedenskej loterie. Pistoryho palác patril najvýznamnejšiemu lekárnikovi. Majiteľom takzvanej Tascherovej vily bol mestský lekár.

Námestie Slobody

Námestie Slobody je rozlohou najväčšie medzi modernými námestiami ale je počítané tiež medzi najkrajšie v Bratislave. V minulosti sa využívalo na mnohé účely. Konali sa tu vojenské prehliadky, ľudové zábavy a výstavy. Dokonca sa tu uskutočnil priekopnický let balónom. V roku 1784 sa tu vzniesol balón Štefána Sáblíka zhotovený z dobytčích mechúrov.

V roku 1897 si za dočasné letisko vybral veľkú nezastavanú plochu aj slovenský vynálezca Ján Bahíl a predviedol prototyp svojho vrtuľníka s ľahkým šlapacím motorom.

Súčasná podoba Námestia Slobody je veľmi moderná. Severnú stranu uzatvára poštový palác, za ním stoja bratislavské dominanty – budova Slovenského rozhlasu v tvare obrátenej pyramídy a budova Národnej banky Slovenska, ktorá bola so svojimi 111 m najvyššia na Slovensku. Ďalšia novodobá budova na Slovensku je Slovenská technická univerzita. V strede námestia sa nachádza Fontána družby zadržiavajúca dve tisíc kubíkov vody.

V roku 1765 na námestí Slobody postavili sídlo – letnú rezidenciu arcibiskupa. K sídlu patrí aj Anglický park, ktorý je len malým torzom kedysi takej úchvatnej a svetovo preslávenej Lippaiovej záhrady.

Hodžovo námestie

Grassalkovichov palác je elegantný rokokový palác, ktorý bol postavený v roku 1760. Palác v priebehu histórie menil svojich užívateľov. V roku 1939 tu sídlil Jozef Tiso. Po oslobodení palác slúžil deťom, bol tu pioniersky palác. Dnes tu sídli prezident republiky. Palác na rozdiel od záhrady je verejnosti neprístupný. Výnimkou je deň otvorených dverí, kedy aj palác je prístupný pre verejnosť. Pred vchodom do paláca drží stráž dvojica vojakov oblečená do historických uniforiem, aké nosili príslušníci slovenského dobrovoľníckeho zboru počas revolúcie v roku 1848-49. Za rezidenciou prezidenta Slovenskej republiky sa rozprestiera verejný park – Grassalkovichova, ktorá v priebehu histórie slúžila rôznym účelom a bola viackrát upravovaná. Dnes slúži záhrada verejnosti. Zdobí ju okrasná zeleň, moderná fontána a rozličné sochárske diela. Okrem historických plastík je tu aj socha Márie Terézie, tiež sú tu aj avantgardné sochy moderného umenia. Pred Grassalkovichovým palácom sa nachádza fontána vo forme gule, ktorá predstavuje Zem – planétu mieru a holubice z nehrdzeravúcej ocele. Autormi tejto fontány sú Tibor Bartfai, P. Mišík a V. Triznová.

Panenská ulica

Tu sa nachádza tzv. veľký evanjelický kostol postavený v roku 1774-76, ktorý vďaka dobrej akustike dodnes slúži aj ako koncertná sieň. V roku 1777 pribudol aj Malý evanjelický kostol.

Konventná ulica

Tu stojí Evanjelické lýceum (Národná kultúrna pamiatka.). Na rohu je veľká travertínová tabuľa so 67 menami osobností slovenského národného hnutia, ktorý tu v 18.-19. storočí študovali alebo prednášali. Od roku 1968 tu sídli literárny ústav slovenskej akadémie vied.

(Pripravuje: dr. Kveta Ozábalová)

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
Tel./fax: ++43 1 604 87 04
(Dipl.-Ing. Jiří Nováček)
e-mail: novacek.wien@aon.at

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností. Přijďte se podívat, srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87
s. Irena Floriánová, tel. 586 86 86

Sokolská župa rakouská

www.sokol-wien.at

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol-cos.cz

Sokolský adresář
na
www.sokol-wien.at

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každé pondělí
17:00 – 17:45

Bližší informace:
Mag. I. Mühlbergerová
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	*19:30 – 21:00*	*odbíjená (muži)*

Župní trénink ve stolním tenise (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)
17, Steinergasse 7 – sokolovna

Pondělí	*19:30 – 21:00*	*stolní tenis*

Župní zdravotní cvičení
17, Steinergasse 7 – sokolovna

Úterý	*16:00 – 17:30*	*ženy a muži*

Sokol Vídeň II
2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	*18:00 – 19:30*	*odbíjená (muži)*
	19:30 – 21:00	*nohejbal (muži)*
Středa	*19:30 – 21:00*	*gymnastika (ženy)*

Sokol Vídeň III/XI
(informace pro zájemce o volejbal: N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80,
e-mail: K.Sterba@gmx.at)
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Středa	*19:00 – 21:00*	*odbíjená (muži)*
Čtvrtek	*19:00 – 21:00*	*gymnastika (ženy)*

Sokol Vídeň X
Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 14:00. Hosté vítáni.
Info: s. Hana Zemanová, tel. 0664 213 36 20
WernerKallin, tel. 01/968 20 53
e-mail: sokol10@aon.at
10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. 01/600 20 20)

Úterý	*18:00 – 19:00*	*showdance*
	19:00 – 20:00	*aerobic*
	21:00 – 22:00	*fotbal*
Středa	*17:00 – 19:00*	*badminton (ženy)*
	19:00 – 21:00	*odbíjená (mix, Sokol III)*
Čtvrtek	*09:00 – 10:30*	*ladypower*
Pátek	*15:30 – 19:00*	*SVS (dorostenci, Sokol V U-17)*
	19:00 – 21:00	*SVS (Sokol V)*

Sokolská jednota Tyrš XII/XV
Info: tel. Dipl. Päd. Ing. F. Kalousek 01/81 34 333 přes den, e-mail: kalousek@utanet.at
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	*19:30 – 21:00*	*míčové hry (muži)*
Čtvrtek	*17:30 – 18:45*	*základní sportovní gymnastika (žactvo)*
	19:30 – 20:30	*kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)*

Sokol Vídeň XVI/XVIII
Info: tel. 01/480 13 57
17, Steinergasse 7 – sokolovna

Pondělí	*17:00 – 18:00*	*cvičení rodičů s dětmi*
Úterý	*19:30 – 21:00*	*gymnastika „speciál" (ženy a muži)*
Čtvrtek	*18:00 – 19:15*	*žactvo*
	19:30 – 21:00	*gymnastika (ženy)*
Pátek	*20:00 – 22:00*	*základní sportovní gymnastika (muži)*

Sokol Vídeň XXI
21, Roda Roda-Gasse 7

Úterý	*19:00 – 21:20*	*gymnastika, míčové hry (ženy + muži)*

Krátké ohlédnutí

- **18. 10.** *vystoupil na půdě Diplomatické akademie v rámci Konference Česká národnostní skupina ve Vídni 1945-2005 jako jeden z referentů župní starosta Dipl. Ing. Jiří Nováček. Jeho referát otiskneme v plném znění v příštím čísle časopisu Kulturní klub.*
- **26. 10.** *na státní svátek Rakouska uspořádala sokolská jednota Vídeň III/XI tradiční pochod zdatnosti, a to ve Stammersdorfu (procházka kolem vinic), zakončený společným posezením u „Heurige".*
- **11. 11.** *uspořádala Sokolská jednota XVI/XVIII v tělocvičně ve Steinergasse tradiční „Martinskou". Hlavní cenu tomboly – husu – vyhrála rodina Vaďurova.*

Oprava / Omluva

V minulém čísle *Kulturního klubu* nebyl pod fotografií nově zvoleného předsednictva župy uveden původ fotografie. Fotografii jsme laskavě obdrželi od paní redaktorky Mgr. Hany Herdové z *Vídeňských svobodných listů*. Mrzí nás to a omlouváme se. *(redakce)*

Přijďte mezi nás na předvánoční dýchánky!

Vánoční besídka

sokolské jednoty III/XI a Českého srdce III

pátek 15. prosince 2006 v 15:00 hodin

ve Slovanské besedě, Drachengasse 3/II, 1010 Vídeň

Bude program, tombola a pohoštění!

Sokol XVI/XVIII a Vlastenecká omladina
Vás srdečně zvou na

MAŠKARNÍ PLES

sobota 27. ledna 2007 v 19:30
v sokolovně ve Steinergasse 7, Vídeň 17
Hudba – tanec – bohatý bufet!

UPOZORNĚNÍ

Ohlášená vánoční oslava Sokola XII-XV
dne 17. prosince 2006
se nekoná.

Bude Kladno konkurovat Götzisu?

Přestože má zřejmě nejlepší léta své sportovní kariéry za sebou, trojnásobný mistr světa v desetiboji Tomáš Dvořák i ve svých 35 letech chce pokračovat v závodění. Zároveň se však již pilně připravuje na dobu, kdy se ze zdravotních nebo jiných důvodů bude muset s aktivní sportovní činností rozloučit. Slavný závodník nyní sní o tom, že bude každý rok na Kladně, tedy relativně nedaleko Prahy pořádat desetibojařskou soutěž podobnou proslulému zápolení v rakouském Götzisu. Premiérově se má mítink konat již v červnu příštího roku, termín jeho pořádání však bohužel koliduje s mistrovstvím USA, což může poněkud omezit kvalitu startovního pole, ale Tomáš Dvořák přesto věří, že příslušní mezinárodní komisaři po shlédnutí prvního ročníku zařadí Kladno do seriálu atletických Grand-Prix již od roku 2008. Konkurovat Götzisu však rozhodně nebude nijak jednoduché, i když Česká republika se na rozdíl od Rakouska může pochlubit celou plejádou vynikajících desetibojařů v současnosti i nedávné minulosti – v městečku nedaleko lichtenštejnských a švýcarských hranic se mítinky konají již od roku 1975 a pořadatelů se v průběhu doby podařilo vytvořit skutečně unikátní atmosféru, která přeje vynikajícím sportovním výkonům. Není náhoda, že právě zde byl vytvořen výkonem 9026 bodů světový rekord. Organizátorům výrazně pomáhají nejenom diváci, kteří do Götzisu proudí v značném množství, ale i samotná příroda – většinou zde sportovce totiž vítá ideální počasí. A na Kladně se přitom již nějakou dobu větru dešti neporoučí. Ale snad Tomáš Dvořák za léta svého vystupování v Götzisu pochytil nějaké z kouzel pořadatelů a dokáže je úspěšně aplikovat i na Kladně. Možná se nakonec ukáže, že v srdci světové špičky desetibojařů se najde dost místa pro dva mítinky ve střední Evropě a Götzis se s Kladnem bude přetahovat o světové rekordy a další vynikající výkony.

(MaFr)

Vzpomínka na sourozence Romanovy

Pavel Roman (27. 1. 1946 – 30. 1. 1972) se sestrou Evou (nar. 25. 1. 1943) proslavili českou krasobruslařskou školu. V letech 1962-1965 se stali čtyřikrát mistry světa a dvakrát mistry Evropy v tancích na ledě. Po vítězství na mistrovství světa profesionálů v roce 1965 se stali sólisty americké lední revue Holiday on Ice. Autonehoda a smrt Pavla zakončila jejich kariéru.

Nikdy nebylo líp

To, co si můžete přečíst, není historická studie. Chraň bůh. Spíš záznam a otisk toho, co vám zhruba táhne hlavou, když je zrovna český státní svátek, na festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě nejdřív přečtou manifest prohlašující, že v Čechách nikdy nebylo líp, a pak několik dní sledujete filmy, které tenhle dějinně optimistický úsměv protáhnou v ironický škleb. Nakonec si ve snaze nepropadnout skepsi říkáte: Tak jistě, není nám špatně, když se upřeně díváme do země, na dvorek mezi Aší a Břeclaví.

Vlastně jsem ještě nikdy nebyl u toho, když mladí intelektuálové vyhlašovali manifest. Upřímně řečeno, nic dramatického to nebylo. Původně se měl optimistický intelektuální happening konat na symbolické půdě pražské kavárny Slavie, ale tam dopoledne usoudili, že manifest prosperity spojený s divadelním představením by uškodil tržbám, a tak byli hlasatelé optimismu vykázáni do sousední Jihočeské restaurace. K mikrofonu přistoupil ředitel jihlavského festivalu Marek Hovorka s kolegyní Andreou Slovákovou.

„To, co vám tady chci přečíst, není přímo manifest...," zalekl se na poslední chvíli historického údělu. „Je to manifest," pravila a on četl: „Dosud nepoznaná kvalita života, která přináší možnosti seberealizace stejně jako bezedné užívání volného času v pohodlí a bezstarostnosti. Svoboda již jako samozřejmost a stále se zvyšující životní úroveň, multikulturní tvářnost, přehršle spotřeby a tolik alter-

nativ pro duchovní výpravy. Jaká je česká společnost sedmnáct let po revoluci? Zažívají právě teď Češi konec dějin, jejich sporů a rozporů? Skončil útlak i odříkání a nastal čas blahobytu? Odpověď jihlavského festivalu zní: Nikdy nebylo líp!" A bylo to.

Úlohou intelektuála je pochybovat

Ale zase tak jednoduchý ten konec českých dějin nebyl. Dalším objednaným řečníkům nebylo před třicítkou, kdy se dějinný optimismus bere jako přijatelná forma bláhovosti. Nevím, jestli to bylo tím věkem, ale senátor Karel Schwarzenberg, divadelník Ivan Vyskočil a dokumentarista Karel Vachek s manifestem rozhodně nesouzněli. Bud říkali, že každou aspoň trochu šťastnou epochu si Češi samí pokazili, tu husitstvím, tu komunismem (Schwarzenberg), případně měli pocit, že jí chybí lidskost (Vyskočil), nebo se té otázce vysmáli jako Vachek, jenž dodal, že zdánlivě šťastná epocha je jen předzvěstí katastrofy a kufry do příštího sběrného tábora už čekají za dveřmi. Chvíli to vnímáte jako pózu, tihle lidé nepochválí nikdy nic, ale nakonec jim vlastně dáte za pravdu. První otázka totiž zní: Jak se vůbec pozná doba, v níž je nejlíp, a co všechno do toho člověk může (a musí) započítat? A za druhé: I když se dějiny neopakují doslovně, zatím všechny klidné a snad i šťastné epochy skončily čímsi mimořádně nepěkným. Poklid Rakousko-Uherska válečným kataklyzmatem, prosperita první republiky dvojí totalitou, optimismus a intelektuální vzepětí šedesátých let dvacetiletým bahnem normalizace.

Opravdu upřímně věříme, že tentokrát to tak nebude?

Jak se pozná blahobyt

Pokud měli řečníci pocit, že si z nich autoři manifestu dělají trochu legraci a mysleli ho spíš jako provokaci než loajální prohlášení o nejlepším z možných světů, zase tak úplně se nemýlili. Ostatně stačí se podívat na plakát festivalu. Heslo Nikdy nebylo líp je tam napsáno na dovysoka vyskládaných kontejnerech, které křižují svět a převážejí spotřební luxus, na nebi letí letadlo a na spodním kontejneru jsou nastříkáni jacísi stínoví tanečníci, poskakující na hranici zásvětí jako předzvěst katastrofy. Karel Vachek měl vlastně pravdu, že takové heslo se dá myslet jen ironicky nebo jako provokace a impuls k přemýšlení. Zjistíte to ve chvíli, kdy se nad vlastním pocitem relativní spokojenosti poprvé zamyslíte.

Zdánlivě je odpověď na otázku, jak se pozná blahobyt, jednoduchá.

Mají všichni co jíst, kde bydlet, jsou města a vesnice opraveny? Můžeme cestovat za hranice, číst knihy podle vlastního výběru? Jsou tisk a elektronická média nezávislé na rozhodnutí politiků? Na to všechno se dá odpovědět víceméně kladně.

Jenže stačí tyhle bezprostředně viditelné a hmatatelné věci k popisu skutečnosti? Stejně tak je nutné se ptát, jaká je mezinárodní situace, jestli není ten pocit momentální spokojenosti jen krátkou zastávkou mezi dvěma konflikty, jako to bylo ve dvacátých a třicátých letech minulého století. A ten současný mezinárodní kontext, kdy se jedna nekončící „umravňovací" vojenská akce stěhuje po zeměkouli, není nijak optimistický.

Navíc blahobytná Evropa a Amerika docela dobře vědí, že jejich prosperitu pohání ropa z druhého konce světa a že většina věcí, jež plní obchody a jsou levné jako nikdy předtím, se vyrábí v zemích, kde by asi těžko někdo tvrdil, že se mu v tuhle chvíli žije nejlépe. Musíme i tohle uprostřed Evropy započítat do rovnice, na jejímž konci se dozvíme, jak dobře se nám žije? Pokud máme pocit, že to není nutné, nejspíš nás následky toho přehlížení brzo doženou u nás doma. Od změny klimatu po migrační vlnu ze zemí, kterým nejlíp není. Globalizace opravdu už dávno není jen módní slovo.

A poslední, vlastně nejsložitější otázka. Jak je to s tou lidskostí? Právě současný, přejedený blahobyt ji zabíjí nejspolehlivěji a mění společnost v individualizovaný sbor zákazníků? Není konstatování, že právě teď je nám ekonomicky nejlíp, ve skutečnosti především varováním před chorobami z blahobytu, které nemohou nepřijít? A pak vám dojde, že Nikdy nebylo líp je vlastně mrazivě pesimistické heslo.

Sdílíte názor, že nikdy nebylo líp? Diskutovat můžete na adrese www.reflex.cz/diskuse.

Klidný spánek v rakouské náruči

Dnešní obraz českého přebývání v rakousko-uherském lůně je důsledně obrácený naruby. Utrpení pod rakouskou knutou? Šlo o centralizovanou říši, ale její možnosti byly omezené a periférie si žily vcelku autonomně. I proto se obrodil a udržel intelektuální život v českém jazyce. Chování k politickým oponentům bylo spíš policejně zdvořilé, totalitní hromadná likvidace tříd ještě v té době nebyla v módě. Svět to byl otevřený, vlastně šlo o první, koloniální fázi globalizace, ale v přísně hierarchizované společnosti mohla cestovat jen špička společenské pyramidy. Po bitvě u Hradce Králové (1866) nastoupilo u nás dlouhé období poklidné stability, kdy se lidem žilo přinejmenším snesitelně. Venkov prosperoval, protože měl ventil i odbytiště v rostoucích městech, dělníci si vyhádali po krušných desetiletích snesitelnější zacházení a Češi měli navíc výhodu, nepřítele národa ve Vídni.

Obvykle podáváme jiskřivější intelektuální výkony, když nejsme ponecháni vlastní malosti, ale můžeme se vymezovat k autoritativní vrchnosti. Na druhou stranu, obraz poklidné mocnářské idyly také není na místě. Dnes nám nedochází, jak silně normativní to byla společnost, i když to čiší z každé fotografie upjaté rodiny a školního sešitu, kde krasopis setřel v rukopisu každou stopu individuality. To, že podvědomí vyvřelo zrovna na vídeňském psychoanalytickém gauči, nebyla náhoda. Osudově předurčené životy, postup po nepřeskočitelných úředních stupních, to byl špunt v natlakované láhvi šampaňského. Těžko říct, jestli právě světová válka byla tím okamžikem osvobozujícího odzátkování, a také není jisté, jestli ta společenská tuhost lidem zase tak vadila. Přinášela i existenciální jistotu. Ale je ta doba příliš daleko, než aby někdo vážně zvedl ruku pro názor, že za monarchie nám bylo nejlépe.

Dvacet let je na blahobyt dost, na důstojnost málo

Ostatně i obraz první republiky je dnes poněkud nepřesný. Vzorová, ekonomicky prosperující demokracie s osvíceným státníkem v čele. Nesporné je, že Praha přestala být periférií mocnářství a začala se rozrůstat jako centrum nového státu. Společnost se v mnohém demokratizovala, ale přesto mezi bohatými a chudými existovala jednoznač-

ná a obtížně překročitelná hranice. Nicméně alespoň ti zámožnější mohli volně cestovat a podnikat. Kultura měla mimořádný vliv, stát (socialistické myšlenky tehdy byly v módě) podporoval vzdělání štědře, to národní zvlášť. Ale jestliže nám vadí dnes malost politiky a věčné handrkování, měli bychom jet na exkurzi do dvacátých let. Možná bychom dnešním politikům leccos odpustili. Kšeftování s funkcemi, státními zakázkami a hašteření pidistran? Ale jistě! Stačí nahlédnout do dobového tisku. Zapšklost, provinčnost, agresívnost a trapnost tehdejší veřejné diskuse jsou dnes až překvapující a na zavilost okrajových plátků ani dnešní bulvár zdaleka nemá. Tatíček Masaryk si potrpěl na zákulisní tahy a v řešení potíží národnostně rozděleného státu on i nová republika jednoznačně selhali. Tohle slabé místo jí v tlaku okolních mocností po dvaceti letech existence zlomilo vaz. O ekonomice také poněkud trpíme iluzemi, stačí se podívat do statistik, opravdu ani ve střední Evropě nefigurujeme zrovna na špici, i když je nesporné, že společnost zbohatla. To ale vedlo k typickým potížím rychle rostoucí ekonomiky, kdy je nové bohatství nutně rozdělováno nerovnoměrně, což vedlo k radikalizaci komunistů a levice obecně. A především, dvacet let je dost na zbohatnutí, ale málo na narovnání před císařem ohnuté páteře. To se v následujících dvou totalitách ukázalo jasně. Dosti neklidný ostrov stability.

Intelektuální kvas, nebo jen přelud?

Pro šťastná šedesátá léta by možná hlasovalo mnohem víc lidí. Už proto, že jejich hlavním rysem byla naděje, a tak jako tolikrát v českých dějinách i tentokrát kultura, především film a literatura, suplovaly ekonomiku a politiku. Proto nám dnes tehdejší vzepětí připadá sympaticky idealistické a nelačnící po konzumu. Mimo jiné proto, že právě intelektuálové cítili dosavadní ideologický diktát nejtíživěji, proto využili uvolnění poměrů jako první. Také je pravda, že i reformní politici pocházeli z komunistického kotlíku a s žádným radikálním řešením nepřišli. Opět je dobré podívat se do dobového tisku a na tehdejší filmové týdeníky, abychom si uvědomili, jak ploché a krotké byly ekonomické debaty a jak pomačkaně, strejcovsky a nekvalifikovaně vypadali i ti nejmilovanější politici. Vachkův film Spřízněni volbou je v tomhle směru ideální studijní materiál. Ale z perspektivy běžného občana to vůbec nebyla špatná doba. Mezinárodní situace byla zablokovaná dvěma navzájem se střežícími bloky, což byla poněkud specifická podoba stability, ale jistotu dávala. Reálný socialismus odstranil bohaté, nebylo komu co závidět, a zbytku zaručil sice minimální, ale postačující životní standard. V situaci, kdy nemělo smysl snažit se zbohatnout hmotně, se logicky lidská tvořivost napřela tam, kde to smysl mělo. Začaly vycházet zajímavé knihy, svět se přinejmenším pootevřel, bylo možné diskutovat a cestovat. Zajištěný kasárenský život získal rozměr, který mu chyběl nejvíce, směr a pocit smyslu. O tom tehdy nejspíš nepochyboval prakticky nikdo a mnozí jsou o něm přesvědčeni dodnes. I když při pohledu zpět to několikaleté vzepětí, než se páteře ze zvyku zase ohnuly k zemi před novou vrchností, působí spíš jako přeludný trip než jako změna, která mohla mít reálné a hmatatelné pokračování.

Plná břicha, prázdné hlavy

Jak jsme se změnili od Rakouska? Tuhá společenská pyramida se zploštila do plebejské jednostejnosti a spotřeba a luxus se demokratizovaly. O materiální prosperitě, svobodě vyjadřování a tvorby, neomezené možnosti cestovat a žít, kde se nám zlíbí, není pochyb. Jenže svět je mnohem otevřenější a v ostré globální konkurenci se neocitla jen naše ekonomika, jež víceméně obstála, ale i politici, novináři a vědci, kteří už tak přesvědčiví nejsou. Pokud jde o úroveň veřejné a politické debaty, můžeme se utěšovat, že ani první republika nebyla lepší. Ani zběsilost bulváru a infozábavy nejsou nic nového, jen byly elektronizovány. Můžeme se dokonce opatrně pokusit být sami sebou, protože poprvé v dějinách je Evropa relativně bezpečné místo k životu. Jenže příznaky, že ve zbytku světa to neplatí a onen „zbytek" je jen kousek od nás a každým dnem se přibližuje, jsou nepřehlédnutelné. Klimatické změny, zprůmyslnění života, latentní konflikty hned za plotem a neschopnost politiků tyhle problémy řešit. Nedá se popřít, že nám nikdy nebylo líp, dá se to ale doplnit ironickou poznámkou, že alespoň budeme mít na co vzpomínat. Tahle doba teprve krásná bude, až si ji zidealizujeme podobně jako poklid mocnářství, eleganci první republiky či idealistický optimismus šedesátých let.

Nepredajný materiál...

Nedávno som zachytil zaujímavý rozhovor v rakúskom rádiu. Hlavnou postavou bol jeden súčasný francúzsky spisovateľ, ktorý sa dožil vysokého veku. Meno som si nezapamätal. Musí to byť však múdry človek. Z celého rozhovoru mi dodnes najviac rezonuje táto jeho veta: „V živote môžte predať a kúpiť všetko. Len jedno však nikdy nepredávajte: Svoje krásne spomienky... tie si navždy ponechajte a opatrujte ako najvzácnejší poklad..."

Dnes som navštívil moju starú priateľku, 88 ročnú pani Máriu. Pri rozhovore sme si zaspomínali okrem iného i na okolnosti, ktoré nás v roku 1987 zblížili. Zaspomínali sme na človeka, ktorý nás vtedy spojil tak pevne, že naše priateľstvo odvtedy neochvejne pretrváva už skoro 20 rokov. Kto bol ten človek? Volal sa Robert Monetti a bol kňazom rehole kapucínov vo Viedni. V tomto roku som prišiel z Ríma do Viedne, kam ma po ukončení môjho štúdia v Ríme poslal najvyšší generálny predstavený. Mal som vtedy 29 rokov. P. Robert, môj spolubrat a spolusediaci v kláštore mal vtedy 78 rokov. Vo viedenskom kláštore som bol vtedy najmladší, P. Robert bol jedným zo staršej generácie. Vekový rozdiel medzi nami bol teda 49 rokov. Od prvého dňa pobytu v kláštore mi bolo jasné, že si so žiadnym rakúskym kapucínom nebudem rozumieť tak dobre, ako práve s nim. Neviem čím to bolo, on nepoznal mňa, ja som nepoznal jeho – bola to zrejme – ako sa ľudovo hovorí – asi „láska" na prvý pohľad – jeden druhému sme si bez veľkých ceremónií a vzájomného predstavovania sa padli do očí. Čím viacej sme sa však spoznávali, tým viacej rástlo a prehlbovalo sa naše priateľstvo. Jedného dňa som musel na moje veľké prekvapenie konštatovať, že sme skutoční priatelia: náš vzťah by sa dal skôr nazvať otcovsko-synovský, no ten vzťah bol predsa len na inej úrovni. Bolo to skutočné priateľstvo! P. Robert pôsobil väčšinu svojho života ako stredoškolský profesor na jednej škole vo Wiener Neustadt. Možno práve táto

skutočnosť, fakt, že bol denno-denne v kontakte s mladými ľuďmi, ho vnútorne akoby pretvorila a napriek vysokému veku si zachoval mladíckeho, veselého a humorného ducha. Náhodní chodci na ulici sa koľkokrát s podivom obracali a dívali na nás, keď počuli akou slangovou rečou komunikujeme: „Du bist ein depp…" – „und du noch ein grösserer…" „Ty si hlupák…" – … „a ty ešte väčší…" – takto a podobne sme sa koľkokrát častovali, keď sme diskutovali na nejakú tému a mali pritom odlišné názory. Nebolo témy, ktorá by zaujímala jedného a nezaujímala druhého, nebolo témy, ktorá by bola pre jedného tabu a druhý by sa chcel o tom dozvedieť. Keď mal on nejaké problémy, či potreboval ísť na spoveď – prišiel za mnou. Keď som sa potreboval poradiť ja, šiel som vždy za nim. Časom som si zvykol i na iných starších spolubratov v kláštore. Každý bol iný, každý bol svojim spôsobom zaujímavý a príťažlivý. S jedným som napr. denne podnikal zavčasu ráno, ešte pred rannými modlitbami, za tmy, len pri pouličnom osvetlení, namiesto „rozcvičky" cyklistické túry po Viedni. Naučil som sa tak nielen poznať Viedeň, ale i zaujímavého kapucína – športovca. I s ním som si dobre rozumel. No s nikým som si nerozumel tak dobre, ako práve s P. Robertom. Nikdy v živote by ma ani len vo sne nenapadlo, že je možné priateľstvo medzi mužmi tak rozdielneho veku, tak rozdielnej povahy, tak rozdielnej minulosti… A už vonkoncom by ma nenapadlo uzatvárať priateľstvá v rámci rehole, lebo tie neboli duchovnými otcami nikdy – v rámci rehole – doporučované. Nemienim teraz diskutovať o správnosti či falošnosti takéhoto tvrdenia. Fakt je ten, že P. Robert bol mojim priateľom a s čistým svedomím si dovolím teraz prehlásiť, že i ja som bol pre neho priateľom.

Bol som však v kláštore, mal som svoje povinnosti, on mal zase svoje. A tak boli okamihy, kedy sme sa dlho nevideli, alebo sme sa videli len pri spoločnej modlitbe či stolovaní. P. Robert bol sirota. Lepšie povedané: mal síce jedného nevlastného brata, ale s tým neudržiaval skoro vôbec kontakt, lebo každý vyrastal v inej rodine. Jediný príbuzný, koho ešte na svoje staré kolená mal, bola jeho sesternica, pani Mária Köppel, ktorá žila vo Viedni. I ona mala však vtedy už okolo 80 rokov. Táto jeho sesternica chodila každý deň do kostola ku kapucínom. I ona bola slobodná a nemala žiadnych príbuzných. Mala však jednu vernú priateľku, ktorá sa volala Maria Ölschak. Obidve prišli z južného Rakúska do Viedne pred druhou svetovou vojnou. Obidve pracovali ako detské sestry v jasliach. Odvtedy žili jedna vedľa druhej v dvoch malých bytoch v jednom dome. Tým, že nemali žiadnych príbuzných vo Viedni, bol ich jediným príbuzným práve P. Robert. A tak som sa stal svedkom nádherných a radostných stretnutí týchto troch osamotených ľudí. Videli sa každý deň pri omši a pravidelne, raz do týždňa šli spolu buď do reštaurácie, alebo ich P. Róbert navštívil v jednom z ich bytov. Tieto ich spoločné stretania boli však pre mňa akoby „posvätné tabu". I keď som si s P. Robertom dobre rozumel a poznal som zároveň obidve ženy, ich stretaní som sa nikdy nezúčastnil. Bolo mi jasné, že moja prítomnosť by tieto tri jemné duše mohla len rušiť.

„P. Robert bol stelesnená dobrota" – hovorila mi dnes pani Mária Ölschak – jediná pozostalá z tejto trojice. „Nikdy v živote som nestretla takého človeka, ako bol on." – Ja som ju doplnil: „Áno, bol stelesnením dobroty. Kedykoľvek som s nim šiel po meste a on videl žobráka, šiel k nemu, dal sa s ním do reči, pohladil ho a dal mu peniaze. Niekedy i veľmi vysokú sumu. Lenže to robí určite i dnes mnoho ľudí. P. Robert bol človek nesmierne jemného srdca. Dokázal sa veľmi rýchlo vcítiť a vycítiť, v akom stave sa nachádza človek, s ktorým sa náhodne, hoci i po prvýkrát, stretol. Mnohokrát som zažil situácie, kedy som doslova zíral s otvorenými ústami: Šli sme spolu okolo nejakého trhoviska, na ktorom predávali rôzni ľudia rôznych národností ovocie či zeleninu. P. Robert sa zrazu pri jednom z nich zastavil, vytiahol veľkú bankovku a podal ju predavačovi. Ten bankovku vzal a pýtal sa: – Čo si prajete? – P. Robert odpovedal: „Nič! To je pre Vás na prilepšenie. Musíte tu stáť celý deň, to by som ja nedokázal…" a šli sme ďalej. Vyjavený predavači za ním kričali a chceli mu vrátiť peniaze, alebo proste len „zírali" a v očiach sa im pritom leskli slzy. Pár krát som ho čakal na stanici, keď sa vracal z nejakého miesta, kde bol dávať duchovné prednášky. Často totiž cestoval, bol skvelým rečníkom a kazateľom, vyhľadávaným spovedníkom a exercitátorom. A tak ho pozývali rôzne reholné zhromaždenia, aby im dával prednášky. Nemal vodičský preukaz, všade cestoval vlakom. Vlaky vôbec miloval, to bol snáď jediný jeho koníček, jediná slabosť, ktorú mal z detstva. Nepamätám si to už presne, ale snáď vždy, keď som ho na tej stanici čakal, sa prihodilo následovné: P. Robert vystúpil z vlaku a šiel pozdĺž vlaku smerom ku mne. Keď prišiel k lokomotíve, zaklopal na dvere rušňovodiča. Ten sa vykukol z okienka, alebo pootvoril dvere. P. Robert sa mu prihovoril, ďakoval mu za bezpečné ovládanie vlaku, podal mu ruku a v nej skrčenú stošilinkovú bankovku… Nikdy nezabudnem na prekvapené pohľady tých rušňovodičov. Zrejme sa im to nestávalo často.

Nikdy som nepočul, žeby na niekoho nadával, rozčuľoval sa. Vždy mal pre každého dobré slovo, pochvalu a skoro vždy mal po ruke prichystané peniaze. Keď som ho tak pozoroval, uvedomoval som si, aké je dôležité mať slová útechy, pochvaly naporúdzi. Žijeme vo svete napätia. Keď sa nám niečo nepáči, tak to kritizujeme, nadávame. Naučili sme sa brať každodenný život ako samozrejmosť a vôbec si neuvedomujeme, že akákoľvek maličkosť, ktorá sa udeje, je výsledkom mnohých a mnohých faktorov a že pritom hrá obrovskú úlohu i šťastie. P. Robert ma učil nebrať život ako samozrejmosť, vedieť byť za každú maličkosť vďačný…

V auguste roku 1988 dával P. Robert duchovné cvičenia v jednom kláštore v Grazu. Ja som bol vo Viedni. Okolo obeda sme dostali telegram že P. Robert náhle zomrel. Infarkt. Poznal som ho iba jeden rok. V prvom momente som jeho odchod nebral tak tragicky. Som veriaci človek a vedel som tiež, akú hlbokú vieru mal P. Robert. Celé roky som jeho náhlu smrť bral z tohto úhla pohľadu. Avšak dnes, 18 rokov po jeho smrti, viem, že vtedy ma náhle opustil jeden z mojich najdrahších priateľov, akých som mal…

Oveľa väčšiu ranu zanechal jeho náhly odchod však na obidvoch Máriách: jeho sesternici – Márii Köppel, ale i jej priateľky Márii Ölschak. Tieto dve ženy žili celý svoj dlhý a ťažký život samé. Obidve boli siroty. Ich najväčšou útechou v starobe sa stal práve P. Robert. Nedokážete si predstaviť smútok, aký jeho smrť v nich vyvolala. Nedokázal som nájsť pre ne ani len jediné slovo útechy… A tak, nevediac, čo mám v tej situácii spraviť, som im vtedy povedal: „Je mi ne-

smierne ľúto, že P. Robert už nie je medzi nami a že Vás už nebude pravidelne raz za týždeň navštevovať. Keďže sa však považujem za jeho priateľa a duchovného syna, rád by som ho aspoň imitoval, lebo nahradiť ho nemôžem. Ak budete chcieť, budem Vás namiesto neho teraz ja pravidelne raz za týždeň navštevovať..."

Odvtedy uplynulo už osemnásť rokov. Pani Köppel, sesternica P. Roberta, zomrela na rakovinu pred 6 rokmi. Pani Ölschak žije dodnes. Pred dvoma rokmi sa natrvalo presťahovala do jedného domovu dôchodcov, lebo už si netrúfala bývať sama. P. Roberta som naozaj nahradiť nedokázal. Ale splnil som aspoň to málo, čomu ma nepriamo učil: od jeho smrti pravidelne navštevujem obidve ženy. Dnes však žije už iba jedna z nich. Ktovie, kto z nás dvoch odíde skôr do večnosti, lebo ľudský vek nie je meradlom dĺžky pozemského pobytu. Dokiaľ mi však budú stačiť sily, rád budem pani Máriu navštevovať ďalej.

V súvislosti so smrťou sesternice P. Roberta si však spomínam ešte na jednu zvláštnu a peknú udalosť: Pani Mária bola až do poslednej chvíle pri vedomí a prakticky až do posledného okamihu bývala doma. Starala sa o ňu jej priateľka, lekárka a sestra, ktoré ju každý deň navštevovali. V tom čase som bol už dávno preč z rehole a ani pre jednu ani pre druhú ženu nebol problém akceptovať moje rozhodnutie. Jedného dňa som navštívil pani Máriu, rozprávali sme o všetkom možnom, i o jej príprave na smrť. Zrazu mi pani Mária hovorí: „Peter, mohla by som Vás poprosiť o sviatosť oltárnu? Môžte mi ju priniesť?" V prvom momente som nevedel, čo jej mám na to povedať. Bolo tomu už šesť rokov, čo som neslúžil omšu. No vzápätí som si uvedomil vážnosť situácie a fakt, že okrem mňa nenavštevoval pani Máriu žiaden iný kňaz. A tak som rýchlo, aby som v nej nevzbudil pocit neistoty, odpovedal: „Áno, pokúsim sa o to. Hneď teraz idem ku kapucínom a požiadam ich o možnosť doručiť Vám Hostiu." Vyšiel som z jej bytu. Nemal som ani len potuchy, čo spravím. Šiel som však ráznym krokom ku kapucínskemu kostolu pevne rozhodnutý vyzdvihnúť Sviatosť Oltárnu. Keď som prišiel do kostola, končila práve omša. Slúžil ju kňaz, ktorého som dobre poznal. Keď omša skončila, šiel som hneď za nim a povedal, čo chcem. Bez okolkov mi priniesol hostiu z Bohostánku a ja som ju ešte v tom istom okamihu priniesol zomierajúcej pani Márii...

Áno, dnes musím i ja dať za pravdu tomu múdremu francúzskemu spisovateľovi: Môžte kľudne predať všetko, čo máte. Ale nikdy nepredávajte svoje krásne spomienky...

I dnes, po toľkých rokoch, ma hreje pri srdci spomienka na P. Roberta, ale i na jeho dve Márie...

Peter Žaloudek, Viedeň 2006

Jak vidím Nohavicu já

Nohavica dal přednost koncertu ve Vídni před večírkem s prezidentem.

Vyprodaný koncert Jaromíra Nohavici dokázal, že obdiv k dílu tohoto zpěváka je větší nežli všechny cílené pomlouvačné kampaně.

Vždy se hodí odvádět pozornost od politické mizérie tím, že se začne házet špína na známou tvář. Vzhledem k tomu, že jsem to byl tenkrát před těmi šestnácti lety já a moje žena Tamara, kdo jsme pozvali do Vídně J. Nohavicu na koncert, dovolím si pár faktů upřesnit.

Koncert pořádal spolek Kunst Kollegium, konal se na Spittelbergu 3. 8. 1989 v Jura Soyfer Theater a byl zcela vyprodán. Já jsem tehdy neměl tušení, kdo Nohavica je, upozornil mě na něj švagr, který tehdy v Ostravě hrál s Marií Rottrovou.

Když Nohavica přijel, řekl jsem mu, že bydlí v hotelu Admirál, jako Karel Kryl. Jarek na mé sdělení reagoval s obrovskou radostí. Pak jsem mu řekl, že koncert bude nahrávat Svobodná Evropa. To mu nevadilo ani v nejmenším. Naopak si vymyslel, že pozve Karla Kryla jako hosta na jeviště.

Tak to se stalo ještě dosti dlouho před listopadem a Nohavica projevil značnou odvahu.

Několikrát jsem se ptal jiných hostujících umělců, zda se chtějí setkat s některým prominentem emigrace, většina zdvořile odmítla.

Při procházce s Jarkem Nohavicou a Pepou Streichlem Vídní jsme se pohybovali někde okolo Grabenu, a tak jsem se zeptal, zda se chtějí setkat se spisovatelem Pavlem Kohoutem. V ten okamžik jsme tohoto muže potkali a on nás pozval na kávu. Den před tím byl na koncertě a měl na oba zpěváky přátelské, leč dosti kritické připomínky. O politice se moc nemluvilo, řeč šla o tom, jak se pohybovat na jevišti. Prošli jsme pak ještě kus Vídně a Jarek a Pepa jeli se mnou další den do Horních Rakous a pomohli mi s instalací mé výstavy. Cestou jsem mu řekl, že kdyby měl mít nějaké problémy s tím, že koncertoval s Krylem a natáčel pro Svobodnou Evropu, tak ať to všechno svede na mě, že jsem to tak naplánoval bez jeho vědomí a mě to mohlo, a taky bylo, zcela ukradené.

Já jsem byl emigrant, v Čechách po roce 1968 téměř rok zavřený, deset let bez pasu a každý rok předvoláván k výslechům jenom proto, aby se můj případ nemohl uzavřít. Ještě v roce 1977 byl v Praze čten u soudu posudek na moji osobu, který zněl asi takto: Jan Brabenec byl vůdce kontrarevoluce v Klánovicích a připravoval fyzickou likvidaci členů strany. Byl jsem „gauner", se kterým raději ani spolužáci nemluvili, aby se jim to nedostalo do posudků. To jen tak na vysvětlenou, co jsem zač.

Druhý den po příjezdu do Ostravy poslouchal Nohavica v noci svůj koncert ve vysílání Svobodné Evropy. Den nato byl „pozván" na StB. Co asi jim tam měl říci? Že to nebyl on, kdo zpíval Krylovy písničky, že koncert organizoval člověk, jehož jméno nezná a že u Kohouta nebyl? To, že jsme u Pavla popíjeli kávu, věděli estébáci proto, že Pavel Kohout měl odposlouchávaný telefon a zrovna mu někdo volal a on se zmínil o tom, koho má právě na návštěvě.

To, co jim Jarek řekl, bylo tedy opravdu jenom naprosto to nejpovrchnější, co říci musel. O tom, co zažil a o čem jsme mluvili, neřekl podle policejních spisů nic.

On si sakra dovolil vystupovat s Krylem a nahrávat pro Svobodnou Evropu, to bylo tehdy těžko stravitelné sousto pro soudruhy z vnitra, kteří možná dodnes sedí na stejných židlích. Mimochodem, ti, kteří se mi po roce 1968 raději vyhnuli, jsou dnes velcí bojovníci proti komunismu.

Ale teď nejde o mě, jde o to, že v době před „sametovou" revolucí projevil zpěvák Jaromír Nohavica, básník čistého srdce, občanskou odvahu.

V paličských článcích bylo spousta nepřesností a ani křestní jméno kamaráda architekta Mirka nesouhlasilo.

Tak to by bylo k té špinavé kampani všechno.

Nohavica dal přednost koncertu ve Vídni před oficiálním večírkem a já mu spolu s jinými upřímně tleskám.

Jan Brabenec, Vídeň

Miroslav Dvorský, autorka rozhovoru Andrea Ozábalová a členové Regii Caroli Regis

Rozhovor s Miroslavom Dvorským

Po koncerte sa mi podarilo na pár slovíčok odchytiť pána Miroslava Dvorského. Pýtala som sa na jeho vzťah k hudbe, plánoch a čo ho čaká na budúci rok.

Dobrý večer pán Dvorský. Dovoľte na začiatok všeobecnejšiu otázku, ktorá Vám už bola iste veľakrát položená. Ako ste sa dostali k hudbe? Čo Vás na nej púta a fascinuje?

Dobrý večer. Nuž hudba si našla mňa, ja som jej podľahol a prijal ju a som šťastný, lebo sa stala mojou súčasťou. Robí život krajším a naplňa ho, čo ma teší, lebo to potrebujem. Ako malého chlapca ma k tomu viedli rodičia, videl som to u bratov a dodnes žijem v tejto symbióze.

Čo si myslíte, majú v dnešnom premedializovanom svete mladý ešte záujem o vážnu hudbu, operu?

Myslím si, že tých, ktorí sa zaujímajú len o médiá, by vážna hudba nezaujala, ani keby neexistoval internet. Tí, čo cítia vážnu hudbu, si k nej nájdu cestu. Malo by byť viac príležitostí pre mladých ľudí, nájsť správnu formu, ako tú vážnu hudbu ponúknuť. Tí, ktorí k nej inklinujú, si už svoje miesto nájdu.

Aké chystáte projekty, aké sú Vaše plány?

Najprv ma čakajú skúšky v Hamburgu k premiére Simon Boccanegra, v Paríži potom Rusalka pod réžiou Roberta Carsena, jeho inscenácia bude modernejšia. Tomu sa budem venovať až do začiatku februára. Potom mám nejaké projekty v rámci Slovenska, príde na rad Taliansko, Španielsko a Nemecko. Od apríla do konca mája som v talianskej Scale v opere Jenufa.

Ďakujem za príjemný rozhovor a želám veľa úspechov. *(ao)*

Na tý louce zelený...

5. listopadu 2006 málem nehostovala Pražská komorní zpěvohra s lidovou operetou předválečného Československa Na tý louce zelený... v divadelním sále české školy. V den vystoupení krátce kolem 13. hodiny vypověděl nedaleko státních hranic Rakouska, ale ještě na české straně, službu divadelní autobus, který měl přivést herce a kulisy do Vídně. Naděje, že se podaří v krátké době minibus spravit, se velice rychle rozplynuly. Co teď, odvolat přestavení? Nebo rychle sehnat nějakou náhradní dopravu a zajistit neplánované ubytování herců ve Vídni? Náhradní doprava se sehnala, dobří lidé pomohli s ubytováním a tak

Na tý louce zelený... – opona

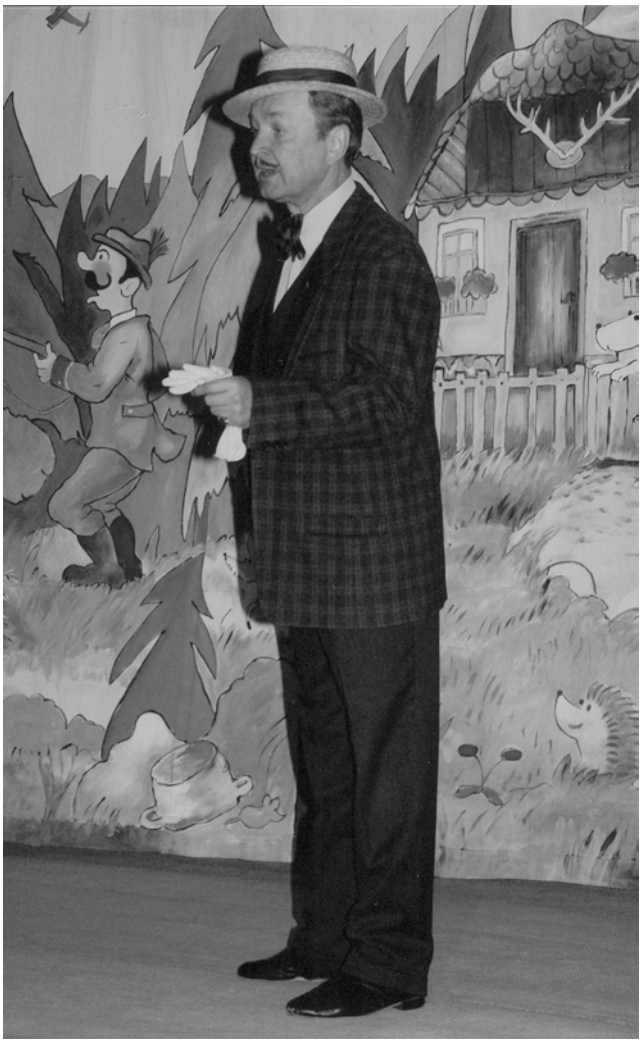

Miroslav Grisa jako baron Gustav Horowitz
v lidové operetě *Na tý louce zelený...*

Slečna Alena a Jiří Miláček
v lidové operetě *Na tý louce zelený...*

Hajného dcera Hančí a profesor Bulfínek
v lidové operetě *Na tý louce zelený...*

Po představení: Josef Zíma s Evou Zemanovou (Kulturní klub)

promrzlí a prokřehlí herci a herečky dorazili na místo výstupu krátce před plánovaným začátkem přestavení. V rekordním čase smontovali kulisy a podali i přes veškeré útrapy vynikající výkony. Zaplať Pánbůh, že zpívají nádherně a nepotřebují žádnou zesilovací techniku, ta totiž nebyla funkční. Děkujeme publiku, že bez reptání počkalo. Z rozesmátých tváří diváků bylo vidět, že se dobře bavili a čekání nelitovali.

V hlavní roli jsme viděli a slyšeli vynikajícího Josefa Zímu, který byl podpořen stejně kvalitním hereckým kolektivem. (foto: Richard Basler)

Na tý louce zelený...

Libreto: Tobie, Špilar, Mírovský a Rohan
Hudba: Jára Beneš
Hráli a zpívali členové Hudebního divadla Karlín, v hlavní roli Josef Zíma.
Režie a úprava: Miroslav Grisa, scéna: Jaroslav Pitra, výroba scény: Jan Rousek, Lenka Raková.
Touto operetou navazuje Pražská komorní zpěvohra na své představení *Podskalák,* které má už za sebou 260. reprízu a s níž také úspěšně hostovala na pozvání Kulturního klubu ve Vídni v české škole.

Josef Zíma jako hajný Štětivec v lidové operetě *Na tý louce zelený...*

Princ s Káčou

Poprvé se setkali, když jemu bylo šestnáct, jí patnáct. Eva šla tenkrát se svým ctitelem Mirkem do kavárny Hybernia, kde náhodou byl i Pepík. „Pokukoval po mně, ale já si ho moc nevšímala. Až později jsem se dozvěděla, že Pepík přišel za Mirkem a povídá: »Chtěl bych s Evou chodit.« Mirek z legrace souhlasil, ovšem dostane-li deset korun. Tak se ze mě stala »prodaná nevěsta«." V průběhu dalších let se občas vídali. Znovu se potkali na DAMU při studiu herectví. „Já jí stále nadbíhal, a tak se pomalu zrodila láska." Eva vzpomíná, jak se scházeli na Václavském náměstí. Fialky, které jí nosil, tajně schovával po kapsách nebo v tašce. „Náš vztah jsme začali brát vážně, když jsme si na týden vyrazili s jedním kamarádem na chatu do České Třebové. Tady pro mě Pepík poprvé a naposledy vařil – smaženici. A také mě požádal o ruku. Bylo mi dvacet, měla jsem před sebou studia, on zase první angažmá. Rozmluvila jsem mu to." Josefa odmítnutí neurazilo: „Uznal jsem, že by si člověk měl nejprve vybudovat existenci a až pak myslet na rodinu." Po šesti letech známosti se vzali.

Josef Zíma začal pracovat u Jana Wericha v divadle ABC, a navíc jezdil s kapelou jako interpret populárních písniček. Eva Klepáčová v té době hrála v Realistickém divadle v Praze, točila filmy, pracovala v rozhlase a dabingu. S jejich jmény je spojován začátek televizního vysílání – v roce 1958 uváděli Silvestra, také pohádka Princezna se zlatou hvězdou na čele, kde Josef ztvárnil prince Radova-

Eva Klepáčová a Josef Zíma (foto: Martin Kubica)

na, a Hrátky s čertem, v nichž excelovala Eva v postavě Káči.

Nešťastným se stal rok 1959, přestože se jim narodila holčička, kterou si Eva doslova vyležela. „Zuzce bylo pár měsíců, já už hrála v divadle, v té době byl můj tatínek ve vězení jako nežádoucí osoba." Josefův mikrospánek za volantem způsobil autonehodu. On i spolucestující skončili v nemocnici s vážnými zraněními, jeden z nich jim bohužel podlehl. „Bylo toho na mě nějak moc – a asi měsíc po nehodě nastal zkrat. Matně si vzpomínám, jak mě maminka držela za svetr, já ho svlékla a skočila z okna." Takto tragicky Eva zjistila, že trpí maniodepresivní psychózou.

Josef se po třech měsících vrátil do divadla, ale ostatní činnost měl dočasně zakázanou, takže nehoda se rodiny dotkla i finančně. Eva se ze zranění léčila dva roky. „Lidé, kteří nás chtěli rozdělit, se nejvíc snažili právě v době, kdy jsme oba byli v nemocnici. Ale neštěstí a bolest nás nadosmrti připoutaly k sobě. Když bylo jasné, že to přežijeme, doktoři Evě zase prorokovali, že nebude chodit," vzpomíná Josef.

Jak to vnímala Eva? „Když jsem se vrátila do divadla, měla jsem ohromnou radost, ale i trému. Protože léky, které jsem brala, tlumily některé funkce. Nedovedete si představit, jak namáhavé a vysilující je hrát, když se vám špatně mluví, občas máte výpadek paměti, a navíc stálé, velmi silné bolesti nohou. Naštěstí mi hodně pomohla řada mých kolegů i lidé z divadla – technici, nápovědka." Před nehodou patřila Eva k velmi vytíženým herečkám. A po ní zase měla pocit, že musí všem, a hlavně sobě dokázat, že na to má. Takže pracovala dvakrát tolik.

Když Josef nehrál v divadle, tak v létě jezdil s kapelou na vystoupení nebo moderoval estrády. Dcera Zuzana si prý dodnes pamatuje, jak jí tatínek jenom říkával: „Uč se a nenastydni." Otec sám přiznává, že na její výchově se podílel z rychlíku. V šedesátých letech se pak v televizi vysílal pořad Babiččiny krabičky, který probudil zájem lidí o dechovou a lidovou hudbu, a díky němu dostal nabídku podílet se na vysílání legendární Vlachovky. Byla to tak trochu z nouze ctnost. Na divadle sice měl dost práce, ale možností v rozhlase, televizi i v gramofonových firmách ubývalo od té doby, co nahlas kritizoval systém „já na brachu". „Lidové písničky mi byly blízké, vždyť jsem duší Jihočech. Později mi kolegové říkali: »Ty jsi chytrý, že jsi přestoupil od popu k dechovce.« V sedmdesátých letech zažívala velký návrat. Jenže já na začátku netušil, jak to dopadne. Manželka zpočátku nebyla změnou v pěvecké kariéře nadšená, vadily jí jednoduché texty. Dnes už si to ale nemyslí."

Není škoda, že spolu moc nehráli? „Eva by i ráda, ale já se bránil. Znal jsem podobné dvojice, jeden se opírá o druhého, místo aby byl každý sám za sebe," vysvětluje Josef Zíma. Přesto se spolu párkrát sešli, třeba při dabingu Mrazíku, kde namluvili Ivánka a Nastěnku, nebo při rozhlasové práci.

(Nora Drakšová, redakčně zkráceno)

Eva Klepáčová

Narodila se 2. 5. 1933 v Praze. Její maminka se věnovala tanci a herectví (pak dala přednost rodině), tatínek byl elektrikářem. Po DAMU nastoupila do libereckého divadla, potom 36 let působila v Realistickém divadle. Natočila řadu filmů (*Tenkrát o Vánocích*, *Slečna od vody* ad.), televizních inscenací, věnuje se rozhlasové práci a dabingu. Evě Klepáčové nedávno vyšla kniha jejích úsměvných vyprávění pod názvem *Princ a Káča*.

Josef Zíma

Narodil se 11. 5. 1932 v Praze. Z gymnázia odešel na hereckou konzervatoř, absolvoval DAMU. Po roce v benešovském divadle a dvou letech v ÚVSP působil 35 let v Městských divadlech pražských. Už v době studií koketoval se zpěvem a konferoval hudební pořady. Natočil několik filmů (*Snadný život*, *Ta naše písnička česká*, *Ženu ani květinou neuhodíš* ad.), řadu televizních pořadů, pracoval v rozhlase a několik desítek let vydává desky. Teď se víc věnuje divadlu než lidové hudbě. Vystupuje se zájezdovými představeními *Podskalák*, *Na tý louce zelený*... (obě představení jste měli možnost shlédnout i ve Vídni), *Bosé nohy v parku*, v Praze jej můžete vidět v muzikálech *Kráska a zvíře* v roli otce nebo *Hrabě Monte Cristo* v roli abbého Farii.

Ať žijí ptákoviny aneb Česká menšina se umí bavit vesele!

Za poslední týden jsem absolvovala z nabídky kulturního vyžití v české menšině hned dvě divadla a dvě taneční zábavy. Zdá se mi to docela dost, a to ještě nestíhám všechno! Tyto podniky pořádaly nejrůznější spolky a organizace a měly společného jmenovatele – všechny se mi líbily.

Začalo to nedělní operetou Járy Beneše Na tý louce zelený... V Omladině jsme ji hráli naposledy před 18 lety, a tak jsem byla zvědavá, jak ji zahrají profesionálové v čele s Josefem Zímou, do kterého byla platonicky zamilovaná jedna z mých tetiček. Představení pak bylo ještě lepší, než jsem předpokládala – diváci se upřímně bavili a pamětníci v publiku si skvěle zazpívané známé melodie broukali pod vousy. V programu jsem si přečetla komentář, který tento druh zábavy vystihuje přímo geniálně: „Je to ptákovina. Ale nádherná. Reminiscence na první republiku budou určitě následovat. Tato opereta v době svého vzniku bavila nejširší publikum (2 718 repríz). Dnes má pro nás navíc kus jakési nostalgie – asi tak, jako když se díváme na film pro pamětníky. Víme, jak to skončí, víme, že je to bez logiky, smějeme se osvědčeným a nepřekvapivým situacím, ale smějeme se a televizor nevypínáme. Je to potřeba relaxace v této přepolitizované a hektické době.

Členové Pražské komorní zpěvohry ve hře *Na tý louce zelený*... (foto: Richard Basler)

My jsme tady proto, abychom tu relaxační funkci v divadelnictví naplňovali. Není to věc tak jednoduchá. Kdo měl v životě co dělat se zábavou, ví, jak je to těžké, a proto je jí pořád jako šafránu. Ale divák, který jde do divadla, aby se zasmál, ten tu legraci vyžaduje, neboť je součástí života, jak krásně říká Charles de Coster: »Smích je bratrem nářku«."

A diváci opravdu vycházeli z divadelního sálu české školy Komenského s rozzářenýma očima a rozesmátými obličeji. Odnášeli si domů pohlazení na duši.

V pondělí následoval oblíbený „Cimrman", který baví věčně hravé publikum a přerostlá „dítka", která mají rády hru na slova a slovíčka. I Cimrman mi vykouzlil na rtech úsměv – díky za něj!

Sobotní večer lákal Martinskou zábavou a začal u Steinergasse velmi slibně už tím, že jsme dostali parkoviště kousek od vchodu do tělocvičny, což se rovná malému zázraku. Sem chodím velmi ráda, protože jsem právě tady byla kdysi vlídně a s otevřenou náručí přijata do české menšiny jako novopečená Sokolka. Při hudbě dr. Polacha ze Znojma se nám krásně tancovalo a mě pokaždé znovu dojímá pracovitost a obětavost některých už postarších Sokolek a Sokolů. Výstavní tombola lákala k nákupu losů a já měla tentokráte šťastnou ruku při vybírání, takže jsme s Viktorem vyhráli poprvé v životě hlavní cenu

Erika Vodanská z Vlastenecké omladiny s partnerem (foto: George Worring)

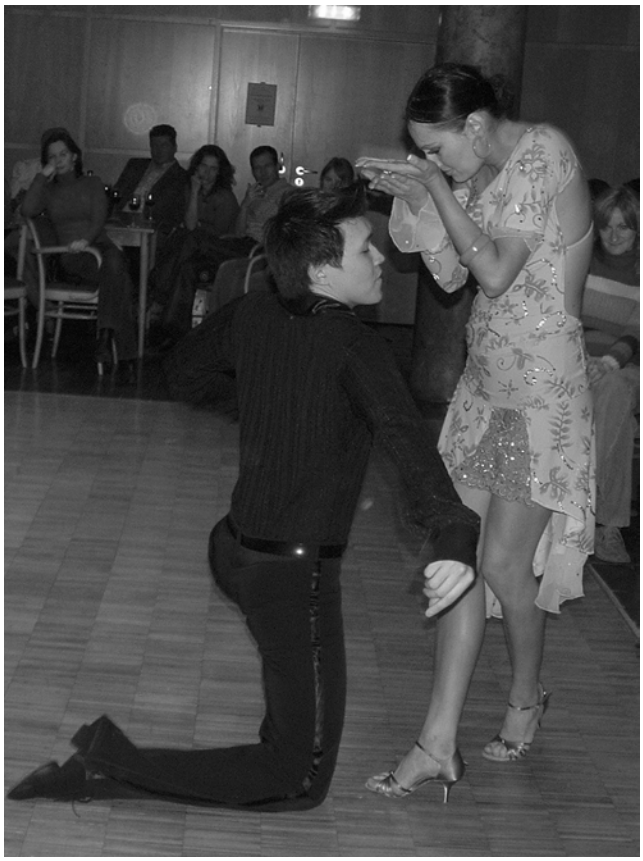

ErikaVodanská z Vlastenecké omladiny s partnerem (foto: Petra Peskova)

– husu! – a také batoh, do kterého jsme mohli naskládat i další výhry. Co ovšem takovému nenadálému štěstí řekne naše láska, to se ještě uvidí!

Čtvrtá zábava byla zároveň i povinnost – náš pravidelný Čaj o páté, opět ve škole, ve velké klubovně. Před početným publikem nám předvedla své umění závodní tanečnice Erika, která nám se svým partnerem předvedla čtyři úžasné latinsko-americké tance (viz fota na předchozí straně). Diváci pak sami zaplnili taneční parket a tancovali a bavili se až do konce.

Toto všechno je malá kapička do moře naděje, že se spolkům a lidem v nich podaří udržet tradici, kterou zavedly už generace před námi – nabírat sílu do všedního dne mezi svými přáteli.

(aVa)

Skřítek

Film Skřítek režiséra Tomáše Vorla se promítal nejen na Mezinárodním festivalu v Haifě, ale také 13. listopadu 2006 v rámci pondělního Klubového promítání filmů v kině Velvyslanectví ČR ve Vídni.

Film, v němž jsou všechny dialogy nahrazeny pouze citoslovci, podpořené přehnanou mimikou a zásahy podivného skřítka a ochočeného prasátka, byl podle měsíčníku České listy přijat návštěvníky festivalu různě. Oproti tomu se vídeňské publikum vesměs dobře bavilo.

V hlavních rolích: Boleslav Polívka – otec, Eva Holubová – matka, Tomáš Vorel ml. – synáček, Anička Marhoulová – dceruška, Ivana Chýlková – mistrová, Marika Procházková – řeznice.

Scénář a režie: Tomáš Vorel, kamera: Marek Jícha, hudba: MIG 21.

Koncert s velkým „K“

Zaplněný mramorový sál Českého velvyslanectví

Kulturní a tiskový mluvčí Mag. David Mohelský (ZÚ) vítá hosty

se uskutečnil v sobotu 21. 10. 2006 v mramorovém sále Velvyslanectví ČR v Rakousku. Pořadateli koncertu byl Kulturní klub ve spolupráci s Rakousko-českou společností a Velvyslanectvím ČR. Protagonisty koncertu byli Mátlův akademický sbor a jeho dirigent, vynikající český sbormistr Lubomír Mátl.

MAS (Mátlův akademický sbor) je sbor, jehož členové nejsou profesionálními zpěváky, hudebníky, jeho úroveň je však nanejvýš profesionální. Tvoří ho členové někdejšího pěveckého sboru BAS (Brněnský akademický sbor) ze sedmdesátých let 20. století. Láska ke sborovému zpěvu, kterou u nich tehdejší sbormistr Lubomír Mátl vzbudil, přetrvala do dnešních dnů. Program, kterým se sbor představil, to mnohonásobně dosvědčil.

Již první dvě skladby daly posluchačům možnost srovnání duchovní hudby 19. a 2. poloviny 20. století (F. Mendelssohn-Bartholdy a Zdeněk Lukáš). Tři písně z cyklu Láska a smrt Petra Ebena zaujaly svými melodickými a rytmickými konturami. Pro mnohé posluchače bylo jistě překvapením slyšet známé Dvořákovy Biblické písně a Moravské dvojzpěvy ve sborové úpravě. Biblické písně pro smíšený sbor upravil Jarmil Burghauser, Moravské dvojzpěvy Leoš Janáček. Dirigent Mátl z toho dokázal „vytáhnout“ kouzelné, roztoužené kantilény, neobyčejnou něhu, temperament, dynamičnost, ale též tíhu a smutek ústící do naděje. Ukvaldské písně Leoše Janáčka tvořily závěr oficiálního programu. Klavírní doprovody s přesností zvládala Dáša Briškárová.

Publikum večera bylo velmi vnímavé a spoluprožívalo jednotlivé části programu. Oceňovalo sbor a dirigenta dlouhotrvajícím potleskem. „Propustilo" účinkující až po přídavcích – výběru z lidových písní. I v těchto přídavcích potvrdil sbor svoji vysokou úroveň – jistou intonaci, jasný výraz, bohatství zvukové barvy a kultury. Podařilo se mu, že díky němu při koncertě obrazně řečeno „vešly" písně do duší posluchačů. Doslova a do písmene pak pořadatelům při setkání se sborem po koncertě, když pěvecký sbor na rozloučenou zazpíval mj. sbor Antonína Dvořáka Napadly písně v duši mou.

(mb, foto: Richard Basler)

Mátlův akademický sbor a jeho dirigent, český sbormistr Lubomír Mátl

Helena Basler (Kulturní klub), pianistka Dáša Briškárová, Lubomír Mátl a Marie Brandeis (Kulturní klub)

Soudobé české a moravské malířství

V sobotu dne 25. listopadu pořádal Akademický spolek a České srdce ústředí přednášku o soudobých malířích Čech a Moravy. Přednášející, RNDr. Jitka Čermáková, pochází z Brna, kde již 15 let vede soukromou galerii. Galerie D se orientuje nejenom na prodej obrazů současných malířů, ale stala se i důležitým kulturním střediskem Brna. Tisíce příznivců a návštěvníků zde již shlédlo řadu vernisáží, které jsou vždy doprovázeny odborným výkladem o malíři, komorní hudbou prezentovanou významnými hudebníky a sólovými zpěváky a recitací soudobých básníků. Do atmosféry této brněnské kultury uvedla přednášející naše vídeňské krajany poslední listopadovou sobotu ve Slovanské besedě. Obsáhlý výklad o jednotlivých malířích byl doprovázen digitální technikou, a tak jsme měli možnost shlédnout na plátně obrazy **Ondřeje a Vladimíra Kočára, Aleše Venhody, Marcely Vrzalové, Jiřího Matějky,** *akademické malířky* **Jiřiny Hartingerové,** *akademického malíře* **Oldřicha Eichlera, Pavla Vacka, Milana Kyzoura, Jiřího Kristena, Heleny Švédové, Jana Hrušky, Jiřího Valeše, Karla Vondráčka, Viléma Pokorného, Marie Buršíkové a Dagmar Zemánkové**.

Posluchače zaujaly především krajinomalby Českomoravské vysočiny, kterou někteří malíři ztvárňují s velikou láskou a pravdivostí. Velmi působivými se však jevila i zákoutí evropských měst, portréty, figurální kompozice a abstraktní malby. Přednášející poučila posluchače o nejrůznějších technikách a světových malířských školách, kterými se někteří malíři inspirovali. Z jejího výkladu vyplynulo rovněž podmanivé subjektivní nazírání na obraz, jak jej vidí samotná malířka. Posluchači byli tak zaujati, že i o přestávce a na závěr měli potřebu o jednotlivých obrazech diskutovat.

Věřím, že tato velmi vkusně připravená přednáška se stala pro naše krajany novým obohacením, tentokrát v oboru malířství. Přítomní měli možnost občerstvit se o přestávce a na konec v bohatě připraveném bufetu.

Na závěr bych chtěla poděkovat všem členům výboru Akademického spolku, kteří se o tyto akce velmi svědomitě starají a přinášejí tak našim krajanům radost a potěšení.

(PhDr. Helena Klein-Watryczová, M.A., předsedkyně Akademického spolku)

Vilém Pokorný, *Podzim*

František Kalousek st. byl za své 60tileté členství pasován za Čestného člena Vlastenecké omladiny (foto: George Worring)

Jak je důležité míti Filipa
aneb Jaké to je býti Bunburistou

Potřebujete si občas nevinně vyhodit z kopýtka, ale vaše drahá polovička nemá pro radovánky tohoto druhu ani trošku pochopení? Každá rada drahá? Ale jděte, návod je zcela prostý: Staňte se Bunburistou! Takový Bunburista je stále na cestách, vyhýbá se nepříjemným povinnostem a dopřává si radovánek, kdy se mu zachce. Tedy má to jeden háček: musí se starat o těžce nemocného přítele Bunburyho, který zase na druhou stranu neexistuje! Nápad výborný, ale přesto: Tak dlouho se chodí s džbánem pro vodu, až se ucho utrhne! Čtěte dál a přesvědčíte se sami! Fiktivního a nesmírně nemocného přítele si vymyslel věčně hladovějící mladík Algernon, aby se vyhnul společenským povinnostem u tetičky lady Bracknellové. Jeho dobrý přítel Jack se hned na úvod také projevil jako mládenec všemi mastmi mazaný a s neposlušnými kopýtky na vyhazování. Takže Jack mu říkají doma na venkově a když se nudí, odjíždí za svým bratrem Filipem do Londýna, kde se pak sám stává Filipem. Že jsem vám pěkně popletla hlavu a vůbec nevíte, o čem to vlastně píšu?

Pro pořádek: v sobotu dne 18. listopadu jsem v divadelním sále školy Komenského měla tu čest a se mnou téměř plný sál přiučit se, jak se stát Bunburistou. Do tohoto tajemství mě zasvětili herci z divadelního spolku Vlastenecká omladina v čele s režisérkou Alenou Tobrmanovou v premiéře konverzační komedie Oscara Wilda Jak je důležité míti Filipa. Známou hru plnou překvapivých zvratů jsme mohli sledovat na velmi hezky vyřešené scéně. Dojem podtrhovaly dobové kostýmy, které s pečlivostí sobě vlastní upravila všeumělkyně Petra Pěšková, jež si tentokráte sedla i do nápovědní budky. Tam byla ovšem téměř bez práce.

Samotný děj je pořádně zapletený: Dva mladí gentlemani si pohrávají s pravdou, jen aby do svého poklidného života vnesli trochu vzrušení. Jack si vymyslel bratra Filipa, kterého používá jako výmluvu, aby mohl navštěvovat okouzlující Gwendolinu. Algernon si vymyslel přítele Bunburyho, avšak všechno se začne komplikovat poté, když se vydá za Jackovou mladou a krásnou schovankou Cecílií na venkovské sídlo a představí se jako Jackův vymyšlený bratr Filip. Všechno se začne hatit, když se oba společně ocitnou pod jednou střechou. A to je ten správný čas odhalit, jak je důležité míti Filipa!

Musím se přiznat, že tolik zápletek dohromady jsem na jevišti ještě neviděla. Zato jsem viděla herecký koncert čtyř omladinářských nováčků, z nichž tři jsou loňští maturanti gymnázia školy Komenského. Hru otevřeli dva gentlemani, Peter Kubela a Lukáš Andrejs. Protože se jednalo o konverzační komedii, asi si dovedete představit, jak se oběma pánům kouřilo z hlavy. Oba dva své role zvládli perfektně – jak pohybově, tak textově. Ani na chvilku jsem se při jejich dialogu nenudila. Lukáš byl suverénní a přirozený jako starý ostřílený herec-mazák. Zato Peter se blýskal na dálku – nejen potem z jevištních reflektorů, ale určitě i ze spousty našprtaných stránek a ještě k tomu v českém jazyce. Peter je totiž Slovák, a když jsem ho nahlas obdivovala, moji divadelní sousedé mi nechtěli uvěřit. Aby o svém původu všechny v sále přesvědčil, tak se jistě úmyslně přebreptnul v druhém dějství, když se chtěl nechat „pokrstit". Tajemství bylo venku a o to větší potlesk sklízel na konci představení.

Pánové si na svoje bedra vzali tedy pořádnou „kládu", kterou na ně naložila režisérka Alena Tobrmanová. Alena, ostatně jako při každém svém představení, potvrzuje stále více, že je nejen skvělá režisérka s dobrou rukou při výběru repertoáru, ale i neméně dobrou herečkou. Přísnou matku Gwendoliny, lady Bracknellovou, zahrála s takovým přesvědčením, že bych ji rozhodně jako tchyni nechtěla – ani s městským domem v nejlepší londýnské čtvrti!

Dalšími dvěma vycházejícími „Superstars" v řadách Omladiny byly Martina Kasanická v roli Gwendoliny a Katka Andrejsová v roli Cecílie. A že jim to slušelo! Nejen honosné kostýmy, ale i role jakoby jim byly šité na míru. Půvabné, naivní, romantické a milující svého neexistujícího Filipa. Jen příště ubrat na tiché romantičnosti a přidat na půvabné hlasitosti!

Po dlouhé době jsme mohli vidět také předsedkyni VO Aničku Vaďurovou v akci, v roli vychovatelky Prismové. Tak, jak ji opravdu neznáme: přísnou, ráznou a velice pedantickou. Svoji úlohu zahrála výborně, protože v „civilu" (díky Bohu) taková opravdu není, i když bychom ji takovou ve spolku občas opravdu potřebovali!

Ještě nesmím zapomenout na osvědčené a ostřílené herce. Na Jirku Čecha v roli kanovníka, která mu neobyčejně slušela. Klidně by mohl pomýšlet na změnu zaměstnání. A na sluhy Zdeňka Homolku a Luboše Tobrmana, kteří byli kouzelní, zkrátka opravdoví nažehlení sluhové s ang-

Jak je důležité míti Filipa – herci Vlastenecké omladiny (foto: George Worring)

lickou nonšalancí. Ovšem v těchto případech změnu povolání raději nedoporučuji!

V sobotu na divadelních prknech nakonec všechno dobře dopadlo. Nadšený potlesk od diváků, dlouhotrvající oslava ve velké klubovně a nadcházející repríza u Sokolů v Kroměříži.

Tak co, moji milí čtenáři, máte pořád ještě chuť stát se Bunburistou? Ale život nám často píše jiný scénář: Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až... Však už sami víte!!!

(Martina Pfeffer)

Chodec bez lítosti

Alois Fallada
Jan Brabenec
Hráli: Jindra Morizová, Vlastislav Janča
Režie: Miroslav Lev
27. listopadu 2006

Ukázka z poetického pásma:

Zatím co se Fallada toulal Vídní, tak já sepisoval doprovodné povídání, abych mu udělal radost. Pak jsme to poetické pásmo spolu namluvili, ale bylo vidět a slyšet, že je to krátké, a tak jsem požádal kamaráda Karla Hutha, aby nám k tomu vymyslel nějakou muziku a on oslovil jistého pana Franze Schuberta a najednou to bylo ono.

To bylo koncem léta –
vzduch byl křišťálově čistý
a podzim
začal zlatit stráně.
Pod nohou
první spadlé listy
a cesty neznámé
do širokého světa.
Hřebeny hor
ve zlatém odpoledni
pokojně pospávají...
Pod břízou usednout,
Jen tak –
a přemýšlet co tají ...
Tak běžel čas
a přibýval den ke dni.
Dlouhý byl podzim –
ráno jinovatky
a listí rezivělo steskem.

Děkuji Vám, že jste přišli.

Oba protagonisté byli dobří a já jim tímto ještě jednou moc děkuji.

Fajnšmekr Jaroslav Kolář se mě po představení zeptal, zda jsou to herci z Prahy. Rád jsem mu odpověděl, že Jin-

dra Morizová a Vlastislav Janča jsou členy vídeňského divadelního spolku Vlastenecká omladina. Můj upřímný dík patří také panu Mirku Lvovi, jenž se velmi úspěšně zmocnil a zhostil režie. Díky patří Zdeňkovi Homolkovi a především Vám, divákům, kteří jste přišli a pozorně naslouchali.

Po letech jsem stál zase na jevišti a něco říkal. To ticho, co panovalo v hledišti, bylo vskutku absolutní. Těm, kteří to na premiéru z nějakých důvodů nestihli, mohu říci, že to bylo to pěkné představení a určitě se pokusíme o reprízu, jejíž termín včas a řádně oznámíme v krajanském tisku.

Zeptejte se těch, kteří na představení byli, jistě Vám řeknou, že to stojí za to slyšet a vidět.

Těším se někdy nashledanou a přeji pěkné vánoční svátky.

Váš **Jan Brabenec**

Protagonisté večera

Konference Česká národnostní menšina ve Vídni 1945-2005 – II

18. října ve Vídni uspořádaly Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku a České kulturně historické centrum pod záštitou Velvyslanectví ČR v Rakousku v Diplomatické akademii konferenci k 2. dílu sborníku Česká národnostní skupina ve Vídni 1945-2005 (Die tschechische Volksgruppe in Wien 1945-2005) – K dějinám národnostní menšiny. Otiskujeme příspěvek P. Dr. Jana Horáka, vedoucího České katolické mise ve Vídni.

Jan HORÁK

Zur Frömmigkeitsgeschichte der Tschechen in Wien in der Zeit von 1945 bis 2000

Der Versuch einer Skizze der Frömmigkeitsgeschichte der Tschechen in Wien[1] muss auf auch nach außen erkennbaren Manifestationen von Religiosität und auf mehr oder minder fundierten Hypothesen über ihre Motivation basieren. In das Herz der Menschen kann niemand schauen, außer Gott. Was der Einzelne glaubt, ist daher sehr schwer zu erfassen und erst recht zu bewerten.[2]

In der Geschichtswissenschaft der letzten Jahrzehnte ist es allerdings unbestritten, dass die Erforschung des religiösen Lebens und seiner Formen nicht nur für die seelsorgerliche Tätigkeit der Kirchen, sondern auch für das Verständnis des Wesens eines Volkes und seiner Geschichte eine unabdingbare Voraussetzung ist. Es ist unbezweifelbar, dass das kirchliche Leben in Wien schon früh und lange von politischen Faktoren abhängig und geprägt war. Sie waren jedoch nicht allein für die Phänomene des Wiener Katholizismus ausschlaggebend, und in ihrer bloßen Aufzählung sagen sie auch nichts über spezifische Frömmigkeitsformen der Tschechen aus. Wir müssen also sowohl weiter in die Vergangenheit zurückschauen,[3] als auch manches etwas ausführlicher beschreiben. Wesentliche Teile dieser Frömmigkeit waren die bis in das 20. Jahrhundert währende besonders intensive Eucharistie-, Kreuz-, Marien-, und Heiligenverehrung.[4] Ganz besonders waren bei den Wiener Tschechen Wallfahrten beliebt. Aber nun zu unserer Frage: Welche Bedingungen gab es für den Glauben der Tschechen in Wien in den letzten fünfzig Jahren? Wie war es um ihre Religiosität bestellt?

Die Jahre 1945-1966

Die Kirche hat in der siebenjährigen NS-Herrschaft, einer harten Katakomben- und Bewährungszeit, wesentlich mehr an Ansehen und moralischer Autorität gewonnen als in der Ersten Republik. Unter der NS-Herrschaft gab es auch Märtyrer und Märtyrerinen.[5]

Ein einfaches Stück Papier, ausgestellt am 29. Oktober 1942, reichte aus, um das irdische Leben der Ordensfrau Sr. Restituta Kafková, einer Tschechin, die aus Brünn kam, einige Monate später auszulöschen. Ehemalige Mitgefangene waren die ersten, die Sr. Restituta 1946 in der Öffentlichkeit bekannt machten. Der Orden der Franziskanerinnen begann mit dem Sammeln von Erinnerungen und Dokumenten.[6] Sr. Maria Restituta wurde 1998 von Papst Johannes Paul II. auf Grund ihrer Glaubensfestigkeit gegen das Naziregime auf dem Wiener Heldenplatz selig gesprochen. Der österreichische Bundespräsident verlieh Sr. Restituta Kafková posthum das Ehrenzeichen für Verdienste um die Befreiung Österreichs.

Seit 1908 hat die Tschechenseelsorge in Wien eine eigene Kirche, die Kirche zum Allerheiligsten Erlöser, Rennweg 63, 1030 Wien. Diese Kirche war Wirkungsstätte einer ganzen Reihe von tschechisch-sprechenden Priestern, die

hier dem tschechischen Volk, das der Arbeit wegen nach Wien kam, mit ihrer pastoralen Tätigkeit dienten.[7]

Diese Kirche ist eine Visitenkarte der Tschechen in Wien und auch Zeichen jahrhundertealter tschechischer Tradition und Identifikation und erreicht damit eine hohe herausragende öffentliche Präsenz und kulturelle Relevanz.

Im Konkreten ist der finanzielle Einsatz des Wiener St. Method-Vereins für die tschechische Erlöserkirche am Rennweg und für die tschechischen Katholiken nicht vergeblich gewesen. Der Verein hat die jährlichen Wallfahrten der Tschechen von Wien nach Mariazell, Hafnerberg, Maria Elend, Maria Lanzendorf, Kaasgraben und zu anderen Wallfahrtsorten organisiert. 1945 bis 1950 stieg die Beteiligung am Gottesdienst stark an. Er lag in der Stadt Wien bei 22,5 %. Erste Anzeichen des Rückgangs des Gottesdienstbesuchs begannen 1958. Zusammen mit den kurz vor 1960 einsetzenden vermehrten Austritten führte das zu einer intensiven Diskussion. Bei den erhobenen Gründen für den Austritt aus der römisch-katholischen Kirche wurde häufig der Kirchenbeitrag genannt, doch wurden auch konträre Beurteilungen der innerkirchlichen Situation angegeben. Das erste gezielte Jugendapostolat unter den Tschechen in Wien begann 1963 mit den tschechischsprechenden Salesianern Don Boscos, die von Italien nach Wien hin- und hergefahren sind. Später entwickelte sich eine kontinuierliche Jugendarbeit. Es stellte sich eine große Übereinstimmung zwischen den Erwartungen der Jugendlichen und den zahlreichen Bemühungen der Salesianer heraus.

Die Jahre 1966-1986

Die Frömmigkeit der Tschechen hat in dieser Zeit mehrere Orden beeinflusst, die zeitgleich in Wien wirkten. Große Bedeutung hatten die Kongregation der Tröster von Gethsemani (CCG) und die Kongregation der Salesianer Don Boscos (SDB). Die Kongregation der Tröster gründete 1922 in Wien der aus Prag stammende Priester Josef Jan Litomisky (1888-1956). Generalat und Mutterhaus der Tröster waren im Kloster am Rennweg. Die Kongregation der Salesianer wurde 1895 in Turin vom heiligen Johannes Bosco (1815-1888) gegründet. Die Salesianer sind heute in mehr als 130 Ländern der Erde tätig und zählen etwa 17 000 Mitglieder.[8]

Anlässlich der Hundertjahrfeier des Wiener St. Method-Vereins feierte im April 1966 Kardinal Dr. Josef Beran, Erzbischof von Prag und tschechischer Primas, in der Erlöserkirche am Rennweg den Gottesdienst und spendete das Sakrament der Firmung. 1968, unter Rektor P. Dominik M. Matiasovsky CCG, wurde die Kirche renoviert. Die Kosten konnten durch Spenden und Sammlungen aufgebracht werden. 1969 besuchte der spätere tschechische Kardinal Dr. Štěpán Trochta die tschechische Gemeinde in Wien. Auch der Erzbischof von Prag, Dr. František Tomášek, spendete den Firmlingen der Gemeinde das Sakrament der Firmung. Mit 1. Oktober 1969 wurde P. Blasius Müller SDB von Kardinal König zum verantwortlichen Seelsorger der tschechischen Katholiken der Erzdiözese Wien ernannt. P. Müller war in Wien vor allem in der Malteserkirche und in der tschechischen Erloserkirche tätig. Er wurde für die Kinder- und Jugendbetreuung von der Kongregation der Tröster erbeten. Viele Jahre war er auch Religionslehrer an der tschechischen Komensky-Schule in Wien 3.

Für die tschechischen Gläubigen im Flüchtlingslager Traiskirchen war P. Josef Novotny vom Orden der Kreuzherren mit dem roten Stern (OCr) zuständig. Jeden Sonntag las er für die Gemeinde in der Redemptoristenkirche Maria am Gestade die Messe in tschechischer Sprache. Er war auch als Religionslehrer an der Komensky-Schule tätig.

Niemals zuvor war die Beichte so wichtig für das kirchliche Leben wie in der ersten Jahrhunderthälfte, niemals zuvor schwand die Bedeutung der Beichte für die Gläubigen so schnell wie in den Jahren um 1970.

Die Jahre 1986-2000

Seit 1. Oktober 1986 sind Priester aus der Kongregation der Salesianer Don Boscos für die Gottesdienste in der Erlöserkirche am Rennweg zuständig. Der erste salesianische Kirchenrektor war P. Blasius Müller SDB. Anlässlich des Todes von P. Novotny OCr (23. Mai 1989) wurde P. Tomas Konarik OCr für die Seelsorge der Flüchtlinge aus der ČSSR und P. Jan Horák SDB für den Religionsunterricht an der Komensky-Schule bestellt.

Eine große Rolle für die Frömmigkeit der Tschechen in Wien spielt das „Jahrzehnt der geistlichen Erneuerung", das von Kardinal Tomášek 1988 in Prag ausgerufen wurde. Sein Konzept, das für die damalige gesellschaftliche Situation in der Tschechoslowakei erdacht wurde, von den Seelsorgern in Wien für ihre Gemeinde adaptiert. 1996 war das Jahr der Heiligen Cyrill und Method mit der Konzentration auf Evangelisation und Gebet, einem ganz aktuellen Thema. Die Vorbereitung auf das Heilige Jahr 2000 schloss sich dem Jahrzehnt der Erneuerung an.

Die Tschechen, die heute in der Erzdiözese Wien leben, sind zum Großteil Altansässige, weiters politische Emigranten aus der Zeit unmittelbar nach dem Zweiten Weltkrieg und schließlich – in größerer Zahl – Menschen, die aus wirtschaftlichen Gründen seit den Sechziger-Jahren emigrierten.

Seit den politischen Änderungen in der ČSSR im Jahr 1989 kamen immer mehr tschechische Gastarbeiter, Studenten, Touristen und Pilger nach Wien.

Mit 1. Jänner 1993 entstanden aus der ehemaligen Tschechoslowakei zwei unabhängige Staaten: die Tschechische und die Slowakische Republik.

Nach den Richtlinien für die fremdsprachige Seelsorge in Österreich ist die Seelsorge für Katholiken anderer Muttersprache in „Missiones", später in „Gemeinden", organisiert.[9] Entsprechend wurde vom Erzbischöflichen Ordinariat mit 1. Mai 1991 auch eine „Tschechische Gemeinde" mit Matrikenführung errichtet.

In der tschechischen Gemeinde sind Priester aus der Kongregation der Salesianer Don Boscos und eine Pastoralassistentin tätig. Ihnen zur Seite steht der Pfarrgemeinderat. Die Gemeindemesse wird regelmäßig am Sonntag um 10:00 Uhr in der Tschechischen Erlöserkirche am Rennweg, Wien 3., gefeiert. Nach Bedarf werden Gottesdienste in tschechischer Sprache in anderen Wiener Kirchen und Kapellen zelebriert.

Der Gebrauch der Muttersprache im Gottesdienst und im Religionsunterricht, die kulturellen Veranstaltungen, die Folklore, die Schola, der Kirchenchor, gemeinsame Wallfahrten sowie Kinder-Ferienlager und die meditative

Jugend-Schiwoche in Tirol, Studientage und der Rundbrief „Rundschau – Rozhledy" (seit Juli 2001 im Internet) sind wichtige Elemente, die den Zusammenhalt der tschechischen katholischen Gemeinde in Wien fördern.[10]

Ein großer Vorteil für die Tschechen von Wien ist die Erlangung des Status einer österreichischen Volksgruppe, und zwar durch gesetzliche Regelung. Für die Tschechen in ganz Österreich ist heute ein Oberseelsorger zuständig. Er ist von der Österreichischen Bischofskonferenz mit Zustimmung der Tschechischen Bischofskonferenz ernannt.[11]

Die Tschechen kommen aus dem am meisten säkularisierten Land Europas mit der geringsten Zahl an Christen und der höchsten Zahl an Konfessionslosen nach Wien. Berücksichtigt werden muss auch, dass der deutlich zunehmende Trend zur Lockerung oder gar Lösung der Bindung an die Kirche nicht immer mit einer Abnahme der subjektiven Religiosität gleichgesetzt werden kann.

Dass diese aus der Wiener Frömmigkeitsgeschichte erwachsene Einstellung nicht jenem bewussten und engagierten Christentum entspricht, wie es gerade unsere Zeit verlangt, ist ebenfalls klar.

Die Tschechische katholische Gemeinde versucht, das kirchliche Leben in Wien aus dem Geiste des Zweiten Vatikanischen Konzils zu erneuern.

Wenn es der Tschechenseelsorge gelänge, bei typisch großstädtischen Phänomenen wie Isolation, Anonymität, mangelnde Kommunikation und auch in persönlichen Krisensituationen den Wiener Tschechen zu helfen, würde sie sicherlich auch für die Zukunft zu vielen Fernstehenden eine größere Nähe gewinnen.

Und kein größerer Erfolg kann den Priestern und verantwortlichen Mitarbeitern beschieden werden, als dass die von Ihnen betreuten Menschen sowohl in schweren Lebenskrisen als auch bei oft „alltäglich" erscheinenden Problemen Hilfe und Unterstützung suchen. In solchen Situationen eröffnet sich dem Priestertum immer wieder ein nie versiegendes Feld der Arbeit und ein Ausspruch Jesu' wird dann immer wieder mit Leben erfüllt: „Komm, ich brauche Arbeiter in meinem Weinberg..."

Die Tschechen in Wien sind eingroßer, aber auch ein lohnender und faszinierender Weinberg!

Anmerkungen:

[1] Es wird bedauert, dass über die genaue Zahl der Angehörigen der tschechischen Volksgruppe keine genaueren Angaben vorliegen und es daher bei den erforderlichen Schätzungen zu erheblichen Diskrepanzen kommt. Diese Ungenauigkeit ist jedoch eine Folge des Grundsatzes der Bekenntnisfreiheit. Auch aus den tschechischen Familiennamen, Vornamen und Geburtsorten des Klerus der Wiener Erzdiözese kann man schliessen, dass die Zahl der tschechischen Priester in Wien höher gewesen sein muss, als dies allgemein bekannt ist.

[2] Über systematische religionssoziologische Untersuchungen für diese Zielgruppe in Wien wird es nicht verfügt.

[3] Ein Einblick findet man in GLETTLER M., Böhmisches Wien, Wien – München 1985, 63-67. Und HORAK J., Zur Geschichte der tschechischen Seelsorge in der Erzdiözese Wien, in: Wiener Diözesanblatt, 4/1993: Beiträge zur Wiener Diözesangeschichte, 4-6 (http://home.pages/tschechenseelsorge/archivl.htm).

[4] Bedeutende Heilige Tschechiens sind: Hl. Wenzel, Hl. Adalbert, Hl. Johannes Nepomuk, Hl. Klemens Maria Hofbauer, Hl. Ludmilla, Hl. Agnes von Böhmen.

[5] 1941 äusserten die Nazis ihre Absicht, Wien „Tschechenfrei" machen zu wollen. Viele Tschechen beteiligten sich am Widerstand. Ihre bekannteste Vertreterin ist Schwester Maria Restituta, nicht zuletzt von den Wiener Tschechen sehr verehrt. In der Seligsprechung der Märtyrerin sehen sie eine späte Anerkennung für den Beitrag so vieler „Immigranten" aus dem böhmisch-mährischen Raum für das Aufblühen Wiens. Zwischen 1940 und 1945 wurden 69 Wiener Tschechen von den Nationalsozialisten als Volksfeinde hingerichtet, an sie erinnert heute auf dem Wiener Zentralfriedhof ein Mahnmal.

[6] BEINHAUER E., KUNZENMANN W., FUX I., Sr. Maria Restituta Kafka – Märtyrin aus dem Widerstand. Dokumentation, Innsbruck 1998.

[7] Die ersten tschechischen Kirchenrektoren am Rennweg (1909-1920) waren die Priester aus der Kongregation der Eucharistiener (Brüder des allerheil. Altarssakramentes) aus Tschechischen Budweis.

[8] Siehe Leitbild der Salesianer Don Boscos in Österreich, Wien 2002; Erziehungs- und Pastoralkonzept der Salesianer Don Boscos in Österreich, Wien 2002.

[9] Österreichische Bischofskonferenz: Pastorale und rechtliche Richtlinien für die Ausländerseelsorge in Österreich, 15. April 1991; Pastorale und rechtliche Richtlinien für die fremdsprachige Seelsorge in Österreich, 20. Mai 1998.

[10] Siehe http://www.rozhledy.at; http://www.8ung.at/reli.viden; http://www.sweb.cz/farnost.viden

[11] Siehe http://home.pages.at/tschechenseelsorge

Die Wiener Tschechen 1945-2005. Zur Geschichte einer Volksgruppe / Vídeňští Češi 1945-2005. K dějinám národnostní menšiny. Band / Svazek I. K vydání připravili **Helena Basler, Marie Brandeis, Jiří K. Kroupa, Jana Starek, ISBN 3-9502074-0-6.**

Publikace je dvojjazyčná, se jmenným rejstříkem, má 482 stran, obrázkovou přílohu a stojí 20 € (bez poštovného). Publikaci je možno objednat na adrese Kulturního klubu: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at, tel./fax: 79 88 454

Provoz na hraničním přechodu s Rakouskem bude omezen

Na konci letošního roku bude na dva týdny omezen silniční provoz na česko-rakouském hraničním přechodu Hatě – Klein Haugsdorf, který leží na tahu mezi Znojmem a Vídní. Kvůli opravě zničené silnice budou policisté odbavovat projíždějící automobily nikoli ve čtyřech, ale jen ve dvou jízdních pruzích. „V době dopravní špičky se čekací doby na odbavení prodlouží," řekl mluvčí jihomoravské cizinecké a pohraniční policie. Řidičům radí, aby při cestě do Rakouska použili některý z jiných jihomoravských silničních hraničních přechodů. Nedaleko Hatí leží například méně frekventované přejezdy Hevlín – Laa an der Thaya nebo Hnanice – Mitterelzbach.

Obchvat na trase z Olomouce do Rakouska

Koncem října byla otevřena první část obchvatu Otrokovic, díky které se motoristé jedoucí na trase od Hulína do Zlína budou moci vyhnout centru tohoto středomoravského města. Obchvat přitom tvoří součást silnice I/55, která vede z Olomouce až na rakouské hranice. Od nové silnice si otrokovičtí slibují alespoň částečnou úlevu od obrovského množství kamionů, které dosud městem projíždělo, a věří zároveň, že dojde k podstatnému omezení dopravních zácp. K tomu, aby se tranzitní doprava Otrokovicím zcela vyhnula a dopravní situace se vylepšila i na opačné trase od Zlína do Hulína, bude však ještě nutno dokončit severovýchodní část stavby. Podle představitelů zlínské pobočky ředitelství silnic a dálnic by se na ní mělo začít pracovat v roce 2009. V současné době již bylo vydáno územní rozhodnutí, příští rok si pak ředitelství silnic a dálnic hodlá opatřit i stavební povolení. Ale samozřejmě velkou roli bude hrát jako vždy otázka peněz. Zatím se sice zdá, že by v tomto případě neměly představovat žádnou překážku ani hrozbu, ale nelze vyloučit, že za rok dva se situace radikálním způsobem může změnit k horšímu. Snad ale k podobně negativnímu vývoji nedojde a již za několik let se tak zase o trochu zlepší dopravní spojení mezi Moravou a Rakouskem i v druhém směru. (MaFr)

Znojmo – Vídeň bez přestupů

Zdá se, že nebude až tak dlouho trvat a plán na přímé vlakové spojení mezi jihomoravským Znojmem a Vídní fungující každé dvě hodiny se konečně podaří realizovat. Na konci října totiž začala elektrifikace železniční trati směřující z rakouského Retzu do Znojma. Ještě letos by měla být hotova až do obce Šatov, další úsek až do Znojma chtějí představitelé Správy železniční dopravní cesty zprovoznit do dvou let. Zároveň by se měla uskutečnit i rekonstrukce znojemského viaduktu, která představuje největší technickou překážku. Jedná se totiž o nejvyšší most kraje a jeden z nejvyšších v celé České republice. Jedna z dominant Znojma by měla získat novou ocelovou konstrukci, protože stávající provizorní už dosluhuje a na viadukt nelze umístit trolej. Oprava mostu si vyžádá podle odhadů investora asi 450 miliónů korun, takže zprovoznění elektrifikované trati Šatov – Znojmo celkově vyjde na 1,25 miliardy korun. Nelze se proto divit, že právě nad dostatkem finančních prostředků visí největší otazník. Elektrifikace trati sice letos patří mezi priority ministerstva dopravy, ale při neustále prázdné státní pokladně se přesto mohou vyskytnout závažné komplikace v přísunu peněz. Pokud však vše půjde podle plánu, již v roce 2008 se počet přímých vlaků mezi Znojmem a Vídní výrazně zvětší a přestupování v Retzu bude moci být zcela zapomenuto. (MaFr)

Nové nádraží ve Vídni

vyroste do roku 2011 a nahradí dosavadní nádraží Ostbahnhof (Východní nádraží) a Südbahnhof (Jižní nádraží), kam jezdí i vlaky z ČR. Stavbu za 660 mil. € má obklopovat nová obchodní, administrativní i obytná čtvrť za dohromady 3 miliardy €. Nádraží s moderním městečkem na rozloze 55 ha se bude nacházet nedaleko zámku Belvedere u stanice metra Südtiroler Platz. Vyroste tu 10 výškových budov, z nich jedna administrativní až do výšky 100 m, a celý projekt tak změní tvář rakouské metropole. Zcela dokončeno má být v roce 2014. Ve Vídni je nyní pět velkých vlakových nádraží: Westbahnhof, Südbahnhof, Bahnhof Wien Mitte, Franz Josefs Bahnhof a Ostbahnhof. Nádraží Südbahnhof a Ostbahnhof, které by mělo nové hlavní nádraží nahradit, jsou označována jako hlavová – tratě tu končí a mezi oběma stanicemi neexistuje přímé železniční spojení. K novému nádraží by se naopak měly sbíhat železniční tratě ze všech směrů.

Úspěch české fotografky v Rakousku

Uměleckou cenu Henkel Art Award za rok 2006 obdržela ve Vídni za svoji tvorbu česká fotografka Soňa Goldová. Soňa Goldová absolvovala brněnskou katedru výtvarných umění. Ze začátku se zabývala malbou, ale v posledních pěti letech se věnuje pouze fotografii. Během svých studií pravidelně vyjížděla do zahraničí. Po ukončení školy se přes KulturKontakt ucházela o program Artist-in-Residence, který jí zajistil na tři měsíce stipendium, ateliér a ubytování ve Vídni.

Soutěže Henkel Art Award se Soňa Goldová zúčastnila s cyklem fotografií – jedná se o „krajiny" sestavené z běžných věcí denní potřeby, jako jsou boty, talíře nebo třeba cédéčka. Po ukončení vídeňského stipendia již stačila So-

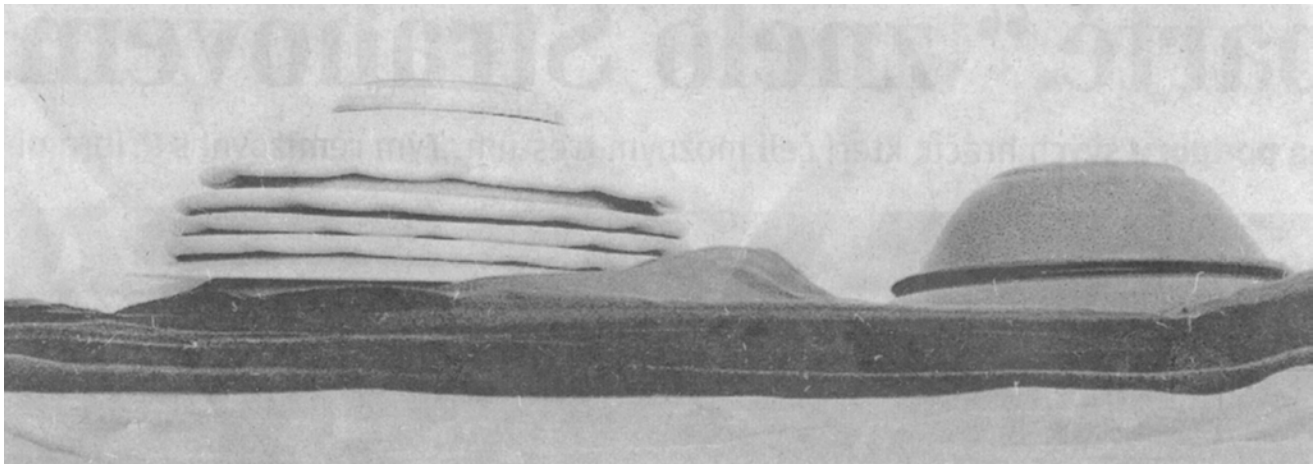

Fotografie Soni Goldové *Krajina z nádobí*

ňa Goldová absolvovat pobyt ve Varšavě a před nedávnem se vrátila z New Yorku. Vítězství v soutěži Henkel Art Award jí kromě 5 000 € přineslo i právo na uspořádání samostatné výstavy v rodné zemi.

Cena Henkel Art Award je udělována umělcům ze střední a východní Evropy od roku 2002. Dvě další ceny pro mladé fotografy dotované částkou 1 500 € obdrželi Igor Eskinja z Chorvatska a Gerlinde Miesenbocková z Rakouska.

Práce Soni Goldové společně s dalšími nominovanými díly z 28 zúčastněných zemí byly k vidění na společné výstavě ve vídeňské Galerii Tresor. (mk)

Co si slibuje SLÖ od ORF

Používání německých ekvivalentů pro názvy českých, slovenských či slovinských měst si slibuje Sudetoněmecké krajanské sdružení v Rakousku (SLÖ) od vysílání rakouské veřejnoprávní televize ORF pod jejím novým ředitelem Alexandrem Wrabetzem. SLÖ to uvedlo ve svém prohlášení. SLÖ poukazuje na nejednotnou jazykovou praxi, pokud se v televizi hovoří o městech v nových členských zemích EU. Německé názvy pro Liberec (Reichenberg), Ústí nad Labem (Aussig), Bratislavu (Pressburg), Lublaň (Laibach) nebo Maribor (Marburg) by se podle sdružení měly na ORF používat i v případech, kdy nejde o použití v kontextu historie před rokem 1918.

Pietní akt u pomníku obětem fašismu z řad československé menšiny

V úterý 24. října dopoledne se na Ústředním vídeňském hřbitově sešli krajané a oficiální hosté u pomníku obětem fašismu z řad československé menšiny z let 1938-1945.

Pietního aktu kladení věnců se zúčastnili jako hlavní řečník a pořadatel předseda České strany sociálně demokratické v Rakousku Rudolf Černý, který také přivítal přítomné hosty, zástupce krajanských spolků a přítomné krajany, studenty gymnázia školského spolku Komenský v čele s ředitelkou gymnázia Mag. Huberovou, Ing. E. Nedweda, N. R. ve výslužbě, předsedu vídeňských sociálnědemokratických odbojářů, Prof. H. Exenbergera, archiváře odbojářského archivu v Rakousku. Následovaly slavnostní projevy Mgr. J. Kubátové, Orel Vídeň III, Prof. A. Ströera, N. R. ve výslužbě, všesvazového spolkového předsedy soc. dem. bojovníků za svobodu a obětí fašismu, mluvčího pracovní skupiny KZ-svazů a odbojářů v Rakousku, a Mag. D. Mohelského, zástupce českého velvyslanectví v Rakousku.

Hudební kvartet Bohemia obohatil slavnostní akt fanfárami, které zazněly poprvé 6. července 1946 při slavnostním odhalení pomníku.

Za Kulturní klub se pietního aktu zúčastnila Mag. Eva Zemanová.

Konference Vídeňské pracovní společnosti pro národnostní otázky

Letošní konference, kterou připravila Vídeňská pracovní společnosti pro národnostní otázky v Burgenlandskochorvatském kulturním středisku, se zabývala zákonem pro národnostní menšiny. Protože obsah příspěvků byl natolik zajímavý, dovolujeme si je otisknout v originálním znění s použitím textů menšinové redakce ORF.

„Volksgruppengesetz war gut gemeint“

Dass das 30-jährige Bestehen des Volksgruppen-gesetzes alles andere als eine Erfolgsgeschichte ist, wurde bei einer Diskussion in Wien mit Volksgruppenvertretern und einstigen Autoren des Gesetzes klar.

Unter Bundeskanzler Bruno Kreisky wurde am 7. Juli 1976 das Volksgruppengesetz (VGG) verabschiedet, „in der Erwartung, dass das Volksgruppenproblem für alle Zeit gelöst ist“, sagte Willibald Pahr, der damalige Leiter des Verfassungsdienstes im Bundeskanzleramt zur Entstehungsgeschichte des für die anerkannten Volksgruppen – unter anderem – heute relevanten Gesetzes. Die Regelung wurde nicht nur als Zusammenfassung der bereits bestandenen Gesetze verstanden, sondern damit sollte auch eine Bestandsgarantie für die Volksgruppen geschaffen werden, erklärte der spätere Außenminister bei der Veranstaltung gestern im Burgenländisch-kroatischen Zentrum. Am unmittelbaren Anfang des VGG stand damals der Ortstafelsturm von 1972 in Kärnten. Das sei laut Pahr Anlass für einen „Neubeginn“ gewesen.

Durchführung „unzureichend“

„Das Gesetz war gut gemeint und beinhaltete sicherlich positive Regelungen“, so Pahr, aber die Durchführung sei „unzureichend“ gewesen. So kritisierte er beispielsweise, dass sich die Diskussion um das im VGG festgeschriebene Recht auf Topographische Bezeichnungen lediglich auf zweisprachige Ortstafeln beschränkt, oder, dass es bei der Zusammenkunft der Volksgruppenbeiräte weniger um das Vorschlagsrecht dieser geht als um die Verteilung von Fördermitteln. Ein weiteres Problem, das Pahr „in absehbarer Zeit“ sieht, ist die Frage nach der Bildung bzw. Anerkennung von neuen Volksgruppen. Schließlich sagte Pahr: „Die allgemeine Atmosphäre zur Sicherung der Volksgruppen ist sicherlich nicht so, wie man es sich bei der Erlassung des Gesetzes gewünscht hat“.

Positives: Offen gehaltenes Gesetz

Mit dem VGG von Anfang an verbunden, fühlt sich auch Heinz Tichy von der Wiener ARGE Volksgruppen, späterer Leiter für Volksgruppenangelegenheiten im Bundeskanzleramt. Als positiv strich Tichy den offenen Charakter des Gesetzes heraus, d. h. dass die Volkgruppen an sich nicht genannt werden und neue dazukommen könnten, wie etwa die polnische, und dass – außer der bereits vom Verfassungsgerichtshof aufgehobenen 25-Prozent-Klausel – keine zahlenmäßigen Vorgaben darin beinhaltet sind. Bedeutung hatte das VGG laut dem Verfassungsjuristen auch für die Anerkennung der Roma oder der Slowaken als Volksgruppe, denn ansonsten wäre es viel „mühsamer“ gewesen.

Negatives: Keine Regelung für Schulwesen

Als „schade“ empfindet es Tichy rückblickend, dass in dem VGG keine einheitliche Regelung für das Schulwesen gibt. In diese Hinsicht seien die Volksgruppen in Wien gegenüber den Kroaten im Burgenland und den Slowenen in Kärnten – die dafür eigene Regelungen auf Landesebene

haben – „ungleich behandelt"! Als eines der „Pferdefüße" sieht Tichy die Erfassung der Zahl von – wie im VGG definiert – „österreichischen Staatsbürgern mit nichtdeutscher Muttersprache". Der Boykott der 1976 durchgeführten so genannten „Geheimen Erhebung der Muttersprache" sei für die Volksgruppen nicht gut gewesen, zeigt sich Tichy überzeugt, denn so „streitet man über Zahlen, ohne darüber zu sprechen, wie kommt man zu den Zahlen".

Mangelnde Volksgruppenpolitik
Mängel sieht Tichy auch bei der Funktion der Volksgruppenbeiräte, die einerseits auf Grund mangelnder Nachbesetzung, andererseits auf Grund ihrer oftmaligen Beschränkung auf das Thema Budget an Effektivität verlieren. Heftige Kritik äußerte er schließlich gegenüber den Parteien in Bezug auf deren Volksgruppenpolitik: „Es gibt keine Strategie, keine längerfristige Planung. So kann man Volksgruppenpolitik nicht betreiben."

Feliks Bister: Slowenen „nach völliger Willkür" behandelt
Für den Historiker und Kärntner Slowenen sind die drei österreichischen Jubiläen – 60 Jahre Zweite Republik, 50 Jahre Staatsvertrag und 30 Jahre VGG – kein Grund zum feiern. Dahinter stehe für ihn – wie er zitiert – „ein permanentes Versagen der österreichischen Volksgruppen-politik". Seiner Meinung nach hätte eine Verbesserung herbeigeführt werden können, wenn man für das VGG den Staatsvertrag von Wien als Grundlage verstanden und Abstand von der 25-Prozent-Klausel genommen hätte. Er sprach sich dafür aus, die Volksgruppenthematik als Summe aller – politischen, kulturellen, sozio-ökonomischen und kirchlichen – Fragen zu begreifen und dies im Einklang mit innerstaatlichen und internationalen Bestimmungen sowie im Einklang mit den betroffenen BürgerInnen. Denn seine Konklusion lautete: „Die Kärntner Slowenen werden noch heute nicht nach Gesetzen behandelt, sondern nach völliger Willkür."

„Verhinderungsverordnungsermächtigung"
Vernichtend die Kritik des Rechtsanwalts und Burgenländischen Kroaten Franjo Schruiff: „Das Volksgruppengesetz tut das alles nicht, was es tun sollte", denn es sei letztendlich bei Definitionen und Regelungen geblieben, die nicht oder erst nach Jahrzehnten Recht wurden, wie etwa die zweisprachigen Ortstafeln im Burgenland, die erst im Jahr 2000 aufgestellt wurden. Die im VGG festgelegte Verordnungsermächtigung bezeichnet Schruiff als „Verhinderungsverordnungsermächtigung", da durch gemachte bzw. fehlende Verordnungen eine „positive Tendenz" des VGG verhindert werde.

Recht einklagen können
Ein neues Gesetz, für das Schruiff plädiert, könne deshalb nur Verbesserungen bringen. „Machen wir Volksgruppenrechte als Recht", so Schruiff, wo Einzelne oder Vereine auch eingreifen können; konkret bedeutet dies die Verankerung des Individualrechts und des Verbandsklagerecht, um Rechte einklagen zu können. Dies ist bisher – wie am Beispiel der zweisprachigen Ortstafeln sichtbar – nicht möglich. Eine Adaptierung des Gesetzes müsse des Weiteren bereits bestehende österreichische und europäische Regelungen berücksichtigen und der „geänderten Lebenswelt" – d. h. keine geschlossenen Gesellschaften – der Volksgruppen entsprechen.

Mangelnde Finanzmittel
Diesem letzten Argument schloss sich auch Rudolf Sarközi, Vorsitzender des Kulturvereins österreichischer Roma und des Roma-Volksgruppenbeirates, an. Man könne Volksgruppen nicht auf ein bestimmtes Siedlungsgebiet „festnageln", was für die Roma in Wien zur Folge hätte, Rechte nicht einfordern zu können. Für die Roma sei anfänglich die Volksgruppenförderung zum Aufbau der Infrastruktur sehr wichtig gewesen, so Sarközi. Heute reiche das Geld aber bei Weitem nicht mehr aus. Hoffnung setzt Sarközi nach wie vor in ein neues österreichisches Verfassungsgesetz mit entsprechender Beachtung der Volksgruppen.

Problem: Volksgruppenbeirat
Für die ungarische Volksgruppe formulierte der Vorsitzende des Volksgruppenbeirates, Ernst Kulmann, als brennendste Probleme, einerseits die Funktionalität und die Zusammensetzung des Beirates, andererseits die „Ungleichbehandlung" bei der Vergabe von Fördermitteln. So kritisierte er – wie auch schon einige seiner Vorredner –, dass der Beirat nicht zu Beratung herangezogen werde. Er forderte eine Ausweitung der Agenden, was seiner Meinung nicht nur eine Verbesserung für die Vereine bedeuten würde, sondern auch einen besseren Kontakt zum Bundeskanzler. In der Frage der Zusammensetzung des Beirates sollte diese den einzelnen Volksgruppen überlassen werden, die sich jeweils auf die Mitglieder einigen sollten. Für die Ungarn forderte er auf Grund der Größe der Volksgruppe eine angemessene finanzielle Förderung, die der slowenischen und kroatischen Volksgruppe nicht nachstehen sollte.

Minderheitenthematik als „Dauerbrenne"
Begleitet wurde die Diskussion mit einer Ausstellung von Karikaturen des – ebenfalls 30-jährigen – Kroaten Petar Palkovits. Die Minderheitenthematik bezeichnet er für seine kreative Arbeit als „Dauerbrenner". So befassen sich die 20 ausgestellten Karikaturen konkret mit der gesetzlichen Lage der Volksgruppen bzw. konkret der Burgenländischen Kroaten. In seiner 13-jährigen Arbeit sind bisher 600 Karikaturen entstanden, die in der kroatischen Tageszeitung „Hrvatske Novine" veröffentlicht wurden.

Das VGG definiert Volksgruppen als „in Teilen des Bundesgebietes beheimatete Gruppen österreichischer Staatsbürger mit nichtdeutscher Muttersprache und eigenem Volkstum". Die Erhaltung der Volksgruppen und die Sicherung ihres Bestandes sollen durch folgende Instrumentarien gewährleistet werden:

- *Volksgruppenbeiräte,*
- *Volksgruppenförderung,*
- *Topographische Bezeichnungen,*
- *Amtssprache.*

SHAILO DJEKSHENBAEV
(Kirgisie)
Steppender Stadt

FOTOGALERIE AUF DER PAWLATSCHE
Institut für Slawistik
Universitätscampus / AAKH
1090 Wien, Spitalg. 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

5. 12. 2006 – 7. 1. 2007
Mo – Frei: 9-18 Uhr

Fotografie – Zuzana Panská

Landschaften, Alltagssituationen, Gegenstände und Menschen sind die Bilder, die von der jungen Pragerin Zuzana Panská fotografiert werden. Dabei gelingt es ihr die verschiedenen Farbtöne, die unterschiedlichen Schattierungen und Klänge eines Bildes einzufangen und durch verschiedene Farben zum Ausdruck zu bringen. Ein Teil ihrer Arbeiten, die sie zum ersten Mal in Wien in der BSA-Galerie präsentieren wird, zeigen sie selbst als Individuum in ihrer eigenen privaten Umgebung. Es ist eine neue Art von Selbstportraits, die hier von der jungen Nachwuchsfotografien Panská gezeigt wird. Der zweite Teil der Ausstellung sind Momentaufnahmen von unterschiedlichen Szenen oder auch Bildern, die ihr während ihrer Reisen begegnet sind.

BSA-GALERIE
Landesgerichtsstraße 16/3. Stock, 1010 Wien
Telefon: 01/319 92 82
e-mail: office@bsa.at, www.bsa.at
5. Dezember – 5. Jänner 2007
Mo. – Do. 08:00-17:00 Uhr, Fr. 08:00-12:00 Uhr

VÝSTAVA FOTOGRAFIÍ
Michal Volf
Nepál 2004

Vernisáž 12. 1. 2007 – 18:00,
výstava potrvá do 2. 3. 2007
Tagasyl: Stumpergasse 53, Wien 1060

Již od dětství měl Michal Volf možnost seznamovat se s asijskou mentalitou, kulturou a architekturou, především architekturou klášterů. Nejvíce ho upoutala divoká a nedotčená příroda Mongolska, kde strávil několik let. Od té doby se do Asie stále vrací. Na svých fotkách zachycuje kulturu, život místních obyvatel a především přírodu. Vystavované fotografie pocházejí z jeho putování po Nepálu v roce 2004 pod Mount Everest.

Fresh Film Fest 2006

3. mezinárodní studentský filmový festival
Karlovy Vary, 30. srpna – 3. září

Pětidenní filmovou přehlídku mezinárodního studentského filmu oficiálně zakončil v sobotu 2. září slavnostní večerní ceremoniál v hlavním sále karlovarského hotelu Thermal. V neděli mohli ještě diváci shlédnout ve dvou festivalových sálech všechny vítězné filmy.

Cenu za nejlepší film festivalu v Hlavní soutěži získal **Marcin Sauter** *z Polska s dokumentárním filmem* ***Za plotem*** *(Behind the Fence). Vítěz získal cenu 1 000 € a 14 rolí filmu 35 mm.*

Cenu za nejlepší film v soutěži Theatre Optique (animované filmy a nové formy) získala režisérka **Belle Mellor** *z Velké Británie za film* ***Sleep with the Fishes*** *nazvaného podle názvu písně skupiny Tiger Lillies. Vítězka získala 1 000 € a 10 rolí filmu 16 mm.*

Cenu Magnesia pro nejlepší film v sekci Výběr V4 (filmy ze zemí Visegrádu) získala **Jitka Rudolfová** *z České republiky za film* ***Svatyně*** *(Holiest of the Holiest). Vítězka získala 2 000 € a 4 role filmu 16 mm.*

V sekci Hlavní soutěž Speciální cenu poroty získal film ***Náhradnice*** *(The Substitute), který režírovala* **Talya Lavie** *z Izraele. V sekci Theatre Optique obdržel Speciální cenu poroty film* ***Carlitopolis****, jehož režisérem je* **Luis Nieto** *z Francie.*

Cenu diváků získal **Jan Prušinovský** *z České republiky s filmem* ***Nejlepší je pěnivá****.*

V soutěži pro veřejnost Film Reflection vyhrál **Petr Vaněk** *alias Pjeer Van Eck s filmem* ***Gdo?*** *Vítěz obdržel HDV videokameru Sony HVR-A1E.*

V hlavní porotě festivalu zasedl například vítěz loňského Fresh Film Festu Umeš Vinajak Kulkarni z Indie, zakladatelka společnosti Sixpackfilm Brigita Burger-Utzer, tvůrce animovaných filmů a autor knih pro děti Petr Sís nebo herec Tomáš Hanák. Na filmový festival s nabídkou 230 filmů z celého světa zavítalo přes dva tisíce lidí, a to především studentů filmových škol. Kromě českých studentů do Karlových Varů přijeli mladí lidé z celého světa.

Organizátoři jsou s třetím ročníkem spokojeni: „Letošní ročník potvrdil naše představy o tom, že Fresh Film Fest založil tradici respektovaného a celosvětově uznávaného studentského festivalu. Vzrůstající zájem ze strany diváků a narůstající počet filmů přihlášených do soutěží rapidně stoupl," uvedl ředitel Martin Pošta.

„Volba poroty v hlavní soutěži mě potěšila, protože vítězný snímek Za plotem režiséra Marcina Sautera z varšavské Školy filmové režie Andrzeje Wajdy je krystalickým příkladem tvorby, jakou bychom na Fresh Film Festu i nadále vítali," uvedl umělecký ředitel Jan Stehlík. „V kolekci třiadvaceti soutěžních filmů dokument Za plotem porazil filmy divácky vděčnější, technicky dokonalejší a rozpočtem neporovnatelné," dodal Jan Stehlík.

Definitivní tečku za slavnostním ceremoniálem udělal koncert skupiny Khoiba v Reflection Zone – Lázních I.

Zástupci festivalu přiblíží průřez světovou studentskou filmovou tvorbou i zájemcům, kteří na Fresh Film Fest ne-

stihli přijet. Přehlídku vítězných a vybraných festivalových filmů diváci poprvé uvidí v pražském kině Atlas od 7. do 10. září. Další projekce jsou naplánovány také mimo Prahu.

Výsledky 3. ročníku FFF
FRESH FILM FEST HLAVNÍ CENA
Za plotem / Behind the Fence
Režie: Marcin Sauter
Polsko, 2005, 12 min., dokumentární film

Omezený prostor, zvnějšku prázdno, zevnitř velká dramata. Návrat do dětství, do doby prázdnin, časů horkého léta. Náhle se zjevují všechny polozapomenuté detaily, objevitelská puzení, drobné epizody, nad kterými jsme si lámali hlavu a mysleli, že to tak bude věčně...

CENA THEATRE OPTIQUE
***Sleep With The Fishes** (podle názvu písně skupiny Tiger Lillies)*
Režie: Belle Mellor
Velká Británie, 2005, 5 min., animovaný film
Zrůdné a přitom dojemně nevinné bytosti se ve svých vratkých loďkách snaží udržet na zrádné hladině malé kaluže. Fantazie inspirovaná písní skupiny Tiger Lillies.

CENA MAGNESIA V SEKCI VÝBĚR V4
Svatyně / Holiest Of the Holiest
Režie: Jitka Rudolfová
Česká republika, 2005, 23 min., hraný film
Být sama sebou a mít krásný sen... Návštěva salónu krásy v poněkud jiném podání, než jsme zvyklí vídat v pořadech komerčních televizních stanic.

CENA DIVÁKŮ
Nejlepší je pěnivá / Bubblebath Is Best
Režie: Jan Prušinovský
Česká republika, 2005, 15 min., hraný film
Koupelnu okamžitě naplnila útěšná borová vůně, voda čeřená proudem z kohoutku ze sebe vydávala bizarní nadýchané tvary. Vincent se s požitkem zabořil do koupelnových polštářků, v poslední chvíli stačil ještě suchou rukou zapnout rádio stojící na rozvrzaném štokrlátku vedle vany. Byl nejvyšší čas.

SPECIÁLNÍ CENA POROTY V SEKCI HLAVNÍ SOUTĚŽ
Náhradnice / The Substitute / Hayelet Bodeda
Režie: Talya Lavie
Izrael, 2005, 20 min, hraný film
Zohara je příslušnicí separované jednotky izraelské armády. Brzy má být odvelena a na její místo přichází náhradnice. Zohařiny naděje na novou budoucnost ale pohasínají, když nervově labilní nástupkyně neunese psychický tlak nového prostředí.

SPECIÁLNÍ CENA POROTY V SEKCI THEATRE OPTIQUE
Carlitopolis / Carlitopolis / Carlitopolis
Režie: Luis Nieto
Francie, 2005, 4 min., experimentální film

Myška Carlito a magická černá skříňka. Inteligentní a vtipná hříčka, která nečekaným způsobem nastoluje úvahy o pouze zdánlivé evidenci obrazu.

Festival proběhl pod záštitou a s podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a JUDr. Petry Buzkové, Ministerstva kultury ČR a Vítězslava Jandáka, Státního fondu pro podporu a rozvoj české kinematografie, CILECTu a primátora města Karlovy Vary Mgr. Zdeňka Roubínka.

Více informací naleznete na http://www.freshfilmfest.net/ a www.fff.cz.

Kontakty:
Tiskový servis:
Martina Reková, martina.rekova@4press.cz
Klára Bobková, klara.bobkova@4press.cz
Fresh Film Fest, Karlovy Vary International Student Film Festival
U Zvonařky 14, 120 00 Praha 2, Česká republika
info@freshfilmfest.net

69. valná hromada Českého srdce

20. října 2006 zahájil předseda Českého srdce, Československé sociální péče v Rakousku krajan Jiří Uher 69. valnou hromadu v sále Slovanské besedy. Přivítal přítomné delegáty, minutou ticha vzpomněl krajanů a funkcionářů zemřelých. Pořad schůze byl jednomyslně schválen, jakož i zápis ze schůze minulé, který přečetla krajanka Olga Matalová. Podala také zprávu o činnosti Českého srdce za rok 2005 a 2006 a zprávu o spolupráci kulturního výboru na společných podnicích s Akademickým spolkem. Pokladní zpráva krajanky Marie Schmausové byla revizí potvrzena a krajan Dipl. Päd. Ing. František Kalousek navrhl, aby odstupujícímu výboru bylo uděleno absolutorium, což bylo učiněno a jednomyslně schváleno.

Nový výbor:
Předseda: *Jiří Uher*

Místopředsedové: *Petr Gregoryová, Hana Kostohryzová*
Pokladní: *Marie Schmausová*
Místopokladní: *Heda Rodtová*
Jednatelka: *Olga Matalová*
Místojednatelka: *Mag. Jana Kubátová*
Přísedící: *Ilse Gregoryová, František Kalousek st., Josef Koutník, Jaroslav Procházka*
Revize: *Dfm. Dr. Věra Gregorová, Dipl. Päd. Ing. František Kalousek, Dr. Karel Zachař.*
Předsedové jednotlivých odborů: *František Choura – II, Dr. Karel Zachař, zástupce Milan Klouzal – III, Jaroslav Florian – V, Jaroslav Procházka – IX/XIX, Petr Gregory – X/XII, XV/XVI a Atzgersdorf, Anna Šimáková – XI, Hana Kostohryzová – VIII/XVII/XVIII, Dkfm. Dr. Věra Gregorová – XX*
Všichni byli jednomyslně schváleni a funkce přijali.

Stoisits bleibt Minderheitensprecherin

Die Grünen haben ihre Sprecherrollen neu verteilt. Die Abgeordnete Terezija Stoisits aus Stinatz/Stinjaki, bleibt Minderheitensprecherin.

Im Oktober haben die Grünen ihre Abgeordnete Stoisits für die Wahl zur Volksanwältin vorgeschlagen. Trotzdem behält sie jetzt ihre bisherigen drei Sprecherrollen bei. Die Juristin ist auch weiterhin für Minderheiten, Menschenrechte und die Justiz zuständig.

Warme Kleider für Roma

Drei junge Zwettler starteten eine Hilfsaktion für die Bewohner von Telgárt. Mit Unterstützung von Sponsoren wurden die Güter geliefert.

Anfang November übergaben die Zwettler Lukas Wohlgenannt, Andrea Hagmann und Barbara Tiefenbacher eine Kleiderhilfslieferung an die Bewohner der Roma-Siedlungen im slowakischen Telgárt. Im Juli wurde die Bohemistik-Studentin Barbara Tiefenbacher auf die katastrophale Lage der Roma aufmerksam, als sie an einer Feldforschungsreise der Prager Romistikstudenten in die Roma-Siedlungen nach Telgárt teilnahm. „In den zwei Siedlungen leben etwa 650 Roma auf engstem Raum in bitterster Armut, Zustände, die ich nur aus Fernsehreportagen über indische Slums kannte", erzählt Tiefenbacher erschüttert. „Trotz dieser Armut und Hoffnungslosigkeit wurden wir von den Menschen dort sehr freundlich aufgenommen und, obwohl sie selbst nichts haben, teilten sie auch noch ihr Mittagessen mit uns." Von dieser unvorstellbaren Armut mitten in Europa entsetzt, beschlossen sie und einige Helfer eine Kleidersammlung zu starten, um das Leid der Menschen in den kalten Wintermonaten zu lindern.

In Telgárt wurde die wertvolle Fracht an Mitarbeiter des Gemeindezentrums übergeben, die die Kleidung an die Roma-Familien verteilten.

Unterstützt wurden die Initiatoren der Hilfsaktion von Risa Zincke, die einen Kleinbus gratis zur Verfügung stellte, sowie von der Sparkasse Zwettl und einem Zwettler Autohaus, die sich kurzerhand bereit erklärten, die Fahrtkosten zu übernehmen.

Poznámka redakce:
Barbara Tiefenbacher spolupracovala s Klubem při přípravě vydání sborníku *Vídeňští Češi 1945-2005. K dějinám národnostní skupiny.*

Deutsch-Polnisch-Tschechische Werkstatt für Nachwuchsübersetzer

25. bis 30. März 2007, Leipzig Ausschreibung

Die Robert Bosch Stiftung und die Fähre e.V. laden vom 25. bis 30. März 2007 zur Deutsch-Polnisch-Tschechischen Werkstatt für Nachwuchsübersetzer ein.

Als Übersetzer wird man nicht geboren, Übersetzer werden ist ein langer Prozess: Wer literarisches Übersetzen üben und einen Überblick über alle notwendigen Qualifikationen und Kenntnisse erhalten will, kann sich für die Deutsch-Polnisch-Tschechischen Werkstatt für Nachwuchsübersetzer bewerben.

Die Werkstatt bietet zukünftigen Literaturübersetzern aus dem deutschsprachigen Raum, Polen und Tschechien die Möglichkeit, sich über das ausgewählte Berufsbild umfassend zu informieren. Im Mittelpunkt steht gemeinsame Arbeit an Übersetzungen (jeweils 6 Teilnehmer pro Sprachausrichtung). Ergänzt wird das Programm durch Vorträge und Workshops mit erfahrenen Übersetzern, Informationen über Verbände, Förderungen und Stipendien. Referenten und Seminarleiter sind Übersetzer, Lektoren und Autoren aus Deutschland, Polen und Tschechien. Wer kann teilnehmen?

Die wichtigste Voraussetzung ist die Lust am Übersetzen – ins Deutsche, ins Polnische oder ins Tschechische. Die Ausschreibung richtet sich an Sprachstudenten, Universitäts-Absolventen in Germanistik, Polonistik bzw. Bohemistik und an alle, die sich als literarische Übersetzer versuchen möchten.

Die Bewerber sollten nicht älter als 37 Jahre sein.

Veranstaltungskosten, Verpflegung und Übernachtungskosten werden von den Veranstaltern getragen. Für die Reisekosten kommen die Teilnehmer auf.

BEWERBUNG:

Der ausgefüllte Bewerbungsbogen, ein Lebenslauf und die beiden Probeübersetzungen müssen per E-Mail **bis zum 31. Januar 2007** bei der Werkstattleitung eingehen. Die 24 Teilnehmer werden bis Ende Februar 2007 benachrichtigt. Der Rechtsweg ist ausgeschlossen. Bewerbungsbogen und Probetexte sind abrufbar unter

http://www.faehre-sachsen.de/werkstatt

ANSPRECHPARTNER:

Eva Profousová, werkstattleitung@faehre-sachsen.de

Informationen über die Robert Bosch Stiftung finden Sie unter

http://www.bosch-stiftung.de

Národnostní menšiny v Rakousku – Lage und Zukunft der Österreichischen Volksgruppen

V rámci konference Vídeňské pracovní společnosti pro národnostní otázky (Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenfragen – Volksgruppeninstitut) byly požádány rakouské politické strany k vyjádření k otázkám národnostních menšin:

Fragen an die Spitzenpolitiker

1. *Sowohl die Staatszielbestimmung als auch das Volksgruppengesetz von 1976 halten fest, die Volksgruppen in ihrer Identität zu erhalten, ihren Fortbestand zu sichern. Dreißig Jahre nach dem Inkrafttreten dieses Gesetzes sind wir so weit, dass die Volksgruppenbeiräte praktisch keinen Einfluss auf die Volksgruppenpolitik*

haben. ***Was werden Sie tun, um die Fachkenntnisse der Beiräte besser zu nutzen und damit die Effektivität des Volksgruppengesetzes zu erhöhen?***

2. *Die Gesamtsumme der Volksgruppenforderung blieb seit 1995 unverändert. Die jährlichen Inflationsraten ergeben aber über zehn Jahre hinaus zusammen mehr als 20 %.* ***Was werden Sie unternehmen, dass die Förderungssummen, wenn schon nicht effektiv erhöht, zumindest dem jeweiligen Preisindex angeglichen werden?***
3. *Der Europarat hat auf Mängel im Bildungswesen der Volksgruppen hingewiesen; eine gesetzliche Grundlage für ein staatliches Volksgruppenschulwesen nach dem Muster des Burgenlandes oder Kärntens fehlt für Wien überhaupt. Was* ***ist Ihr Beitrag zur Behebung dieser Mängel?***
4. *Gemäß Staatszielbestimmungsgesetz von 2002 sind die Volksgruppen Teile der historisch gewachsenen österreichischen Identität In Wirklichkeit sind sie kaum präsent und ihr Volkstum ist marginalisiert.* ***Welche konkreten Schritte werden Sie unternehmen, um dieses Dilemma*** *zu beseitigen?*
5. *Im gescheiterten Versuch des Österreich-Konvents fanden die Vorschläge der einzelnen politischen Parteien, bezogen auf die ethnischen Grundrechte, kaum mehr ihren Niederschlag. Offensichtlich ist, dass man im Zeitalter der Globalisierung und Digitalisierung die Probleme dynamisch anfassen und einer zufrieden stellenden Lösung zufuhren müsste. Demgegenüber war im Verfassungsentwurf der Weg der Assimilation vorgezeichnet.* ***Welche Maßnahmen werden Sie setzen, um den Fortbestand der Volksgruppen perspektivisch zu sichern?***

Došlé odpovědi:

Als Minderheitensprecherin der Grünen möchte ich mich für Ihren Brief vom 1108. 2006 und die mitübersandten Fragestellungen herzlich bedanken.

Diese ermöglichen uns einmal den Blick über die Ortstafelthematik hinaus – mit der die Bundesregierung der Minderheitenpolitik und dem Rechtsstaat einen schweren Schaden zugefügt hat und bedenkenlos weiter tut – zu richten.

ad Punkt I.

Es gibt viele Gesetzesmaterien, die volksgruppenrelevant sind. Ich denke auch an Themen aus Kultur, Schule und der Verwaltung. Die Expertise und Meinung der Beiratinnen ist hier wertvoll und wird viel zu wenig genützt Ich könnte mir vorstellen, dass es auch entsprechend verbindliche Anhörungsrechte geben soll, wenn Volksgruppenrechte nur indirekt betroffen sind. Analog zur Umweltverträglichkeitsprüfung wäre auch eine Art „Volksgruppenverträglichkeitsprüfung" vorstellbar. Tatsache ist, dass das derzeitige System unzureichend ist.

ad Punkt 2.

Die Erhöhung der Förderungen und sicherlich auch regelmäßige Valorisierungen sind tangjährige Forderungen der Grünen.

ad Punkt 3.

Es gibt Modelle, wie etwa die Tschechische Schule in Wien, die ohne weiteres auch auf andere Volksgruppen übertragbar wären, Die Grünen werden sich dafür einsetzen, dass Schulmodelle auch für andere Minderheiten und finanziell gut ausgestattet, in Angriff genommen werden.

ad. Punkt 4. und 5.

Die Staatszielbestimmung geht auf eine Initiative der Grünen zurück. Dementsprechend wurde der Artikel 8 der Österreichische Bundesverfassung erweitert Ich teile Ihre Meinung,, dass die Umsetzung der Staatszielbestimmung sehr zu wünschen übrig lässt. Die Grünen schlagen daher eine Generalreform des Volksgruppengesetzes im Einklang mit den Minderheitenschutzabkommen des Europarates vor. Ich erlaube mir, folgende Eckpunkte zu skizzieren:

Zweisprachigkeit im öffentlichen Raum

Der öffentliche Raum hat Vorbildwirkung und ist von entscheidender Symbolik. Anerkannte Volksgruppensprechen sind gleichberechtigte Sprachen des Landes. Sie müssen vom Bund und vom Land in dieser Funktion anerkannt werden. Wir treten für eine durchgehende Zweisprachigkeit ein. Es geht um die verstärkte öffentliche Präsenz aller Minderheitensprachen in der schriftlichen und mündlichen Verwaltung, in offiziellen Veranstaltungen der Länder und Gemeinden sowie deren Publikationen. Das bedeutet nicht nur zweisprachige Aufschriften auf Ortstafeln, sondern auf allen Wegweisern und Schildern und Aufschriften, auf denen die entsprechenden Ortsnamen derzeit nur einsprachig verwendet werden. Weiters sollen amtliche Vordrucke, Formulare und Online-Angebote der Verwaltung mehrsprachig gestaltet werden (Vorbild Südtirol). Dazu ist das Volksgruppengesetz zu novellieren, das zweisprachige Formulare nicht zulässt.

Zweisprachigkeit in den Medien

Ohne mediale Präsenz kann heute keine Sprache überleben. Daher braucht das Land einen massiven Ausbau der Präsenz der Volksgruppensprachen im ORF und einen entsprechend geförderten eigenständigen, von den Minderheiten selbst gestalteten privaten Sender mit durchgehend mehrsprachigem Programm. Genauso bedeutsam für den Erhalt und die Entwicklung von Minderheitensprachen wie elektronischen Medien sind Printmedien. Auch hier haben Bund und Land die Verpflichtung, die sprachliche Vielfalt der Medienlandschaft zu fördern und spezielle Förderangebote zu erstellen.

Aktive Förderung der kulturellen Vielfalt und deren Grundlagen

Österreich lebt von seiner regionalen Vielfalt in den Gemeinden. Die Menschen brauchen Angebote, um in ihrer Gemeinde und ihrer Region leben und arbeiten zu können. Daher sind konsequente Strukturverbesserungs- und Wirtschaftsförderungsmaßnahmen mit bewusster Berücksichtigung der jeweiligen kulturellen und sprachlichen Besonderheiten notwendig Besonderes Augenmerk ist auf die neue Mobilität der Minderheitenangehörigen zu richten. Minderheitensprachen sind dort zu fördern, wo die Sprecherinnen leben. Das erfordert die Einbeziehung der regionalen Zentren.

Zweisprachigkeit im Bildungssystem

Österreich braucht ein durchgehendes zweisprachiges Bildungssystem vom Kindergarten bis zur Matura. Mehrsprachige Ausbildung ist ein Wert, von dem das ganze Land profitiert. Die Zukunft wird mehrsprachigen Men-

schen die besten Chancen bieten. Deshalb liegt es in der Verantwortung der Republik, die Voraussetzungen zu schaffen, Hier geht es nicht nur um Sprachenschutz, sondern um eine Sprachenoffensive. Der zweisprachige Unterricht muss allen offen stehen und er muss messbare Ergebnisse bringen. Aufgrund der dramatischen Versäumnisse im so genannten „zweisprachigen Unterricht", der in vielen Gemeinden zu Alibiaktionen verkommen ist, ist eine Nachqualifikationsoffensive für jene anzubieten, die aufgrund des unzulänglichen zweisprachigen Unterricht große Defizite haben und nun wegen dieser Defizite Nachteile im Berufsleben haben.

Stärkung der Volksgruppenorganisationen

Minderheitenorganisationen tragen bisher die Hauptlast in der Erhaltung der Zweisprachigkeit Das Grüne Konzept will diese Vereine und Initiativen entlasten und fördern, und ihre Rolle stärken, Dazu gehört die großzügige Unterstützung der Organisationen und Gemeinden, die im Rahmen eines koordinierten bundesweiten Masterplans gemeinsam mit Bund und Land Initiativen für die Mehrsprachigkeit setzen. Weiters müssen die Volksgruppenbeiräte aus der Kuratel des Bundeskanzleramtes und der Parteipolitik herausgelöst und aufgewertet werden. Die derzeitige Bestellung der Vertreterinnen nach Gutdünken des Bundeskanzlers schafft keine legitime Vertretung. Zur Unterstützung der Tätigkeit der Organisationen sollte den repräsentativen Organisationen das Recht zu Verbandsklagen im Bereich des Volksgruppenrechtes zugebilligt werden, damit sie die Interessen der Volksgruppen effizient wahrnehmen können.

...sie sprechen auch die Frage des Fortbestandes der Volksgruppen an. Die Grünen haben sich im Rahmen des Österreichkonvents, dessen Mitglied ich war, intensiv mit den Minderheiten beschäftigt Den umfangreichen Grünen Textvorschlag samt Erläuterungen finden Sie in der Beilage.

Ich hoffe, ich habe Ihnen und der Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenpolitik damit einen zufriedenstellenden Überblick über meine Zielsetzungen als Minderheitensprecherin der Grünen und über Grüne Programmatik gegeben. Ich grüße Sie allerherzlichst und bedanke mich für Ihre Fragen und Ihr Interesse.

Ihre Terezija Stoisits

* * *

Danke für die Möglichkeit Ihren Volksgruppenangehörigen die Standpunkte der ÖVP bezüglich Volksgruppenpolitik mitzuteilen.

Die von Ihnen konkret gestellten Fragen beantworte ich wie folgt:

Der Schutz der autochthonen Volksgruppen war Bundeskanzler Dr. Wolfgang Schüssel stets ein großes Anliegen. Aufgrund seiner Initiative konnten in den vergangenen Jahren bedeutende Erfolge in der Minderheitenpolitik verzeichnet werden.

In diesem Zusammenhang ist zunächst die Verankerung einer Staatszielbestimmung zu Gunsten der Volksgruppen in der Bundesverfassung zu nennen.

Es wurden aber auch Vorhaben verwirklicht, die zuvor – aufgrund ihrer Sensibilität – durch viele Jahrzehnte hindurch nicht gelungen waren, wie z. B. die Amtssprachenverordnung für die ungarische Volksgruppe oder die Topographieverordnung-Burgenland, mit der für die kroatisch- bzw. ungarisch- gemischtsprachigen Gemeinden im Burgenland eine Lösung in der Frage der Aufstellung von zweisprachigen Ortstafeln gefunden werden konnte. Besonders zu erwähnen ist ferner die Novelle zum ORF-Gesetz, die es ermöglicht, ein ganztägiges Radioprogramm in Slowenisch zu senden. Wesentlich ist auch der gesetzliche Auftrag an den ORF, im Rahmen seiner Programme angemessene Anteile in den Volksgruppensprachen zu senden.

Im Förderungsbereich konnte der Ansatz für die Volksgruppenförderung trotz allgemeiner budgetärer Restriktionen unverändert beibehalten werden; auch dadurch wird die Wertschätzung und Wertentscheidung zugunsten der Volksgruppen ersichtlich.

Was den von Ihnen angesprochenen Bereich des Bildungswesens anlangt, so ist festzuhalten, dass es sich bei den Minderheitenschulgesetzen für das Burgenland und Kärnten um Vorschriften für große autochthone Volksgruppen in relativ geschlossenen Siedlungsgebieten mit Schulsprengelregelungen handelt. In Wien ist die Situation anders, da Wien ein einziger Schulsprengel ist und kein vergleichbares Bedürfnis nach einer gesetzlichen Regelung besteht. Es wird jedoch eine bedarfsorientierte Förderung von Individualprojekten vorgenommen, wie beispielsweise beim Schulverein Komensky (tschechische Minderheit), der sowohl im Bereich der Infrastruktur, als auch beim Schulbau, bei der Informatikausstattung und hinsichtlich des Lehrpersonals unterstützt wird.

Auch auf außenpolitischer Ebene werden die Bestrebungen zu einer Stärkung der Minderheitenrechte in Europa und weltweit nachdrücklich unterstützt. Hingewiesen sei insbesondere auf die Ratifikation der „Europäischen Charta der Regional- oder Minderheitensprachen" (BGBl. III Nr. 215/2001).

Generalsekretär Abg. z. NR
Dr. Reinhold Lopatka

Hudební reprezentace Štěkně v Rakousku

(Pod záštitou občanského sdružení Karel Klostermann – spisovatel Šumavy)

V rakouském městě Haag am Hausruck, rodišti spisovatele Karla Klostermanna, se konala tradiční kulturní akce – festival souborů lidové hudby. K účasti a vystoupení byla letos, vedle pěti hornorakouských a salcburských kapel, poprvé pozvána také obec Štěkeň, kterou pojí právě s Haagem historicky cenná událost. Karel Klostermann (1848-1923), tento „básník Šumavy", se narodil a zemřel ve Štěkni.

Obec Štěkeň reprezentovalo trio dudácké muziky klarinetisty Radka Žitného, jeho bratra houslisty Miroslava Žitného a hráčky na dudy Lenky Horejšové ze Strakonic. Trio spolu vystupovalo již vícekrát, např. ke 100. výročí císařských manévrů ve Štěkni. Dudácká muzika byla

v Rakousku přijata s velkým obdivem i nadšením. Její čtyřnásobné vystoupení v průběhu dvou dnů, na náměstí před loni odhalenou pamětní deskou Karla Klostermanna, v hale pro zhruba tisícovku posluchačů i na zámku Feldegg bylo především profesionální a zároveň příjemné.

Součástí pobytu ve městě Haag am Hausruck byly i dvě další zajímavé návštěvy historických míst, a to zmíněného zámečku Feldegg (zde pobýval Klostermann u své babičky) a haagského zámku Starhemberg (kde se koncerty konají přímo na nádvoří). Velmi inspirativně na nás zapůsobila i prohlídka základní školy, jejímž specifikem se stalo kompletní hudební oddělení. Žáci se zde od páté do osmé třídy učí všem formám hudební výchovy (včetně baletu) plných 5 hodin týdně. Škola má také vlastní nahrávací studio.

A tak odkaz Karla Klostermanna – spisovatele Šumavy, apoštola smíření, dostává reálnou podobu i v jiném kulturním směru. *(dr. Václav Žitný, redakčně zkráceno)*

Matka představená Terezie předává upomínkový dárek panu biskupovi Mons. J. Paďourovi

Církevní slavnost ve Štěkni

V sobotu 16. 9. 2006 od 10:00 hodin proběhla za účasti asi 200 věřících slavnostní bohoslužba při oslavě 85 let od příchodu řádových sester do Štěkně a založení školy chovanek. Slavnostní bohoslužbu celebroval českobudějovický diecézní biskup Mons. Jiří Paďour. Pan biskup se živě zajímal o historii i budoucnost kláštera. Zaujalo ho také to, že zde zemřel spisovatel Šumavy Karel Klostermann, a vyjádřil ochotu přispět k programu oslav roku Klostermanna 2008.

Slavnostní bohoslužba u příležitosti 85 let od příchodu řádových sester do Štěkně

Société Générale představila v Praze svá díla

V pražském Muzeu Kampa představila před nedávnem významná francouzská společnost Société Générale výběr ze svých sbírek. Soubor výtvarných děl se v Praze objevil díky Komerční bance, která je členem skupiny Société Générale. Tato společnost má své sídlo v Paříži a její sbírka se utváří od roku 1996. Díky spolupráci s odborníky z několika francouzských muzeí současného umění se podařilo vytvořit cennou sbírku, která obsahuje tvorbu šedesátých až devadesátých let 20. století.

Kolekci, která byla vystavena v Muzeu Kampa, vybrala Meda Mládková. Byli v ní zastoupeny osobnosti mezinárodního významu, například Sol Lewit (1928), který se představil veřejnosti svojí sérií rytin. Při volbě vystavených děl se autorka projektu zcela přirozeně zaměřila také na francouzské umělce – Pierre Lemaire (1928) vystavoval svůj obraz nazvaný Velká Predella (1990) a známý belgický malíř žijící ve Francii Pierre Alechinsky (1927) byl na výstavě zastoupen poměrně novým obrazem nazvaným Komínem (1991) a souborem kolorovaných litografií.

Nejslavnějším představitelem pop artu, který byl zastoupen na expozici, byl Andy Warhol (1928-1987). Návštěvníci mohli spatřit jeho sérii Květin (1971). Jmenované umělce doplňoval španělský malíř Antoni Tapies (1923), který byl zastoupen sice jen jednou, ale velmi výraznou litografií, a který je považován za jednoho z největších představitelů poválečného informelu. Dvě koláže prezentují také dílo dalšího španělského umělce, sochaře Eduarda Chillidu (1924-2002).

Je třeba zmínit také díla autorů, kteří se narodili v padesátých a šedesátých letech. K těm patří například sochař Tom Carr (1956), jenž vystavoval instalaci pod názvem Vzpomínka na slunce nebo francouzský sochař Benoit Luyckx (1955) zastoupený zde sochou z modrého kamene Pramen (1995). Autorem dvou reliéfů z polychromovaného hliníku byl rakouský sochař Franz Pichler (1960) a pozornost diváků si zasloužil i další rakouský sochař a malíř žijící v Paříži, Pierre Weis (1950). (mk)

Na dušičky až do Vídně...

Až do Vídně se museli vypravit někteří naši krajané, aby na svátek Všech věrných zemřelých uctili své blízké a předky. České oddělení na vídeňském ústředním hřbitově existuje již 78 let. „Každý rok na dušičky navštěvujeme hřbitov a pořádáme výkrop hrobů. Letošní rok byl mimořádný tím, že jsme v neděli 29. října spolu s dětmi, rodiči a mládeží uctili pomník blahoslavené Restituty Kafkové (blahořečena byla 21. června 1998 papežem Janem Pavlem II. ve Vídni). Následovala mše svatá v němčině, které předsedal vídeňský pomocný biskup dr. Franz Scharl, čtení, přímluvy a zpěvy pak byly česky," říká duchovní správce české komunity ve Vídni P. Jan Horák SDB.

Řeholnice, která milovala pivo, rodačka z Brna, sestra Marie Restituta (1894-1943), vlastním jménem Helena Kafková, je patronkou vídeňských Čechů. Pomník Marie Restituty, která byla jako jediná řeholnice odsouzena nacisty k trestu smrti, stojí na hřbitově od roku 1998. Do Vídně odešli její rodiče za prací. Ona zde vstoupila krátce před první světovou válkou do řádu františkánek a působila jako sestra na operačním sále v nemocnici v Mödlingu. Vypráví se, že temperamentní sestra, když měla po zvlášť těžké operaci, chodila do místní hospody na pivo. Nejraději ho prý pila přímo z lahve. Po nástupu Hitlera k moci a připojení Rakouska k hitlerovskému Německu začala otevřeně vystupovat proti nacismu. V roce 1942 byla gestapem zatčena přímo na operačním sále na základě udání lékaře, příslušníka SS. Sestra byla „za velezradu" 29. října 1942 odsouzena k trestu smrti a po třináctiměsíční vazbě popravena gilotinou.

„Na českém hřbitově se nacházejí hroby 3. řádu františkánů a františkánek ještě z dob monarchie, kteří přijeli do Vídně za prací. Dříve tu směli být pohřbíváni jen řeholníci, dnes tu mají hroby i ostatní krajané. Jako například moje babička," vypráví pastorační asistentka Pavla Carmignato.

Je vidět, že z mnohých hrobů už dávno déšť a sníh smyl zlatá písmena. „Jsou tu i hroby, o které se čtyřicet let nikdo nestaral," podotýká asistentka. Jednak už třeba zesnulí nemají žádné příbuzné – a pak – do Vídně to není nejblíž... Přece jen je zde ale, jak potvrzuje P. Jan Horák, každý návštěvník z Česka srdečně vítán.

(Kateřina Šťastná-Beščecová)

Novinky ze železniční dopravy

Bald ist Fahrplanwechsel und es ergeben sich interessante Neuigkeiten, die ich – wie alljährlich üblich – auf der Homepage http://www.tschechischebahnen.at.tt eingearbeitet habe. Untenstehend ein kleiner Auszug.

Wohl am Beeindruckendsten ist die Tatsache, daß zwischen Wien und Prag erstmals ein wirklicher Hochgeschwindigkeitszug verkehrt, den sich nicht einmal die ÖBB leisten wollen. Es ist der aus Italien stammende „Pendolini" und aus eigner Erfahrung kann ich bestätigen, daß man sehr komfortabel reist und sich mehr in einem Flugzeug als in einem Zug wähnt. Etwas Romantik beim Eisenbahnfahren ist uns also wieder abhanden gekommen, doch wer diese sucht, dem sei die Franz-Josefbahn empfohlen, wo der „Pivní expres" oder „Wien-Budweis-Pilsen-Eilzug" mit nOSTalgischem Wagenmaterial weiterhin durchs winterliche Waldviertel vor sich hinzuckelt.

Erfreulich ist auch, daß die Tschechischen Bahnen erstmals wieder seit den 90er-Jahren die Einreise ohne gültigen Fahrschein (die wirkliche Praxis bleibt jedoch noch abzuwarten) erlauben und man dann einen Fahrschein beim tschechischen Zugbegleiter zum günstigen tschechischen Inlandsfahrpreis erwerben kann. Man zahlt lediglich eine kleine Gebühr von CZK 20,-. Das ist leider keine Geste der Größe, sondern hart erkämpft und eingeklagt von diversen Fahrgastverbänden aus EU-Ländern, welche die EU-widrige Praxis von zweierlei Tarifen (Touristentarif x Inlandstarif) schon lange angeprangert haben. D. h. zum Beispiel auch das österreichische Pensionisten/Senioren den tschechischen unter gewissen Auflagen gleichgestellt sind und dieselben Ermäßigungen in Anspruch nehmen dürfen.

Nebenbei haben sich z. B. die ÖBB bereit erklärt, den tschechischen Behindertenausweis ZTP in Österreich anzuerkennen. Das sind doch gute Argumente für Bürgernähe der EU.

Interessant – aus sprachlicher Sicht – ist der Purismus des tschechischen Tarifes, gerade mal ein englisches Wort

„eshop" hat es dorthin geschafft. Beim österreichischen Tarif, finden wir hingegen auf über 58 Seiten dutzende Ausdrücke à la „Handyticketing", „SchülerCard" oder gar „RegioBiking"...

Per Fahrplanwechsel fällt die Strafgebühr von CZK 400/800,- bei Einreise aus dem Ausland nach Tschechien ohne gültigen Fahrschein, lediglich ein „Bordzuschlag" von CZK 20.- / Person wird eingehoben. Im Zug können auch Fahrausweise mit allen tschechischen Ermäßigungskarten gekauft werden.

Die Tschechischen Bahnen bieten ab 10. 12. 06 Onlinefahrkarten zum Selbstausdruck am heimischen Rechner an. Vorerst für alle reservierbaren IC/SC-Züge Im Gegensatz zum Online-Fahrkartenangebot der Slowakischen Bahnen, welche die „Hintergehung" des teuren internationalen Tarifes TCV blockiert, indem sie alle nicht in der Slowakei ausgegebenen Kreditkarten nicht akzeptieren, werden auf http://eshop.cd.cz alle ausländischen Kreditkarten problemlos angenommen und Fahrkarten inkl. Wunschplatz-Reservierung und aller Zuschläge zum günstigen tschechischen Inlandstarif ausgestellt.

Der Pendolino fährt nun DEFINITIV ab 10. 12. 2006 nach (Praha-Holešovice ab 8:26 + 10:26) und von Österreich (Wien Süd ab 13:33 + 15:33). Fahrzeit zw. 3:57 und 4:02 Stunden.

Tschechische Strecke: Neben Normalpreisen + Reservierungspflicht gibt es auch Globalpreise und Aktionspreise inkl. Reservierung.

Österr. Strecke: Hier gilt der SC als ein gewöhnlicher EC-Zug, keine Reservierungspflicht.

In Tschechien kann man kontingentierte Aktionspreise Prag – Wien oder umgekehrt erhalten. Bilder vom Pendolino: http://www.scpendolino.cz/neco-navic/fotogalerie.php

Tarifänderungen Inland ab 10. 12. 2006:
a) Für Inhaber der Kundenkarte In-karta zákazník / karta Z erhöhen sich die Fahrpreise um bis zu CZK 59,- und sind nun nur noch um 30 % gegenüber dem Normalfahrpreis ermäßigt.
b) Die 160-CZK-Variante von SONE+ gilt auch in Eilzügen, die 360-CZK-Variante gilt neu auch in IC, EC und SC, wobei vorher eine verpflichtende Sitzplatzreservierung (auch aus dem Ausland) zu machen ist.
c) Inhaber einer neuen In-Karta (zákazník, junior, senior) können bei rechtzeitiger Bestellung im Internet zwischen vielen tschechischen Städten zum Pauschalpreis von nur CZK 140,- in der 2. Klasse (auch im EC/IC/SC) fahren. Die im Internet bestellten Fahrscheine müssen allerdings am Bhf. in Tschechien abgeholt werden.

(Petr Jeremias Popov)

Dálková doprava v Rakousku zdraží od prosince průměrně o 1,7 %

Od 10. 12. 2006 se změní jízdní řád také v Rakousku. Od tohoto data bude jezdit dalších 100 spojů regionální dopravy v taktu, zároveň vznikne 476 nových přestupních vazeb mezi vlaky a autobusy po celém Rakousku. Dalším zlepšením pro cestující bude 130 nových prodejních automatů jízdenek.

Na linkách vídeňského S-Bahnu budou jezdit mezi stanicemi Wien Meidling a Wien Floridsdorf vlaky v 20 minutovém taktu i v noci z pátku na sobotu a ze soboty na neděli.

O 4 vlaky bude posílena doprava mezi Lincem a Vídní. Nejméně o 15 minut se zrychlí spojení mezi Vídní a Štýrským Hradcem – nejrychleji urazí vlak trasu za 2:15 hod. Za 27 dní vyrazí na rakouské koleje také jednotky ICE, které budou zajišťovat spojení mezi Vídní a Mnichovem. Od prosince 2008 budou tyto jednotky ve dvouhodinovém taktu zajišťovat spojení mezi hlavním městem Rakouska a Frankfurtem nad Mohanem. Do roku 2008 bude také nasazeno všech 171 regionálních jednotek Talent.

Ke zlepšení dojde i na přeshraničních spojích. Od prosince budou jezdit 2 nové páry vlaků mezi Vídní a Budapeští a 3 nové rychlíky na trase Vídeň – Brno. Zároveň budou na relaci Vídeň – Praha nasazeny jednotky ČD Pendolino, které trasu urazí za méně než 4 hodiny, na 2 párech spojů. Pro cestující bude připraveno i 645 000 jízdenek Spar-Schiene za zvýhodněné ceny od 19 € do 100 evropských měst. „Nabídneme nová a častější spojení, středem zájmu se stanou zákazníci, díky nasazení nových souprav a otvírání moderních čekáren se zvýší kvalita cestování," říkají Wilhelmine Goldmann a Stefan Wehinger z ÖBB-Personeneverkehr.

(Jiří Zajíček, tisková zpráva ÖBB)

PROGRAM ČESKÉHO CENTRA
na leden a únor 2007

České centrum Vídeň, Herrengasse 17, 1010 Vídeň,
tel.: 01/53 52 360 nebo e-mail: ccwien@czech.cz

9. 1. – 8. 2. Výstava: architekt Karel Hubáček

Architekt Karel Hubáček (23. 2. 1924 v Praze) je jedna z nejvýznamnějších osobností české architektury 20. století. Tento architekt se stal světově uznávaný díky svému designu televizní věže na Ještědu, jež se stala brzy dominantou regionu. Její elegantní aerodynamický tvar, pěkně tvarovaná silueta vrcholu, přesně reprezentuje charakter krajiny. Za tento projekt mu byla udělena cena od mezinárodní unie architektů (UIA), tzv. Perret Prize, dále pak cena architektonickéko spolku za životní dílo, Herderova cena, čestný doktorát od ČVUT (České vysoké učení technické) a čestné vyznamenání od české komory architektů.*

9. 1. 19:00 Vernisáž a přednáška *se uskuteční za přítomnosti kurátora dr. Petra Kratochvíla.*

11.-12. 1. Festival české literatury

11. 1.

19:00 Zahájení
19:30 Petr Borkovec Vnitrozemí
20:00 Michal Ajváz Prázdné ulice a Radek Fridrich Žibřid
20:30 Irena Dousková Oněgin byl Rusák a Viola Fischerová Co vyprávěla dlouhá chvíle
21:00 Zbyněk Hejda Cesta k Cerekvi a Pavel Kolmačka Stopy za obzor

21:30 Lubor Kasal Bláznův dům a Božena Spravcová Hranice

12. 1.

19:30 Jiří Kratochvíl und Miloš Doležal
20:00 Radek Malý und Kateřina Rudčenková
20:30 Jaroslav Rudiš und Pavel Řezníček
21:00 Jaromír Typlt

Divadlo Brett, Münzwardeingasse 2, 1060 Vídeň.
Organizuje Dokumentační středisko pro středo- a východoevropskou literaturu / Dokumentationsstelle für mittel- und osteuropäische Literatur a České centrum Vídeň.

3. 1. Film + Koncert: Nosferatu + DG 307

Znovuobjevení legendárního němého filmu (1921) režiséra Friedricha W. Mutnaua díky hudbě české undergroundové kapely DG 307, založené roku 1973 lídrem kapely Plastic People of the Universe Mejlem Hlavsou a básníkem Pavlem Zajíčkem.
V Kulturfabrik Helfenberg, Rohrbacherstraße 6-7, Helfenberg. Bližší informace na www.DG307.cz

16. 1. Filmový maratón Martina Friče

Režisér, scénárista a herec Martin Frič (1902-1968) začínal svoji kariéru ještě v éře němých filmů a obohatil českou kinematografii druhé poloviny šedesátých let. Natočil přes 80 hraných filmů, několik dokumentů a televizních inscenací. Některé z nich byly oceněny na mezinárodních festivalech.

16:00 ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA (1938) – legendární česká komedie s řadou nezapomenutelných scén a vynikajících hereckých výkonů.
17:30 EVA TROPÍ HLOUPOSTI (1939) – první česká crazy komedie a nejúspěšnější film české kinematografie předválečné doby.
19:00 KRISTIÁN (1939) – kultovní film o bezvýznamném zaměstnanci jedné cestovní kanceláře, který se občas v Orient baru změní na tajemného svůdníka.

České centrum, vstup volný, omezený počet míst.

19. 1. 19:00 Koncert: František Brikcius

Český violoncellista František Brikcius studoval nejprve konzervatoř v Praze (u prof. Kulhana) a poté absolvoval JAMU v Brně (u prof. Havlíka a prof. Rattaye). Dále studoval ve Velké Británii a v Japonsku. Interpretuje violoncellové kompozice 17.-21. století a věnuje se převážně kompozicím pro violoncellové sólo. Brikcius se koncentruje na díla tzv. českého Terezína a současných hudebních skladatelů. Hraje na mistrovské violoncello „George Kriwalski" z roku 1904.
Další informace na webové adrese: www.brikcius.com.
České centrum, vstup volný, omezený počet míst.

22. 1. 19:00 Literatura: Arnošt Lustig a Markéta Mališová

Literární večer o Franzi Kafkovi a Maxu Brodovi
Vstup volný, omezený počet míst.

26. 1. 22:00 Koncert: Metamorphosis

Česko-turecko-rakouskou skupinu METAMORPHOSIS můžeme srovnávat s rockovou avantgardou sedmdesátých let, Kronosovým kvartetem nebo britským Penguin Cafe. Více informací na adrese: www.metamorphosis.at
Nachtasyl, Stumpergasse 63, 1060 Wien, tel.: 01/ 596 99 77, www.nachtasyl.net.

29. 1. 19:00 Film: *Fimfárum 2*

Čtyři animované filmy (pohádky) pro „vychytralé" děti i dospělé na motivy pohádek Jana Wericha.
Břetislav Pojar natočil pitoreskní příběh o Palečkovi, plný zvratů a dobrodružství.
Režisérka Vlasta Pospíšilová vypráví v pohádce Tři sestry a jeden prsten o třech sestrách, které pomátly své muže kvůli sázce o prsten.
Režisér Aurel Klimt představí v pohádce Tři hrbáči z Damašku tři bratry, kteří nám přiblíží atmosféru blízkého východu a bohatost orientálních povídek.
Jan Balej vypráví v pohádce Strýčku, proč je moře slané o dvou bratrech Markovi a Koubovi, kteří prožijí pradávný příběh o závisti, čertech a přírodních úkazech.
Velvyslanectví České republiky, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

13. 2. – 12. 3 Výstava: Jaroslav Róna

Jaroslav Róna je nevypočitatelný fenomén české kulturní scény. Je činný jako malíř, sochař, herec a literát. Jeho tzv. „nový klasicismus" ho vyzývá ke stále nové provokaci. V roce 2000 vyhrál soutěž spolku Franze Kafky a v roce 2003 byl realizován jeho návrh pomníku Franze Kafky v Dušní ulice v Praze.
13. 2. 19:00 otevření výstavy
České centrum, vstup volný, omezený počet míst.

22. 2. 19:00 Literatura a hudba: Jiří Dědeček + Tereza Brdečková

Autorské čtení spisovatelky a scenáristky Terezy Brdečkové a hudebníka, básníka a prezidenta českého PEN klubu Jiřího Dědečka. Čtení se bude konat částečně v češtině (Tereza Brdečková), částečně v němčině (překladatelka Hana Hadas).
Jiří Dědeček bude zpívat mezi jednotlivými bloky francouzsky chansony od Jacquese Brela a Georgese Brassense, rusky chansony od Vladimira Vysockého a česky vlastní písničky.
Tereza Brdečková je česká spisovatelka, překladatelka, publicistka, držitelka prestižní novinářské ceny „Zlatá křepelka" (Die goldene Wachtel) za rok 1996 a autorka předlohy k filmu TOYEN od režiséra Jana Němce. Jiří Dědeček se sám charakterizuje jako autor písní a básník.
Vstup volný, omezený počet míst.

26. 2. 19:30 Film Husákovo ticho (2002)

V dokumentárním filmu režiséra a scénáristy Roberta Sedláčka jsou zobrazena sedmdesátá až osmdesátá léta, doba tzv. normalizace.
Velvyslanectví České republiky, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

28. 2. 20:00 Koncert: Iva Bittová

Nezaměnitelný styl Ivy Bittové, její talent i multižánrovost jí zaručily úspěch nejen doma, ale i za hranicemi. A ona nás znovu a znovu umí překvapit něčím jiným. Více informací na www.bittova.com
Porgy und Bess, Riemergasse 11, 1010 Wien
tel.: 01/2128811.

30 spisovateľov na Vianoce

Vianočné trhy v Bratislave budú tento rok netradične zdobiť slovenskí spisovatelia. Stánok vydavateľstva LCA pripravil pre čitateľov špeciálnu akciu – Čaj o piatej s... Od 24. novembra do 23. decembra bude každý deň predávať knihy tohto vydavateľstva, zameraného na súčasnú pôvodnú tvorbu, jeden z jeho kmeňových autorov. Denne medzi piatou a šiestou majú záujemcovia možnosť podebatovať si o knihách napríklad s Tomášom Janovicom, Oliverom Bakošom, Karolom D. Horváthom, Silvestrom Lavríkom, Petrom Pišťankom, Dušanom Taragelom, Máriusom Kopcsayom, Danielou Kapitáňovou, Kornelom Földvárim, Pavlom Rankovom, Marekom Vadasom, Viliamom Klimáčkom, Petrom Krištúfkom a Dadom Nagyom, Lacom Keratom, Ballom, Lajosom Grendelom, Petrom Repkom a Ivanom Štrpkom. Celá akcia má príjemne ironický podtón – v danú hodinu sa bude literatúra vážiť na kilovej váhe s nápisom Vážime si slovenskú literatúru. Spisovatelia budú nenápadne vykúkať zo stánku na rohu pri Francúzskom inštitúte a verný čitateľ, ktorý sa náhodne pristaví, si bude môcť ich tituly kúpiť s originálnym autogramom a vianočnou netto hmotnosťou signovanou do knihy. Čaj o piatej s .. sa začína tento piatok s Tomášom Janovicom, nositeľom Ceny Dominika Tatarku za zbierku anekdôt *Maj ma rád*.

Videotéka a fonotéka KLUBU (s podporou MZV-OKKV)

Seznam videokazet:
Balada pro banditu
Bohemia I
Český ráj (něm.)
Císařův pekař
Český Krumlov (něm.)
Čerte, drž se svého kopyta
Hrátky s čertem
Jižní Čechy (něm.)
Karlsbad
Kytice
Mikulov (něm.)
Magdalena Kožená
Morava a Slezsko (něm.)
Nesmrtelná teta
Obchod na korze
Ostře sledované vlaky
Osudy dobrého vojáka Švejka I-II
Penzión pro svobodné pány
Praha
Pražské Jezulátko (něm.)
Šakalí léta
Tajemství ocelového města
Trhák
Všichni moji blízcí
Divadlo Járy Cimrmana:
AKT, hra se zpěvy a tanci
Němý Bobeš aneb Český Tarzan
Vyšetřování ztráty třídní knihy
Záskok
Pohádky:
Broučci
Kocour Vavřinec
Krtečkova dobrodružství
Maxipes Fík
Mach a Šebestová I-II
Rákosníček a jeho rybník
Spejbl a Hurvínek
Tuláček
Kazety:
A vy páni muzikanti
Jarmila Šuláková – Folk songs
Jen vzpomínky poštmistrovic kluka
Krtečkova dobrodružství I-II
Neuvěřitelné situace: Šimek a Sobota
Písničky Čechů v Chorvatsku
Slzy smíchu Jiřiny Bohdalové
The best of Pavel Bobek
Všichni moji blízcí
Děkujeme šlechetnému dárci, který je ochoten k domácímu promítání zapůjčit tyto filmy:
Audience
Báječná léta pod psa
Když rozvod, tak rozvod
Pelíšky
Skřivánci na niti
Smrt krásných srnců

Máte-li zájem o vypůjčení, zavolejte paní E. Zemanovou, tel. 0664 5143329. Kauce 5 € za videokazetu, 2 € na obnovu filmotéky.

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schlösselgasse 18, A-1080 Wien,
tel. (záznamník): **++43-1-402 32 99,** *fax:* **++43-1-79 88 454,**
e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení čtenáři v Rakousku,
příspěvek na rok 2006 činí **25,- €**.

Vážení čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR),
příspěvek na rok 2006 činí **25,- €** *(+* **20,- €** *poštovné).*

Bankovní spojení: *Bank Austria, číslo účtu:* **683 035 901**, *IBAN:* **AT 03 1200000 683035901**, *SWIFT:* **BKAUATWW**.

POKYNY PRO INZERENTY

Ceník: Rozměry v cm	Cena v € (měsíčně)
2,5 × 5,2	4,50
3,3 × 10,0	11,25
6,5 × 5,2	11,25
7,5 × 6,4	16,50
7,5 × 8,0	20,25
7,5 × 10,0	25,50
5,0 × 17,0	28,00
12,7 × 17,0	70,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €.
Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Při celoroční objednávce inzerce se platí pouze 10×. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce). Sleva pro krajany.
Bankovní spojení:
- *Bank Austria, číslo účtu:* **683 035 901**, *BLZ:* **12000**, *IBAN:* **AT 03 1200000 683035901**, *SWIFT:* **BKAUATWW**
- *Česká spořitelna, číslo účtu:* **1557869023**, *kód banky:* **0800**, *účel:* **inzerát.**

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví odpovědná referentka **Mag. Eva Zemanová:**
tel. **++43-0-664 514 33 29**, *fax* **++43-1-79 88 454**
e-mail: info@kulturklub.at
inzerce@kulturklub.at

Kursy češtiny
Čeština pro začátečníky i pokročilé.
Zájemci, hlaste se na tel. č. 6023651, dr. Malá.
Čeština – začátečníci i pokročilí.
Zájemci, hlaste se na tel./fax 0043-1-40 89 841,
Mag. dr. Brandeis.

Kurzy
slovenského jazyka
na Slovenskom inštitúte
miesto: priestory Slovenského inštitútu,
Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien,
informácie: tel. 01/535 40 57

TISKÁRNA SLÁDEK ZNOJMO
ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •
Rudoleckého 23, CZ - Znojmo
tel./fax 515 22 57 30
e-mail: info@tiskarna-sladek.cz
www.tiskarna-sladek.cz

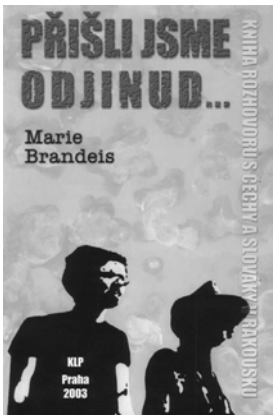

Kniha autorky Marie Brandeis *Přišli jsme odjinud...* s předmluvou bývalého českého velvyslance v Rakousku a nynějšího prezidenta PEN-klubu Jiřího Gruši obsahuje portréty osobností, jež jsou spjaty s českou menšinou, prostředím a kulturou ve Vídni a v Rakousku. Přehledně a zajímavě popisuje nejen bohatou historii exilového života české menšiny v Rakousku, ale i její současný stav. Publikace je dvojjazyčná: česko/německá.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví
Pastrňák's Austro-Bohemia Press,
1030 Wien, Steing. 24,
tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50,
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
otevřeno: st, čt 17:00-18:30,
nebo v **Českém centru**, *1010 Wien, Herrengasse 17.*

KOREC und BLAŽEK OEG
Restaurant
PRESSBURG

Mo-Fr 09:00-19.00, Sa 09:00-15.00
Täglich Mittagsmenü
Spezialitäten aus der ganzen Monarchie
Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81
Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

KARDINÁL PENZIÓN
Danica KORECOVÁ majiteľka fa. Korec Veľké Uherce 310 Slovensko
Ubytovanie
Reštaurácia
Gril
Kaviareň Caféne
Sauna
Fittness
Parkovanie
TEL./FAX: 038/7486 159
VEĽKÉ UHERCE Č. 310

Danica Korecová, *fa. Korec*
tel./fax: 038-7486 159
Informace v reštaurácii Pressburg

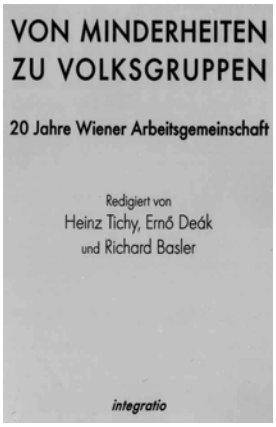

Obsah: I. K vývoji spolku; II. Aktuální přehled o autochtonních skupinách (české, chorvatské, maďarské, romské, slovenské, slovinské) a polské menšině ve Vídni a v Rakousku; Aktuální stav školství české a maďarské národní skupiny; III. Jazyk – právo – identita.
215 str., brož., německy, obr. příloha,
cena: 15 € + poštovné.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví
Pastrňák's Austro-Bohemia Press,
1030 Wien, Steing. 24,
tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50,
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at,
nebo v **Českém centru**, *1010 Wien, Herrengasse 17,*
nebo v **Kulturním klubu**, *Schlösselgasse 18,*
1080 Wien, fax: 01 79 88 454,
e-mail: a9406826@unet.univie.ac.at.

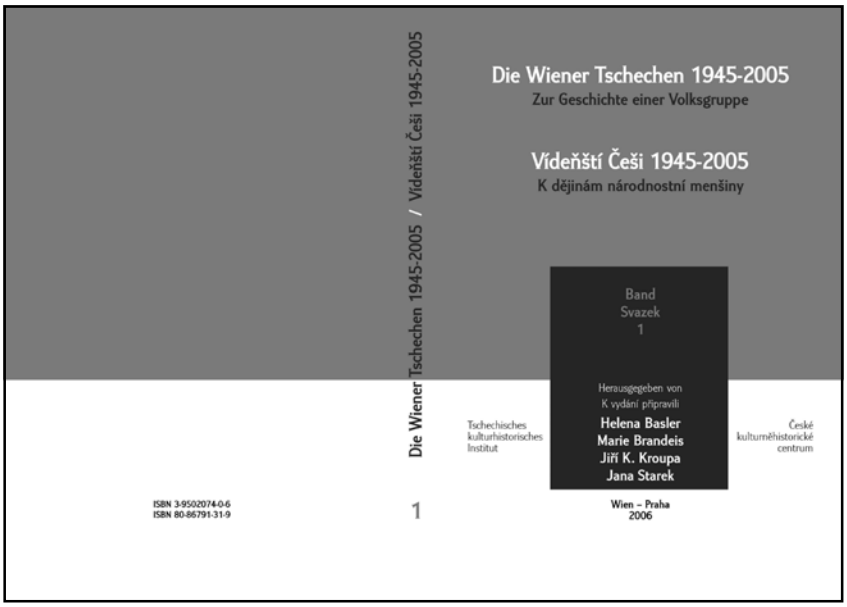

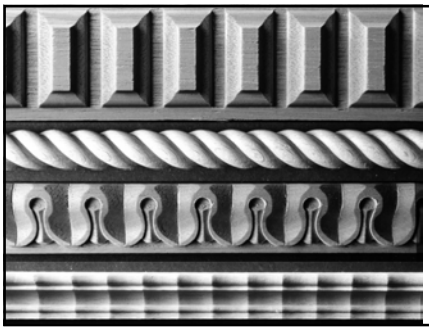

Dřevěné lišty a mřížky
Profilierte KOLAR Holzleisten
Franz Kolář GmbH
Josef-Strebl-Gasse 8, 2345 Brunn/Geb.
Tel.: 02236/31724, Fax: 02236/323 96
E-mail: office@kolar.at; www.kolar.at

Divadlo Brett – 1060 Wien, Münzwardeingasse 2,
tel: 587 06 63, fax: 586 91 55,
theaterbrett@Eunet.at,
www.theaterbrett. at
úterý – sobota od 20 hod.

AUSTRO-BOHEMIA PRESS
1030 Wien, Steing. 24
tel.: ++43-0-699 10596078 *(9:00-19:00)*
fax: ++43-1-812 36 50
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
www.pastrnak.at.ac
(st, čt 17:00-19:00 a také některé soboty)

s' Powidl

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.
Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

EXTRAPARFUM.AT
Vítáme Vás v internetové parfumerii
www.extraparfum.at
Nabízíme ucelenou řadu originál zabalených značkových parfémů za skvělé ceny.

Příjemné nakupování a mnoho voňavých dní Vám přeje
Váš EXTRAPARFUM

Mag. **Sylvie Šebelová**
Sprachtrainerin für Tschechisch

+43 1 920 70 48 *tel+fax*
+43 699 12 64 29 38 *mobil*
office@sebelova.at *e-mail*
www.sebelova.at *web*

Theater **moki**
Mobiles Theater für Kinder
tel 01/505 98 06
e-mail: theater.moki@chello.at
www. theater-moki.at

Atelier JAN -
Umění z kůže
Jan & Tamara
Brabenec,
Spittelberggasse 7,
1070 Wien,
tel./fax: 526 54 22,
po-pá 13-18 hod.,
so 10-14 hod.

Výhodné ubytování ve Vídni
M. Seďa, Westbahnstr. 18,
1070 Wien, Tel. 524 38 73, 617 27 06

Právník v ČR
JUDr. Josef Franc
advokát
Kancelář: Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
tel./fax : 004202 848 18 008,
mobil: 00420602 850 267
e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK
Adresa je k dispozici v redakci.

SLOVENSKÝ INŠTITÚT
Slowakisches Institut
Wien
Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT
Wipplingerstr. 24 – 26, 1010Wien
Tel./Fax.: 43 /1 / 53 54 057
E-mail: si.wien@gmx.at

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM
TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM
Herrengasse 17, 1010 Wien
Tel. – Fax: 0043 1 5352360 – 14,
E-mail: ccwien@czech.cz

CzechTourism Wien
Česká centrála cestovního ruchu
Herrengasse 17, 1010 Wien
ředitelka Dr. Phil. Nora Dolanska
tel.: 0043 1 533 21 933
fax: 0043 1 533 21 934
e-mail: info-at@czechtourism.com
www.czechtourism.com

Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slawistik
Universitätscampus
1090 Wien, Spitalgasse 2-4/Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

BIERGARTEN · RESTAURANT
Schweizerhaus
Familie Karl Kolarik
seit 1920
1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52
Budweiser Budvar
Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ
Richard Arnold - Opravy šperků a hodin; předělávky, vlastní výroba (též z doneseného materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88, tel. / fax 604 54 85,
po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

ZNÁMKY - MINCE
Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17, Ottakringerstr. 82, tel. 486 42 12
po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

PRODEJ A OPRAVY VEŠKERÉ ELEKTRONIKY,
Krajanské ceny, TV-Service,
T. Nohynek, Landstr. Gürtel. 17,
1030 Wien, Tel./Fax: 798 47 08

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER
TEL.+FAX 586 86 86
1060 Wien, Hofmühlgasse 18
E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI – STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH – TAPETEN
TEPPICHE – VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNIESEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN – LACKE – WERKZEUGE
>>> sleva pro krajany

„Art-Atelier"
Bildhauerei / Keramik / Restaurierung / Keramikkurse
Altmüttergasse 6, 1090 Wien
tel.: 0676 9452096
Auf Ihren besuch freut sich:
Mag. Milada Zahnhausen
Dipl. Bildhauerin & Keramikerin

SIMMERINGER TAPETENPALETTE

Tapeten – Teppich – Vorhänge – Karniesen
Farben – Lacke u.v.a.

INKU Fachberater

Inh. L. u G. Lunghammer
A-1110 Wien, Simm. Hauptstr.189
Tel./Fax: 01/7698200

PARKETTBODENVERLEGUNG
Ponúkame Vám podlahárske práce:
nivelizacia podlahy, soklovanie,
dodávka a montáž:
plávajucich podláh, laminátovych parkiet,
celoplošné lepenie PVC, kobercov a iné.
tel./fax: +43 (0)1 9433765
mobil: +43 (0)650 5992802
e-mail: podlahy@chello.at

restaurant Böhmerwald
Böhmische Spezialitäten

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Oslavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
otevřeno: po – ne 11-23 hod.

Restaurant Schönbrunner Stöckl rodina Smadišova

beim Meidlinger Tor
České a slovenské speciality!
Nabízíme:
svatby, podnikové a rodinné oslavy, Vánoce,
catering service pro každou příležitost,
slevy pro skupiny z ČR.
Těšíme se na Vaši návštěvu!

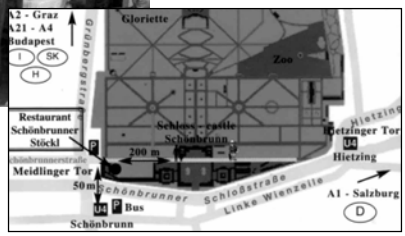

Küche/ kitchen / cucina / kuchyň
10:00-22:00, otevřeno po celý rok
1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29,
tel./fax: +43-1-812 82 71, **www.schoenbrunnerstoeckl.com**

Zur Böhmischen Kuchl

Speciality české a moravské kuchyně:
dršťková polévka, bramboráky, svíčková, lívanečky,
Budějovické a Velkopopovické pivo -
na Vaši návštěvu se těší Dagmar Ficenec

1080 Wien, Schlösselgasse 18, tel.: 402 57 31
otevřeno: po – pá od 11.00 – 15.00 a 17.30 – 23.00

KLEINES WIENER CAFE
Denis Bezucha
1080 Wien, Kochgasse 18
tel. 01/402 32 07
po – pá 9:00-22:00
sobota a neděle
zavřeno
Kavárna s českou kuchyní.
Oslavy na objednávku.
Budějovické pivo.

Znesvěcená tříkrálová noc

Ve Lštíně žil před časy chudý švec. Měl tam domek, ale tak maličký, že když jeho žena pekla na pánvi placky, musela otevřít okno a držadlo pánve vyčuhovalo do ulice. Chudák švec by se byl rád přece trochu zmohl, a proto šil a klepal boty ve dne v noci a neohlížel se ani na neděle a posvátné dny, tak se honil za prací a za výdělkem.

Jednou se tak hmoždil pozdě v noci právě před svátkem Tří králů, při matném světle lampičky tloukl a propichoval a šil a ani si nevšiml, že už je pozdě a že právě o této noci nesmí nikdo pracovat, aby nerušil pouť tří vznešených poutníků do Betléma.

Tu se najednou venku před oknem ozvalo koňské dupání, okenice se rozletěla, ze tmy se do světnice natáhla veliká zahnojená koňská noha děsný koňský hlas zařehtal: „Pane mistře, ušijte mi také botu!" Ale o takovou objednávku milý švec nestál, vyděsil se, zahodil boty i šídlo, zhasl, vlezl do postele a přetáhl si peřinu přes hlavu.

(Příběhy ze staré Šumavy, připravila mk)

Miroslav HORNÍČEK: Chvála pravé chvíle

Některé události nastanou v pravé chvíli. Nemusí to být velké události, ale pravá chvíle jim dodá váhy a významu. Učiní je velkými a nezapomenutelnými.

V mnoha domácnostech již vybuchla kamna. Je to záležitost banální, ale i tady jsou rozdíly. Výbuch může být slabý a snadno likvidovatelný, ale může taky dojít a dochází k výbuchům, které změní barvu stropu, rozestavení nábytku a cosi v nervové soustavě všech přítomných. A také tady je rozhodující chvíle. Pravý výbuch si počká, nenastane kdykoli a jen tak.

Nejvhodnější chvíli si vybral jeden výbuch v našem bytě asi před deseti lety. Byl Štědrý den, chýlilo se k večeru a byla to ona chvíle, kdy hospodyně je hotova s přípravou večeře i s úpravou svého zevnějšku, kdy je očekáván příchod pozvaných hostů. Je to ona kratičká chvíle, kdy všechen kvap ustal, kdy prostřený stůl svítí jako souhvězdí, dítě naléhá, aby nadílka byla před večeří, a žena praví: „Už by tu mohli být." Chvíle vzdálených rolniček, padajících vloček a duševního pianissima.

Tehdy nastal onen výbuch. Nevím, kde sám v sobě vzal tolik trpělivosti a kázně, že vyčkal až do této chvíle. Byl to silný výbuch a připravil se na svůj zásah dokonale. Řekl bych dokonce, že to bylo několik výbuchů, které solidárně počkaly jeden na druhý a nastaly pak společně – přesně ve chvíli, kdy přicházející hosté – jak se dalo zpětně propočítat – vystupovali již po schodech.

Ozvala se rána. Bydleli jsme tehdy v nejvyšším patře a já jsem se zprvu domníval, že spadla střecha. Nevím, jak mne tohle napadlo, ale všechno bylo příliš rychlé a nezbývalo času uvažovati o dalších možnostech. Běžel jsem tedy do jídelny, protože jsem ještě nikdy neviděl střechu spadnuvší do bytu, ale v jídelně byla vánice a ve vánici moje žena, ztracená a tápající jako onen Angličan, hledající v bouřích Tibetu ztracený obzor svého Šangri-la.

Byla to ovšem vánice – řekněme to hned – negativní. Byla to dosud nevyvolaná a silně přeexponovaná vánice na fotografické desce, černá vánice snu a horečky, bylo to, jako by do hejna vran vjel náklaďák a rozmetal je do všech stran a nejvíce vzhůru.

Bylo to svým způsobem krásné, ale nemělo význam upozorňovat v tuto chvíli mou ženu na estetickou stránku výjevu. Vyvaroval jsem se toho a snažil jsem se pouze vysvětlit, že jsou na světě nehody – jako třeba tato –, za které já nemohu, což ona jaksi tvrdila. Dnes vím, že jsem pochybil. Měl jsem i tuto věc vzít na sebe, protože v takové situaci logika i právo berou za své a člověk je vinen – řekl bych – šmahem.

Ale to již vstupovali hosté, poněkud pohoršeni, že já, člověk pokrokový, jsem si pro dnešní večer najal černošku.

Saze padaly dále. Nedá se říci padaly. Sněhová vločka padá, peří rozmetaných vran padá, zrnko prachu padá, všechno, co má sebemenší váhu, padá, ale saze ne. Jako by věděly, že jsou ve vzduchu Vánoce, chtěly v něm být i ony.

Pohybovaly se, to ano. Ale nikoliv směrem dolů. Pohupovaly se sem a tam, z rozkoše kolébání, jako dvojice v tanečním sále, kroužily, míjely se, třely, stoupaly, pluly, ale nepadaly. Pokusil jsem se popohnat je k podlaze knihou, ale jen jsem je tím – na rozdíl od své ženy – rozveselil. Na obličej mé ženy, přestože je plošně menší, dopadalo dvakrát tolik sazí. Nedivím se jim. Také dávám přednost židli menší, ale půvabnější.

Posléze jsme se pokoušeli o celé věci žertovat, ale jaksi to nešlo. Také se větralo, čímž sazí – nevím odkud – přibylo.

Měli jsme rybí polévku s černým drobením, smaženého kapra se strouhanými briketami, černobílé víno a moučníky podobné drozdům. K ránu již sazí poněkud ubylo, a protože zvyk si již oděl svou železnou košili, vstávali hosté od stolu a sahali do kamen, aby si trochou čerstvých sazí vylepšili chuť ovoce, koňaku nebo dršťkové polévky.

Některé saze dopadly k zemi až na Mláďátka. Poslední, pokud vím, šestnáctého dubna dopoledne.

Vyprávěl jsem kdysi tuto příhodu učitelce svého syna Věře Ryškové, chtěje ji rozveselit, což – jako učitelka mého syna – potřebovala, ale ona mi řekla, že to nic není, a posloužila mi jinou událostí, rovněž pěknou.

Také tady to bylo v podvečer Štědrého dne, což samo už svědčí o tom, že událost to byla důmyslná a rafinovaná, také tady to byla ona chvíle, kdy všechno je nachystáno a člověku zbývají dva tři prostinké úkony, jako je urovnání ubrousků na prostřeném stole či sejmutí kompotu z nejvyšší police ve spíži. Ano, byla to sklenice se zavařenými švestkami, po čem v této chvíli vztáhla ruce, když zjistila, že na této sklenici stojí kameninová nádoba s husím sádlem. Bylo tedy nutno nejprve vzít onu nádobu, což učinila ve výponu obounož obouruč, protože nádoba byla opatřena dvěma uchy. V tomto postoji se nádoba v jejích rukou pomalu zvrátila, a ona, neschopna údivu, úleku ani úniku, si počala husí sádlo líti na hlavu. Je to vzácná situace. Cosi v člověku to ví, cosi moudřejší rozumu a silnější vůle, a zabrání člověku, aby ji ukvapeně přerušil. V nádobě byly dva litry sádla – necelé, jak říká paní učitelka. Ale i litr husího sádla stačí, aby zásadně změnil hlavu učitelčinu, nikoli snad myšlenkově, ale rozhodně zevně.

A tu tedy – i zde – již přicházeli hosté.

Nevím, jak večer pokračoval. Bylo snad nejlépe rozdat nakrájený suchý chléb a tento si mazat přímo o hostitelku.

(Dobře utajené housle)

Jiří ŽÁČEK
Turistická příhoda s detektivní zápletkou

Na Šumavě
v háji břízek
zaběhl se pěkný řízek.
Usmažený
libový –
zmizel někde ve křoví.
Zaběhl se jedné tetě,
co tu byla
na výletě.
Utekl ji z batohu –
víc vám říci
nemohu.
A ta teta celá divá
zavolala detektiva. Zavolala Holmesa, ať jde na to od lesa.
Co jí na to
Holmes poví?
– Usmažila si ho nový!
Já mít hlavu Vševěda –
už ho snědla
medvěda!
Já vám klaním,
haudujudu,
vaše oběd být už v čudu.
Pozdě honit bycha, yes.
Těšilo mě.
Dobrý dnes!

(Pro slepičí kvoč)

Nespravedlnost

Tvář, ta musí snášet
mráz,
déšť,
jinovatku.
Zato ty si hovíš pěkně v teple,
zadku!

Výchovná zásada

Dospěla-li lenost k mozku,
už je pozdě
na rákosku.

Džínový song aneb chvála češtiny

Čteme bestsellery.
Prožíváme story.
Holdujeme drinkům.
Užíváme spray.
Posloucháme hity...
Že jste K. O.?
Sorry –
ale my jsme O. K.
čili je nám hej.

(Rýmy pro kočku)

Jiří SUCHÝ
Polednice

U lednice dítě stálo
Zplna hrdla zpívalo
Na tranzistor k tomu hrálo
Do rytmu se kývalo

Hudba kvičí nervy ničí
Nepeče se pečeně
Cosi syčí na vařiči
Matka křičí zděšeně:

Mléko prchá běda běda
Nateklo mi do boty
Táta bude bez oběda
Pro tebe ty zlobo – ty

Zanech řvaní moje zlato
Hrej si – tumáš kohouta
Jedva matka dořekla to
Bouch – bác – letí do kouta

Podlily se krví oči
Povalené matičce
Pozvedne se povyskočí
A pak řekne kratičce:

Pojď si proň ty polednice
Pojď – vem si ho tuláka
Stojí stojí u lednice
Nepracuje Huláká

(Na scéně se objeví polednice.)
Polednice: Dej sem dítě!
Suchý: To je vám zvláštní. Já slyšel, jako by tady někdo něco špitl.
Polednice: Dej sem dítě!

Suchý: Zase! Přátelé, jsem přepracován. Slyším hlasy. To měla naposled Johanka z Arku, a teď já. Pokojně si tu recituju a najednou slyším, jako kdyby tady za mnou... (Otočí se, spatří polednici a děsně se vyleká.)
Polednice: Dej sem dítě!
Suchý: Milostpaní, nezdá se vám čistě náhodou, že jdete nějak tvrdě na věc? My se vůbec neznáme, a vy mi sem vtrhnete a hned po mně chcete dítě! A navíc mi tady rušíte veřejnou produkci.
Polednice: Já chci dítě!
Suchý: Zasloužila byste naplácat. Že se nestydíte, taková veliká. Seberte se i s těma vašima nestydatýma požadavkama a vypadněte!
Polednice: Tak to ne. Nejdřív si mě sem zavoláš, a potom seberte se a vypadněte. Já chci to slíbený dítě!
Suchý: Madam, nepamatuji se, že bych vám něco sliboval, i když vyloučit to nemohu. Člověk tamhle něco slíbí, tamhle něco slíbí... Ale že bych vám sliboval dítě, to se mi nechce věřit. Jestli jo, pak jsem musel být pěkně vzatej! Ale já to připouštím a vy za to připusťte, že jste si na to vymáhání vybrala nevhodnej okamžik. My se můžeme sejít jindy, jinde, mezi čtyřma očima věc prohovořit...
Polednice: Ne, nic se odkládat nebude! Já se odsud nehnu, dokud nedostanu to slíbený dítě. Dej sem dítě!!!
Suchý: Prosím vás, přece nechcete, abych nechal zatáhnout oponu a místo hraní tady začal plnit nějaký pitomý sliby!
Polednice: Opona se zatahovat nemusí.
Suchý: Vy dobytku! Teď jste zašla trochu daleko. Já vás varuju.
Polednice: Zavolal jsi mě sem? Zavolal! Jsem tady? Jsem! Tak dej sem dítě!
Suchý: Já jsem si zavolal? Vás? Sem? To jste mě skutečně rozesmála. Já si zkazím svůj uměleckej výstup tím, že si doprostředka pozvu takovouhle
Polednice: No jakou? Jakou takovouhle? Řekni!
Suchý: Neřeknu.
Polednice: Bojíš se.
Suchý: Takovouhle, říkám. Ještě mně začněte tvrdit, že nejste takováhle.
Polednice: Tak já jsem ještě nakonec blbá. Slyším zřetelně, jak někdo volá: Pojď si pro něj, polednice, pojď, vem si ho, tuláka – A kdopak to tedy řek? No?
Suchý: Já jsem čistě jaksi – a vy jste – zkrátka... – A vy jste polednice?
Polednice: Nevypadám na to?
Suchý: Ukažte mi občanskej průkaz! –––Vaše jméno?
Polednice: Polednice.
Suchý: Příště i křestní! Věk?
Polednice: F. L.
Suchý: Co co co?
Polednice: Chtěl jste křestní. F. L. Věk.
Suchý: Tak pozor, pozor! – Teď tu hledám zaměstnavatele, a ať hledám, jak hledám... – á tady je: odbor péče o mládež. Popis: malá, hnědá, hnáty křivé... – Pokračujte! – Tak vy jste polednice! Já jak jsem tady umělecky recitoval a vy jste mi do toho vlezla, tak já jsem si původně myslel, že jste nějaká bláznivá bezdětná, která takhle obráží divadla a vymáhá na našich předních umělcích dítě.
Polednice: To je trapný!
Suchý: To nic, já to zachráním. – Vážení přátelé. Přišla mezi nás naše známá a populární polednice, takže moje recitace může skončit – kdo to řek, že je to dobře? – a my vám zde sehrajeme Polednici jako drama! Nejdřív to ale musíme obsadit. Kdo bude hrát polednici?
Polednice: To jsem si myslela, že bych právě mohla já.
Suchý: To není špatnej nápad: V roli polednice uvidíte přímo polednici. V tom případě já dítě hrát nebudu, budu hrát tu – otce. Matka v zaměstnání, otec v domácnosti.
Polednice: A kdo bude hrát dítě?
Suchý: Dítě mají pouze fiktivní – vzešloť z platonické lásky. Ale o to víc na něm lpěj. O to to bude smutnější, ten kus. Polednice zatím vypadne a přijde, až ji zavolám. Tak můžeme začít.

(Z dílny malých scén – ze hry Kytice, Balada třetí)

Jan DRDA: O hloupé havířce

Žil jednou na Kocandě jeden havíř, jmenoval se Honza Kleperád. Ten měl ženu Barboru, tak hloupou, až si o tom ve dvaceti vůkolních obcích vypravovali. Že byla nedbalá a znala hospodařit jako koza v bezinkách, nikdy nic v chalupě neměli a často museli k obědu vylizovat hrnce od včerejška. Jenom když Honza přinesl z hor výplatu, ten den si dali bene, a pak šidili hubu dál, jak se praví v tom přísloví: Dneska tlusto, zejtra pusto.

A tu si Barka Kleperádová usmyslila, že si pořídí šotka hospodáříčka, aby se k nim do chalupy nastěhoval blahobyt. Koupila na trhu černou slepici, a jakmile ta slepice snesla první vajíčko, honem si je Kleperádka vstrčila pod paždí, že si šotka sama odchová. Druhý den snesla černá slepice zase vajíčko. I povídá si Kleperádka:

„Panečku, už mám dvě vejce, to by byla pomalu večeře pro Honzu, stejně nevím, co mu dát, až mi přijde ze šichty. Ale škoda takové vajíčko sníst! Když budu mít šotky dva, snesou mi na hromadu dvakrát tolik!“

Pod pravým paždím už jedno vejce měla, dala tedy druhé vejce pod levé paždí, a celá se třásla nedočkavostí, kdy už se šotkové začnou klubat. A protože se jí zdálo, dvou šotků že bude ke štěstí dost, a pro muže večeři neměla, zařízla tu černou slepici a uvařila ji Honzovi do nudlí, aby se posilnil, až přijde večer z šichty.

Celý den trnula strachem, aby jí vajíčka zpod paždí nevypadla, a tak se radši vyhýbala práci a držela lokty pěkně těsně při těle. Na samý večer si sedla na zápraží a čekala svého Honzu. Vtom tu šla kolem sousedka a nesla košík krásných červených jablek. Zrovna před Kleperádkou se do jednoho s chutí zahryzla. Kleperádce hned vskočily do huby sliny.

„Maryjáno, dej mi jedno jabko!“ křikla na sousedku žádostivě.

„I proč ne, tu máš, Baruško!“ hodila sousedka jedno jablko přes plot.

Kleperádka honem vyskočila, natáhla ruce po jablku, a křáp! obě vajíčka zpod paždí jí vyklouzla a roztřepla se o kamení.

„Ach já nebohá!“ začala naříkat Kleperádka, „mně se odjakživa všechno štěstí zdaleka vyhejbá!“

Šel kolem řezník, slyšel ten hrozitánský křik a viděl Kleperádku, jak lomí rukama. Myslel si nic jinak, než že Kleperádovům nabubřela po mladém jeteli koza a že tak on přijde k lacinému vejdělku.

„Copak se vám přihodilo, kmotra?" honem vyzvídal.

Hloupá Barbora mu vyklopila, jak si políčila na štěstí, a jak jí to teď s těmi šotky hospodáříčky sklaplo.

„Tak vy byste chtěla šotky? Ale to je maličkost!" povídal šelma řezník, „já doma jednoho mám, a zrovna teď má mladé!"

Dejte mi šesták na pivo, až půjdu zejtra kolem, já vám jich párek přinesu. Ale nikomu ani muk!"

Kleperádka běžela do chalupy, vzala z hrnku poslední dva šestáky, které jí tam zbyly od mužovy výplaty, a vtiskla je řezníkovi do dlaně. Jak přišel řezník večer domů, chytil v dílně dva velké černé šváby, samečka a samičku, dal je do škatulky, a druhý den ráno už ťukal Kleperádce holí na okno.

„Tak, kmotra, tady máte pěkný páreček!" přidržel Kleperádce škatulku u ucha, aby si poslechla, jak tam šotci škrábou nožičkama, „ale nikomu ani slovíčka! Zavřete oči a pusťte je pěkně pod kamna, chudinky jsou ještě neopeřené, a tak by se před vámi styděly! Pěkně jim každý večer dejte misku mléka a uvidíte za měsíc to požehnání!"

Kleperádka řezníkovi od srdce poděkovala a milé šváby se zavřenýma očima vypustila za pec. Dočkat už se nemohla, až trochu povyrostou, a tak jim toho mlíčka nalévala jen což! Ještě ani měsíc neuběhl, když tu se jednou Honza v noci probudil. Zdálo se mu, jako když mu něco po obličeji přeběhlo. Posadil se zprudka na posteli a najednou slyší:

„Sss ... sss ..." a zase: „Ssss ... ssss!"

„Barboro, slyšíš to? Kterej ďas nám to šustí v sednici?" zacloumal znepokojeně Kleperádkou a vytrhl ji z libého sna.

„Pšt, Honzíčku, to jsou hospodáříčkové! Za nějakej den už nám začnou snášet do chalupy blahobyt, jen co jim křidýlka obrostou!"

„Co je to za hloupost? Kdes je vzala?"

„Od řezníka jsem dostala párek mladejch... za dva šestáky!"

Honza Kleperád čul čertovinu, rozžehl... to jste měli vidět to mračno hospodáříčků, jak prchali na vše strany pod pec i pod almary! A křidýlka už měli, jedna radost! Kleperád popadl metlu z koštěte, Kleperádce vyšlehal, co se do ní vešlo, ale marná sláva, rozumu jí tím nepřidal.

Pár dní dělala dobrotu, ale za týden už zas na všechno zapomněla. Šel kolem studnař, a že zrovna sháněl nějakou práci, povídá:

„A že vy si nedáte vykopat studnu na dvoře, teta?"

„A proč by? Však je v obecní vody dost!"

„Dneska je dost, ale co bude zejtra? To nevíte, že přijde sedm suchejch let a že bude voda dražší než víno? Slepej mládenec to věštil v kalendáři, už je toho plný městečko!"

„Dražší než víno? Cožpak lidi budou za obyčejnou vodu platit?"

„O jéje, a jak rádi! Zlatku za žejdlík budou dávat! A možná že i dvě!"

Pod Kleperádkou se roztřásly nohy údivem i rozrušením. Panenko sedmiranná, takhle na dosah ruky mít pytle zlaťáků. Honzovi radši nic neřekla, aby jí to nerozmlouval, ale jak odešel na noční šichtu, popadla kdejaké necičky, štoudve, džbery, soudky i bečky, co jen mohla po stavení vyštrachat, a začala do nich snášet vodu na suché časy.

Když se lomozila po sklepních schodech se sudem, co do něho každý rok kyselé zelí nakládali, klouzla jí noha a Kleperádka se i s tou bečkou kutálela dolů. Chvíli skákal sud po Kleperádce, chvilku zas Kleperádka po sudu, až skončily na samém dně sklepa.

„Ach ouvej, to je hloubka, zrovna jako ve studni!" zabědovala Barka, když konečně zůstala ležet pod posledním stupněm. Ale jak už tak všechno zlé bývá i k něčemu dobrému, v tu ránu jí bleskl hlavou nápad. Tenhle hluboký kamenný sklep, ten je nad všechny sudy a bečky! Nastřádat si na suché časy, až budou za žejdlík dávat dva zlaté, plný sklep vody, to by bylo hotové bohatství!

Nemeškala, popadla motyku a rýč, a uháněla k rybníčku, co ležel kousek nad Kleperádovic chalupou. Voda tu byla sic prozelenalá, plná žabince, ale na takovou maličkost v nouzi nikdo koukat nebude. Měsíc byl v úplňku, na práci bylo dobře vidět, i pustila se Kleperádka chutě do toho. Prokopala hráz, ze dvou prken nastavila korýtko, a motykou začala vodě prohrabávat cestičku až k okýnku do Kleperádovic sklepa. Tak, do rána to bude hotovo, a všechno zůstane pěkně v tajnosti! Ale že byla vlahá noc, uprostřed práce začaly Kleperádku vyrušovat žáby.

„Barrka! Barrčo! Tvarroh! Tvarrroh!!" křičely jedna přes druhou, až se jim volata nadýmala. Kleperádku popadl strach, že by ji mohly prozradit.

„I dám vám tvaroh, jen už mlčte, potvory, a hleďte si svého!"

Běžela domů, popadla dva bochánky tvarohu, a zatímco voda pěkně crčela do sklepa, rozlamovala Barka na hrázce tvaroh na hrudky a házela je do těch míst, kde žáby nejvíc vřískaly. Kupodivu, pokaždé, jak hodila, křičely žáby slaběji, a nakonec docela umlkly a byly jak putičky.

„Jakáž pomoc, bez podmáznutí to nešlo..." povzdechla si Kleperádka nad tvarohem, ale byla šťastna, že má vody plný sklep. Ráno přišel Honza ze šichty domů a hned se chystal do hajan. Ale v té rozespalosti mu přišla chuť na kousek kyselého zelí. Jen tak beze světla se rozběhl do sklepa, že si nabere trošku ze sudu.

Popaměti se pustil ze schodů, najednou mu však na mokrém stupni ujely nohy, a v tu ránu se Honza po krk šplouchal ve vodě a polykal andělíčky. Ledva se vyškrabal ven, hned spustil lermo:

„Běž pro sousedy, Barčo, sklep se nám zatopil, snad nám tam prorazil nějaký podzemní pramen!"

„I nekřič, Honzo, nemusí každý vědět, kolik vody mám nastřádáno, až přijdou ty suché časy!"

Nezbylo Honzovi, než aby jí dal znova koštětem na pamětnou. Barka slibovala, teď že už si dá na věky věkův pokoj, že už nic nebude dělat na svou pěst, ve všem že bude poslouchat muže.

Ale co čert nechtěl, příští zimu se jí zase přihodila taková šlakovitá věc. Nasadila husu na vejce, a když už se měla housata ze skořápek klubat, vzala Kleperádka husu i s košíkem do sednice, aby těm holátkům nebylo zima. Honza ráno za tmy odešel na šichtu a Barka by si byla ještě ráda přispala, alespoň než se pořádně rozední. Ale potvora husa už vítala den a kejhala na košíku, až se okna třásla.

„Budeš mlčet!" okřikla ji Kleperádka z postele. Ale husa ještě víc.

„Máš asi hlad, co? Jen počkej, já ti zacpu kejhák!"

Kleperádka skočila z postele, sáhla do misníku, kde měla od včerejška drbaný bramborový knedlík, a celý jej

vrazila huse do krku. Šlo to ztěžka, ale když pořádně palcem zatlačila, chřtán se přece jenom roztáhl.

„Tak, tenhle když sníš, to něco zvíš!" povídala Kleperádka spokojeně a zachumlala se znova do peřin. A opravdu, husa už ani muk! Jen křídly trošku zatřepala, ale pak se utišila docela a nechala Barku spát. Když o půl deváté Kleperádka konečně vstala, propánajána, huse visela hlava z košíku jako docela cizí věc.

„Vida, teď spí, zrovna když je čas vstávat!" napomenula husu nevraživě Barka a začala jí zdvíhat hlavu za zobák. Marná věc, husa už byla studená, jak zákon káže. Kleperádka zbledla, že by se v ní byl krve nedořezal.

„Teď aby ještě ke všemu zastydla vejce!" Zabědovala, a místo mrtvé husy hodila na košík polštář z postele. Co honem dělat? Neměla by zatopit a dát vejce do trouby? Ale to by se housata třeba upekla! I ne, na to se musí jinak! Nadělala v díži chlebového kvasu, pěkně lepkavého, vlezla si do ní, celá se tím kváskem pomazala, pak rozpárala nožem velkou peřinu, a tak dlouho se v tom peří válela, až byla od hlavy k patě pěkně opeřená. Tak, teď není o nic horší než husa! Bez váhání si sedla do košíku na vejce, aby měla housátka teploučko, a celá dychtivá čekala, brzo-li se začnou ze skořápek proklubávat...

Sotva se trošku na vejcích zavrtěla, hned bylo slyšet, jak pod ní skořápky pukají. Kleperádka s radostí počítala, kolik jich už puklo a kdy už budou všechna proklubána, aby mohla z košíku slézt.

„Bláznivko bláznivá, co to provádíš?" spráskl ruce Honza, když přišel ze šichty domů a uviděl to nadělení.

„Jen ztichounka, Honzíčku, už jich puklo deset!" šeptala blaženě Kleperádka, „ještě dvě a bude to všecko v pořádku!"

Honza tentokrát popadl dubovou hůl a sehnal Kleperádku z rozmačkaných vajec.

„Panebože, proč zrovna já mám nejhloupější ženskou pod sluncem?" začal bědovat a ze samé žalosti sázel Barboře jednu za druhou.

„Ouvej, Honzíčku, už dost! Svět je velkej, možná že bys tam přece jenom našel ještě hloupější stvoření, než jsem já!"

„Taky že půjdu hledat! A běda ti, jak nenajdu!"

Celý rozčertěný popadl Honza Kleperád skrojek chleba, strčil jej do kapsy a pustil se do světa. Nedošel ještě daleko, sotva za první rozcestí, a do cesty se mu přitrefila ženská, celá uchvátaná a usouzená.

„Copak se přihodilo, teta, že jste taková zničená?" zeptal se Honza jen tak ze zvědavosti.

„Ani se neptejte, kmotříčku! Já jsem kostelnice z Ouběnic, potkalo nás veliký neštěstí!" vzdychla ženská a na chvilinku se s Honzou zastavila.

„Copak? Kostelník si zlámal nohu?"

„I bodejž radši zlámal! On, mizera, proved něco horšího!"

„Ale dejte pokoj, horší než zlámaná noha je už jenom zlámanej vaz!"

„Chraň pánbu, ale ten můj mizera napohlavkoval svatýmu Matějovi!"

A tak pomaloučku polehoučku z kostelnice vylezla celá ta nešťastná historie. Zejtra je přece svatého Matěje, co ledy láme, a když je nemá, udělá je. Na toho svatého si ouběnický farář tuze potrpěl, protože sám byl taky Matěj. A tak nakázal kostelníkovi, ať tu sochu svatého Matěje, co

stojí u levého oltáře ve výklenku, pěkně umyje a nablejská, aby se zejtra ve sváteční den jen jen třpytila.

Kostelník si rovnou z fary zašel do hospody pro posilněnou. Vypil nějakou tu skleničku šedé s rumem, aby se mu zbystřil rozum, ještě jednu, aby mu prsty při mytí nekřehly, a pak se pustil do svatého Matěje. Sundal ho z výklenku a v náručí ho nesl na dvorek, tam že mu pořídí novou parádu. Svatý Matěj byl sic o hlavu menší než kostelník, ale těžký byl jen což, kostelníkovi až v zádech praskalo.

A tu, jak chtěl kostelník svatého postavit na zem, ten Matěj šlápl kostelníkovi na nohu. Hromsecdudy, to kostelníka dopálilo!

„Ty si myslíš, když jsi jednou svatej apoštol a já jenom chudej kostelník, že mi můžeš šlapat na nohu? To tedy né, abys věděl, to sakra né!" obořil se na svatého Matěje, a lup! vsolil apoštolovi pohlavek, jen to mlasklo. Ale běda! Matějova hlava nebyla na pohlavky zvyklá, ruplo to v ní a upadla na zem jako zralá hruška.

„Tak tu hlavu přilepte klihem, milá teta, a bude všechno v pořádku!" chtěl Honza Kleperád potěšit zdrcenou kostelnici.

„Ach, jemine, když ten mizera kostelník nepřestal u hlavy!"

Myslil si, že si z něho svatý Matěj tropí šprťouchlata, že to s tím upadnutím hlavy udělal naschvál, aby kostelníka postrašil. Tak se v té rozkuráženosti popadl s apoštolem do křížku a při tom zápolení utrhl svatému Matějovi napřed pravou a potom taky levou ruku. Nakonec do apoštola strčil celým tělem, Matějovi to chroustlo v kolenou

a chudák trup bez hlavy a bez rukou se celý poroučel do bláta.

„Je dočista prožraný červotočinou, kdepak, toho už nikdo na nohy nepostaví!" bědovala kostelnice a chtěla se hnát dál do Rukapáně. Sebrala, chudák, všechny úspory, vypůjčila si od sestry deset zlatek a běží k řezbářovi, co dělal před lety toho starého Matěje, jestli by neměl doma ještě nějakého náhradního. Vždyť zejtra ráno je matějský svátek a pan farář chce u Matěje sloužit ranní! Běda, kdyby svatý Matěj nebyl na svém místě!

„I neblázněte, kmotra, a nevyhazujte peníze zbůhdarma," jal se kostelnici těšit Honza Kleperád, „na tu chvilku, než to pan farář odslouží, já vám toho Matěje udělám sám a pak už se to nějak zařídí!"

Domluveno, provedeno. Honza se vyspal u kostelníků, z koudele si nadělal vousy, že by se za ně nemusel stydět ani svatý Mikuláš, shledal s kostelnicí všelijaké ty hábity na roucho apoštolské, na nohy si vzal opánky, do ruky širočinu, a když se ráno rozbřesklo, stál ve výklenku u oltáře svatý Matěj, že na něj bylo radost pohledět! Pan farář přišel, mrkl zálibně na svého patrona a dal se do mše. Ale ty báby modlářky, to byl kámen úrazu! Pánbíčkovi by paty okousaly, a svatému Matějovi alespoň polepily nohy krejcarovými svíčkami.

Matěj držel, ani nemukal, i když mu horký vosk kanul mezi prsty. Baby za chvilku na svatého i na modlení zapomněly, daly hlavu k hlavě a uprostřed mše se pustily do klevetění, až se jim od těch utrhačných hub prášilo.

„Kouknou, paní sousedko," povídala jedna křivohubá, co stála nejblíž k svatému Matějovi, „to je hrůza hrůzoucí, jaký má náš farář sešmaťhaný střevíce!"

„Cožpak o to, ale jak má tu sukni ušoupanou, vidíte? Vždyť mu z ní knoty visí! Pěkná cajdrna,. ta farská hospodyně, cožpak mu to nemůže zaobroubit, aby nedělal celé farnosti ostudu?"

„I pánbu ví, kde se coural, že si tu sukni tak ušoupal!"

„Tak tak, toho je plná obec, že má farář všelijaký spády!"

Svatý Matěj ve výklenku drobátko naklonil hlavu, aby líp slyšel. Jak sebou přitom maličko pohnul, jedna ta svíčka, co měl přilepenou na noze, povolila, padla milému apoštolovi plamínkem zrovna na nehet palce a začala ho pálit jako čert. Vteřinku tu bolest vydržel, protože doufal, že některá z těch bab si toho všimne a dá svíčičku zas do pořádku. Ale kdepak báby, kde ty už v myslích byly!

„Zatracený modlilky!" rozlehlo se jim najednou nad hlavami, a z očí svatého Matěje začaly šlehat blesky hněvu, „kdopak to tu s vámi má vydržet! Hejbou pyskem, jako by se modlily, a zatím jsou to samý bohaprázdný drby! Do pekla s vámi, huby jedovatý!"

Než se baby nadály, seskočil svatý apoštol přes jejich hlavy z výklenku a s vlajícím rouchem se hnal z kostela, co mu síly stačily. Pan farář chvilinku koukal jako na zjevení, ale pak se strašně rozezlil. Hnal se od oltáře k babám a začal je rozhořčeně štulcovat pěstmi do zad:

„Ven, baby! Alou marš! Ani svatý Matěj už to s vámi nemůže vydržet! Pořádný chlap mi do kostela nepáchne, jak je rok dlouhý, a s vámi abych se tu trápil den co den!"

Zatím Honza Kleperád jen tak naboso v opáncích a v rouše apoštolském uháněl přes uličku ke kostelníkovům, pln strachu, aby ho nikdo nepřistihl. Ale nějak si spletl vrátka a vběhl místo ke kostelníkovům do vedlejší chalupy, kde bydlela bába Pučálková, vdova po mlynáři, největší modlilka a taky největší drbna, kolik jich v Ouběnicích zem šlapalo, a nadto velikánská škudla a lakomíce. Na síni bylo otevřeno, Honza horempádem vrazil do sednice, ale hned viděl, že zabloudil.

Honem chtěl vyrazit ven, ale než se stačil obrátit, bába Pučálková stála ve dveřích. Však byla taky v kostelíčku, ale jak se dal svatý Matěj na útěk, vystřelila honem za ním, aby jí neušlo nic z toho, co se bude dít. A heleme se, apoštol zahnul k ní do chalupy! Pálila za ním, až jí sukně fofrovaly! To bude jistě nějaká zvláštní milost boží, že svatý Matěj běží rovnou k ní!

„Pro šmarjáčka, to je radost!" spráskla ruce na prahu, „jen jako doma, svatej Matěji! Nic se neráčejí oslejchat, udělají si pohodlíčko!"

Honza Kleperád viděl, že je zle, tohle byla zrovna ta křivohubá baba, co pomlouvala farářovy botky, ale nedal na sobě nic znát.

„Však já už jsem ty naše ženský mockrát napomínala, že mají v kostelíčku mít jen zbožný myšlenky," zakroutila očima, plnýma falše, a hned se přitočila k plotně, kde to vesele praskalo a kde vřela voda v černém hrnku.

„A trochu kafíčka čerstvýho by nechtěli? To já si vždycky postavím vodu na plotnu, než jdu do kostelíčka!"

Svatý Matěj kývl, že ano, širočinu si položil na lavici, podkasal si roucho apoštolské a pak si s babou sedl za stůl.

„A jestlipak mě vemou do nebe, že jsem tak smělá?" začala mlynářka na svatého Matěje naléhat, jedva dosedli.

„U nás v nebi má každý svůj oučet," na to svatý apoštol, „tam se hned uvidí, jak to s kým stojí. Jestli nemáte žádnou šmouhu ..."

„Ach jéjinkote," zabědovala mlynářka, „kdopak se uvaruje nějakýho toho hříšku, to vědí! A to tam hned člověku poznamenají? Tak ono to s tou nebeskou vševědoucností bude nakonec pravda?"

„To bych prosil!" zahučel apoštol, „všechno se zaznamenává, a to černou křídou! Drby se píšou zvlášť tlustě!"

V mlynářce to strachy hrklo:

„Poslechnou... a nemohli by se na ten můj oučet drobátínko podívat? Filoména Pučálková z Ouběnic, číslo 15, však já bych to nechtěla zadarmo..."

„Poohlídnem se, poohlídnem..."

„A kdyby... jako sem tam nějaká ta šmouha... že by přes to prstíkem mázli?"

„Osobo hříšná, copak vás to napadá?" začal se horšit apoštol.

Ale mlynářka honem začala oulisně ševelit:

„Dala bych jim na oltáříček pěknou tlustou svíčku, hotovou paškálnici! A nějakej ten zlatníček do pokladničky bych taky vyštrachala!"

„Jojo," svatý apoštol jen vzdychl, „peníze, milá paní, ty vládnou tam nahoře zrovínka tak jako tady dole! S těmi se dá všude dobře pořídit!"

„No bodejť," byla mlynářka najednou radostí bez sebe, „však já jsem si hned myslela, že to ani nejni možný, aby bylo v nebi všechno stejně pro chudinu jako pro bohatý! Jakpak by k tomu ti mohovitější lidi přišli, aby museli být ve stejným nebi jako žebrota!"

„I co vás nemá, paní," ušklíbl se apoštol, „cožpak jste nikdy neslyšela, že je nebe rozděleno na kůry nebeský?"

„Jakpak bych neslyšela! Jenže já myslela, že je to jen

pro anděle, pro zpěváky, co pějou hosana nebo aleluja, jako například v ouběnickým kostele!"

„I kdežby! Kůrové jsou rozličný," vrtěl hlavou svatý Matěj. „Pro chudý, co taky náhodou přijdou do nebe, kolikrát v roztrhanej košili, je tam nahoře docela obyčejný kůr ze smrkovejch prken, ani moc hoblovaný to nejni, abych pravdu děl. Pro ty mohovitější, takhle pro sedláky, pro kupce, pro mlynáře, to už je kůr zděnej, pěkně vybílenej. Ale co je to platný, nejlepší kůr je pro ty nejbohatší, co na to mají!"

„Ten je nespíš celej červeným sametem potaženej!" dohadovala se baba.

„Bledě modrým! A se zlatejma hvězdičkama místo hřebíků," povídal svatý Matěj s velkou určitostí, „a na podlaze jsou tam rozprostřený takový sametový koberečky s všelijakejma kytkama!"

„Ach jézusmanku, tam kdybych se dostala, to už bych si na mou víru nechala nějakou tu zlatku stát!" zakroutila mlynářka očima a vzdychla jako družička.

„Inu, tam má největší slovo archanděl Gabriel, ten je tam hlavní, přes všecky. Tomu kdyby se něco podstrčilo..." mínil svatý Matěj, „no, vždyť to známe, taky nemá srdce z kamene!"

„Co říkají... deset zlatejch? Nestačilo by?" chytla baba apoštola za ruku.

„Co vás vede! S deseti zlaťáky si takový archanděl ani prsty nešpiní! Přece má vzdělání... a vysokou hodnost, že jo? Tomu kolikrát všelijaký boháči cpou plný pytle... a nechce, nevezme!" vzdechl svatý Matěj zhluboka.

„A co kdyby... padesát? To jsou přece dneska už hezký peníze! A já jsem skromná osoba, mně by stačilo docela na krajíčku toho panskýho kůru..." zaškemrala baba a oběma rukama se přichytla svatého Matěje, jako by se bála, že uteče.

„Já se tedy za vás drobátko přimluvím..." vstal svatý Matěj od stolu, „že jste to vy! Za jinou bych ani prstíčkem nehnul!"

Baba Pučálková honem běžela do truhlice a vytáhla tučný pytlík zlaťáčků. Pro jistotu se přece jenom zeptala:

„A oni jdou teď rovnou do nebe, že jo? Nikde se nebudou stavět?"

„Na mou duchu, rovnou. Za hodinku tam budu!" zadušoval se apoštol.

„Tak ztratějí slovíčko... a tady je těch padesát pro archanděla Gabriela!"

Svatý Matěj pytlík sic přijal, ale tvářil se tuze rozpačitě.

„Jo, milá paní, s Gabrielem už byste to měla dobrý, toť se ví! Ale nevím nevím, co tomu řekne Petr..."

„Cožpak ten do toho má taky co mluvit?" zarazila se mlynářka.

„Bodejť by neměl! To se tady u vás v Ouběnicích neví, že Petr drží klíče od nebeské brány?"

„A taky bere? Dejte pokoj! Na svatýho Petra bych si to byla nikdy nemyslela!" sklesle zavrtěla hlavou mlynářka, které už se podruhé nechtělo sáhnout do pytlíku.

„A proč by nebral, když dávají? Ale na něj nejvíc platí, kde může něco dobrýho oblíznout! Ach jéje, ten má hubičku paškrtnou! Takhle kousek domáckýho uzenýho, rovnou z komína, po tom se může utlouct! A husím stehýnkem když mu zamáváte kolem nosu, to si ho koupíte až na věky věkův amen!"

Mlynářka zalitovala, husu že zrovna nemá. Ale v komíně jí visí pěkné uzené plecko, snad by jím svatý Petr nepohrdl, kdyby mu je poslala jako výslužku.

„I kdepak, plecko má ze všeho nejradši!"

Tak baba Pučálková dala svatému Matějovi ještě dvacet zlaťáků pro svatého Petra, zabalila mu i to uzené plecko, a už napřed se blahem oblizovala, jak přijde v nebi rovnou do panského kůru. Honza Kleperád ji poslal, aby se šla do komůrky vkleče pomodlit deset otčenášů a honem přeběhl přes uličku ke kostelníkovým. Těch dvacet zlatých dal ouběnické kostelnici na nového Matěje, padesát zastrčil do kapsy a pustil se dál do světa, hledat hloupější lidi.

Knižní retrospektiva Jiřího Koudelky

Nakladatelství Torst vydalo knižní retrospektivu fotografa Josefa Koudelky, jediného českého člena prestižní agentury Magnum Photos.

Publikace Josef Koudelka: Koudelka tvoří obsáhlý svazek, který završuje sedmačtyřicetileté tvůrčí úsilí tohoto umělce, který v roce 1968 opustil Československo. Počátek monografie lze zasadit do roku 1990, kdy měl její autor výstavu v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. Volbu textů do nové monografie zajišťoval francouzský nakladatel Robert Delpire.

Ten tři vstupy do ní svěřil Čechům: teoretička fotografie Anna Fárová přispěla textem Začátky, kapitolu Divadlo uvedl režisér Otomar Krejča a také myšlenkově navazující Invazi napsal básník Petr Král. Jména ostatních autorů, proslulých v zahraničí, jsou však v Čechách známá méně.

Publikace Josefa Koudelky však není založená na textech, ale fotograf nabízí čtenáři především snímky. Nechybí zde žádná ze stěžejních částí díla. Vedle uvedených kapitol lze jmenovat ještě cykly Cikáni, Exily a Chaos.

Při hodnocení vynikající kvality publikace nelze opomenout ani její výbornou polygrafii – autor osobně dohlížel na tisk. Souhrnný náklad monografie s prostým názvem Koudelka je 18 000 výtisků – tisíc exemplářů s českým textem. Monografie by se měla kolem Vánoc objevit na knižním trhu ve Francii, Velké Británii, Německu, Španělsku a Itálii. (mk)

Cena Franze Kafky putuje do Japonska

Laureátem Ceny Franze Kafky se stal japonský prozaik Haruki Murakami (1949). Toto ocenění převzal v Brožíkově sále Staroměstské radnice v Praze. Porota ocenila Murakamiho rozsáhlý román Kafka na pobřeží z roku 2003, který v českém překladu vydalo právě nyní nakladatelství Odeon. Cenu Franze Kafky převzali v minulosti známí spisovatelé – Philip Roth, Ivan Klíma, Péter Nadás, Elfriede Jelineková a Harold Pinter. (mk)

Vyšla monografie Libora Fáry

V nakladatelství Gallery vyšla obsáhlá monografie významného českého umělce Libora Fáry. Libor Fára bohužel patří do řady těch osobností českého výtvarného umění poválečných desetiletí, které se dočkaly uznání až po

smrti. Publikace, jejímiž autory jsou Věra Velemanová a Vojtěch Lahoda, vznikala několik let. Oba autoři si obsah monografie rozdělili – Velemanová zaznamenává odkaz Libora Fáry v oblasti jeho spolupráce s divadlem, Lahoda se soustředil zase na jeho objekty, obrazy, koláže, asambláže, fotografie, fotomontáže a nejrůznější technické i výrazové objevy a experimenty. Úvodní slovo napsala umělcova žena Anna Fárová, teoretička fotografie.

Libor Fára studoval na Švábově soukromé výtvarné škole Officině Pragensis, kterou absolvoval na konci války a vystudoval také Vysokou školu uměleckoprůmyslovou. Byl ovlivněn surrealismem a také jazzem. V monografii jsou zachyceny jeho návrhy plakátů pro filmy, kresby k divadelním hrám nebo grafické úpravy časopisů.

První období Fárovy tvorby bylo spojeno s Burianovým poválečným divadlem. Tady se potkal s některými důležitými osobnostmi, například s Josefem Topolem nebo Janem Grossmanem a v té době také realizoval zajímavé návrhy tiskovin, především plakátů. Také se zabýval kostýmními návrhy, v nichž projevil velký smysl pro tradici i pro jednoduchost.

V další části publikace je zachycena spolupráce Libora Fáry s Divadlem Na zábradlí, kde působil jako grafik – vytvořil logo, které se používá dodnes. Zde se kromě různých fotografických experimentů zabýval také kostýmní tvorbou a rozvinula se tu i jeho scénografická tvorba, podílel se na slavných Grossmanových inscenacích, například Král Ubu a dalších.

Jiná kapitola monografie je věnována Fárově spolupráci s Činoherním klubem, kde se zabýval grafickým řešením tiskovin a jako scénograf pracoval i s dalšími režiséry, například s Janem Kačerem. Následující kapitola pak pojednává o jeho spolupráci s dalšími českými i zahraničními scénami.

Období, které se zabývá volnou tvorbou Libora Fáry, tvoří objemnější část publikace a je rozděleno do několika kapitol. Jejich autor, významný český historik umění Vojtěch Lahoda, se v první z nich vrací až do čtyřicátých let a vysvětluje, z čeho vycházel umělcův výtvarný projev a jak se dále rozvíjel. Je zde vykresleno prostředí i společnost, která mladého umělce ovlivňovala. Čtenář se zde setkává jednak s fotografiemi Fárových vlastních objektů a jednak s kolážemi, které mají ve čtyřicátých letech ještě surrealistický charakter.

Jednotlivé reprodukce jsou v publikaci řazeny přehledně, a to tak, aby čtenář snadněji pochopil umělcův postupný přerod. Padesátá léta jsou pro Fáru časem hledání. To je patrné na jeho obrazech, v nichž se odpoutal od surrealismu. Pro začátek šedesátých let jsou příznačné materiálové koláže a asambláže, které mají souvislost s divadelní tvorbou. Princip asambláže se prolíná všemi dalšími obdobími Fárovy tvorby.

Monografie Libora Fáry se rozhodně řadí k dílům, která doplňují dějiny českého výtvarného umění. Právě nakladatelství Gallery má na tom značnou zásluhu, neboť zde již bylo vydáno několik přínosných monografií, například Jiřího Koláře, Ladislava Nováka a dalších. (mk)

Byla udělena Ortenova cena

V listopadu proběhlo na Staroměstské radnici v Praze předání Ceny Jiřího Ortena. Letošním laureátem již 16. ročníku se stal básník Marek Šindelka (1984). Porota, jejímiž členy byli Pavel Janáček, Ivan Binar, Stanislav Škoda, Petr Borkovec a Jiří Hájíček, ocenila jeho debutovou básnickou sbírku s názvem Strychnin a jiné básně. V loňském roce vydalo tuto sbírku nakladatelství Paseka.

Mezi dosavadními laureáty Ceny Jiřího Ortena byli mimo jiné Michal Viewegh, Tereza Boučková nebo Jaroslav Rudiš. (mk)

Velká groteska z malého města

Předlouhá léta normalizace se stala vítaným tématem řady próz. Ti, kdo je poznali, tu vypovídají o tom, jak je viděli a cítili – často bez ohledu na to, zdali popisovaným reáliím porozumí i čtenář, který je na vlastní kůži nezažil.

Zdá se – a ta doba si o to přímo říká –, že jedním z možných řešení, jak je čtenáři přiblížit, je formát grotesky. **Ivan Binar** *(64), prozaik a bývalý předseda Obce spisovatelů, jenž byl po roce 1968 pronásledován a vězněn a nakonec skončil jako redaktor Svobodné Evropy v emigraci, to vytušil již na sklonku osmdesátých let, kdy vznikla jeho novela Den, kdy slétly vlaštovky. Ta vyšla samostatně teprve nyní v nakladatelství Mladá fronta.*

Novela má přímo románový půdorys: Mladík Honza Polehla hledá svět, jaký by se mu líbil, respektive, do kterého by se hodil. To ale v době děsivé nudy na malém okresním městě, kombinované s ještě čerstvými zážitky z okupace spřátelenými vojsky Varšavské smlouvy, jaksi nejde. A tak trochu z recese a druhotně jako jistý umělecký projekt jednoho rána vypustí z radničního ochozu velký roj papírových vlaštovek. Nic více, nic méně – ale i to stačí, aby spustil celou kaskádu náhle se krystalizujících lidských osudů.

Tak se z Ludvíčka, adepta malířského umění, jenž ale neumí „namalovat ruku", stane udavač, zatímco jeho nadřízený Martin, malíř políbený múzou i příslušným akademickým vzděláním, leč živící se v této době malováním divadelních kulis, v sobě náhle najde netušenou statečnost a tím i sám sebe. Sám sebe naopak nehledá bývalý ostravský dělník, nyní invalidní důchodce Skovajsa: ví, že mu zlatá hvězda hrdiny socialistické práce, jíž je majitelem, dovoluje v hospodách velmi hlasitě a nevybíravě nadávat na režim. Ale i on je nedobrovolně vtažen do soukolí vzniklého vlaštovčím náletem, neboť právě u sebe nemá občanku. To vše je jaksi mimoděk podtrženo i právě chystanou a posléze i realizovanou světovou premiérou zpěvohry i Břízky bělokoré tehdy současných sovětských autorů, která by mohla klidně nést podtitul Jak statečný Fjodor zatočil s kulaky.

Právě zde se jinak poeticky vyprávěná novela začíná posouvat do žánru grotesky. Neboť – jak zdůrazňuje autor závěrečné vydavatelské poznámky Antonín Bajaja slovy Bruna Bettelheima – dobrá literatura „musí bavit, dojímat a budit zvědavost. Má-li však kromě toho obohatit život, musí podněcovat představivost, vyjasňovat pocity, provokovat k přemýšlení".

Tento prastarý postulát dobré literatury Binar bezpochyby naplňuje. Groteskní obraz atmosféry někdejšího normalizačního maloměsta se tak stává nadčasovým, protože vlastnosti hrdinů, jež normalizaci de facto připustily, patří k těm ryze českým, možná i lidským vůbec. Jsou bezpochyby přítomné v každém z nás i dnes – ve zcela jiné

době i atmosféře – a nenadálé dějinné otřesy jim kdykoliv mohou dovolit znovu se ukázat na denním světle.

(Petr Nový)

Váš občanský průkaz!
Nejlepší kniha ze života a okolí Petra Šabacha

Pro literárního snoba je Petr Šabach jasný případ: rozmělňovač tradice „hospodských historek", jež k sobě chatrně lepí marmeládou sentimentálního pseudofilozofování. Já jsem snob, ale jen občas, a Šabacha mám docela rád.

Jeho poslední kniha se jmenuje Občanský průkaz. Je to název výstižný, víceznačný – a také „šabachovský". Pokud

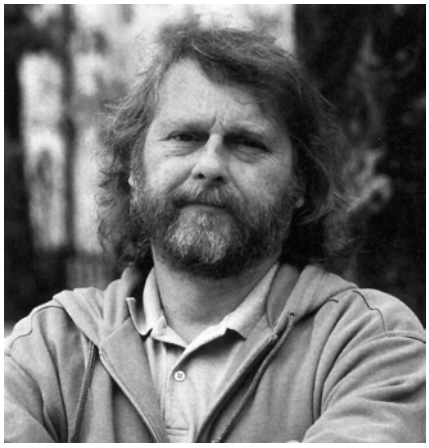

Petr Šabach

se nic nezměnilo, tak občanský průkaz se fasuje s patnáctým rokem života. Za dob, jichž jsem i já pamětníkem, provázel ono předávání jakýsi iniciační rituál, při němž byl čerstvý občan jaksi vpuštěn do „občanského života", přičemž kmotry mu byli uniformovaní příslušníci SNB. Mladému člověku tak bylo hned naznačeno, kdo nad ním bdí, kdo určuje a zaručuje jeho „občanskost", kdo má právo ji permanentně kontrolovat. Občanství tak bylo hned jednoznačně spojeno s represivním orgánem totalitního státu, jenž byl vlastníkem životů svých poddaných. Ona legitimace (v rudém obalu) měla praktický i symbolický význam: bez ní byl člověk ztracen, neexistoval, byla poutem jednotlivce se státní mašinérií. Snad se to přece jen změnilo.

A teď to „šabachovské". Kniha začíná humornou, posléze trochu zlověstnou scénou předávání občanských průkazů. Ty se vydávaly (a stále vydávají) v Šabachově „zlatém věku", tedy v pubertě, jež je ideálním zdrojem jeho vypravěčství. V této pro život tak důležité mentální situaci se Šabach cítí nejlépe, historky mají nejlepší říz a nejsilnější podání. Nahrává tomu i fakt, že autor si pubertu prožil ve druhé polovině šedesátých let, jež jsou díky své výjimečné atmosféře vhodné pro jemně idealizující pojetí jako čas jisté volnosti, snad i – ovšemže omezené – svobody. Šabach už pak zůstane věrný své „střední škole", svým kamarádům, s nimiž zasedne do hospody, do toho srdečního centra, do něhož se všechno slévá a z něhož se zase vše vylévá. Tam se nejen předávají zážitky, informace, zkušenosti, ale tam i vstupují vyslanci ze světa dozoru, tedy esenbáci, kteří kontrolují své stádo – samozřejmě prostřednictvím občanských průkazů.

Šabach tedy sepsal cosi jako výběrovou autobiografii, v níž jednotlivé kapitoly tvoří jeho vztahy a zkušenosti s kontrolory občanek. Cena tohoto prostého nápadu je právě v té jednoduchosti a výstižnosti. Šabach je píšícím zástupcem mužů (ženský svět v jeho knihách spíše absentuje), jimž se trochu ošklivě říká „šedá zóna". Vypravěč jeho knih si s režimem nijak nezadal, ale nebyl s ním také v žádné otevřené konfrontaci. Snažil se žít v co největší možné nezávislosti na něm, ale především tak, aby měl pokoj. Dochodil jakousi školu, ta ale nebyla důležitá, zaměstnán byl na místech, která s kariérou nebo nějakou pracovní ambicí neměla nic společného. Důležité bylo mít čas a klid na své věci – Šabach je nalezne v psaní. Život se odehrával mimo, hlavně v řeči, v hospodských hovorech, jejichž nejlepší formou je vyprávění historek, v němž se trochu přehání, a je nutná pointa. („Hospodská historka" je termín dávno užívaný českou literární kritikou, není třeba ho tu rozvádět.) Historka však potřebuje (nikoli nutně, ale je to vždy lepší) nějakého nepřítele. Kdo jiným se jim může stát než ti lidé zvláštního typu, kteří mají nad obyvateli hospod privilegium je neustále buzerovat, špehovat, kontrolovat. Někteří jsou rozpoznatelní už v mládí („některý ksichty se vám zadřou do paměti jak tříska hned napoprvé"), jako ten věčný policajt Daniel Pačes, který se jako fantom zjevuje po celé ploše autorova vyprávění. Jiní své fízlovství nosí dovedně skryté, jako znalec bigbítu a vlasáč Marek, se kterým se vypravěč družně opije, pak si omylem vymění bundu, z jejíž kapsy k svému úžasu vytáhne služební průkaz příslušníka StB.

Šabachova kniha je sestavena, jak to u něho bývá, z řady takových více či méně samostatných – historek. Postavy mu naskakují jedna za druhou, aniž se stará o nějakou jejich psychologizaci nebo hlubší charakteristiku. Jsou to prostě kámoši, se kterými se setkal, většinou už v tom mytickém věku dospívání. Veršující Aleš, srandista Venca Popelka, intelektuál Míťa, „vesnická mánička" z Václaváku Charlie. Ten je hrdinou nejdelší a nejzávažnější pasáže, v níž Šabach líčí jeho zatčení a věznění během demonstrace v srpnu 1969. Rád tady napíšu, že oněch zhruba pětadvacet stránek je napsáno suverénním způsobem a že už dlouho jsem nečetl tak tísnivě sugestivní podání bezmoci, kdy je člověk vydán do rukou mstivé nenávisti. Šabach přitom tuto „historku" podává bez heroizace a patosu, prostě jako přesný záznam vypjaté a mimořádné situace, která bude mít zároveň klíčový význam pro to, čím má země projít a čemu se velmi problematicky říká „normalizace". Když se obyčejná mánička Charlie, právě ztlučená a policajty smýkaná, vzpamatovává z prvního šoku, má pocit, že „to snad není pravda". Charlieho napadne, že musí něco udělat, něco pronést: „...měl pocit, že se mejlí, že všichni, co jsou tady, se mejlej a nevědí o tom, a už už to chtěl říct nahlas, chybělo málo, aby vstal, zatleskal a zvolal: Věnujte mi chvilku pozornosti! Někde jsme to posrali a teď musíme zjistit kde, protože před rokem, před pouhým rokem sme přece všichni, nebo já měl aspoň pocit, že všichni..." Ale Charlie to neudělá, ví, že se mu nic nezdá.

Také Šabachovi bylo v té době osmnáct a měl před sebou dvě desítky let, kdy občanku nosil raději tak, aby ji měl hned po ruce...

(Jiří Peňas, Týden 41/2006)

Petr Šabach: *Občanský průkaz.*
Vydala Paseka, Praha – Litomyšl 2006, 180 stran.

Petr Šabach, narozen 23. 8. 1951 v Praze, vychodil FF UK, zaměstnání: technický redaktor, metodik, noční hlídač, inventurník, referent, nyní ve svobodném povolání.

Básník ve vzduchu

Bohumil Hrabal o jeho básních napsal, že „budou interesovat nejen historiky dějin literatury, ale i dějin pohybu lidského ducha doby, filozofie i sociologie, obzvláště recese, a tuplem happeningu". Dobře se znal s Egonem Bondym, Vladimírem Boudníkem, malířem Mikulášem Medkem. **IVO VODSEĎÁLEK** *(75) je básník, výtvarník, projektant, vzduchoplavec a spisovatel, jenž v polovině šedesátých let založil slavný Balon-klub Praha. Dodnes se mu o balónech každou noc zdá.*

Na reálném gymnáziu jste maturoval v roce 1950, pak jste pracoval jako přidavač na stavbách v Praze a jako montér v Ostravě. Teprve po čase jste se do Prahy vrátil. Neměl jste po skončení gymnázia jiné plány?

Návštěva školy pro mě byla velikým utrpením už od mládí. Cítil jsem se omezován ve své osobní svobodě. Poslední dva roky na gymnáziu jsem studoval soukromě a současně navštěvoval jako mimořádný posluchač přednášky srovnávací literatury a estetiky na filozofické fakultě Karlovy univerzity. Tenkrát to bylo možné. Jenže z fakulty musel odejít profesor Jan Mukařovský a potom, což bylo pro mě zvlášť důležité, i profesor Václav Černý. A přednášky a semináře začaly být poplatné režimu. Měl jsem dopoledne poslouchat vychvalování socialistického realismu a hodnocení světové literatury a kultury tehdejšími takzvanými marxisty a večer s přáteli uvažovat o světové revoluci a hovořit o moderním umění? To by byla čistá schizofrenie, něco naprosto absurdního.

Váš otec byl krátce před Únorem ředitelem Městské spořitelny pražské v Rytířské ulici, kde vzniklo později Muzeum Klementa Gottwalda...

Byl ředitelem krátce a jen do února 1948. Pak ho vystřídal jeho někdejší řidič.

K vašim nejbližším přátelům patřil v té době i Zbyněk Fišer – Egon Bondy. Jak jste se setkali?

Na to pozdní podzimní odpoledne roku 1947 si vzpomínám přesně. Ve třídě gymnázia v Ječné se sešlo asi sedm spolužáků, členů literárního kroužku. Rozhovor byl uspávající. Až do chvíle, kdy promluvil Zbyněk Fišer. Jasně a s nadšením, s uspořádanými hodnotami, s vnitřní jistotou, že právě on je povolán, aby soudil a rozhodoval. Měl trochu zavalitou postavu, chodil bezvadně oblečený, rovné dlouhé vlasy až na ramena. Výstřední tmavé brýle, americkou malovanou kravatu a rudou hvězdu na klopě. Druhý den večer mi telefonoval a sešli jsme se v jazzové kavárně Pygmalión.

Další zlomovou událostí bylo setkání s Janou Krejcarovou, dcerou Mileny Jesenské, v prosinci 1948.

V prázdné kavárně Slavia seděl Zbyněk s neupravenou mladou ženou, oblečenou do vytahaného svetru a pánských kalhot. Tehdy něco naprosto neobvyklého. Setkání s Janou silně poznamenalo Zbyňka, mě, i naše přátele. Honza mezi nás vnesla nejen nový pohled na moderní umění, ale prakticky na všechny společenské hodnoty. Upozornila nás na Dalího, hlavně na jeho princip mystifikace a urážky. Její vyprávění bylo magické, schopnost uvádět lidi v omyl geniální. Její život byl z hlediska běžných morálních norem nejen problematický, ale i naprosto nepřijatelný a nepochopitelný. Ale kde je mravní hranice mezi pokrytectvím a oprávněným pohoršením? Mým úkolem není obhajovat ani soudit. O své matce v knize Adresát Milena Jesenská píše, že uměla dobře vyprávět, měla smysl pro humor a dokázala naslouchat. Měla směs osobního kouzla a laskavosti, shovívavosti i schopnosti říkat lidem věci tak, aby jim věřili. Ve skutečnosti popisuje sebe, právě taková byla sama.

Přibližně v té době vznikla později slavná edice Půlnoc.

Nedovedli jsme si představit jediný obor lidské činnosti, kde bychom mohli svobodně rozvíjet náš myšlenkový svět. Na druhé straně jsme měli pocit objevitelů nového vidění. V srpnu 1950 jsem dopsal texty nazvané Trapná poesie, v září přinesl Zbyněk, tehdy už Egon Bondy, sbírku Totální realismus. Bohumila Hrabala jsme ještě neznali. Bondy navrhl, abychom texty vydali, navrhl i název edice – Půlnoc. V letech 1950 až 1953 tak bylo shromážděno asi čtyřicet svazků poezie, prózy a koláží.

Bylo vám osmnáct, báseň ze sbírky Oidipova břitva jste začal slovy: Nelze nepsat poezii... Co vás inspirovalo?

První texty jsou jasným dědictvím surrealismu, jemuž se naše skupinka tolik obdivovala. Ale brzy jsem si uvědomil, že tudy má cesta nevede. Inspirovala ovlivňovala mě především zvláštní potřeba pohrdat měšťáckou morálkou, kterou v padesátých letech bezostyšně převzali tehdejší vládcové. Shledali jsme naši situaci jako trapnou. Proto jsem ve svém manifestu parafrázoval Bretona a konstatoval, že když je trapná situace, musí být trapná i poezie, nebo nebude vůbec. A trapnou krásu, za jakou je nutné se opravdu stydět, jsme povýšili na základní estetickou hodnotu. Trapnost dovede velmi silně zasáhnout a urazit. Naším cílem bylo trapnost oslavovat. Kromě Dalího díla Dobytí iracionálna na mě mělo vliv systematické studium Carla Gustava Junga už v roce 1950, kdy u nás byl téměř neznámý. Velkou inspirací byla stalinská mytologie. Nedokázali jsme uvěřit, ale přesto jsme obdivovali sovětské filmy, obrazy, písně, romány, ale především plakáty. Nebyl to žádný obraz ani odraz reality, jak se nám tehdy snažili namluvit teoretici umění, ale vysněný svět, nádherný svojí absurditou. Před těmito díly se naše bývalé ideály jevily jako nežádoucí, začali jsme také chápat obecnou nepotřebnost svobody.

Okruh čtenářů vašich básnických textů byl jistě omezený.

Když někdo dopsal sbírku, vznikly kromě strojopisného originálu ještě tři kopie. Jednu jsem dostal já, druhou Bondy a třetí malíř Mikuláš Medek. Texty pak četli jen nejbližší přátelé. Nebyly to tedy texty pro nějaký široký čtenářský okruh, nebyl to samizdat, ale edice vysloveně konzervační. Uvědomovali jsme si, že když texty svážeme do několika exemplářů, bude v tom určitý pořádek a naděje na uchování. To se skutečně podařilo. Spolupráce kolem edice trvala zhruba do roku 1952-53. Pak jsme cítili, že je třeba hledat jiné cesty. Projekt Klímova životopisu se nám uskutečnit nepodařilo. A pro Egona Bondyho začala doba hrabalovského putování. V roce 1956 jsme se rozloučili, občas se vídáme, ale velice zřídka.

Jaký byl váš všední život v tak pokřivené době?
Dovedli jsme se i v nepříjemných časech nějakým zvláštním způsobem pohybovat a nalezli jsme takový životní styl, který byl pro nás snesitelný. Ale opravdový strach jsem pocítil, když zavřeli Záviše Kalandru. Byl jsem u něj na návštěvě pár dní před zatčením. Pak jsem se týden schovával mimo Prahu a čekal, co se stane. Nestalo se nic, protože o naši společnost nebo o mě osobně se Bezpečnost nezajímala. Kalandra zapadal do jiného, naprosto uměle vytvořeného scénáře.

Mezi lety 1955-62 jste se jako básník zcela odmlčel, i mezi dalšími sbírkami byly poměrně dlouhé mezery. Měly nějaký důvod?
Souvisely samozřejmě s některými problémy mého osobního života. A šedesátá léta mě tolik neokouzlovala. Hranice mezi tím, co bylo povoleno a co se nesmělo, byla velice pohyblivá a nepřesná. A já jsem právě v povolených hranicích neměl potřebu publikovat. Od konce šedesátých let jsem psal pravidelně a příznačné jsou názvy těch tří svazků – Bloudění, Probouzení, Nalézání. Ve dvou posledních komentuji skutečnost let 1975-1989. A v druhém plánu ji odsuzuji, ale to si jistě najde každý sám.

Na samém začátku devadesátých let jste vydal soubor pěti básnických knih v nakladatelství Pražská imaginace. Co jim tehdejší literární kritika říkala?
Na jaře 1990 jsem měl možnost připravit pořad z vlastních textů. K tomu jsem předvedl zvláštní divadlo – nechal jsem z diapozitivů promítat mé oblíbené sovětské plakáty na nahé tělo tančící dívky. Při repríze mi Václav Kadlec navrhl, že vydá všechno, co jsem za čtyřicet let napsal. Tedy sebrané spisy jako prvotinu. Nejspíš ho tam poslal Hrabal. Přátelé pak Kadlecovi říkali, že to byla nakladatelská sebevražda. Pár posledních výtisků totiž zůstalo až do dneška. A literární kritika? Každá z pěti šesti recenzí se hodnocení vyhnula. „Ivo Vodseďálek, vždycky elegantně oblečený, s pestrou kravatou a přepychovými botičkami, navštěvoval pražské lokality a byty a tam ochotným duším přednášel svoje básně, a tak posunul léta padesátá směrem až k té své existenční, existenciální situaci, kdy si mohl dopřát ten přepych a létat s cizinci svými balóny, vždyť přece nejen psát, ale i létat je tak snadné... A přitom dál obdivovat se sovětským plakátům a filmům, milovat dál ruské malíře, kteří nepodlehli kouzlu modernosti... a přitom dlouhé hodiny věnovat čtení bible i reklamních i politických sloganů a z takto vystříhaných textů sestavovat literární koláže...“

Jste spokojený, jak vás Bohumil Hrabal popsal?
Je to pro mě významnější než dostat státní vyznamenání od lidí, kterých si nevážím. Jednou v hospodě mi dokonce řekl: „Já mám těch pět svazků u postele, občas si v tom čtu a vždycky mě sere, že jsem to nenapsal sám.“ To byl pro mě asi nejkrásnější okamžik našeho vztahu, snad smím říci přátelství...

V jedné básni tvrdíte, že se v lese nemůžete na nic soustředit, každé křoví a strom vás překvapují složitostí tvarů, a že jste zvyklý žít ve městě. Ale na návštívence máte kromě pražské adresy i Vysoké nad Jizerou. Co vás tam táhne?
Odpověď by mohla být jednoduchá – pochází odtud náš rod, prožil jsem tam kus mládí. Rád třeba vzpomínám na přítele Františka Laurina, jenž žil na stráni hlubokého údolí. V malé světničce měl koncertní křídlo a půdu plnou obrazů a knih. V boudě hlídal vycpaný pes. Své překrásné obrazy krajin mi nosil do vysocké hospody. Jednou jedinkrát se pokusil o akt a všichni se mu posmívali. František byl v padesátých letech kronikářem, za vedení kroniky byl odsouzen do vězení. Stále se usmíval a nedovedl to pochopit. I po letech mi vysvětloval, že zapisoval pouze pravdu. Začátkem padesátých let dostalo náměstí Stalinovo jméno, mariánský sloup byl stržen buldozerem. Absurdní doba se projevila i tady.

Od padesátých let jste se zabýval lepenými obrazy. „Zpřístupnil“ jste je, stejně jako poezii, až po roce 1989, uspořádal jste řadu výstav. Proč se bráníte vžitějšímu označení koláž?
Některé věci jistě kolážemi jsou. Ale já chápu tenhle pojem spíš ve spojení se surrealismem. Nesnažím se o obvyklé setkání dvou věcí v nějakém prostředí, nechávám prostupovat nebo sbližovat obrazy vytržené z původních souvislostí. Vzniká tak nové sdělení, nová realita, kterou může divák vnímat úplně jinak. Už čtyřicet let používám například techniku thiapláže, kde jsou lepené prvky po ploše posunuty, a tak vzniká představa pohybu. Často využívám vlastních fotografií a rád vyhledávám nové materiály i nové techniky a způsoby, jak se do obrazu dostat, jak ho pomalu a trpělivě dobývat. Proto raději o své práci říkám, že jde o lepené obrazy. Nevznikají náhodně, ale tak, že objevím motiv a hledám k němu protiklad a možnost využití. Pro mne byly lepené obrazy stejným způsobem a potřebou vyjadřování jako psané texty.

Koncem šedesátých let jste založil Balon-klub. Váš předchůdce, první československý civilní balónový pilot dr. Rudolf Rumples v roce 1941 napsal: „Je zvláštním kouzlem neznat svého cíle a dát se překvapit, kam bude balón odnesen. V tom se podobá životu, jehož cíle také neznáme a do poslední chvíle nevíme, jak a kde skončíme...“ Souhlasíte?
Už od dětství jsem obdivoval švédského inženýra Andréea, jenž se vydal k severnímu pólu balónem. Představa klidné plavby v naprostém tichu a volnosti mě vždycky okouzlovala. O letech slavného hvězdáře a vzducholavce Flammariona jsem rád vyprávěl přátelům ve vinárně Viola na Národní třídě a vždycky jsem je ujišťoval, že brzy balóny poplují na obloze i u nás. Pak už mi nezbývalo než sliby a sny splnit. Jediná možná cesta byla přes Svazarm – Svaz pro spolupráci s armádou. Přesvědčování představitelů tohoto spolku bylo dlouhé a obtížné, ale nakonec úspěšné. V modrém salónku Klubu školství na Příkopě byl 8. prosince 1965 Balon-klub slavnostně založen. Dlouho trvalo, než ministerstvo národní obrany povolilo balónům létat v přesně ohraničené oblasti jižních Čech. Vzdušný prostor jinak patřil výhradně vojákům. Vůbec poprvé jsem vzlétl 23. září 1966 z Císařské louky v polském balónu a s polským pilotem. Ve vzduchu jsme pluli celkem 92 minuty, pak se snesli zpátky k zemi..., to se dá těžko popsat. Při příležitosti Světové výstavy poštovních známek Praga 68 pokřtil stejnojmenný balón slavný italský generál Umberto Nobile, vědec a spisovatel František Běhounek, někdejší účastníci polární výpravy vzducholodě Italia, a pražský primátor Ludvík Černý. Zanedlouho vzlétly z Letenské pláně čtyři balóny, soutěžící o pohár prvních českých vzduchoplavců – Františka Hůlky a Ferdinanda Wandase.

V polovině sedmdesátých let jste chtěl napodobit let balónu Viktoria z Verneova románu* Pět neděl v balónu. *O licenci pilota jste však za normalizace přišel. Opustil jste svět balónů?

Plány jsme měli opravdu velké. Byli jsme také pozváni na zahájení československého dne na Světové výstavě v Ósace. Nepustili nás, byla to ostuda. A v roce 1974 jsem nebyl z politických důvodů jako pilot prověřen a nesměl jsem létat ani jako cestující. Tím jsem dost trpěl. Zvlášť když jsem se dověděl, že se o to zasloužili i někteří členové Balon-klubu. Naštěstí neprošla žádost, aby nebyla prověřena ani moje žena Jana. Mohl jsem se podílet na přípravě soutěží, většinou o pohár Hůlky a Wandase. Ale vždycky mě upozornili, že na podávání rukou zahraničním účastníkům bude určen někdo jiný. Jana dokonce pohár ve velké konkurenci v roce 1976 vyhrála. Svět balónů jsem neopustil. Každou noc se mi o nich zdá. Dívám se i létám.

V koši jednoho z vašich balónů vzlétl v roce 1993 ze semického fotbalového hřiště i Bohumil Hrabal. Jak se mu let nad krajem kolem Kerska líbil?

Jednou jsme o balónech mluvili v hospodě. Nabídl jsem mu, jestli se nechce svézt. On to přivítal. Ale když pak své přípravy na sobotní let popisoval, přiznal, že se strašlivě bojí výšek. A že se v noci ze čtvrtka na pátek trápil, jak se do koše oblékne, jakou si vezme čepici, jakou tašku. A obával se, aby balón nechytl, aby neuvízl v borovicích. A aby mu nebylo špatně od žaludku nebo na něj nepřišla bolest hlavy, probuzená dávným úrazem. Už se rozhodl, že nepoletí, že se hodí marod, ať letí ostatní. Ale v sobotu ráno bylo od rána krásně a já jsem mu telefonoval, že mezi pátou a šestou určitě odstartujeme, ať je připraven. Byl. Do koše jednoho ze tří modrožlutých balónů vstoupil v námořnickém tričku, já jsem zůstal na zemi, tehdy už jsem řídil jenom přípravy. Když se balón snesl k zemi, nabídl jsem mu podle zvyku sklenku šampaňského. Na šťastné přistání.

„Je to již mnoho let / co jsem se smířil s tím / že jsem zaměstnaný," začíná báseň ze sbírky Probouzení. Dlouhá léta jste prostál i u rýsovacího prkna. Byl to promarněný čas?

Možná vás to překvapí, ale nebyl. Pustil jsem se s velkou chutí do projektování složitých řídicích systémů, dokonce mám na jeden z nich patent. Nikdy jsem nepatřil do undergroundu, byl to pro mě cizí svět. Ne tím, co psali, ale způsobem života.

Kdo jste podle své představy?

Na to neumím odpovědět, to opravdu nevím. A vy to víte?

(Břetislav Ditrich, Reflex 17/2006)

Ivo Vodseďálek,

básník a vzduchoplavec, se narodil 8. srpna 1931 v Praze. Je autorem básnických sbírek Zuření (poezie z let 1949-1953), Snění (1951-1955), Bloudění (1962-1968), Probouzení (1975-1984) a Nalézání (1985-1989). Kniha básní Snění zahrnuje i texty Kalvárie a Kompensace, jež vyšly v roce 2004 také samostatně (Dvě prosy). V roce 2000 vydal knihu vzpomínek, úvah a básní Felixír života, připravil pokračování nazvané Zcela obličejně. V letech 1953-1988 byl projektantem v Chemoprojektu, v devadesátých letech založil leteckou společnost, později cestovní kancelář. V Balon-klubu řídil stavbu řady plynových balónů. Píše a vytváří lepené obrazy, vede seminář na FAMU. V italském Udine přednášel o B. Hrabalovi, letos v dubnu byl pozván na Jagellonskou univerzitu v Krakově, kde promluvil na téma Od surrealismu k edici Půlnoc a utajené literatuře, v Galerii současného umění přednášel o avantgardě a kýči, zahájil výstavu lepených obrazů. V Krakově má také do konce roku vyjít kniha Vybrané spisy. V poslední době se zabývá teorií kýče. Žije střídavě v Praze a ve Vysokém nad Jizerou.

Strado a Varius

V nakladatelství Brio vyšly v posledních letech 4 barevné knížky pro děti, jejichž společnými hrdiny jsou postavičky Strado a Varius. Vymyslela si je výtvarnice a spisovatelka českého původu, která žije a tvoří ve Spojených státech – Martina Skala .Zábavným způsobem přibližují malým dětem svět hudby a jejich hrdiny je komická dvojice: malé rozverné housličky Strado a jejich pán a přítel, starý houslista Varius. V první knize (vyšla česky v roce 2002 a sklidila několik knižních cen) se Strado s Variem potkají a seznámí. Následuje jejich výlet do Prahy, kde se oba muzikanti setkají s Mozartovým duchem a čeká je snový výlet časem do Mozartovy doby. Další kniha zavede hrdiny do Lipska za Johannem Sebastianem Bachem a zatím poslední, čtvrtá kniha, nazvaná Léčka Rudého abbé, vypráví o setkání s Vivaldim.

V současnosti zahajuje Martina Skala další knižní sérii. Tentokrát nejde o knihy autorské, ale o ilustrovaná hudební libreta určená dětem. Prvním z nich je Schikanederova a Mozartova Kouzelná flétna převyprávěná Vlastou Reittererovou. Martina Skala připomíná, že svým zadáním volně navazuje na příběhy Strada a Varia. V přípravě je Pinoccio – muzikál a další knížka bude balet. Každá kniha bude doplněná cédéčkem.

Knihy vyšly také ve Francii, Německu, Španělsku, na Tchaj-wanu. Podle autorky jsou úspěšnější v Evropě než v Americe.

Pohádky Karla Šiktance

Kdo se zajímá o předního českého básníka Karla Šiktance, může se vracet k jeho tvorbě – a to rané, z doby disentu, i současné – prostřednictvím souborné edice. Vydává ji od roku 2000 nakladatelství Karolinum.

V posledních letech tu ale mimo edici vyšly také nové sbírky. Například verše pro děti Spadl buben do kedluben nebo soubor Šiktancových autorských pohádek.

Petra Špalková, Taťjana Medvecká, Lukáš Hlavica, Ivan Řezáč a další herci načetli ve Zvukovém studiu DAMU 16 pohádek Karla Šiktance. Nahrávky vyšly pod souhrnným názvem Pohádky na 12 kompaktních discích. Režisérka záznamu Jaroslava Šiktancová je jeho snacha.

Karel Šiktanc se tvorbě autorských pohádek věnuje dlouhodobě. První samostatný cyklus vyšel v roce 1994 pod názvem Královské pohádky, další z roku 2000 se jmenuje O dobré a o zlé moci.

Šiktancova vyprávění se opírají o některé postupy a motivy tradiční folklórní pohádky. Mytologizující obraznost oživuje přírodní živly, hodnotami jsou pokora člověka, respekt k plynutí času a silám přírody, život v pravdě a spravedlnosti. Zvukové zpracování pohádek se snaží podtrhnout vlastní autorův text – neobsahuje hudbu ani zvuky.

Příjemné prožití svátků vánočních a šťastný nový rok přeje výbor a redakce Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku!

Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117
práce: Marxerg. 1a, 1030 Wien
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
fax: 02235/44 638

Ověřené překlady
Mag. Lenka KOVARIK
1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@hotmail.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at

Ověřené překlady dokumentů, dokladů, smluv, úředních listin a tlumočení
Dr. Milan KOŠÍČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
mobil: 0664/2537951
fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Ověřené překlady
Mag. Pavlína BÖHMOVÁ
Inzersdorferstr. 47/3/3402, 1100 Wien
tel./fax 9544076, 0699/19544077
e-mail: pavlina@chello.at

Ověřené překlady
Petr Jeremias POPOV-HAMMERSCHMIED
A-1110 Wien, Hugogasse 5/7
tel./fax +43(0)650 9688004
www.petrpopov.info,
www.tschechischebahnen.at.tt

PSYCHOTERAPEUT
PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ
Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.
lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně
semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.
Praxe:
Ledererg. 17/7, Wien 8,
tel. 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
http://members.aon.at/nykl

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK
sekretariát: út 8:00-9:30, čt 17:00-18:30
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
office@oeskv.at **www.slovaci.at**

Europäische Mittelschule Wien
European Middle School Vienna
1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210

DUCHOVNÍ SLUŽBA
České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů **Prof. P.ThDr. Jan Horák**
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at
KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele", Vídeň 3., Rennweg 63: mše svatá každou neděli a svátek v **10:00** hodin.
CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň 1., Salvatorgasse 12: mše svatá každou neděli a svátek v **08:30** hodin.
KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů", Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25: mše svatá 3. sobotu v měsíci v **18:00** hodin platná na neděli.
KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmüllergasse 33: mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30 hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354
Kaple sv. Stanislava
Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek
v měsíci v 18:00 hodin

Římskokatolická
Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý 15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svätá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú nedeľu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub
Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie na Nábřezí 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír. sv. od 9.30 do 11 hod.

Divadelní ochotnický spolek
VLASTENECKÁ OMLADINA
1030 Wien, Sebastianpl. 3,
tel. 02273 7604

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE
Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule
1150 Goldschlagstr. 14 / Tel. 9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt Schellingerg. 1-3 / Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

Privátní bilingvní škola obecná a sekundární (5-8)
školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 30,
sborovna: 714 88 76 / 31,
fax: 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org
školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 60, sborovna: 714 88 76 / 31, fax: 714 88 76 / 34

Mateřská škola školského spolku Komenský
ředitelství: 713 31 88 / 40

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina Bodnar
choroby kožní a pohlavní,
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11,
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8,
tel. 406 99 41.

MUDr. Tomáš Čech
ortoped a ortopedický chirurg,
roh Simmeringer Hauptstr. / Kopalgasse 1/3/3, Wien 11,
tel. 74 9 32 03.

MUDr. Vít Doležal
zubní lékař,
Blattgasse 13, Wien 1030,
tel. 713 72 66, všechny pokladny.

MUDr. Eva Drsata
oční lékařka,
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne,
termín po dohodě na tel. 587 54 27,
všechny pokladny.

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss
odb. ortopedka, též dětská,
Pilgramgasse 10, Wien 5,
tel. 58 74 460.

MR MUDr. Vladislav Lipták
internista – sportovní lékař,
Zelinkagasse 12, Wien 1,
po, út, st 15:00-18.00, čt 9:30-12:00,
tel. 533 58 34, všechny pokladny.

MUDr. Kamila Hajek
soukromá léčba homeopatií,
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10,
tel. 689 22 80.

MUDr. Dorota Stefanovic
kožná lekárka, medicínsko-kozmetický inštitút, akneinštitút a kožná ordinácia,
Spitalgasse 1A, Wien 1090,
po-pia 9:00-20:00,
tel. 406 34 99.

MUDr. Georg Sojka
neurolog a psychoterapeut,
Apostelgasse 25-27 (ve dvoře vpravo),
Wien 1030,
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě.

MUDr. Helena Hala
zubní lékařka, rovnání zubů, kosmetické (bílé) plomby,
Neustiftgasse 104, 1070 Wien,
po 15:00-19:30, út 14:00-18:30,
čt 10:00-15:30, pá 10:00-13:00,
tel. 523 71 38, všechny pokladny.

MUDr. Hana Lion
zubní lékařka,
Laxenburgerstr. 136/10/2, Wien 10,
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15,
Tel. 615 46 10, všechny pokladny.

Dr. Kristina Lion
všeobecná lékařka se specializací na psychosomatiku a psychoterapii,
Rötzergasse 37, 1170 Wien,
tel. 486-22-86, všechny pokladny.

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

Impressum
KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler), Schlösselgasse 18, 1080 Wien
Sazba: KLP – Koniasch Latin Press, Praha
Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich
Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich (Ing. Helena Basler), Schlösselgasse 18, 1080 Wien
Verlagsort: 1080 Wien
Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press, Praha & Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik
Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Redakce: *Schlösselgasse 18, 1080 Wien,*
mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: **info@kulturklub.at**, **www.kulturklub.at**
Vedoucí redaktorka: *ing. Helena Basler*
Zástupkyně vedoucí redaktorky: *Mag. Dr. Marie Brandeis*

Redakce: *Mag. Pavlína Böhmová (překladatelka)*
Anna Křivanová (asistentka)
Technická redakce: *Vojslav Ondříšek, ing. Kurt Mattola*
Redakční kruh: *Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Dr. Martin Franc, Dr. Karel Helmich, P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Dr. Jan Kahuda, manželé Kalinovi, Jindřich Lion, Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková, Petr Pastrňák, Mag. P. J. N. Popov, Andrea Ozábalová, Dr. Květa Ozábalová, Vladimír Stejskal, Mgr. Helena Stejskalová, Nela Štěrbová, Dagmar Vaněčková, Mgr. Tomáš Vaněk, Marie Woodhams, ing. Jiří Zajíček, Peter Žaloudek*
Fotografové: *Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola, Vojslav Ondříšek*
Distribuce – Rakousko: *Nela Štěrbová, Libuše Foltinová*

pf 2007